

Forside

Eksamensinformationer

HAUK03341E - Speciale - Kontrakt:121356 (Pernille Aaby Gade, Lærke Hammer)

Besvarelsen afleveres af

Pernille Aaby Gade
lvf126@alumni.ku.dk

Lærke Hammer
qmd798@alumni.ku.dk

Administration

NorS Studieadministration
nors-studieadm@hum.ku.dk

Bedømmere

Lone Marianne Rasmussen
Eksaminator
klh319@hum.ku.dk

Nina Funder
Censor
nina.funder@hotmail.com

Besvarelsesinformationer

Titel: Oplever de mobning? En kvantitativ afdækning af mobning blandt teenagere med høretab.

Titel, engelsk: Do they experience bullying? A quantitative investigation of bullying among teenagers with hearing loss.

Tro og love-erklæring: Ja

Indeholder besvarelsen fortroligt materiale: Nej

Må besvarelsen gøres til genstand for udlån: Nej

Antal tegn: 214768

Antal normalsider: 89,5

(SCAN MED DIN MOBIL)

Kandidatspeciale

Lærke Hammer og Pernille Aaby Gade

Oplever de mobning?

En kvantitativ afdækning af mobning blandt teenagere med høretab

Vejleder: Lone Percy-Smith

Afleveret den: 20. december 2020

<i>Universitet:</i>	Københavns Universitet
<i>Institut:</i>	Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab (NorS)
<i>Forfattere:</i>	Lærke Hammer og Pernille Aaby Gade
<i>Fag:</i>	KA i Audiologopædi
<i>Titel og undertitel:</i>	Oplever de mobning? En kvantitativ af-dækning af mobning blandt teenagere med høretab.
<i>Title and subtitle:</i>	Do they experience bullying? A quantitative investigation of bullying among teenagers with hearing loss.
<i>Vejleder:</i>	Lone Percy-Smith, Ph.d. i Audiologopædi, forskningsleder ved Decibel
<i>Afleveringsdato:</i>	20. december 2020
<i>Antal tegn:</i>	214.768
<i>Antal normalsider:</i>	89,5

Abstract

Background: When children are born with hearing loss in Denmark, they are helped and rehabilitated by hearing technology and speech-, language-, and hearing-intervention. However, the Danish paediatric audiological field lacks evidence on how teenagers with hearing loss thrive socially with hearing technology in school, especially regarding the experience of bullying. **Objective:** The purpose of this Master's thesis is to uncover bullying among teenagers with hearing loss and to compare their results with Danish teenagers with normal hearing. **Method:** A linguistic, cultural and format translation and adaptation of the American questionnaire, California Bullying Victimization Scale (CBVS), has been conducted. CBVS is a self-reported behavior-based questionnaire in which the term 'bullying' is not mentioned, and the participants answer how often they have experienced eight bullying behaviors in the past month. The current study includes 30 Danish teenagers with hearing loss (group HT) and 60 without hearing loss (group NH) in the age of 12-18. All answered the same online version of CBVS. **Results:** Teenagers with hearing loss experience the same level of bullying (20 %) as teenagers without hearing loss (23,2 %). There is no significant difference. Bully victims of group HT are especially experiencing bullying by being left out of a group or ignored on purpose (83,3 %). In comparison to bully victims of group NH (62,5 %), there is no significant difference. The results show a tendency in regard to bully victims of group HT being bullied and victimized more in noisy, social environments at school. The results show a significant group difference in regard to experiencing bullying in the canteen or eating areas, but not on other items. **Conclusion:** Teenagers with hearing loss are being bullied at the same level as peers with normal hearing. The study shows that a self-reported behavior-based questionnaire can be applied as a tool when investigating bullying among teenagers with hearing loss. As no difference between the two groups exists, it is important that professionals do not expect that teenagers with hearing loss have such psychosocial problems.

Keywords: Teenagers with hearing loss, bullying, Danish public schools, behavior-based self-report questionnaire, California Bullying Victimization Scale (CBVS).

Forord

Først og fremmest vil vi rette en meget stor tak til vejleder Lone Percy-Smith for kyndig vejledning og samarbejde. Du har været en stor inspirationskilde gennem hele processen, og dit og Decibels arbejde for danske børn og unge med høretab er afgørende for deres fremtid.

En stor tak til vores tre oversættere, Susanna Løve, Johanne Rumley og Joachim Lippert Svensson, for jeres betydelige bidrag til metodedesignet. Uden jer havde CBVS ikke stået så stærkt, som det gør.

Vi retter ligeledes en stor tak til vores to korrekturlæsere, Henrik Vilsbøll Gade og Louise Hammer, for jeres store arbejde med at rette samtlige sider i specialet. Jeres velovervejede rettelser har højnet kvaliteten af projektet betydeligt.

Endelig skylder vi en stor tak til Lars Niels Bech og Inger Tybjerg Meier for deling af CBVS på jeres respektive skoler. I har bidraget til, at undersøgelsen inddrager en stor gruppe teenagere uden høretab, hvilket styrker undersøgelsens repræsentativitet.

**Lærke Hammer og Pernille Aaby Gade,
Københavns Universitet, december 2020**

Fordelingsoversigt

Pernille Aaby Gade	Normalsider i alt: 33,2 ns
<hr/>	
Baggrundsafsnit (2.2., 2.2.2., 2.2.4., 2.2.5., 2.3., 2.3.2., 2.3.5., 2.3.6, 2.4, 2.5)	13 ns
Metode (3.1.2., 3.1.3., 3.1.4.2., 3.2., 3.3., 3.4)	10 ns
Diskussion (6.1.3.1., 6.1.3.3., 6.2., 6.3.1.2.)	10,2 ns
<hr/>	
Lærke Hammer	Normalsider i alt: 33,4 ns
<hr/>	
Baggrundsafsnit (2.1, 2.2.1., 2.2.3., 2.3.1., 2.3.3.)	10,1 ns
Metode (3.1.1., 3.1.4.3.)	9,4 ns
Diskussion (6.1.1., 6.1.2., 6.1.3.2., 6.3.1.1., 6.4.)	14 ns
<hr/>	
Fælles	Normalsider i alt: 22,8
<hr/>	
Forkortelser og indledning	3,6 ns
Baggrundsafsnit (2., 2.2.6., 2.3.4.)	1,4 ns
Metode (3., 3.1.4., 3.1.4.1., 3.1.4.4.)	6,2 ns
Analysestrategier	0,5 ns
Resultater	3,6 ns
Diskussion (6., 6.1.3., 6.1.3.4., 6.3.)	3,2 ns
Konklusion	2,2
Perspektivering	2

Indholdsfortegnelse

Forkortelser.....	9
1. Indledning.....	10
2. Baggrundsafsnit.....	13
2.1. Litteratursøgning.....	13
2.2. Teenagere med høretab.....	15
2.2.1. Sproglige færdigheder.....	16
2.2.2. Emotionelt og psykologisk.....	17
2.2.3. Klasseværelsesmiljø.....	18
2.2.3.1. Afstand og baggrundsstøj.....	18
2.2.3.2. Høretekniske hjælpemidler.....	20
2.2.4. Sociale kompetencer.....	20
2.2.5. Teenagealderen generelt.....	22
2.2.6. Opsummerende afsnit.....	22
2.3. Mobning.....	23
2.3.1. Definitioner af mobning.....	23
2.3.1.1. Sidestilling af definitioner af mobning.....	28
2.3.2. Mobningsudtryksformer.....	29
2.3.3. Adfærdsbaseret tilgang vs. definitionsbaseret tilgang.....	30
2.3.4. Opsummering.....	31
2.3.5. Prævalens af mobning i Danmark.....	32
2.3.6. Mobning blandt teenagere med høretab.....	33
2.4. Selvrapporeret spørgeskema.....	34
2.5. California Bullying Victimization Scale.....	36
3. Metode.....	39
3.1. Oversættelse.....	39
3.1.1. Oversættelse vs. tilpasning.....	39
3.1.2. ITC-guidelines.....	40
3.1.3. Mulige bias.....	45
3.1.4. Metoddesign.....	46
3.1.4.1. TD-2 (5) uddybning af oversættelsesdesign.....	48
3.1.4.1.1. Revideringsproces.....	51
3.1.4.2. TD-1 (4) uddybning - valg af oversættere.....	52
3.1.4.3. PC-3 (3) uddybning - kulturelle og lingvistiske forskelle.....	54
3.1.4.3.1. Sproglig tilpasning.....	54
3.1.4.3.1.1. Specifikke oversættelser.....	54

3.1.4.3.1.2. Grammatiske ændringer.....	55
3.1.4.3.1.3. Tilføjelser.....	55
3.1.4.3.1.4. Udeladelser.....	55
3.1.4.3.2. Kulturel tilpasning.....	56
3.1.4.3.2.1. Fra amerikansk til dansk skolesystem.....	56
3.1.4.3.2.2. Tilføjelser.....	57
3.1.4.3.2.3. Udeladelser.....	57
3.1.4.3.3. Formatmæssig tilpasning.....	58
3.1.4.3.3.1. Valg af software.....	58
3.1.4.3.3.2. Muligheden for at svare blankt.....	59
3.1.4.3.3.3. Anonymitet.....	59
3.1.4.3.3.4. Skala og svarmuligheder.....	60
3.1.4.3.4. Revideringer på baggrund af forward- og backward-oversættelserne.....	60
3.1.4.3.4.1. Revideringer på baggrund af forward-oversættelsen.....	61
3.1.4.3.4.2. Revideringer på baggrund af backward-oversættelsen.....	62
3.1.4.4. TD-3 (6), TD-4 (7) og A-1 (13) - uddybning af pilotafprøvning.....	62
3.1.4.4.1. Oplysninger om piloten og skriftligt interview.....	63
3.1.4.4.2. Pilotafprøvningen og revideringer på baggrund af denne.....	64
3.2. Forskningsetiske overvejelser.....	64
3.2.1. Ethiske overvejelser.....	64
3.2.2. Databeskyttelse.....	65
3.3. Rekruttering.....	66
3.3.1. Overvejelser ved inklusion af respondenter.....	67
3.4. Deltagergruppe.....	67
4. Analysestrategier.....	68
5. Resultater.....	69
5.1. Prævalens for mobbeofre og peer-victims samt mobbeudtryksformer.....	69
5.2. Miljøfaktorer.....	72
5.3. Grøppeforskelle indenfor gruppe HT.....	75
5.4. Prævalens for mobber.....	76
5.5. Opsummering.....	76
6. Diskussion.....	76
6.1. Metodediskussion.....	77
6.1.1. Kritisk diskussion af anvendt litteratur.....	77
6.1.2. Diskussion af prævalensen.....	78
6.1.3. CBVS som et bæredygtigt instrument.....	81

6.1.3.1. Selvrapportering.....	81
6.1.3.2. Respondenter	82
6.1.3.2.1. Respondenter uden apparater i HT-gruppen	83
6.1.3.2.2. Rekruttering	84
6.1.3.2.3. Svarprocent	85
6.1.3.3. Den sproglige tilpasning	86
6.1.3.4. Er CBVS et bæredygtigt instrument?	86
6.2. Diskussion af resultater.....	87
6.2.1. At blive holdt udenfor eller ignoreret med vilje	88
6.2.2. At få rygter eller sladder spredt bag sin ryg.....	89
6.2.3. Støjende, sociale omgivelser.....	90
6.2.4. Hvem snakker de med?.....	91
6.3. Et audiologopædisk perspektiv	91
6.3.1. Audiologopædiske tiltag	92
6.3.1.1. Optimering af lyttebetingelser og adfærd	92
6.3.1.2. Svære kommunikationsformer i skolen	94
6.3.1.2.1. Brug af pragmatik i skolen.....	95
6.4. Et samfundsmæssigt perspektiv	97
6.4.1. Hvordan møder vi teenagere med høretab?	97
6.4.2. Socialstyrelsens forløbsbeskrivelse	98
7. Konklusion.....	100
8. Perspektivering	102
9. Litteraturliste.....	104
10. Bilag.....	116
10.1. Bilag 1. Litteratursøgning	117
10.2. Bilag 2. CBVS - endelig dansk online-version	133
10.3. Bilag 3. CBVS - vores første egen version	146
10.4. Bilag 4. CBVS - revideringer på baggrund af forward-oversættelse fra oversætter 1, fase 3	150
10.5. Bilag 5. CBVS - revideringer på baggrund af to backward-oversættelser fra oversætter 2 og 3, fase 4.....	161
10.6. Bilag 6. CBVS - vejledning til oversætter 1	171
10.7. Bilag 7. CBVS - vejledning til oversætter 2 og 3	173
10.8. Bilag 8. CBVS - Vejledning til pilot samt besvarelse på pilotafprøvning	175
10.9. Bilag 9. CBVS - original version.....	177
10.10. Bilag 10. Publicerede opslag på Facebook og LinkedIn.....	181

10.11. Bilag 11. Resultater - figurer over mobbeudtryksformer.....	185
10.12. Bilag 12. CBVS – mobiludgave	188
10.13. Bilag 13. Email til Socialstyrelsen.....	195
10.14. Bilag 14. Mailkorrespondance med medforfatter på CBVS, Erika D. Felix	198

Forkortelser

Forkortelse	Fuldtekst
AVT	Auditory Verbal Therapy
BAHS	Benforankret høresystem
BVQ	Olweus Bully/Victim Questionnaire
CBVS	California Bullying Victimization Scale
CI	Cochlear Implant
Gruppe HT	Gruppe høretab, dvs. teenagere med høretab
Gruppe NH	Gruppe normalthørende, dvs. teenagere uden høretab
HA	Høreapparat
HBSC	Health Behavior in School-aged Children - a World Health Organization Collaborative Cross-national Study
HTH	Høretekniske hjælpemidler
ITC	International Test Commission
PPR	Pædagogisk Psykologisk Rådgivning
SDQ	Strengths and Difficulties Questionnaire
UNHS	Universal Neonatal Hearing Screening

1. Indledning

Når børn fødes med høretab i Danmark, rehabiliteres de umiddelbart med høreteknologi (høreapparater (HA), Cochlear Implantater (CI) eller benforankret høresystem (BAHS)), der sammen med en tidlig, intensiv audiologopædisk indsats har til formål at give hørelse og muliggøre udvikling af talesproglige færdigheder (Socialstyrelsen, 2019). I dansk audiologopædisk praksis og forskning ligesom på audiologopædiuddannelsen er vi blevet bevidste om, at der er et overvejende fokus på den tidlige sproglige intervention og skolestart (blandt andet i det igangværende IHEAR-projekt (Decibel, u.å.)) for børn med høretab og dermed et større fokus på yngre børn end på teenagere. Dette har ledt til en undren hos os over, om teenagere med høretab udgør en gråzone i dansk audiologopædi og ligeledes et spørgsmål om, hvordan denne specifikke gruppe trives med deres kompenserende høreteknologi? Det er ud fra et etisk perspektiv vigtigt at undersøge denne gruppes trivsel, da den tekniske kompensering og rehabiliterende tilgang ellers risikerer at reduceres i værdi.

Vores undren kom til udtryk i vores særligt studerede emne 'Trives du?' på forrige semester, hvor vi undersøgte, hvordan teenagere med høretab trives socialt med udgangspunkt i de seneste fem års forskning (Hammer & Gade, 2020). Vi konkluderede, at litteraturen ikke finder et entydigt svar, da den viser, at teenagere med høretab socialt trives henholdsvis bedre, dårligere og på niveau med jævnaldrende med normal hørelse (Hammer & Gade, 2020). Opgaven gav os en skærpet interesse for det sociale og trivselsmæssige aspekt af de livsvilkår, som teenagere med høretab har i Danmark. Via en litteraturgennemgang blev vi opmærksomme på, at mobning er en underkategori til social trivsel (Hammer & Gade, 2020). I modsætning til trivsel må mobning anses for at være et mere etableret begreb med en større konsensus. Med motivation heri vil vi i dette speciale undersøge mobning blandt teenagere med høretab.

Mobning kan beskrives som "vedvarende og ondsindet drilleri, ofte mod et barn, udført af en eller især flere andre personer, ofte børn" (Den Danske Ordbog, u.å.b). Mobning kan have personlige, psykiske og sociale konsekvenser (Currie, 2008) samt indvirke på den faglige tilegnelse, da mobning kan føre til et større skolefravær (Smith, Talamelli & Cowie, 2004, i Kowalski & Limber, 2013). Begrebet er et almenkendt fænomen og debatteres hyppigt i det offentlige rum eksempelvis gennem Mary Fondens arbejde (MaryFonden, u.å.), og det er således et højaktuelt emne at fokusere på. Den seneste rapport fra Center for Ungdomsforskning finder, at 51% af tidligere efterskoleelever på Frijsenborg Efterskole (nu i

alderen 17-29 år) har været udsat for mobning (Hansen, 2016). Hansen (2016) finder desuden, at 93% af mobbeofrene har oplevet mobning i folkeskolen. Det er dog afgørende for rapportens gyldighed, at Hansen (2016) ikke sammenligner deltagergruppen med jævnaldrende med normal hørelse, og at data er indsamlet retrospektivt.

Vores motivation for at have teenagere med høretab som målgruppe beror, jævnfør ovenstående, på vores antagelse om, at gruppen til dels udgør en gråzone i den pædiatriske audiologopædi i Danmark, da de qua deres alder som udgangspunkt ikke længere modtager specifik audiologopædisk intervention. På baggrund af det rehabiliterende tilbud til børn og unge med høretab i Danmark må man ligeledes formode, at størstedelen af nuværende danske teenagere med høretab i høj grad er teknisk kompenseret for deres høretab, hvilket øger deres forudsætninger for at indgå i de sociale sammenhænge på skolen. Dog er høretabet en synlig funktionsnedsættelse, og børn og unge med høretab kan opleve betydelige kommunikationsvanskeligheder, der kan have konsekvenser for social deltagelse i fællesskaber livet igennem (Socialstyrelsen, 2019). En fordel ved at undersøge mobning i netop denne målgruppe er, at teenagere i højere grad end yngre børn er i stand til at give feedback på deres egne oplevelser.

Vi har som udgangspunkt valgt at fokusere på mobning i danske grundskoler og uddannelsesinstitutioner, da størstedelen af teenagernes hverdag tilbringes her, og teenagere med høretab som udgangspunkt inkluderes i disse almene skolemiljøer (Socialstyrelsen, 2019). Her sikres deres faglige deltagelse ved anvendelse af høretekniske hjælpemidler (HTH), dvs. teknologi, der forstærker elevernes og lærernes stemmer i klasselokalerne (Rekedal, 2014). Derudover opstår mobning hyppigere i relativt lukkede miljøer som eksempelvis på skoler end i mere åbne miljøer som eksempelvis sportsforeninger (Hansen & Jørgensen, 2016), hvorfor vi finder det relevant at afdække mobning netop hér.

Med udgangspunkt i ovenstående er vi i vores vidensstilegnelse blevet opmærksomme på, at litteratur om mobning blandt danske teenagere med høretab i grundskoler og ungdomsuddannelser er sparsom, og der er således en faglig vidensmangel i dansk audiologopædisk forskning. På den baggrund har vi indledt et samarbejde med Decibels forskningsenhed. Det understuderede område understreger specialets relevans, hvor vi empirisk vil undersøge, om en oversat og tilpasset version af det amerikanske spørgeskema California Bullying Victimization Scale (CBVS) (Felix, Sharkey, Green, Furlong, & Tanigawa, 2011) kan afdække mobning blandt danske teenagere med og uden høretab ved at afprøve det på en gruppe af

teenagere i alderen 12-18 år. På baggrund af CBVS' øvre aldersgrænse har vi ikke inkluderet 19-årige i undersøgelsen. Den nedre grænse er sat på baggrund af Ogden & Hagens (2019) aldersspænd for den tidlige teenagealder (11-13 år). Da CBVS indeholder items, der anbefales kun at gives fra 12 år og op, inkluderer vi ikke 11-årige.

Vores samarbejde med Decibels forskningsenhed bevirker, at netop CBVS anvendes i dette speciale. CBVS udmærker sig ved at være et selvrapporteret og adfærdsbaseret spørgeskema, der ikke eksplicit anvender begrebet mobning, men opstiller en række mobbeoplevelser (Felix et al., 2011). CBVS er ikke tidligere anvendt på danske teenagere med og uden høretab. I tilfælde af mobning er det særligt hensigtsmæssigt, at respondenternes egne oplevelser af situationen kommer til udtryk, hvilket det selvrapporterede element i CBVS bidrager med. Desuden medvirker CBVS som en kvantitativ metode til, at undersøgelsens resultater kan bero på en større mængde deltagere og dermed en mere repræsentativ gruppe.

Følgende problemformulering vil være styrende for specialet:

Kan et adfærdsbaseret, selvrapporteret spørgeskema, der er tilpasset danske teenagere, afdække mobning blandt teenagere med høretab, og hvilke ligheder og forskelle er der i forhold til teenagere med normal hørelse?

Specialet har således til formål at afdække prævalensen af mobning hos målgruppen og sammenligne den med jævnaldrende med normal hørelse. Desuden muliggør det adfærdsbaserede element i CBVS, at vi kan undersøge, hvordan mobning kommer til udtryk og dermed finde ligheder og forskelle blandt teenagere med og uden høretab. Inklusion af respondenter med normal hørelse højner gyldigheden af vores resultater ved at give et sammenligningsgrundlag.

Vi indleder med en litteraturgennemgang med fokus på en beskrivelse af den valgte målgruppe. Derefter følger en redegørelse af begrebet mobning, hvor vi gennemgår prævalens, definitioner på og tilgange til at undersøge mobning. Baggrundsafsnittet afsluttes med et afsnit om fordele og ulemper ved selvrapporterede spørgeskemaer og en beskrivelse af CBVS.

Metodeafsnittet gennemgår de metodiske valg, vi har truffet med baggrund i internationale anerkendte guidelines for test-tilpasning, metodedesign samt rekrutteringsproces. Herefter følger en gennemgang af undersøgelsens resultater med udgangspunkt i teenagere med høretab.

Specialets diskussion indledes med en diskussion af metode og resultater. Efterfølgende diskuterer vi relevante audiologopædiske indsatsområder på baggrund af resultaterne. Endelig diskuteres, hvordan samfundet og fagpersoner møder teenagere med høretab, hvorefter vi runder specialet af med en perspektivering af undersøgelsens relevans i forhold til fremtidig forskning.

2. Baggrundsafsnit

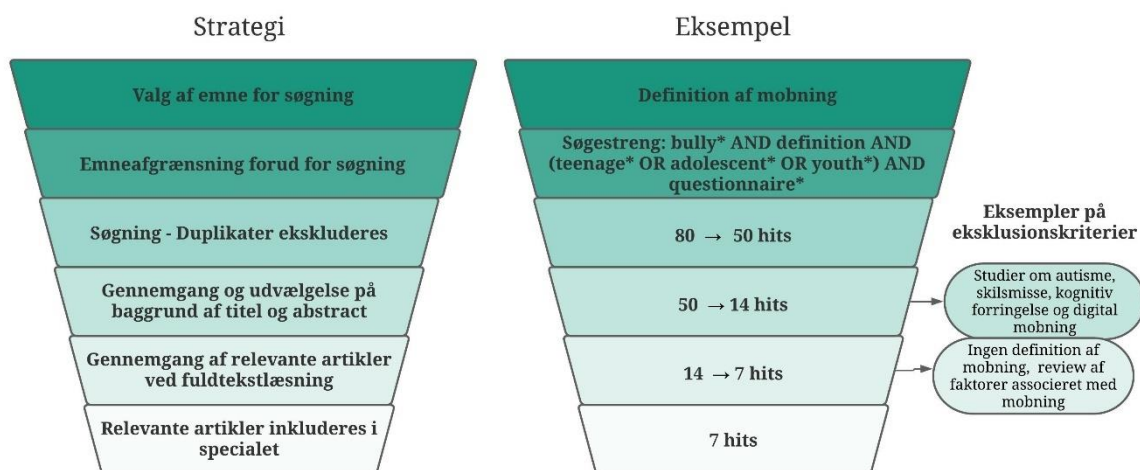
Det følgende afsnit danner grundlag for vores viden om målgruppen, og er relateret til problemformuleringen, da det beskriver dens delelementer: 1) Teenagere med høretab, 2) mobning, 3) det adfærdsbaserede og selvrapporterede spørgeskema CBVS.

Vi indleder med en beskrivelse af litteratursøgningen og begrundet vores valg af søgestrategier.

2.1. Litteratursøgning

Dette afsnit indeholder en kort redegørelse for den informations- og litteratursøgning, der er foretaget i forbindelse med specialet. Vi har anvendt en systematisk litteratursøgning i tre videnskabelige søgedatabaser: PsycINFO, PubMed og Scopus. Alle søgedatabaser er anbefalet til audiologopædisk forskning af Det Kongelige Bibliotek (Richter, 2020), og formålet med at anvende tre databaser til litteratursøgninger er at opnå så bred en videnskabelig søgning som muligt.

Den primære model for litteratursøgningsprocessen er illustreret til venstre i figur 1 nedenfor, mens den højre del af figuren illustrerer et eksempel på processen i litteratursøgningen vedrørende en definition af begrebet mobning.

Figur 1. Overblik over litteratursøgningsstrategien og et eksempel på en søgning.

Under litteratursøgningen har alle emnevalg resulteret i et for stort antal hits, hvorfor vi har afgrænset søgningerne ved at specificere emnerne yderligere. Eksempelvis har vi, som vist i figur 1, afgrænset 'Definition af mobning' ved at anvende søgeord, der definerer vores målgruppe. Desuden har vi specificeret yderligere ved at anvende 'questionnaire*' og dermed taget udgangspunkt i, at de fundne studier anvender den samme metode, som bliver anvendt i specialet. Der er ved samtlige søgninger anvendt et filter, som indsnævrer udgivelsestidspunktet for at sikre, at vi anvender de nyeste udgivne studier. Som udgangspunkt medtages studier fra 2010-2020. Dog opstod tilfælde, hvor det enten var nødvendigt at udvide søgningen fra 2000-2020 grundet få resultater eller afgrænse yderligere fra 2015-2020 grundet en stor mængde hits. Sidstnævnte filter er blandt andet blevet anvendt i litteratursøgningen vedrørende prævalensdata for mobning med det formål at finde den nyeste data på området.

Efter fjernelse af duplikater er artiklerne med udgangspunkt i de stillede inklusionskriterier (se eksempel i tabel 1) blevet gennemgået på baggrund af titel/abstract og herefter ved fuldtæklæsning. Artikler, der opfylder inklusionskriterierne, er inddraget i specialet. For at sikre litteratur af høj kvalitet har vi i PsycINFO anvendt et filter, der sikrer, at artiklerne er peer-reviewed. På PubMed og Scopus er al materiale som udgangspunkt peer-reviewed (Hines, u.å.; Scopus, u.å.). Tabel 1 eksemplificerer litteratursøgningen i de pågældende databaser samt de inklusionskriterier, der har gjort sig gældende for den specifikke søgning. Ydermere fremgår de anvendte filtre også af tabellen. Resultater for samtlige litteratursøgninger vises i bilag 1.

Afsnit 2.4. - Mobning

Definition af mobning med udgangspunkt i spørgeskema (søgning foretaget 23/09/2020)	Antal hits			Inklusionskriterier ved udvælgelse:	
	PsycINFO	PubMed	Scopus		
bully* AND definition	576	197	551	→ Gruppe: 12-19 år. → Inddragelse af en definition. → Anvendelse/beskrivelse af spørgeskema. → Definition behøver ikke at blive brugt i spørgeskemaet.	
Teenage* OR adolescen* OR youth	560.566	2.175.367	2.436.031		
Questionnaire*	469.614	756.042	1.114.360		
bully* AND definition AND (teenage* OR adolescen* OR youth) AND questionnaire*	45	24	31		
Filter: 2010-2020	bully* AND definition AND (teenage* OR adolescen* OR youth) AND questionnaire*	35	19	26	Eks. på ekskluderede studier: → Omhandler stalking. → Kognitiv forringelse. → Skilsmisse og lav social trivsel.
Efter fjernelse af duplikater	50				
Relevante studier (titel/abstract)	14				
Relevante medtagede studier (fuldtekst)	7				

Tabel 1. Eksempel en litteratursøgning på de tre databaser.

Foruden den systematiske fremgangsmåde, som beskrevet ovenfor, har vi gjort brug af kædesøgninger og pensumlitteratur i informationssøgningsprocessen. Derudover har vi benyttet Det Kongelige Biblioteks søgedatabase REX med særligt henblik på at finde dansk litteratur/rapporter samt metodiske grundbøger. Vi har desuden også fundet danske rapporter vedrørende mobning hos danske børn og unge via google-søgninger.

2.2. Teenagere med høretab

I det følgende præsenteres en beskrivelse af målgruppen med baggrund i den systematiske litteratursøgning. Afsnittene indeholder en redegørelse for målgruppens iboende færdigheder (sprogligt, emotionelt og psykologisk) samt deres miljø i skolen og sociale kompetencer.

Afsnittene giver dermed et overblik over gruppens karakteristika, der danner udgangspunktet for målgruppen gennem specialet.

2.2.1. Sproglige færdigheder

Pimperton et al. (2017) undersøger i deres prospektive kohortestudie, om universel neonatal hørescreening (UNHS) og tidlig bekræftelse af høretab (≤ 9 måneder) har indflydelse på de ekspressive og receptive sprogfærdigheder hos teenagere med høretab. Pimperton et al. (2017) måler ekspressive færdigheder ved at anvende den standardiserede test The Expression, Reception and Recall of Narrative Instrument (ERRNI) (Bishop, 2004). The Test for Reception of Grammar Version 2 (TROG-2) (Bishop, 2003) og The British Picture Vocabulary Scale Third Edition (BPVS-3) (Dunn & Dunn, 2009) udgør de standardiserede mål for receptive sprogfærdigheder (Pimperton et al., 2017). Pimperton et al. (2017) finder, at teenagere med høretab har signifikant dårligere receptive scorer sammenlignet med jævnaldrende med normal hørelse, hvorimod der ikke ses signifikant dårligere scorer ved de ekspressive sprogfærdigheder. Desuden finder de ingen signifikante sproglige fordele ved, at høretabet er fundet ved UNHS eller bekræftet før deltagerne var 9 måneder (Pimperton et al., 2017). Imidlertid gælder det for samtlige deltagere, at de to parametre er associeret med højere sprogscore, dog med små effektstørrelser og ingen signifikant forskel (Pimperton et al., 2017). Dog finder Pimperton et al. (2017), at tidlig bekræftelse af høretab forklarer en signifikant unik variation i dele af den ekspressive sprogscore. Dette fund kan indikere, at tidlig bekræftelse af høretab har betydning for dele af de ekspressive sprogfærdigheder (Pimperton et al., 2017). Tidlig bekræftelse kan således føre til tidlig sprogeksposering og dermed til bedre sprogfærdigheder i barndommen, hvilket kan give permanente fordele i den senere sprogudvikling i teenageårene (Pimperton et al., 2017). Pimperton et al. (2017) er dog kritiske overfor den anvendte metode til at vurdere ekspressive sprogfærdigheder. De diskuterer blandt andet, at der ikke bliver taget højde for variation og kompleksitet i sproget, når de ekspressive sprogfærdigheder vurderes (Pimperton et al., 2017).

Tidlige sprogfærdigheder viser sig også at have indflydelse på senere læseforståelse hos teenagere med høretab. Med udgangspunkt i samme datasæt fra Kennedy et al. (2006), som Pimperton et al. (2017) anvender, finder Worsfold, Mahon, Pimperton, Stevenson & Kennedy (2018), at ekspressive og receptive sprogfærdigheder målt ved 6-10 år er prædiktorer for læseforståelse men ikke for læsepræcision i teenageårene hos denne målgruppe (13-19 år). Sammenlignet med jævnaldrende med normal hørelse har teenagere med høretab sig-

nifikant lavere læsescorer (læsepræcision og -forståelse), hvilket også er tilfældet, når deltagerne er 6-10 år (Worsfold et al., 2018). Ydermere finder Worsfold et al. (2018), at forskellen er en anelse større i teenageårene. Studiets resultater indikerer vigtigheden af tidlig, sproglig intervention til børn med høretab, da interventionen får indflydelse på teenagernes sprog- og læsefærdigheder og dermed bedre adgang til læring og uddannelsesmæssige muligheder senere i livet (Worsfold et al., 2018).

2.2.2. Emotionelt og psykologisk

Et andet perspektiv på sprog- og læseforståelse er indvirkningen på teenagernes emotionalitet og adfærd. Med udgangspunkt i samme kohorte, som anvendes i Pimperton et al. (2017) og Worsfold et al. (2018), finder Stevenson et al. (2018) i den forbindelse, at en ringe sprog- og læseforståelse ved 6-10 år signifikant øger risikoen for emotionelle og adfærdsmæssige vanskeligheder i teenageårene ved personer med høretab, når sidstnævnte vanskeligheder måles med lærerrapportering af Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) men ikke ved forælderreportering. SDQ er et hyppigt anvendt spørgeskema, der måler mentale helbredsproblemer hos børn og unge (Goodman, 1997). Fellingner, Holzinger, Beitel, Laucht & Goldberg (2009) anvender ligeledes SDQ i deres undersøgelse af forholdet mellem sproglige færdigheder (eksempelvis sprogbrug i samvær med jævnaldrende, ekspressiv grammatik og receptivt ordforråd) og mentale helbredsproblemer ved teenagere med høretab. De finder ingen signifikant korrelation mellem graden af høretab og selv- og forælderreporterede scoringer på SDQ (Fellinger et al., 2009). Dog finder de en signifikant sammenhæng mellem et dårligt sprogligt færdighedsniveau og flere mentale helbredsproblemer, herunder flere problemer med jævnaldrende (Fellinger et al., 2009). De to studier illustrerer således, at sproglige færdigheder og læseforståelse har en signifikant indvirkning på målgruppens mentale helbred, samt at et ringe sprogligt færdighedsniveau kan føre til trivselsproblemer med jævnaldrende.

Dammeyer, Chapman & Marschark (2018) undersøger 65 danske teenagere med CI i alderen 11-15 år, hvoraf 13 har unilateralt CI, mens 52 har bilateral CI. Studiet består af en afdækning af deltagergruppens perspektiver på brug af CI, kommunikation, oplevelse af høretab, social deltagelse og venskaber via et selvrapporteret spørgeskema, samt af psykosocial trivsel via WHO's Well-Being Index (WHO-5) (Dammeyer et al., 2018). Dammeyer et al. (2018) finder, at 55,4 % føler sig anderledes sammenlignet med jævnaldrende, og at en høj score på dette spørgsmål er signifikant korreleret med ensomhed. 20 % rapporterer, at de føler sig ensomme det meste af tiden, og 18,5 % forsøger at skjule deres CI hele tiden eller

ofte (Dammeyer et al., 2018). Begge spørgsmål er signifikant korreleret med en lavere psykosocial trivsel (Dammeyer et al., 2018). Endelig finder Dammeyer et al. (2018) en mobbeprævalens på et spørgsmål om, hvorvidt respondenterne er blevet mobbet de seneste 6 måneder. Her svarer 1,5 % 'Ja, ofte', mens 16,9 % svarer 'Ja, få gange' (Dammeyer et al., 2018). Den danske deltagergruppe med CI, der dags dato stadig er teenagere, oplever således interne problemer, hvoraf flere er signifikant korreleret med et standardiseret mål af psykosocial trivsel. Det havde været fordelagtigt at kende deltagerens sproglige niveau, og om de har modtaget tidlig intervention i fortolkningen af resultaterne, men dette oplyses ikke i Dammeyer et al. (2018).

Michael & Zidan (2018) undersøger flere aspekter af self-advocacy ved teenagere med høretab i alderen 11-15 år gennem selvrapporterede spørgeskemaer af elevernes opfattelse af egne styrker, selvværd og troen på egen formåen. Self-advocacy er den adfærd, man udviser, når man forsvaret sig selv og handler for at opnå hensigtsmæssig støtte (William & Schoultz, 1982, i Michael & Zidan, 2018), og det undersøges ved elevernes færdigheder i at analysere handlinger, der kræver self-advocacy (Michael & Zidan, 2018). I forhold til self-advocacy finder Michael & Zidan (2018) ingen signifikant forskel mellem teenagere med og uden høretab. Dog finder de, at teenagere med høretab har signifikant lavere selvværd (et mål for self-advocacy) end teenagere med normal hørelse (Michael & Zidan, 2018). De finder endvidere moderate signifikante korrelationer mellem deltagerens alder og deres generelle self-advocacy og tro på egen formåen (Michael & Zidan, 2018). Teenagere med og uden høretab har således et tilsvarende niveau af self-advocacy, hvilket er særdeles positivt, da et højt niveau af denne færdighed ifølge Michael & Zidan (2018) kan støtte teenagere med høretab, når de er udfordret i skolen. Deltagergruppen i Michael & Zidan (2018) er arabisktalende israelere, og da det israelske skolesystem og kultur er anderledes end det danske, er resultaterne ikke direkte sammenlignelige med vores målgruppe.

2.2.3. Klasseværelsesmiljø

2.2.3.1. Afstand og baggrundsstøj

Afstand mellem lytter og lydkilde kan svække intensiteten af talesignalet, hvilket påvirker signal-støj-forholdet og dermed udfordrer taleforståelsen hos teenagere med høretab (Zanin & Rance, 2016). I den forbindelse undersøger Noh & Park (2012) den optimale placering af

koreanske teenagere med unilateralt høretab i et støjende klasseværelse ved at måle taleforståelse i støj over afstand. De finder, at taleforståelsesscorer ved 3, 4, 8 og 10 meter hos teenagere med unilateralt høretab er signifikant forskellige fra jævnaldrende med normal hørelse (Noh & Park, 2012). For at opnå det samme niveau af taleforståelse som jævnaldrende med normal hørelse ved en siddeafstand på 10 meter fra lydkilden skal teenagere med unilateralt høretab maksimalt have en siddeafstand på 6,27 meter (Noh & Park, 2012). Taleforståelse over afstand er således markant ringere hos teenagere med unilateralt høretab end blandt jævnaldrende med normal hørelse (Noh & Park, 2012). Den optimale siddeafstand må formodes at være endnu kortere, når der er tale om teenagere med bilateralt høretab. Et amerikansk studie finder ligeledes en forringet taleforståelse blandt teenagere med CI (Davidson, Geers, Blamey, Tobey, & Brenner, 2011). Davidson et al. (2011) finder blandt andet, at sætningsforståelsesscorer falder signifikant fra 80 % i ro til 52 % i støj med et signalstøj-forhold på 10 dB, hvilket indikerer, at elever med høretab er udfordret i støjende klasse miljøer. 85 % af deltagerne falder mere end 10 % på deres sætningsforståelse i støj (Davidson et al., 2011).

Zaidman-Zait & Dotan (2017) finder via en selvrapporeret spørgeskema- og interviewundersøgelse om stressfaktorer blandt teenagere med høretab, at israelske teenagere med høretab i almene skoler blandt andet oplever udfordringer med akustikken i klasseværelserne, og derved har de udfordringer ved at følge med i samtaler. Respondenterne udtrykker vrede og frustration over de støjende omgivelser og manglende opmærksomhed fra deres klassekammerater med normal hørelse (Zaidman-Zait & Dotan, 2017). Særligt en følelse af eksklusion fra samtaler mellem klassekammerater kommer til udtryk i interviewene, hvor respondenter beskriver, at de går glip af information i disse samtaler og oplever at føle sig anderledes og være distanceret fra interaktioner (Zaidman-Zait & Dotan, 2017). En 12. klasses elev giver eksempelvis udtryk for, at vedkommende særligt er udfordret, hvis en klassekammerat fortæller en joke, som ikke siges højt (Zaidman-Zait & Dotan, 2017). Alle i klassen griner undtagen eleven med høretab, som ikke har hørt joken, hvilket resulterer i, at eleven føler sig anderledes (Zaidman-Zait & Dotan, 2017). Den manglende overhøring af samtaler blandt klassekammerater begrænser muligheden for, at teenagere med høretab kan deltage. Det er oplagt, at dette kan resultere i mikrosocial eksklusion, når de ikke fanger joken og indgår i det sociale samspil på lige fod med jævnaldrende med normal hørelse. Zaidman-Zait & Do-

tan (2017) beskriver dog ikke, om eleverne er afhjulpnet med elevmikrofoner eller andre høretekniske hjælpemidler i de situationer, hvor de føler sig udfordrede. Kendskab til dette havde bidraget til en bedre forståelse af resultaterne.

2.2.3.2. Høretekniske hjælpemidler

HTH kan afhjælpe de ovennævnte udfordringer med støj og afstand i klassemiljøet og dermed optimere signal-støj-forholdet for teenagere med høretab (Zanin & Rance, 2016). Zanin & Rance (2016) undersøger fordelene ved HTH blandt australske teenagere med høretab i almene klasser. De finder, at taleforståelsen er signifikant bedre ved brug af HTH (både ved remote-mikrofon og Soundfield system) sammenlignet med HA/CI alene (Zanin & Rance, 2016). Udover at forbedre taleforståelsen reducerer HTH også eventuelle indvirkninger af afstand og efterklang (Zanin & Rance, 2016). Resultaterne indikerer, at der udover brug af høreteknologi (HA/CI) også er et behov for HTH til at afhjælpe de udfordringer, som teenagere med høretab oplever i skolen (Zanin & Rance, 2016). Deltagerne opnår den bedste taleforståelse, når en remote-mikrofon (Roger Pen) er placeret 20 cm foran lydkilden, hvilket svarer til, at læreren bærer den om halsen i undervisningen (Zanin & Rance, 2016). Zanin & Rance (2016) finder desuden, at remote-mikrofonen forbedrer taleforståelsen signifikant bedre end Soundfield-systemet. Rapporteringer fra lærere og elever viser, at begge grupper oplever en signifikant forbedring af den funktionelle hørelse med en remote-mikrofon sammenlignet med HA/CI alene (Zanin & Rance, 2016).

2.2.4. Sociale kompetencer

Rekkedal (2017) undersøger norske læreres syn på skoledeltagelse hos teenagere med høretab. Studiet anvender et lærerrapporteret spørgeskema, der undersøger målgruppens sociale deltagelse, dvs. deltagelse i samvær med klassekammerater, og deres faglige deltagelse (Rekkedal, 2017). Rekkedal (2017) finder som udgangspunkt, at størstedelen af deltagergruppen med høretab har lige så høj faglig deltagelse som deres gennemsnitlige klassekammerater. Dog finder Rekkedal (2017) moderate men signifikante korrelationer mellem færdigheder i at forstå elever/lærere og social/faglig deltagelse. Desuden finder hun en signifikant sammenhæng mellem elevernes selvsikkerhed og social og faglig deltagelse (Rekkedal, 2017). Det er særligt interessant, at evnen til at forstå andre elever og lærere signifikant påvirker social og faglig deltagelse ved norske teenagere med høretab. Vi vurderer, at disse resultater også kan gøre sig gældende for danske teenagere med høretab, da de to landes skolesystemer og kulturer er sammenlignelige.

Hoffman, Cejas & Quittner (2016) undersøger effekten af CI på unge brugeres sociale kompetencer over en femårig periode med tre testnedslag (alder ved første testnedslag er 9-13 år). De anvender to forælderreporterede spørgeskemaer, der blandt andet vurderer sociale færdigheder generelt (samarbejde, selvkontrol, ansvar og evne til at kunne forsvare sig selv) og i samvær med jævnaldrende (Hoffman et al., 2016). Når de kontrollerer for mødre-nes uddannelse og indkomst, har CI-brugerne ifølge forældrene signifikante forsinkelser i sociale kompetencer ved alle tre testnedslag sammenlignet med jævnaldrende med normal hørelse (Hoffman et al., 2016). For nogle deltagere er denne forsinkelse tydelig helt op til otte år efter implantation, hvilket er et undersøgelsesresultat, der adskiller sig fra lignende studier, der finder høje niveauer af sociale kompetencer ved en tilsvarende gruppe sammenlignet med normative data (f.eks. Nicolas & Geers, 2003, i Hoffman et al., 2016). For at imødekomme denne betydelige forsinkelse foreslår Hoffman et al. (2016), at fagpersoner omkring barnet umiddelbart efter CI-operationen intervenserer overfor de sociale færdigheder samtidig med de sproglige færdigheder, hvilket kan have en betydelig positiv indvirkning på livskvaliteten hos teenagere med CI.

Wolters, Knoors, Cillessen & Verhoeven (2011) undersøger sammenhængen mellem 1) kommunikationsfærdigheder, social adfærd samt personlighed og 2) accept og popularitet som funktion af hørestatus, køn og skoletype ved teenagere med HA og CI. Undersøgelsen gennemføres ved elev-, forældre- og lærerrapporterede spørgeskemaer. De finder blandt andet, at teenagere med høretab i almene skoler scorer signifikant lavere på popularitet end deres klassekammerater med normal hørelse men ikke på accept fra klassekammeraterne (Wolters et al., 2011). Drengene med høretab scorer dog signifikant lavere end piger med høretab på mål af accept (Wolters et al., 2011). Hvad angår sammenhænge mellem kommunikationsfærdigheder, social adfærd og personlighed finder Wolters et al. (2011), at teenagere med høretab i almene skoler har signifikant dårligere pragmatiske færdigheder og kontrol i samtaler sammenlignet med klassekammerater med normal hørelse. Der er dog ingen signifikant gruppeforskel på mål af social adfærd (prosocial, antisocial, indadvendt, ekstrovert eller sympatisk adfærd) mellem teenagere med høretab og klassekammerater med normal hørelse (Wolters et al., 2011). For det pågældende speciales målgruppe er det særligt interessant, at teenagere med høretab har signifikant dårligere pragmatiske færdigheder og er mindre populære end deres klassekammerater med normal hørelse, men samtidig ikke udviser en betydelig indadvendt adfærd.

Som beskrevet i afsnit 2.2.3.1. undersøger Zaidman-Zait & Dotan (2017) stressfaktorer hos teenagere med høretab via selvrapporterede spørgeskemaer. Udover udfordringer i

forbindelse med klasseværelsesakustik, undersøger de blandt andet copingstrategier og pragmatiske færdigheders indvirkning på stressfaktorer hos deltagergruppen (Zaidman-Zait & Dotan, 2017). Zaidman-Zait & Dotan (2017) finder, at fremtiden, jævnaldrende og skolen i den pågældende rækkefølge er de største stressfaktorer for teenagere med høretab. Deltagergruppen oplever mindre stress i relation til forældre, fritid og romantiske forhold (Zaidman-Zait & Dotan, 2017). Derudover finder Zaidman-Zait & Dotan (2017) en signifikant sammenhæng mellem dårlige pragmatiske færdigheder og et forhøjet niveau af stress. De finder desuden, at respondenter med et højere stressniveau har en mere indadvendt adfærd (Zaidman-Zait & Dotan, 2017). De efterfølgende interviews antyder, at et højt niveau af stress kan være genereret af problemer relateret til respondenternes høretab, oplevelser af sociale interaktioner med jævnaldrende og med lærere, de faglige udfordringer samt udfordringer med klasseværelsesakustik (Zaidman-Zait & Dotan, 2017), jævnfør afsnit 2.2.3.1.

2.2.5. Teenagealderen generelt

Teenagealderen er en periode mellem barndommen og voksenlivet, hvor der sker mange ændringer i individets fysiologiske, kognitive, sociale og emotionelle systemer (Ogden & Hagen, 2019). Perioden er karakteriseret ved en udvikling af sociale kompetencer, som er særlig vigtige for udviklingen af faglige færdigheder og nære venskaber (Ogden & Hagen, 2019). Identitetsdannelse anses desuden for at være en central del, hvor teenageren udvikler en følelse af, hvem hun/han er som individ og som en del af forskellige sociale grupper (Ogden & Hagen, 2019). Heri kan teenageren være meget optaget af at sammenligne sig selv med jævnaldrende, mens teenagere, der ser sig selv som mindre værd, kan udvikle dårligt selvværd og selvtillid (Ogden & Hagen, 2019). En større selvopmærksomhed er således karakteristisk for perioden, hvor teenageren er mere bevidst om, hvad andre tænker og føler om dem (Ogden & Hagen, 2019).

2.2.6. Opsummerende afsnit

Den ovenstående litteraturgennemgang af teenagere med høretab beskriver henholdsvis sproglige, emotionelle, psykologiske og sociale karakteristika samt målgruppens udfordringer i særlige omgivelser. Overordnet indikerer gennemgangen, at målgruppen har signifikant dårligere receptive sprogfærdigheder og læsefærdigheder sammenlignet med jævnaldrende med normal hørelse (Pimperton et al., 2017; Worsfold et al. 2018). Dårlig sprog- og læseforståelse hos teenagere med høretab giver desuden en øget risiko for emotionelle og adfærdsmæssige vanskeligheder (Stevenson et al., 2018). Ligeledes ses en sammenhæng

mellem dårlige sprogfærdigheder og et øget antal mentale helbredsproblemer, mens graden af høretab ikke har indflydelse på sidstnævnte (Fellinger et al., 2009).

I forhold til sociale karakteristika finder Hoffman et al. (2016), at teenagere med CI har en signifikant forsinkelse i sociale kompetencer sammenlignet med jævnaldrende med normal hørelse. Omvendt finder Wolters et al. (2011) ingen signifikant forskel på social adfærd hos henholdsvis teenagere med og uden høretab. Teenagere med høretab har dog signifikant dårligere pragmatiske færdigheder sammenlignet med jævnaldrende med normal hørelse (Wolters et al., 2011).

Afstand og baggrundsstøj udfordrer målgruppens taleforståelse (Davidson et al., 2011; Noh og Park, 2012). Interviews med teenagere med høretab indikerer, at akustikken i klasseværelserne er udfordrende og besværliggør muligheden for at følge med i samtaler, hvilket resulterer i en følelse af eksklusion fra disse (Zaidman-Zait & Dotan, 2017). Zanin & Rance (2016) finder desuden en signifikant forbedring af den funktionelle hørelse ved brug af remote-mikrofon og HA/CI sammenlignet med HA/CI alene.

2.3. Mobning

Dette afsnit har til formål at belyse mobning og give en indsigt i anvendelsen af dette begreb. Indledningsvist vil vi med afsæt i en systematisk litteratursøgning redegøre for, hvilke definitioner der anvendes ved selvrapporterede spørgeskemaundersøgelser af mobning. Dernæst foreligger en beskrivelse af, hvordan mobning kommer til udtryk. Ydermere vil vi præsentere to overordnede tilgange (definitions- og adfærdsbaseret), som kan anvendes ved selvrapporterede undersøgelser af mobning. I den definitionsbaserede tilgang får respondenter en definition forud for spørgeskemaet, mens den adfærdsbaserede tilgang undlader en definition og udelukkende beskriver mobberelaterede situationer/handlinger uden brug af ordet mobning (Felix et al., 2011). Herefter følger en indsigt i prævalensen af mobning blandt danske teenagere. Afslutningsvist foreligger en kort gennemgang af mobning blandt teenagere med høretab med udgangspunkt i litteraturen.

2.3.1. Definitioner af mobning

Mobning er et veletableret begreb i befolkningens bevidsthed. Vi har derfor forud for vores undersøgelse været interesseret i, hvordan mobning defineres. Som udgangspunkt problematiserer litteraturen, at det er vanskeligt at definere mobning og derfor ses der variation i definitionerne af begrebet (Felix et al., 2011). Resultatet af den systematiske litteratursøgning

med vores inklusionskriterier viser dog et mere ensartet billede af mobbedefinitionerne. Denne ensartethed kom særligt til udtryk på baggrund af vores kriterium om, at studier, der undersøger mobning via spørgeskemaer, skulle beskrive en definition af mobning.

Seks ud af syv fundne studier nævner enten den definition af mobning, som er udarbejdet af psykolog Dan Olweus (Elgar et al., 2019; Green, Felix, Sharkey, Furlong, & Kras, 2013; Huang & Cornell, 2015; Olweus, 2013; Sawyer, Mishna, Pepler, & Wiener, 2011) eller definitioner med inspiration fra Olweus' definition (Felix et al., 2011; Green et al., 2013). Lee (2010) anvender som det eneste studie sin egen definition. Det følgende afsnit er en kort gennemgang af først Olweus' (2013) definition og dernæst Lees (2010) definition, da disse adskiller sig fra hinanden. Herefter følger en kort gennemgang af to identificerede definitioner i Felix et al. (2011), hvoraf den ene er grundlaget for CBVS. Tabel 2 viser et overblik over identificerede karakteristika i de fundne definitioner og illustrerer, at størstedelen af studierne, der nævner en definition på mobning, anvender den definitionsbaserede tilgang.

Artikel	Kilde til definition	Karakteristika											
		Magt-ubalance	Intentionelt på en ond eller sårende måde	Forekommer gentagende gange og/eller over en længere periode	Offer har svært ved at forsvare sig selv	Uspecificeret skade af mobbeoffer	Fysisk skade	Psykologisk skade	Verbal skade, eks. øgenavne eller trusler	Skriftlig skade	Social skade	Ignoreret eller holdt udenfor	Få spredt rygter/løgne
Definitionsbaseret tilgang													
Olweus (2013)	Egen definition fra Olweus (1993)	X	(X)	X	X	(X)	X	X	X	X		X	X
Sawyer et al. (2011)	Olweus (1989)	X	X	X	X		X		X				X
Huang & Cornell (2015)	Forkortet version af Olweus (1996) givet til halvdelen af gruppen	X	X	X			X	X	X		X		
Elgar et al. (2019)	Solberg & Olweus (2003)	X	X	X	X		X	X	X	X		X	X
Green et al. (2013)	Solberg & Olweus (2003)	X	X	X	X		X	X	X	X		X	X

Felix et al. (2011)	Swearer (2001)	X	X	X	X	X	X		X			X	
Adfærdsbaseret tilgang													
Felix et al. (2011)	Egen definition baseret på Solberg & Olweus (2003): CBVS	X	X	X		X							
Green et al. (2013)	Egen definition baseret på Solberg & Olweus (2003): CBVS	X	X	X		X							
Ikke oplyst tilgang													
Lee (2010)	Egen definition		X	X			X	X	X			X	

Tabel 2. Overblik over mobbedefinitioner ved inddeling i tilgang til mobning. For de definitionsbaserede tilgange angiver X både karakteristika i definitionen, og at respondenterne har fået disse at vide inden besvarelse af spørgeskemaerne. (X) ved Olweus (2013) henviser til, at disse karakteristika er en del af definitionen, men respondenterne har ikke modtaget dem forud for besvarelse. For de adfærdsbaserede tilgange angiver X blot karakteristika i definitionerne, da respondenterne ikke modtager en beskrivelse af mobning forud for besvarelse af spørgeskemaerne.

Dan Olweus er ophavsmand til spørgeskemaet Olweus Bully/Victim Questionnaire (BVQ) og den dertilhørende definition (Olweus, 2013):

“A student is being bullied or victimized when he or she is exposed, repeatedly and over time, to negative actions on the part of one or more other students. This definition emphasized intentionally negative or aggressive acts that are carried out repeatedly and over time. It was further specified that in bullying there is a certain imbalance of power or strength. The student who is exposed to negative actions has difficulty defending himself or herself” (Olweus, 1993, in Olweus, 2013, s. 755).

BVQ er et definitionsbaseret spørgeskema (se afsnit 2.3.3.), hvor respondenterne hører eller læser nedenstående børnevenlige version af førnævnte definition forud for deres besvarelse (Solberg & Olweus, 2003):

“We say a student is being bullied when another student or several other students

- say mean and hurtful things or make fun of him or her or call him or her mean and hurtful names
- completely ignore or exclude him or her from their group of friends or leave him or her out of things on purpose
- hit, kick, push, shove around, or threaten him or her
- tell lies or spread false rumors about him or her or send mean notes and try to make other students dislike him or her
- and do other hurtful things like that.

These things may take place frequently, and it is difficult for the student being bullied to defend himself or herself. It is also bullying when a student is teased repeatedly in a mean and hurtful way. But we don't call it bullying when the teasing is done in a friendly and playful way. Also, it is not bullying when two students of about the same strength or power argue or fight” (Olweus, 1996, i Solberg & Olweus, 2003, s. 246).

Tre hovedkarakteristika er væsentlige i definitionerne fra Olweus (2013) og Solberg & Olweus (2003): Mobning er 1) intentionelt, 2) gentagende og 3) indeholder en magtubalance mellem mobbeoffer og mobber, der favoriserer mobberen (Solberg & Olweus, 2003). Disse

hovedelementer er bredt accepteret blandt forskere og har været hyppigt anvendt de seneste år (Solberg & Olweus, 2003). Derudover anvender BVQ en cutoff på 2-3 gange om måneden, dvs. at den uhensigtsmæssige adfærd skal forekomme minimum 2-3 gange om måneden, før det kan betegnes som mobning (Olweus, 2013). I det følgende refereres til definitionerne fra Solberg & Olweus (2003) og Olweus (2013) som 'Olweus (2013)', da denne kilde beskriver begge udlægninger af definitionen.

Lee (2010) er som nævnt det eneste studie, der udelukkende anvender sin egen definition af mobning: "[...] repeated behaviors by one or more individuals that are intended to impose psychological and physical harm to and social isolation of one or more victims through physical, verbal, and relational aggression for an extended period of time" (Lee, 2010, s. 155).

Forfatterne til CBVS har fundet inspiration i Olweus' definition af mobning og med afsæt heri anvendes følgende definition:

"Bully victims were students who reported at least one type of victimization at least 2–3 times per month, reported that this victimization was intentional at least some of the time, and reported at least one form of power imbalance in relation to the main person bullying them" (Felix et al., 2011, s. 241).

Felix et al. (2011) anvender spørgeskemaet Swearer Bullying Survey (Swearer, 2001, i Felix et al., 2011) til sammenligning med CBVS. I Swearer Bullying Survey bliver mobning defineret som: "Bullying happens when someone hurts or scares another person on purpose and the person being bullied has a hard time defending himself or herself. Usually, bullying happens over and over" (Felix et al., 2011, s. 240). Efterfølgende får respondenterne eksempler på udtryksformer for mobning: "Punching, shoving and other acts that hurt people physically; spreading bad rumors about people; keeping certain people out of a 'group'; teasing people in a mean way; and getting certain people to 'gang up' on others" (Felix et al., 2011, s. 240). Denne definition indeholder ligeledes et krav om en magtubalance mellem mobbeoffer og mobber (Felix et al., 2011).

2.3.1.1. Sidestilling af definitioner af mobning

I den systematiske litteratursøgning ekspliciteret ovenfor har vi identificeret fire forskellige definitioner: 1) Olweus (2013), 2) Lee (2010), 3) Felix et al. (2011) og 4) Swearer (2001, i

Felix et al., 2011), hvis karakteristika er illustreret i tabel 2. Ud af de fire definitioner er Lee (2010) det eneste studie, der ikke opstiller et krav om tilstedeværelse af en magtubalance mellem mobbeoffer og mobber. Dette kan betragtes som en væsentlig forskel fra Olweus' definition af mobning, hvor magtubalance er én af de tre hovedkarakteristika i definitionen af mobning (Solberg & Olweus, 2003). Magtubalance indgår ligeledes i Swearer Bullying Survey og CBVS (Felix et al., 2011). Det vil sige, at respondenter, der ikke oplever magtubalance, kan blive identificeret som mobbeofre ifølge definitionen fra Lee (2010), hvilket ikke er gældende for de tre andre definitioner. Lee (2010) og Felix et al. (2011) adskiller sig desuden fra Olweus (2013) og Swearer (2001, i Felix et al., 2011) ved ikke at stille kriterium om offerets besvær med at forsvare sig selv. En overensstemmelse mellem de fire definitioner er dog, at den uhensigtsmæssige adfærd skal være intentionel og ske gentagende gange før den betragtes som mobning. Dette er ligeledes de to sidste hovedkarakteristika i Olweus' hyppigt anvendte definition af mobning (Solberg & Olweus, 2003).

2.3.2. Mobningsudtryksformer

Mobning bliver i litteraturen beskrevet med mange forskelligartede udtryksformer. De fire definitioner samt tabel 2 illustrerer alle eksempler herpå. De handlinger, der skaber mobning, kan komme til udtryk fysisk (f.eks. spark, slag), verbalt (f.eks. trusler), socialt (f.eks. social eksklusion, sladder) og ved cyberbullying (f.eks. ondsksfulde beskeder delt online eller via mobil) (Craig, Pepler, & Blais, 2007). Handlingerne kan også kategoriseres som direkte, dvs. åbenlyse ansigt-til-ansigt konfrontationer, eller indirekte, dvs. ondsksfulde handlinger uden konfrontationer såsom social eksklusion (Craig et al., 2007). Fælles for disse udtryksformer er, at de kan skade offerets opfattelse af sig selv og vedkommendes relationer til jævnaldrende (Craig et al., 2007). I dette speciale anvender vi begrebet 'udtryksformer' om de beskrevne adfærdsformer, som CBVS specificerer i item 2-9 og 15-22. Det vil sige de specifikke adfærdsformer, som respondenterne skal svare på, om de har oplevet inden for den seneste måned.

Mobning finder sted i et gruppeklima, dvs. i relativt lukkede grupper præget af hierarki, gruppepres og stærke personers dominans (Hansen & Jørgensen, 2016). Grupperne kan også være præget af manglende indgriben fra voksne og en udvikling af roller, hvor magt fordeles som belønninger og sanktioner (Hansen & Jørgensen, 2016).

Ordet 'bullying', som vi oversætter til 'mobning' i dette speciale, adskiller sig fra 'victimization', et udtryk der hyppigt anvendes i forskningslitteraturen. Victimization oversættes direkte til 'forfølgelse' eller 'uretfærdig behandling' (Gyldendal, u.å.c.), og ifølge

Björkvist, Ekman & Lagerspetz (1982, i Felix et al., 2011), er mobning et delområde under dette udtryk. Den direkte danske oversættelse finder vi ikke tilstrækkelig præcis, hvorfor vi i specialet benytter den engelske betegnelse 'victimization', hvor det er særlig relevant. Der er desuden uoverensstemmelser i brugen af disse begreber i forskningslitteraturen. Hvor nogle artikler anvender mobning og victimization i flæng (f.eks. i Warner-Czyz, Loy, Pourchot, White, & Cokely, 2018), argumenterer andre for at skelne mellem de to udtryk (f.eks. i Felix et al., 2011). Felix et al. (2011) tydeliggør, at de to begreber er forskellige oplevelser ved to vigtige parametre: 1) Mobning indeholder en magtubalance mellem mobbeoffer og mobber og 2) er intentionel. Disse parametre definerer ikke victimization (Felix et al., 2011). Uden denne specifikation af forskellen mellem mobning og victimization risikerer mobbeforskning ifølge Felix et al. (2011) at overestimere prævalensen af mobning, og derfor er begge parametre en del af CBVS (Felix et al., 2011). Dette speciale fokuserer hovedsageligt på begrebet mobning.

2.3.3. Adfærdsbaseret tilgang vs. definitionsbaseret tilgang

En anden diskussion i litteraturen omhandler, hvorvidt man skal nævne en definition af mobning forud for besvarelse af et spørgeskema. Felix et al. (2011) og Green et al. (2013) sammenligner en definitionsbaseret tilgang med en adfærdsbaseret tilgang, hvor der i den førstnævnte gives en definition forud for spørgeskemaet, mens den sidstnævnte tilgang udlader en definition og udelukkende beskriver mobberelaterede situationer/handlinger (Felix et al., 2011). I den adfærdsbaserede tilgang beder man således respondenterne om at svare på, om de har oplevet eller udført disse handlinger uden, at begrebet mobning eller en definition herpå nævnes (Felix et al., 2011). Med en adfærdsbaseret tilgang kan man dermed undgå, at der opstår individuelle forståelser, stigma eller bias associeret med begrebet mobning (Felix et al., 2011). En ulempe ved denne tilgang er dog, at respondenter kun bliver spurgt ind til specifikke oplevelser og tilgangen identificerer dermed ikke andre eventuelle relevante oplevelser af mobning (Greif & Furlong, 2006). Omvendt er en fordel ved at anvende en definitionsbaseret tilgang, at der bliver givet en eksplicit beskrivelse af den adfærd, som man ønsker at undersøge (Green et al., 2018) og dermed opnås en fælles forståelse af mobning, der inkorporerer alle komponenterne ved definitionen af mobning (Greif & Furlong, 2006). Greif & Furlong (2006) gør dog opmærksom på, at en ulempe kan være, at definitioner af mobning kan være relativt lange. Dette kan resultere i, at nogle respondenter muligvis kun husker ét aspekt af definitionen, som de udelukkende anvender, når de besva-

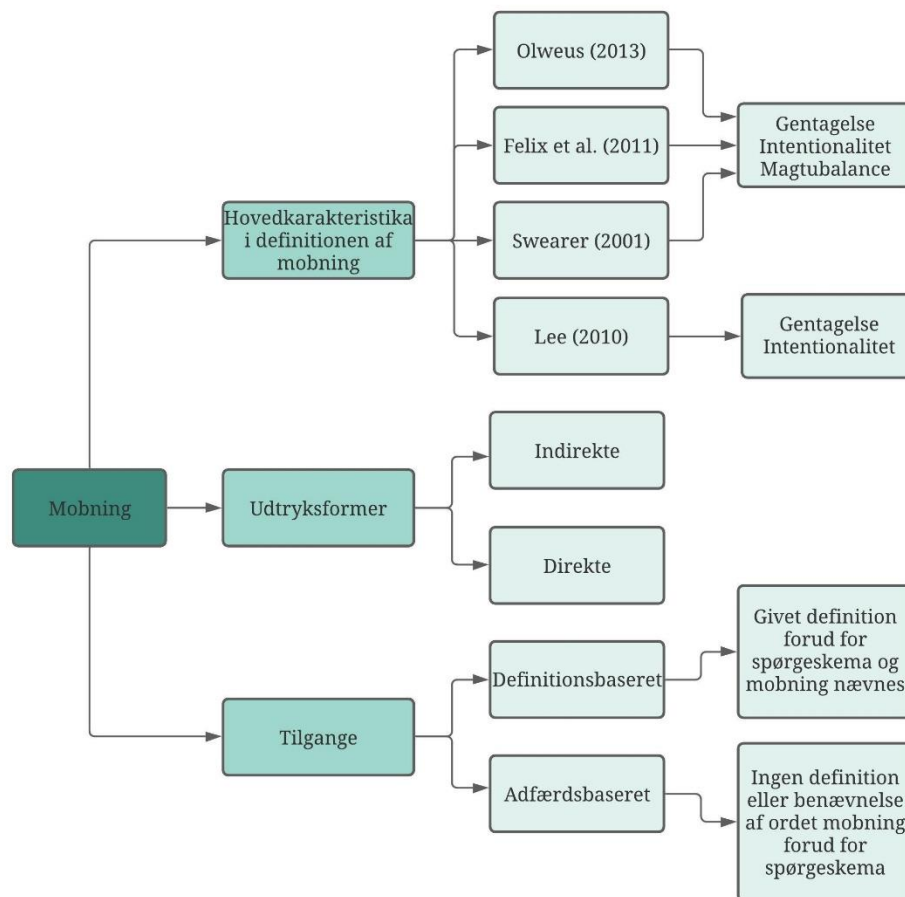
rer spørgsmålene (Greif & Furlong, 2006). En anden ulempe ved anvendelse af den definitionsbaserede tilgang er, at én term kan gå igen i alle spørgsmål, og her er det sandsynligt, at respondenterne vil gøre brug af deres egne forståelser af termen snarere end den længere definition, som er givet indledningsvist (Smith, Cowie, Olafsson, & Liefoghe, 2002). Disse ulemper må anses for at være fordele ved at anvende en adfærdsbaseret tilgang, da respondenterne ikke skal forholde sig til en eksplicit definition af mobning.

Tilgangen til at undersøge mobning resulterer i en variation i prævalensen, hvilket kommer til udtryk i flere studier. Kert, Coddington, Tryon & Shiyko (2010) finder, at prævalensen er signifikant lavere for respondenter, der modtager et definitionsbaseret spørgeskema, sammenlignet med en gruppe respondenter, som ikke bliver eksponeret for dette. Sawyer, Bradshaw & O'Brennan (2008) finder lignende resultater, hvor en adfærdsbaseret tilgang giver en højere mobbeprevalens sammenlignet med en definitionsbaseret tilgang. Det understreges dog, at det er uklart hvilket estimat, der er det mest korrekte at anvende (Sawyer et al., 2008). Felix et al. (2011) finder modsat en nogenlunde ens prævalens for henholdsvis en definitions- og adfærdsbaseret tilgang. Bemærkelsesværdigt ved dette resultat er dog, at prævalensraterne i nogen grad identificerer forskellige elever, dvs. at nogle respondenter, der defineres som mobbeofre på det ene mål ikke identificeres som mobbeofre på det andet mål og omvendt (Felix et al., 2011). Den manglende overensstemmelse indikerer, at selvrapporteringsundersøgelsers tilgange har indflydelse på, hvilke respondenter, der identificerer sig selv som mobbeofre (Felix et al., 2011). Green et al. (2013) identificerer ligeledes i nogen grad forskellige respondenter og diskuterer, om årsagen til dette kan skyldes, at brugen af begrebet mobning kræver en psykologisk accept fra respondenter, som skal betegne sig selv som mobbeoffer. Respondenter, der anser sig selv som mobbeofre, er dermed kvalitativt forskellige fra respondenter, som har lignende oplevelser, men som ikke anser sig selv som mobbeoffer (Green et al., 2013).

2.3.4. Opsummering

I ovenstående afsnit finder vi fire definitioner på mobning fra Olweus (2013), Lee (2010), Felix et al. (2011) og Swearer (2001, i Felix et al., 2011). Selvom vi finder, at der er forskellige definitioner på mobning, viser tabel 2 også, at størstedelen af litteraturen enten anvender eller lader sig inspirere af definitionen fra Olweus (2013). Der er således en overvejende konsensus om, at mobning indeholder tre hovedkarakteristika: 1) Gentagelse, 2) intentionelitet og 3) magtubalance. Mobning kategoriseres ofte som enten direkte eller indirekte

(Craig et al., 2007) og finder sted i relativt lukkede grupper, præget af hierarki og manglende voksenindgriben (Hansen & Jørgensen, 2016). Mobning kan endvidere undersøges med enten en adfærds- eller definitionsbaseret tilgang. Tabel 2 afspejler i den forbindelse, at det overvejende er den definitionsbaserede tilgang, der anvendes i vurderingen af mobning. Vores undersøgelse udmærker sig dog ved at anvende en adfærdsbaseret selvrapporтерet tilgang til at undersøge mobning blandt målgruppen. Figur 2 nedenfor illustrerer de nævnte begreber i forrige afsnit og kan således give et overblik over deres sammenhænge.

Figur 2. Overblik over de nævnte begreber i afsnit 2.3. og deres indbyrdes sammenhæng.

2.3.5. Prævalens af mobning i Danmark

Dansk forskning om mobning har de seneste fem år vist en relativ stor overensstemmelse, hvad angår prævalensen af mobning. Arnarsson et al. (2020) undersøger cyberbullying og ‘traditionel mobning’ i seks nordiske lande. De finder en mobbeprævalens for danske 13-årige piger og drenge på henholdsvis 4,8 % og 3,9 %, mens den for danske 15-årige piger og drenge er 2,7 % (Arnarsson et al., 2020). Tilsvarende finder et dansk studie omhandlende

emotionelle symptomer ved teenagere, at for 13-årige piger og drenge er prævalensen henholdsvis 3,8 % og 3,7 % mens den for 15-årige piger og drenge er henholdsvis 2,9 % og 2,4 % (Meilstrup et al., 2015). Begge studier viser et fald i prævalensen, desto ældre målgruppen bliver (Arnarsson et al., 2020; Meilstrup et al., 2015). Den seneste danske Skolebørnsundersøgelse fra 2018 finder en prævalens for 13-årige piger og drenge på henholdsvis 6 % og 4 %, og for 15-årige piger og drenge på 4 % og 5 % (Rasmussen et al., 2018).

Det bør bemærkes, at de tre ovennævnte studier alle anvender data fra 'Health Behavior in School-aged Children - a World Health Organization Collaborative Cross-national Study' (HBSC), som er et internationalt forskningssamarbejde, der har til formål at øge indsigten i børn og unges trivsel, helbred og sundhedsadfærd i 40 lande (Rasmussen et al., 2018). HBSC består af indsamling af spørgeskemadata fra børn og teenagere i alderen 11, 13 og 15 år (Rasmussen et al., 2018), og de fundne prævalenser er således sammenlignelige. Dog ses en tydelig forskel mellem studierne resultater. En forklaring på dette kan være det årstal, som data er hentet fra. Hvor data i Rasmussen et al. (2018) er fra 2018, har Arnarsson et al. (2020) trukket data fra 2013/2014-indsamlingen og Meilstrup et al. (2015) fra 2010-indsamlingen. En anden forklaring kan være den information, som eleverne modtager inden spørgsmålet om mobning. Hvor eleverne i Arnarsson et al. (2020) hører Olweus' (1993) definition på mobning, inden de besvarer spørgsmålet "How often have you been bullied at school in the past couple of months?" (Arnarsson et al., 2020, s. 504), bliver eleverne i Meilstrup et al. (2015) og Rasmussen et al. (2018) udelukkende adspurgt om tilsvarende spørgsmål uden en indledende definition.

2.3.6. Mobning blandt teenagere med høretab

Feijóo, Foody, Pichel, Zamora & Rial (2020) undersøger mobning blandt unge med CI i alderen 11-23 år. De følgende resultater tager udgangspunkt i aldersgrupperne 11-14 år (n = 32) og 15-17 år (n = 48), da de falder inden for dette speciales målgruppe. Studiet anvender en selvrapporeret spansk version af det standardiserede spørgeskema: The European Bullying Intervention Project Questionnaire (Ortega-Ruiz et al., 2016, i Feijóo et al. 2020). Hvis respondenterne oplever mobbeadfærd 1-2 gange om måneden eller mere, bliver det anset for at være mobning (Feijóo et al., 2020). Feijóo et al. (2020) finder en signifikant forskellig prævalens for mobning mellem de to aldersgrupper med CI: 37,5 % (11-14 år) og 2,8 % (15-17 år).

Tilsvarende undersøger Warner-Czyz et al. (2018) mobning blandt amerikanske teenagere i alderen 12-18 år med HA og CI via det selvrapporerede spørgeskema: The 2009

National Crime Victimization Survey's School Crime Supplement. Dette spørgeskema anvender en adfærdsbaseret tilgang og definerer, at deltagerne bliver mobbet, hvis de rapporterer minimum én af syv udtryksformer inden for det seneste år (Warner-Czyz et al., 2018). De finder, at teenagere med høretab oplever signifikant højere forekomst af mobning (50 %) ved sammenligning med jævnaldrende i den generelle population (28 %) (Warner-Czyz et al., 2018). De finder desuden, at udtryksformerne tvang (17,5 % vs. 3,6 %) og eksklusion (26,3 % vs. 4,7 %) er signifikant hyppigere forekommende blandt teenagere med høretab sammenlignet med den generelle population (Warner-Czyz et al., 2018).

Pinquart & Pfeiffer (2015) finder modsat ovenstående ingen signifikant forskel i forekomst af mobning blandt tyske teenagere med og uden høretab i alderen 11-18 år ved anvendelse af det selvrapporterede spørgeskema The Social Experience Questionnaire. De finder dog, at døve teenagere bliver mobbet signifikant mere end jævnaldrende med normal hørelse (Pinquart & Pfeiffer, 2015). Endvidere finder de, at en højere alder og mere støtte fra jævnaldrende er signifikant sammenhængende med en mindre forekomst af mobning blandt teenagere med høretab (Pinquart & Pfeiffer, 2015).

De ovenstående studier anvender forskellige selvrapporterede metoder til at undersøge prævalensen af mobning blandt teenagere med høretab, og det er tydeligt, at der ikke er overensstemmelse på tværs af studierne. Dette vil blive diskuteret yderligere i afsnit 6.1.2.

2.4. Selvrapporteret spørgeskema

Mobning undersøges i litteraturen med forskellige metoder. Særligt anvendes spørgeskemaer med fire rapporteringstyper: Selv-, forældre- og lærerrapporteret samt 'peer nomination'. I sidstnævnte metode udpeger elever andre elever, som, de mener, opfylder flere opstillede udtryksformer for mobning (Solberg & Olweus, 2003). De syv fundne studier, jævnfør afsnit 2.3.1, om definitioner af mobning anvender alle selvrapporterede spørgeskemaer, og et enkelt (Sawyer et al., 2011) anvender også forældrerapportering i form af interviews.

Som udgangspunkt er selvrapporterede mål den mest anvendte tilgang ved undersøgelser af mobning, da de er nemme og mindre omkostningsfulde at implementere på skoler for både forskere og lærere (Felix et al., 2011). Selvrapporterede mål er berettiget, da børn har en unik viden om deres eget børneliv, som kun de er eksperter på (Pedersen & Nyby, 2011). Denne viden har voksne ikke altid adgang til (Pedersen & Nyby, 2011). Solberg & Olweus (2003) konkluderer ligeledes, at selvrapporterede mål med helt specifikke svarmuligheder er den mest brugbare metode til prævalensestimering af mobning, særligt i forhold

til fortolkningsmuligheder og reproducerbarhed. Selvrapporering giver desuden mulighed for undersøgelse af alle udtryksformer for mobning (Felix et al., 2011). En væsentlig fordel ved selvrapporering er muligheden for vurdering af de mere indirekte udtryksformer for mobning, hvilket ikke er muligt med peer nomination eller lærerrapporering (Furlong, Felix, Sharkey, Green, & Tanigawa, u.å.). Endelig giver selvrapporering mulighed for et indblik i og forståelse af de forskellige aktørers oplevelser med mobning, dvs. både offerets og mobberens perspektiv (Felix et al., 2011). Særligt er en forståelse af aktørernes perspektiv på situationen nødvendig for vurderingen af intentionaliteten og indvirkningen af den psykosociale funktion (Felix et al., 2011).

Selvom selvrapporering har mange fordele, viser forskningen kun moderate sammenhænge mellem selvrapporering og de andre rapporteringstyper. Cornell & Brockenbrough (2004) undersøger blandt andet sammenhængen mellem selvrapporeret mobning, lærerrapporering og peer nomination med The School Climate Survey, der anvender en definitionsbaseret tilgang. De finder kun ringe men signifikante korrelationer mellem selvrapporeret mobning og lærerrapporering og peer nomination (Cornell & Brockenbrough, 2004). Den signifikante korrelation mellem lærerrapporering og peer nomination er en anelse højere, dog stadig svag (Cornell & Brockenbrough, 2004). De observerer desuden, at flere elever, der identificeres som mobbeofre ved peer nomination, ikke identificerer sig selv som mobbeofre ved selvrapporering (Cornell & Brockenbrough, 2004). Dette tyder ifølge Cornell & Brockenbrough (2004) på en tendens til, at nogle elever underrapporterer deres mobbeoplevelse grundet skam, skyld eller flovhed. Cornell & Brockenbrough (2004) argumenterer for, at selvom selvrapporering er en mindre omkostningsfuld og mere effektiv metode til indsamling af store mængder kvantitative data, er den kun rigtig stærk, hvis den anvendes sammen med andre rapporteringstyper.

En anden ulempe ved selvrapporering er anonymisering, der bevirker, at forskere ikke har mulighed for at få besvarelsene bekræftet eller vurdere deres forhold til en uafhængig variabel (Lee & Cornell, 2010). Dette sænker metodens indholdsvaliditet (ALTE, 2005). Desuden beskriver Lee & Cornell (2010), at der kun er en begrænset mængde forskning om reliabiliteten og validiteten af flere tilgængelige selvrapporerede målemetoder.

Udover at prævalensestimater på mobning kan påvirkes af rapporteringstypen (Cornell & Brockenbrough, 2004), kan der også opstå en forskel på, hvordan unge og forskere definerer mobning (Green et al., 2013). Vaillancourt et al. (2008) finder blandt andet, at elever i alderen 8-18 år sjældent medtager de tre hovedkarakteristika (intentionalitet, gentagelse og

magtubalance), som typisk anvendes af forskere, i deres definition af mobning. Desuden har studier vist, at forståelsen af begrebet mobning ændres med alderen (Monks & Smith, 2006; Smith et al., 2002). Eksempelvis finder Monks & Smith (2006), at børn i alderen 4-8 år primært skelner mellem en aggressiv og ikke-aggressiv adfærd, hvorimod unge i 14-årsalderen og voksne har en mere nuanceret forståelse af mobning. De unge og voksne i studiet skelner desuden mellem fysisk og ikke-fysisk adfærd (f.eks. verbal aggression og social/relationel aggression) samt indtænker elementer såsom magtubalance og gentagelse i deres definition af mobning (Monks & Smith, 2006).

2.5. California Bullying Victimization Scale

CBVS er et selvrapporeret spørgeskema udviklet af Center for School-Based Youth Development, UC Santa Barbara, der er designet til at adskille victimization og mobning blandt børn og teenagere i alderen 10-18 år (Furlong et al., u.å.) (se bilag 9). Dette gøres ved, at CBVS gennemgående indarbejder de tre hovedkarakteristika (Furlong et al., u.å.). CBVS imødekommer det intentionelle karakteristikum ved, at hvert item specificerer, at handlingen er foregået på en 'ond eller sårende måde'. CBVS imødekommer karakteristikummet om en oplevet magtubalance ved at indeholde separate items, der omhandler forskelle i fysisk styrke, popularitet og intelligens (item 11 og 23) (Furlong et al., u.å.). Endvidere indarbejder CBVS karakteristikummet om gentagende adfærd ved at anvende Olweus' klassifikationskriterie (Furlong et al., u.å.). Dette kriterium beskriver, at handlingen skal være forekommet 2-3 gange den seneste måned, for at oplevelsen kan klassificeres som mobning (Furlong et al., u.å.).

CBVS kan benyttes som et instrument til screening af mobbeprævalensen i skolen (Furlong et al., u.å.) og som et interventionsguidende instrument, der kan identificere respondentens specifikke oplevelser i forhold til tidspunkt, placering på skolen og hvem respondenteren har talt med om oplevelserne (Felix et al., 2011). Desuden kan CBVS vise, om respondenteren selv mobber andre i skolen (Furlong et al., u.å.). Spørgeskemaet anvender en adfærdsbaseret tilgang til mobning (Felix et al., 2011), eftersom ordet mobning kan være emotionelt ladet for respondenterne og påvirke både offer og mobber til ikke at tilslutte sig de handlinger, der associeres med begrebet (Cornell & Brockenbrough, 2004).

Baseret på definitionen fra Solberg & Olweus (2003) stilles følgende kriterier for klassificering af mobning i CBVS (Furlong et al., u.å.):

1. Respondenten skal rapportere minimum én form for victimization ud af otte mulige, og denne skal være forekommet minimum 2-3 gange den seneste måned.
2. Respondenten skal rapportere minimum én form for magtubalance ud af tre mulige, hvor magten skal være på mobberens side, dvs. respondenter skal svare 'Mere end mig'.

En respondent klassificeres som 'mobbeoffer', hvis begge kriterier er opfyldt (Felix et al., 2011). Respondenten klassificeres imidlertid som 'peer victim', hvis vedkommende rapporterer, at mindst én form for victimization er forekommet minimum én gang den seneste måned, men hvor respondenter ikke oplever en magtubalance (Felix et al., 2011). 'Ikke offer' refererer til respondenter, der ikke oplever nogle former for victimization (Felix et al., 2011). En respondent klassificeres som 'mobber', hvis respondenter rapporterer at have udsat en anden elev for minimum én form for victimization minimum 2-3 gange den seneste måned samtidig med, at respondenter minimum én gang rapporterer 'Mindre end mig' på spørgsmåls om magtubalance (Felix et al., 2011). Udover hvad der kort beskrives i Felix et al. (2011) og Furlong et al. (u. å.), findes ikke en eksplicit rettevejledning i de forskellige udfald af CBVS. Vi har haft mailkorrespondance med medforfatter på CBVS, Erika D. Felix, om dette, men er ikke kommet nærmere en rettevejledning (se bilag 14). Derfor anvender vi udelukkende ovenstående klassificering.

Vi anvender termen *item* i specialet, som henviser til hvert enkelt spørgsmål, dvs. hver række i spørgeskemaet. Eksempelvis er både spørgsmål 5: 'Blevet slået, skubbet eller fysisk skadet på en ond eller sårende måde?' og spørgsmål 13e: 'Efter skole' et item. Respondenterne kan svare på flere items samtidigt. Svarkategorierne i CBVS er: 'Ikke i den seneste måned', '1 gang i den seneste måned', '2-3 gange i den seneste måned', '1 gang om ugen' og 'Flere gange om ugen' ved item 2-9 og 15-22. Desuden anvendes svarkategorierne 'Ja' og 'Nej' ved item 10, 12, 13 og 14 og svarkategorierne 'Mere end mig', 'Samme som mig' og 'Mindre end mig' ved item 11 og 23.

Med udgangspunkt i ovenstående klassificering undersøger Felix et al. (2011) de psykometriske egenskaber ved CBVS med en prævalensestimering, test-retest reliabilitetsvurdering, validitetsvurdering og en undersøgelse af den prædiktive validitet blandt 684 amerikanske

elever i alderen 10-18 år. De finder som udgangspunkt, at mobbeprævalensen falder med alderen (fra 23,8 % ved 10-11 år til 15,3 % ved 17-18 år). Felix et al. (2011) finder desuden en god signifikant test-retestreliabilitet af klassificering af mobbeofre og ikke mobbeofre over en periode på to uger (89,6 % enighed). Til at vurdere validiteten anvender Felix et al. (2011) det definitionsbaserede spørgeskema Swearer Bullying Survey som sammenligningsgrundlag. Prævalensraterne for de to mål er relativt ens. Eksempelvis identificerer Swearer Bullying Survey 17,5 % og CBVS 20 % af 12-14-årige elever som mobbeofre (Felix et al., 2011). Som nævnt tidligere identificerer de to mål forskellige elever som mobbeofre, hvilket indikerer, at strukturen af et selvrapporeret spørgeskema har en stor indflydelse på, hvilke elever der identificerer sig selv som mobbeofre (Felix et al., 2011). Endelig finder Felix et al. (2011), at elevernes respons på CBVS korrelerer signifikant med trivselsmål (Students' Life Satisfaction Scale, School Connectedness Scale og Children's Hope Scale), og CBVS har således høj prædiktiv validitet. Dette indikerer ifølge Felix et al. (2011), at CBVS kan detektere elever, der har risiko for ringe psykosocial udvikling i skolen.

CBVS er således et veldokumenteret spørgeskema, der kan indikere prævalens, klassificere mobbeofre og peer victims præcist, er relativt validt og korrelerer signifikant med trivselsmål. Det er dog vigtigt at bemærke, at CBVS er udviklet til og undersøgt blandt amerikanske teenagere med normal hørelse, og det er således ikke før anvendt blandt danske teenagere med og uden høretab.

Decibels forskningsenhed havde interesse i en tilpasset version af CBVS til at vurdere mobning blandt danske teenagere med høretab, hvilket er grunden til det opståede samarbejde. CBVS vurderes relevant til dette af særligt to grunde. For det første er CBVS et selvrapporeret spørgeskema, der indeholder de fordele, som er beskrevet i afsnit 2.4. Da Decibel er en patientforening er det oplagt at anvende et materiale, der muliggør patientinvolvering, særligt da Decibels forskningsenhed tidligere har anvendt forælderreporterede metoder blandt yngre børn (Josvassen et al., 2019). Det vurderes, at målgruppen har større mulighed for selv at give feedback på deres oplevelser, end de hidtil undersøgte børn, hvorfor det er oplagt at spørge dem selv. For det andet muliggør indarbejdelsen af de tre hovedkarakteristika samt Olweus' kriterium om en hyppighed på 2-3 gange i den seneste måned, at resultater fra målgruppen kan sammenlignes med udenlandske studier. Det er derfor i vores og Decibels interesse at undersøge, om CBVS kan afdække mobning blandt målgruppen. Desuden om det er et bæredygtigt og tilgængeligt spørgeskema, som kan anvendes til fremtidige medlemsundersøgelser og forskning af teenagere med høretab, jævnfør afsnit 6.1.3.

3. Metode

Afsnittet indleder med en gennemgang af begreberne test-oversættelse og test-tilpasning samt de internationalt anerkendte guidelines, der anvendes for at opnå en god tilpasningsproces af CBVS. Vi redegør herefter for hvilke mulige bias, der kan opstå i vores undersøgelse, og hvordan vi forsøger at minimere dem. Herefter følger en beskrivelse af undersøgelsens metodedesign, der begrundet valg af oversættelsesmetode, valg af oversættere, de kulturelle og lingvistiske forskelle mellem originalversionen og den tilpassede danske version samt pilotafprøvning. Disse elementer er alle en del af de opnåede guidelines, som styrer betydelige dele af metodedesignet. Derefter redegør vi for rekrutteringen af deltagere samt hvilke forskningsetiske overvejelser, vi har taget højde for i undersøgelsen. Afslutningsvist foreligger en beskrivelse af undersøgelsens deltagergruppe.

3.1. Oversættelse

3.1.1. Oversættelse vs. tilpasning

Forud for vores oversættelsesproces er det relevant at skelne mellem begreberne *test-oversættelse* og *test-tilpasning*. ‘Test’ anvendes ofte som et overordnet begreb for alle former for uddannelsesrelaterede og psykologiske instrumenter, herunder også spørgeskemaer (Hambleton, 2005). I det følgende vil ‘test’ blive anvendt ved gennemgang af metodeteori, mens ‘undersøgelse’ henviser til specialets spørgeskemaundersøgelse med den danske, tilpassede version af CBVS.

Test-tilpasning er en bred term, der refererer til at flytte en test fra en sproglig og kulturel kontekst til en anden (International Test Commission (ITC), 2017). I test-tilpasningen indgår overvejelser som (ITC, 2017):

- Hvorvidt det samme kan måles på et andet sprog og i en anden kultur.
- Udvalgelse af oversættere.
- Valg af oversættelsesdesign.
- Valg af nødvendige tilpasninger.
- Modificering af testformat.
- Udførelse af oversættelse.
- Kontrol af ækvivalensen for den tilpassede test (sproglig og kulturel) samt andre nødvendige validitetsundersøgelser.

Test-oversættelse har omvendt en mere begrænset betydning, da denne tilgang udelukkende fokuserer på at bevare den lingvistiske betydning (ITC, 2017).

Det primære fokus i undersøgelsen er en tilpasning af CBVS til den danske kultur, det danske sprog og danske teenagere, hvorfor vi har valgt at anvende test-tilpasning som tilgang. Ordet 'oversættelse' vil dog stadig fremgå i resten af specialet, da dette er et element i test-tilpasning. Undersøgelsen sigter ikke mod at foretage en tværkulturel sammenligning, men at foretage en prævalensestimering af mobning hos teenagere med høretab. Vi vælger ikke at anvende test-oversættelse, da denne tilgang ikke tager højde for de kulturelle forskelle mellem amerikansk og dansk kultur.

3.1.2. ITC-guidelines

Undersøgelsens tilpasningsproces tager udgangspunkt i 18 guidelines til test-tilpasning fra ITC (2017). Disse er organiseret i seks sektioner (ITC, 2017):

1. Guidelines forud for den endelige form.
2. Testudvikling.
3. Validering.
4. Administrering.
5. Skalaer og fortolkning.
6. Dokumentation.

Vi blev bekendt med ITC guidelines ved en systematisk litteratursøgning på guidelines til test-oversættelse og -tilpasning, der ledte os til Hambleton (2005) og Iliescu (2017). Begge forfattere beskæftiger sig med ITC guidelines i deres bøger, hvorefter vi valgte at anvende hovedkilden som reference.

ITC guidelines bliver anvendt i specialet af to årsager. Vi ønsker for det første at kvalitetssikre tilpasningsprocessen med det formål at producere et mere pålideligt produkt. For det andet er ITC guidelines udviklet med henblik på at øge validiteten af den tværproglige og tværkulturelle forskning (ITC, 2017), hvormed vi lever op til en vis standard for tilpasningsprocessen af CBVS. Selvom vores undersøgelse ikke indeholder en komparativ undersøgelse mellem teenagere i USA og Danmark, er den stadig en del af den tværkulturelle og i særdeleshed den tværproglige forskning på området, og bør overholde en vis standard for test-tilpasning.

Tabel 3 nedenfor præsenterer kort, hvilke ITC guidelines, der er henholdsvis opnået og ikke opnået i tilpasningsprocessen. Umiddelbart efter hver guideline gives en kort begrundelse

for den opnåede/ikke opnåede status. TD-2 (5), TD-1 (4), PC-3 (3), TD-3 (6), TD-4 (7) og A-1 (13) vil blive uddybet yderligere i afsnit 3.1.4.

Opnåede guidelines

1) Guidelines forud for den endelige form	<p>PC-1 (1): <i>Opnå tilladelse fra ejer af copyright inden tilpasning.</i></p> <p>Begrundelse: Se bilag 14 med e-mailkorrespondance med medforfatter Erika D. Felix.</p> <p>PC-2 (2): <i>Evaluer om overlap i definitioner, indholdet af de begreber, som testen måler, og indholdet af hvert item er dækkende for anvendelsen af testen blandt målpopulationen.</i></p> <p>Begrundelse: Denne guideline kræver, at dét testen undersøger forstås på samme måde på tværs af sproggrupper og kulturer. Vi vurderer, at ‘mobning’ henviser til samme adfærd i USA og Danmark. Desuden anbefales, at undersøgelsen tager afsæt i tidligere empirisk evidens af lignende tests, hvilket ligeledes er opnået jævnfør gennemgangen af studier i afsnit 2.</p> <p>Denne guideline anbefaler desuden, at eksperter på området skal evaluere legitimiteten af studiet i hver kulturelle/sproglige gruppe. Dette er opnået, da vejleder Lone Percy-Smith har godkendt undersøgelsens relevans.</p> <p>PC-3 (3): <i>Minimér indvirkningen af alle kulturelle og lingvistiske forskelle der er irrelevante for anvendelsen af testen blandt målpopulationen.</i></p> <p>Begrundelse: Den sproglige og kulturelle tilpasning, jævnfør afsnit 3.1.4.3., er udarbejdet på baggrund af denne guideline. Det kommer eksempelvis til udtryk ved, at den tilpassede version af CBVS anvender alder i stedet for klassetrin i item 1.</p>
2) Testudvikling	<p>TD-1 (4): <i>Sikre at oversættelses- og tilpasningsprocessen tager hensyn til lingvistiske, psykologiske og kulturelle forskelle i målpopulationen ved at oversætterne har relevant ekspertise.</i></p>

	<p>Begrundelse: I metodedesignprocessen udvælges oversættere med særlige kvalifikationer, jævnfør afsnit 3.1.4.2.</p> <p>TD-2 (5): <i>Brug et passende oversættelsesdesign og -procedure for at maksimere anvendeligheden af testen blandt målpopulationen.</i></p> <p>Begrundelse: Metoden indebærer en procedure med både forward- og backward-oversættelse, jævnfør afsnit 3.1.4.1.</p> <p>TD-3 (6): <i>Vis evidens på at testinstruktionerne og indholdet af hvert item har lignende betydning for alle populationer.</i></p> <p>Begrundelse: Dette sikres ved en pilotafprøvning på en dansk teenager med normal hørelse, der indebærer besvarelse af relevante spørgsmål, jævnfør afsnit 3.1.4.4.</p> <p>TD-4 (7): <i>Vis evidens på at formatet af items, skalaer, scoringskategorier, testbrug, administrering af testen og andre procedurer er passende for alle populationer.</i></p> <p>Begrundelse: Dette sikres ved pilotafprøvning, hvor vedkommende udfylder CBVS i det rette online format og navigerer i de forskellige former for scoring.</p>
<p>3) Validering</p>	<p>C-1 (9): <i>Populationens karakteristika skal være relevante for anvendelsen af testen, og gruppen skal være stor nok til, at der kan laves empiriske analyser.</i></p> <p>Begrundelse: Deltagergruppen inkluderer 99 respondenter i alderen 12-18 år, hvilket er stor nok til relevante analyser. Det har været muligt at udføre statistiske signifikansberegninger på eksisterende data.</p> <p>C-4 (12): <i>Hvis man ønsker at sammenholde skalaer fra forskellige sprogversioner, skal man bruge et egnet design og dataanalyseprocedure.</i></p> <p>Begrundelse: Resultater fra den danske version sammenholdes med resultater fra anvendelse af CBVS i USA og Tyrkiet, jævnfør afsnit 6.1.2.</p>

	<p>Med baggrund i ITC (2017) guidelines anvendes et egnet tilpasningsdesign.</p>
4) Administrering	<p>A-1 (13): <i>Forbered materialer til administration og instruktion for at minimere ethvert kulturelt og sproglateret problem, der kan skyldes administrationsprocedurer og responsformer. Dette påvirker validiteten i fortolkningen af scorerne.</i></p> <p>Begrundelse: Instruktionen til den danske version af CBVS er gennemgået og oversat af flere kvalificerede personer med dansk som modersmål. Dette kvalitetssikrer tilpasningen, således at meningen bevares. Desuden gennemføres en pilotafprøvning.</p> <p>A-2 (14): <i>Specificér hvilke testforhold, der skal følges af populationen.</i></p> <p>Begrundelse: Introduktionen til CBVS opfordrer respondenterne til at sidde alene et trygt sted uden tilstedeværelse af en voksen for at undgå bias. Det er dog ikke muligt at kontrollere dette.</p>
5) Skala og fortolkning	<p>SSI-1 (15): <i>Fortolk enhver gruppeforskel i forhold til al relevant og tilgængelig information.</i></p> <p>Begrundelse: I fortolkningen af resultaterne indtænkes hvilke grupper, der udfylder CBVS, dvs. danske teenagere med og uden høretab. Grupperforskelle diskuteres i afsnit 6.2.</p>
6) Dokumentation	<p>DOC-1 (17): <i>Vis dokumentation for de ændringer, der er foretaget. Dette indebærer en redegørelse af den indsamlede evidens.</i></p> <p>Begrundelse: I udarbejdelsen af tilpasningen har vi dokumenteret samtlige ændringer, hvoraf nogle uddybes i afsnit 3.1.4.3. For den fulde version af alle ændringer se bilag 4 og 5.</p>
Ikke opnåede guidelines	
1) Guidelines forud for den endelige form	N/A

<p>2) Testudvikling</p>	<p>TD-5 (8): <i>Indsamle pilotdata på den tilpassede test, så itemanalyse, reliabilitetsvurdering og et mindre validitetsstudie kan udføres. Dette muliggør, at enhver nødvendig justering af den tilpassede test kan finde sted.</i></p> <p>Begrundelse: Selvom vi foretager en pilotafprøvning på én teenager, er denne ikke tilstrækkelig til hverken itemanalyse, reliabilitets- eller validitetsvurdering. Dog revideres spørgeskemaet på baggrund af pilotafprøvningen, men det sker i forhold til andre aspekter, end hvad denne guideline anbefaler.</p>
<p>3) Validering</p>	<p>C-2 (10): <i>Vis relevant statistisk evidens på ækvivalensen af begreber, metode og items for alle populationer.</i></p> <p>Begrundelse: Dette er ikke muligt på grund af et begrænset datasæt.</p> <p>C-3 (11): <i>Vis evidens der støtter normer, reliabilitet og validitet for den tilpassede version for alle populationer.</i></p> <p>Begrundelse: Formålet med specialet er ikke at skabe normer, reliabilitet eller validitet af den danske version af CBVS, da datasættet er begrænset.</p>
<p>4) Administrering</p>	<p>N/A</p>
<p>5) Skala og fortolkning</p>	<p>SSI-2 (16): <i>Man bør kun sammenligne scorer på tværs af populationer, når niveauet af invarians er blevet bestemt på en scoringskala.</i></p> <p>Begrundelse: Dette opnås ikke, da specialet ikke har til hensigt at lave et komparativt studie.</p>
<p>6) Dokumentation</p>	<p>DOC-2 (18): <i>Giv materialer der beskriver den gode administrering af testen til kommende testledere, der afprøver testen blandt en ny population.</i></p> <p>Begrundelse: Specialet indeholder ikke vores anbefalinger til administrering af CBVS i dansk audiologopædisk forskning grundet specialets begrænsede omfang.</p>

Tabel 3. Overblik over opnåede og ikke opnåede ITC guidelines (ITC, 2017).

Det ville være ideelt, hvis specialet kunne bidrage med normer på området og bruges som validering og reliabilitetsanalyse af den danske version af CBVS, jævnfør guideline C-3 (11). Dette er særligt relevant, da anvendelse af CBVS vil højne kvaliteten af de tiltag, som danske audiologopæder, lærere og skolepsykologer kan foretage omkring en teenager med høretab, der udsættes for mobning. Vi anbefaler derfor, at større organisationer som eksempelvis Decibel påtager sig opgaven med at udarbejde normsætning, validering og reliabilitetsanalyser af CBVS. Ligeledes ville det være ideelt, hvis der kunne udføres en itemanalyse på baggrund af pilotafprøvningen, jævnfør guideline TD-5 (8). En itemanalyse kan give information om funktionaliteten af hvert enkelte item (ITC, 2017), hvilket vil understøtte undersøgelsen.

3.1.3. Mulige bias

Van de Vijver & Poortinga (2005) identificerer tre typer bias, der er vigtige at overveje og forsøge at minimere i tilpasningen af en test: *Begrebslig bias* (eng.: Construct bias), *metodebias* (eng.: Method bias) og *itembias* (eng.: Item bias).

Begrebslig bias henviser til ulighed i forståelsen af anvendte begreber på tværs af kulturelle grupper (Van de Vijver & Poortinga, 2005). Vi forsøger at minimere denne bias i den sproglige og kulturelle tilpasning, hvor de betydningsbærende ord nøje tilpasses sprog og kultur. Se afsnit 3.1.4.3. Denne type bias er ifølge Van de Vijver & Poortinga (2005) særlig vigtig, da den er den mest seriøse udfordring for sammenligning af scorer.

Metodebias derimod henviser til forstyrrende variable, der skyldes metoderelaterede faktorer (Van de Vijver & Poortinga, 2005). Herunder hører *instrumentbias* og *administrationsbias*. Instrumentbias henviser til egenskaber ved en test, der ikke hensigtsmæssigt forårsager forskelle i testscorer (Van de Vijver & Poortinga, 2005). Dette skyldes eksempelvis respondenternes forskellige baggrunde, erfaringer med tests, personligheder og holdninger (Van de Vijver & Poortinga, 2005). Denne type bias er vanskelig at kontrollere i undersøgelsen, da vi ikke modtager væsentlig information om respondenterne. Eksempelvis får vi ikke information om tilstedeværelse af dysleksi. Dysleksi kan medføre misforståede spørgsmål, hvilket vil reducere sikkerheden af resultaterne. Administrationsbias henviser derimod til forskelle i scorer, der blandt andet skyldes en ringe introduktion eller de fysiske rammer (Van de Vijver & Poortinga, 2005). Vi forsøger at minimere denne bias ved at gøre introduktionens sprog så direkte og enkelt som muligt, så det matcher respondenternes sproglige formåen. Desuden opfordrer vi respondenterne til at sidde alene et trygt sted, når de udfylder

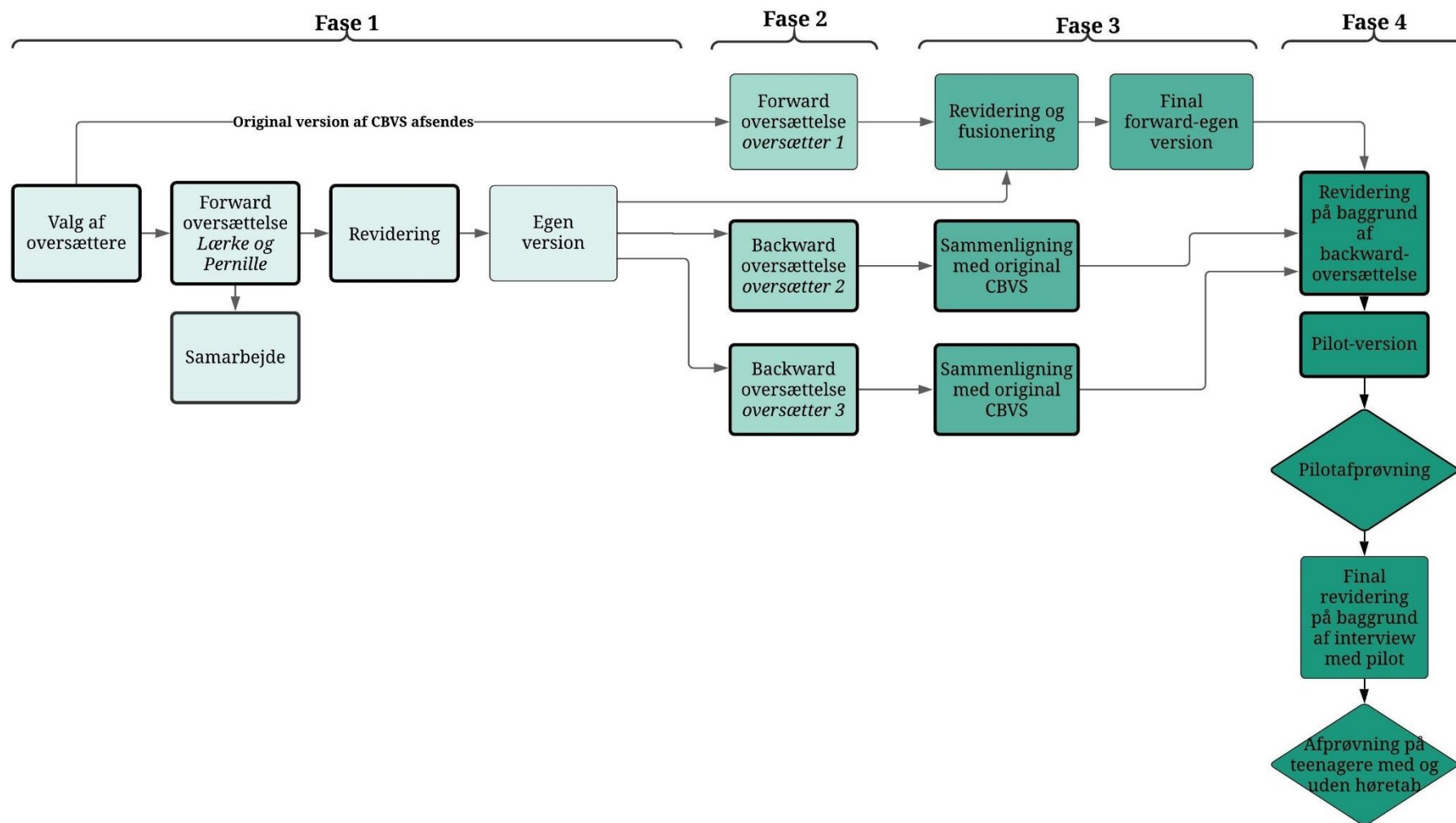
spørgeskemaet. Hermed undgår vi, at korrektheden af besvarelsene påvirkes af tilstedeværelsen af eksempelvis klassekammerater, lærere eller forældre.

Endelig henviser itembias til anormaliteter i et item, der truer validiteten af en test, hvilket hindrer direkte sammenligning af scorer (Van de Vijver & Poortinga, 2005). Den største kilde til itembias er en dårlig oversættelse og forskellige konnotationer af ord (Van de Vijver & Poortinga, 2005). Vi forsøger at minimere denne bias ved anvendelse af backward-oversættelse som metodedesign, jævnfør afsnit 3.1.4.1.

3.1.4. Metodedesign

I det følgende afsnit beskriver vi undersøgelsens metodedesign, og hvordan seks ITC guidelines har styret dette. Metodedesignet, der er illustreret i figur 3, er inddelt i fire faser inspireret af Iliescu (2017, s. 359) figur (se figur 4). Den oprindelige figur i Iliescu (2017, s. 359) viser udelukkende hvilke elementer, der indgår i backward-oversættelsesdesignet, hvor vores figur 3 sammen med disse elementer også illustrerer den fulde proces med pilotafprøvning og afprøvning på danske teenagere. De elementer, der er overtaget fra Iliescu (2017, s. 359) figur, er markeret med en fed boks. Grundet specialets tidsbegrænsning har det ikke været muligt at efterkomme den korrekte rækkefølge af backward-oversættelsesdesignet fra Iliescu (2017) til fulde, se afsnit 3.1.4.1.

Figur 3 er inddelt i fire tidsrelaterede faser og bør læses fra venstre til højre. Fase 1 viser de indledende tiltag med valg af oversættere og egen forward-oversættelse fra engelsk til dansk samt første revidering af denne tilpasning, herefter kaldt "egen version". Dernæst følger fase 2, der omfatter de oversættelser, som undersøgelsens 'blinde' oversættere har udført, herunder én forward-oversættelse og to backward-oversættelser, hvor sidstnævnte består af en oversættelse fra dansk til engelsk. Fase 3 omfatter anden revidering og fusionering af to forward-oversættelser samt sammenligning af de to backward-oversættelser med originalversionen af CBVS. Fase 4 omfatter en revidering af den finale forward-egen version på baggrund af fund ved sammenligninger mellem backward-oversættelserne og den originale version af CBVS. Endelig omfatter fase 4 en udformning og afprøvning af pilot-version, fjerde revidering med baggrund i pilotafprøvningen samt den endelige afprøvning på danske teenagere med og uden høretab.

Figur 3. Overblik over metodedesignet.

3.1.4.1. TD-2 (5) uddybning af oversættelsesdesign

TD-2 (5) anbefaler at anvende et passende oversættelsesdesign for at maksimere anvendeligheden af et spørgeskema (ITC, 2017). Vi har derfor valgt at anvende et backward-oversættelsesdesign, som er inspireret af Iliescu (2017, s. 359) figur for backtranslation (se figur 4).

Backward-oversættelsesproceduren indebærer et kvalitetstjek af oversættelsen fra originalsproget til målsproget ved, at en oversætter, som ikke er bekendt med originalversionen, oversætter materialet tilbage til originalsproget, hvorefter der foretages en sammenligning af de to versioner (Iliescu, 2017). Iliescu (2017) beskriver, at følgende tre elementer er obligatoriske i et backward-oversættelsesdesign: 1) Oversættelse fra originalprog til målsprog (forward-oversættelse), 2) backward-oversættelse og 3) sammenligning af originalversionen og backward-oversættelse. Vi har valgt en backward-oversættelsesprocedure, da det er en simpel måde at kvalitetssikre materialet og samtidig ikke er en ressourcekrævende tilgang (Iliescu, 2017).

Grundet begrænset tid har vi været nødsaget til at foretage ændringer i metodedesignet, som adskiller sig fra figur 4 (Iliescu, 2017, s. 359). Som det fremgår af figur 3, fase 1, har alle vores oversættere fået oversættelsesmaterialet samtidigt. Det betyder, at backward-oversætterne har oversat vores egen forward-oversættelse. Det havde været ideelt først at sammenholde vores egen forward-oversættelse med oversætter 1's forward-oversættelse og hermed foretage nødvendige revideringer, før materialet skulle tilbageoversættes til originalsproget. Dog vurderede vi, at der ikke ville komme de store meningsforstyrrende rettelser fra oversætter 1, og derfor har oversætter 2 og 3 fået vores egen version af CBVS til backward-oversættelse.

Der er en række ulemper ved at anvende en sådan procedure. I det følgende beskriver vi ulemperne og hvilke tiltag, vi har foretaget for at mindske deres indflydelse på den endelige udgave af CBVS.

Den første ulempe er, at den initiale oversættelse fra originalprog til målsprog kan fremstå kunstig, hvis oversætterne er opmærksomme på, at materialet skal tilbageoversættes til originalsproget (Iliescu, 2017). I vores egen forward-oversættelse har vi været opmærksomme på dette, således at vores egen oversættelse ikke blev påvirket. En anden ulempe er, at man i proceduren sætter sin lid til kun to oversættere og deres kvalifikationer (Iliescu,

2017). Dette kan have en betydelig indflydelse på det pågældende resultat, hvis der eksempelvis er blevet anvendt dårlige oversættere, eller hvis den forsøgsansvarlige selv har udført den initiale oversættelse uden at inddrage andres udlægninger eller mere kvalificerede oversættere (Iliescu, 2017). Vi har gjort en række tiltag for at mindske indflydelsen af dette på den endelige udgave af CBVS: Foruden vores egen forward-oversættelse har vi fået en kvalificeret oversætter til også at lave en forward-oversættelse og dermed fået en 'second opinion' på en mulig oversættelse. Derudover har vi valgt at inddrage to backward-oversættelser, som begge sammenlignes med den originale version af CBVS. De tre kvalificerede oversættere er nøje udvalgt jævnfør ITC-guideline TD-1 (4) (se afsnit 3.1.4.2) (ITC, 2017).

Iliescu (2017) beskriver ligeledes den ulempe, at originalsproget agerer normen, hvilket ikke nødvendigvis tager højde for kulturelle forskelle. Vi har forsøgt at imødekomme dette ved at opnå guideline TD-1 (4), hvori det anbefales, at tilpasningsprocessen tager hensyn til lingvistiske, psykologiske og kulturelle forskelle i målpopulationen ved valg af kvalificerede oversættere (ITC, 2017). Vi har i vores egen forward-oversættelse været opmærksomme på kulturelle forskelle særligt mellem det amerikanske og det danske skolesystem, og ligeledes er oversætter 1 instrueret i at medtænke disse i sin oversættelse.

En sidste ulempe er, at der i tilpasningsprocessen ikke er nogen garanti for, at backward-oversættelsen er god, hverken ved de items, som ligger tæt op ad hinanden i sammenligningsprocessen eller de items, som er langt fra hinanden (Iliescu, 2017). Vi har i sammenligningsprocessen været opmærksomme på begge udfald.

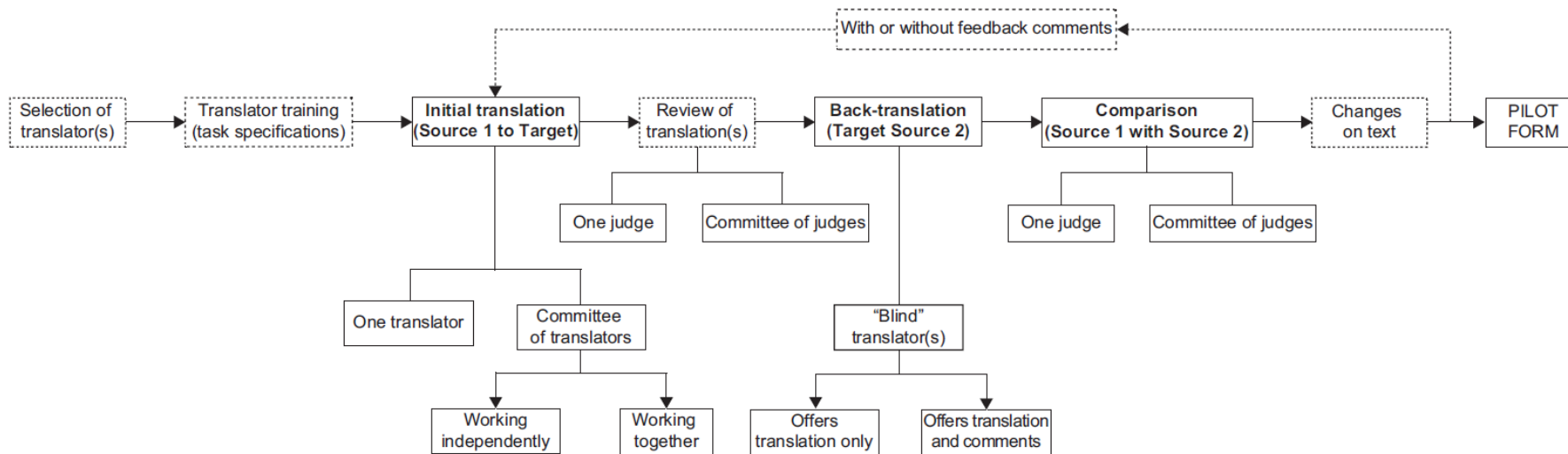

FIGURE 7.1 The process of backtranslation

Figur 4. Overblik over backward-oversættelsesdesign. Genoptrykt fra "Adapting tests in linguistic and cultural situations" af Iliescu, D., 2017, s. 359.

3.1.4.1.1. Revideringsproces

Revideringsprocessen udgøres af i alt fire revideringer, hvilket også fremgår af figur 3. Fase 1 indeholdt en revidering af egen version, og blev foretaget en uge efter den første oversættelse havde fundet sted. Vi gennemgik i fællesskab hvert item og vurderede/diskuterede, om oversættelsen havde taget højde for lingvistiske, psykologiske og kulturelle forskelle, jævnfør ITC-guideline TD-1 (4) (ITC, 2017). Desuden var vi opmærksomme på, at betydningen af hvert enkelte item blev bevaret i tilpasningen fra engelsk til dansk.

Fase 3 blev indledt med en revidering (se bilag 4) og fusionering af de to forward-oversættelser, hvilket yderligere er beskrevet i afsnit 3.1.4.3.4. De to versioner blev holdt op imod hinanden og uoverensstemmelser eller meningsforstyrrende forskelle blev diskuteret. Herefter tog vi stilling til, om der skulle foretages en eventuel revidering. Produktet af denne proces blev én samlet version af CBVS.

I fase 4 fandt en 'revidering på baggrund af backward-oversættelser' sted (se bilag 5), hvor hver backward-oversættelse blev sammenlignet med den oprindelige version af CBVS. Vi anvendte syv punkter fra Iliescu (2017, s. 368-371) for at sikre en høj kvalitet i denne sammenligningsproces:

1. Sammenlign backward-oversættelsen med den originale version.
2. Ved de items, der ikke matcher - spørg: Hvorfor matcher de ikke?
3. Ved de items, der matcher - spørg: Matcher de målkulturen?
4. Anvend professionel vurdering og ikke kvantitative regler for, hvornår et item accepteres.
5. Spørg efter mere information, hvis der er behov for det.
6. Anvend et oversættelsesbureau eller en bilingval reviewer for at opnå supplerende uafhængig information.
7. Fremkald et feedback loop og foretag flere runder med backward-oversættelse så mange gange, det er nødvendigt.

I sammenligningsprocessen har vi taget udgangspunkt i de første fem punkter fra Iliescu (2017). De to sidstnævnte punkter anses for at være for tidskrævende og omfattende i forhold til rammerne for dette speciale. Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at et feedback loop med gentagende oversættelsesrunder kunne have været med til at forfine tilpasningen af CBVS og højne kvaliteten yderligere. Vi har i sammenligningsprocessen været

særligt opmærksomme på både de items, der ikke matcher, og de items, der matcher, eftersom der kan stilles spørgsmålstejn ved, om disse er kulturelt tilpasset til målkulturen. I de tilfælde, hvor versionerne ikke var ens, har vi vurderet og diskuteret, om der har været meningsforstyrrende forskelle, som krævede en revidering, eller om grunden til uligheden skyldtes en kulturel/sproglig tilpasning til dansk.

Ligeledes har vi i fase 4 foretaget en 'revidering på baggrund af pilotafprøvningen'. Her har piloten besvaret en række skriftlige spørgsmål, og en eventuel revidering er sket på baggrund af disse. Pilotafprøvningen uddybes i afsnit 3.1.4.4.

3.1.4.2. TD-1 (4) uddybning - valg af oversættere

TD-1 (4) understreger følgende kriterier til oversættere af et instrument: De skal have et stort kendskab til sproget, kulturen og som minimum et generelt kendskab til emnet og instrumentets opbygning (ITC, 2017). Specialets metodedesign inddrager tre nøje udvalgte oversættere (foruden forfatterne på specialet, der har samarbejdet om én version). Oversætter 1 er uddannet dansk audiologopæd, har dansk som modersmål og taler flydende engelsk. Vedkommende har lavet en forward-oversættelse. Oversætter 2 har en international handelsuddannelse og taler flydende dansk, tysk og engelsk. Oversætter 3 er uddannet dansk audiologopæd og klinisk audiolog i USA (AuD), taler flydende dansk og engelsk og har boet en stor del af sit liv i USA. Oversætter 2 og 3 laver hver en backward-oversættelse. Alle oversættere arbejder 'blindt', hvilket betyder, at de ikke ser de indledende versioner af CBVS (Iliescu, 2017). I undersøgelsen betyder dette, at oversætter 1 ikke har set vores tilpasning af originalversionen til vores egen version, og at oversætter 2 og 3 ikke har set den originale version af CBVS.

De to audiologopæder er bevidst valgt, da ITC (2017) anbefaler, at oversættere har et kendskab til populationen, spørgeskemaets indhold og generelle principper for testning, hvilket de to audiologopæder har qua deres uddannelse og erhverv. Oversætter 2 er udvalgt på baggrund af sin tresprogethed, og da TD-1 (4) anbefaler en gruppe oversættere med forskellige kvalifikationer og perspektiver (ITC, 2017). Dette muliggør identifikation af problemfyldte elementer, som en enkelt oversætter ville have oversat (ITC, 2017). Alle oversættere er særligt udvalgt på baggrund af deres store kendskab til det danske og amerikanske sprog og kultur, hvilket sikrer et naturligt og flydende sprog i oversættelserne (ITC, 2017).

Oversætterne modtog en skriftlig vejledning i, hvilke forbehold og oplysninger de skulle overveje i oversættelsesprocessen for at sikre overensstemmelse. Vi har udarbejdet vejledningen med udgangspunkt i ITC (2017) og tilsvarende kilder om tilpasningsprocesser

af tests (Hambleton, 2005; Van de Vijver & Hambleton, 1996). Oversætter 1 har modtaget følgende vejledningspunkter (se bilag 6 og 7 for de fulde versioner af vejledningerne til oversætterne):

1. Målgruppen er danske teenagere i alderen 12-18 år. Din oversættelse skal derfor tage afsæt i denne og have deres sproglige formåen for øje.
2. En ordret oversættelse er ikke nødvendigvis den rette. Dog skal der være overensstemmelse i mening mellem det engelske og danske ord.
3. Oversættelsen skal være relevant for målgruppen og derudover tilpasses det danske sprog og kulturen i Danmark.
4. Lette engelske ord bør oversættes til lette danske ord.
5. Brug korte og simple sætninger samt undgå unødvendige ord.
6. Det er tilladt at slette ord/sætninger/spørgsmål, såfremt du ikke finder det relevant for målgruppen eller den danske kultur.

Oversætter 2 og 3 modtog et tilsvarende vejledningsdokument, dog nævnes ikke 'danske', da disse oversættere skulle fokusere på den amerikanske sproggruppe.

ITC (2017) guideline PC-3 (3) anbefaler en minimeret indvirkning af alle kulturelle og lingvistiske forskelle, hvilket afspejles i punkt 1 og 3. Guideline TD-2 (5) anbefaler i tråd med dette, at den sproglige oversættelse bør fokusere på den funktionelle og ikke den bogstavelige ækvivalens mellem to versioner (ITC, 2017). Denne guideline ses afspejlet i punkt 2 med fokus på, at meningen i hvert item ikke forsvandt i oversættelserne.

Inspirationskilden til punkt 4 findes i Hambleton (2005), som beskriver, at ordenes sværhedsgrad kontrolleres, hvis frekvensen af et ord på to sprog er den samme. Ords frekvens er dog svær at finde, hvorfor det ifølge Hambleton (2005) er afgørende at anvende oversættere, der har et stort kendskab til begge kulturer og ikke kun de pågældende sprog.

Punkt 5 er udarbejdet med udgangspunkt i Van de Vijver & Hambleton (1996), der anbefaler brug af korte og simple sætninger samt begrænset brug af unødvendige ord i testtilpasning.

Punkt 6 er udarbejdet til oversætter 1 alene for at muliggøre en detaljeret kulturel tilpasning. Ved forward-oversættelsen var det således tilladt at slette items og ord, hvilket ikke var tilfældet ved backward-oversættelserne, da irrelevante items og ord allerede var slettet fra vores egen version.

Vi vurderer, at de vejledende punkter vil give en strømlinet tilgang, hvilket vil højne oversættelsen og bidrage positivt i sammenligning med vores egen version. Sammen med

vejledningspunkter og oversættelsesdokumenter modtog oversætterne samme korte introduktion til specialets formål og samarbejdspartner per e-mail (se bilag 6 og 7).

3.1.4.3. PC-3 (3) uddybning - kulturelle og lingvistiske forskelle

Dette afsnit uddyber guideline PC-3 (3), der fokuserer på at minimere indvirkningen af alle kulturelle og lingvistiske forskelle, der er irrelevante for anvendelsen af testen blandt målpopulationen (ITC, 2017). Afsnittet er opdelt efter vores sproglige, kulturelle og formatmæssige tilpasninger, dvs. de revideringer vi har foretaget for at gøre CBVS så relevant for danske teenagere som muligt. Afsnittet er således en dybdegående beskrivelse af de revideringer, der er foretaget i vores indledende tilpasning af CBVS i fase 1, samt hvilke overvejelser, der ligger til grund for disse (se bilag 3).

3.1.4.3.1. Sproglig tilpasning

Nedenfor beskrives overvejelser vedrørende specifikke oversættelser, grammatiske ændringer, tilføjelser og udeladelser relateret til den sproglige tilpasning.

3.1.4.3.1.1. Specifikke oversættelser

Schoolmates

Den optimale oversættelse af ordet ‘schoolmates’, som indgår i titlen på spørgeskemaet, er blevet diskuteret. Den danske betegnelse ‘skolekammerater’ er ikke lige så hyppigt anvendt som ‘klassekammerater’ (KorpusDK, 2007). Alligevel oversatte vi indledningsvist ‘schoolmates’ til ‘skolekammerater’ med den begrundelse, at ordet inkluderer alle elever på skolen og ikke kun begrænser sig til elever i samme klasse som respondenterne. Oversættelsen blev dog tilpasset yderligere, eftersom ‘kammerat’ kan fremstå positivt ladet, da der implicit ligger en venskabelig relation i ordet (Den Danske Ordbog, u.å.a.). Elever, der udsættes for mobning, mobbes ikke nødvendigvis af personer, som de har gode, venskabelige relationer til, hvorfor titlen på spørgeskemaet blev gjort mere neutral. Titlen oversættes således fra ‘My Experiences with Schoolmates’ til ‘Mine oplevelser med elever på min skole’.

Following

I den indledende tekst til spørgsmål 2-9 ville ‘the following’ blive oversat til ‘den efterfølgende’ eller ‘følgende’ (Gyldendal, u.å.a.). Vi vurderer dog, at disse ord fremstår meget formelle og ikke er typisk sprogbrug for målgruppen. I stedet anvendes ordet ‘her’. Den samme rettelse gør sig gældende i den indledende tekst til items 15-22.

Sports field

Item 12d indeholder ordet 'sports field'. Den umiddelbare oversættelse af ordet vil være 'sportsplads'. Vi har dog valgt at anvende ordet 'idrætsplads', selvom dette begreb på engelsk er 'sports ground' (Gyldendal, u.å.d.). Dette valg er truffet på baggrund af ordenes relation. Vi vurderer, at 'idrætsplads' er mere skoleorienteret, hvorimod betegnelsen 'sportsplads' kan anses for at være mere forenings-/fritidsorienteret.

3.1.4.3.1.2. Grammatiske ændringer

I fase 1 blev vi opmærksomme på, at spørgeskemaet ændrer synsvinkel i sine items. I item 3 anvendes eksempelvis andenpersons synsvinkel ('behind your back'), hvor item 7 gør brug af en førstepersons synsvinkel ('made to me'). Det har ikke været muligt at finde en begrundelse for den skiftende synsvinkel i litteraturen om CBVS (Felix et al., 2011; Furlong et al., u.å.). Dog kan det være en måde, hvorpå CBVS fastholder respondenternes opmærksomhed. Ved at skifte fra anden- til førsteperson skærpes respondenternes fokus, når de svarer på spørgeskemaet. Muligvis ligger samme tanke bag item 10, som også gør brug af en førstepersons synsvinkel, når det kontrollerer, om respondenterne tager spørgeskemaet seriøst.

I tilpasningen af CBVS er den grammatiske tid bevaret for at opnå denne bevågenhed fra respondenterne, hvilket er vigtigt, da respondenterne udfylder CBVS alene online. Der er en risiko for, at respondenterne hurtigt 'zapper' videre, hvis de finder CBVS kedeligt at besvare.

3.1.4.3.1.3. Tilføjelser

Item 12 (a-g) beskæftiger sig med steder, hvor mobning kan foregå. Forud for hver stedbeskrivelse tilføjes en præposition. Dette skyldes et ønske om at præcisere svarkategorierne og samtidig gøre dem mere letlæselige for respondenterne. Et eksempel er 'På gangene', som virker mere naturligt og beskrivende end blot 'Gangene'. Dette er i overensstemmelse med guideline TD-2 (5), der anbefaler et fokus på den funktionelle snarere end den bogstavelige ækvivalens (ITC, 2017).

3.1.4.3.1.4. Udeladelser

Tilpasningsprocessen har medført enkelte udeladelser i item 4 og 17. Begge items omhandler dét at blive holdt udenfor eller holde andre udenfor. I originalversionen anvendes i begge tilfælde 'left out of a group'. For at bevare en simpel oversættelse har vi valgt at udelade 'of

a group' med den begrundelse, at 'holde udenfor' er en almenkendt betegnelse, som ikke kræver 'af en gruppe' for at være meningsgivende. Vi vurderer, at danske teenagere er bevidste om, at der er tale om en gruppe eller et fællesskab, som man ikke er en del af, når man bliver 'holdt udenfor'.

3.1.4.3.2. Kulturel tilpasning

Nedenfor beskrives overvejelser vedrørende tilpasning af CBVS fra det amerikanske til det danske skolesystem. Derudover beskrives yderligere tilføjelser og udeladelser relateret til den kulturelle tilpasning.

3.1.4.3.2.1. Fra amerikansk til dansk skolesystem

Der er foretaget flere kulturelle tilpasninger grundet forskellen mellem det amerikanske og danske skolesystem. I originalversionen i item 1 vælger respondenterne køn, klassetrin og etnicitet. Ved det item, der vedrører køn, har vi tilføjet svarmuligheden 'andet' for at imødekomme alle seksualiteter. Ved det item, der vedrører klassetrin, anvendes i den originale version fra '5th' til '12th' 'grade'. Denne kategorisering kan dog ikke umiddelbart overføres til Danmark, da alder og klassetrin i USA ikke korresponderer med det danske skolesystem. Eftersom den danske grundskole kun går op til 10. klasse, har vi valgt at udskifte klassetrin med alder. Således kan alle danske teenagere inkluderes, selv efter de har afsluttet 9. eller 10. klasse og befinder sig på diverse ungdomsuddannelser. Anvendelse af alder muliggør desuden udregning af aldersgennemsnittet for respondenterne. Derudover kan originalversionen anvendes på elever op til 12th grade, hvilket svarer til en alder på 17-18 år (Relocate Global, 2018), hvorfor det ikke er muligt at inkludere 19-årige i specialets population, til trods for, at denne alder anses for at tilhøre teenageårene. Det havde dog være ideelt for at undersøge, om CBVS kan anvendes hos en bredere population end angivet.

Endelig har vi fjernet det item, der vedrører etnicitet. Det skyldes, at det ikke er relevant for populationen, da man i Danmark sjældent anvender etnicitet som kategorisering af skoleelever. I stedet for dette item har vi tilføjet to items relateret til høretab og teknologi. Alle respondenter skal svare på, om de har høretab. De respondenter, der svarer 'Ja' hertil, får yderligere et spørgsmål om, hvilken teknologi de anvender. Denne tilpasning er gjort af hensyn til specialets målgruppe med det formål at indsamle data vedrørende tilstedeværelse af høretab og teknologi hos respondenterne. Vi har valgt ikke at bede respondenterne svare

på graden af høretab og om det er uni- eller bilateralt. Dette skyldes, at det er usikkert, hvorvidt respondenterne har kendskab til graden af deres eget høretab og med et ønske om at opretholde anonymiteten i tilfælde af få besvarelser.

Passing periods

En anden tilpasning, der er foretaget på baggrund af skolesystemets indretning, er en udeladelse af item 13c i den danske tilpasning. Dette item omhandler 'Passing periods', som ikke anvendes i Danmark. I Danmark anvendes nærmere korte 5-minutter pauser, hvilket dækkes af item 13c i den tilpassede version: 'I pauser eller frikvarterer'.

Lunch or eating areas

Item 12c har givet os adskillige overvejelser, eftersom 'Lunch or eating areas' ikke direkte kan overføres til danske skolers indretning. I grundskolen spiser man oftest i klassen eller på gangen og kun sjældent i spiseområder. For at tilgodese elever på ungdomsuddannelser tilføjes 'Kantinen', mens 'spiseområder' bibeholdes for at tilgodese de elever, der kan have spiseområder på deres skole. Vi er dog opmærksomme på, at hvis respondenter svarer, at mobning finder sted i klassen, så kan det være i forbindelse med frokostspisning.

3.1.4.3.2.2. Tilføjelser

Item 9 og 22 omhandler drilleri, rygter og trusler på internettet. Originalversionen anvender 'like on a social network site or email' som eksempler på, hvor disse situationer kan finde sted. I stedet for 'sociale netværk' eller 'e-mail' tilføjer vi 'f.eks. på de sociale medier som Facebook, Snapchat, TikTok og Instagram'. Formuleringen er valgt, da anvendelse af begrebet 'sociale medier' er mere tidstypisk end den direkte oversættelse til 'sociale netværkssider', som de færreste danske teenagere vil kunne relatere til. Benævnelse af apps er ligeledes mere tidssvarende og kulturelt værdifuldt for gruppen end anvendelse af 'e-mail', der udelades. En kulturel tilpasning som denne sikrer os en større forståelse af items, hvilket vil øge sikkerheden i besvarelserne.

3.1.4.3.2.3. Udeladelser

Indledningen til item 11-14 indeholder ordet 'leader' i 'Please think about the MAIN person or leader who did these things to you'. En direkte oversættelse af 'leader' er 'leder' (Gyldendal, u.å.b.), hvilket dog udelades i den tilpassede version af CBVS. Dette skyldes, at der kan være en risiko for, at respondenterne forstår 'leder' som en voksenfigur, eksempelvis

lederen på skolen. Det vurderes, at selvom en teenage-gruppeleder er den primære mobber, dækkes han/hun også af 'den PRIMÆRE person', som er bevaret i indledningen til item 11-14.

3.1.4.3.3. Formatmæssig tilpasning

Det oprindelige format af CBVS er en papirversion, som er blevet udfyldt i hånden (se bilag 9). Sidenhen er der blevet udarbejdet en online-version, som forfatterne bag CBVS har anvendt i samarbejder med skoler og forskere, der undersøger anvendeligheden af CBVS (Furlong et al., u.å.). Vi har i vores tilpasning af CBVS også valgt at udarbejde en online-version af flere årsager. For det første muliggør en online-version, at vi kan få respondenter fra hele landet. For det andet giver det os muligheden for at anonymisere spørgeskemaet. For det tredje er det med til at lette det efterfølgende analysearbejde. Desuden kan en online-version give mulighed for at springe items over, som ikke er aktuelle for den enkelte respondent. I det følgende vil vores overvejelser og justeringer i udarbejdelsen af den online-version af CBVS blive uddybet.

3.1.4.3.3.1. Valg af software

Vores valg af software stod mellem programmerne Analyzer og SurveyXact, der kan opstille online-versioner af spørgeskemaer og udføre det efterfølgende analysearbejde. Vi har valgt at anvende SurveyXact, som vi har adgang til via Københavns Universitet. SurveyXact giver adgang til flere værktøjer sammenlignet med den gratis version af Analyzer.

SurveyXact har blandt andet givet mulighed for at visse items ikke gives, hvis respondenter har svaret noget bestemt. Hvis respondenter svarer 'Ikke i den seneste måned' i samtlige items fra 2-9, får vedkommende ikke items 11-14, da en forudsætning for at svare på disse kræver minimum én rapportering af en mobbeudtryksform den seneste måned. Det samme gør sig gældende, hvis respondenter har svaret 'Ikke i den seneste måned' i alle items fra 15-22. Her får vedkommende ikke item 23. Denne aktiveringsfunktion i SurveyXact har optimeret tilgængeligheden. Vi har derfor fra indledningen udeladt 'If you responded "not in the past month" for all of questions 2-9, then circle "I circled all "A's" for items 2-9"' samt 'If you responded "not in the past month" for all of questions 15-22, then circle "I circled all "A's" for items 15-22"'.

SurveyXact har desuden muliggjort en opstilling af svarkategorier, som læner sig op ad den oprindelige papirversion af CBVS. Det har dog ikke været muligt at lave en nøjagtig

kopi af papirversionen, hvorfor vi har været nødsaget til at lave små justeringer og ændringer i formatet af CBVS. Formatet har ligeledes muliggjort, at respondenterne kan besvare spørgeskemaet via deres smartphone, hvilket øger tilgængeligheden og muligheden for flere besvarelser.

I tilblivelsen af den elektroniske udgave af CBVS har vi desuden undersøgt muligheden for, at respondenterne kunne få instruktioner og de respektive items læst højt i tilfælde af, at de har læsevanskeligheder. Dette er særlig relevant, da teenagere med høretab udviser flere læsevanskeligheder sammenlignet med jævnaldrende med normal hørelse (Worsfold et al., 2018). De økonomiske omkostninger ved at få læst CBVS højt har dog vist sig at være minimum 15.000 kr. På den baggrund er denne mulighed blevet fravalgt i vores speciale.

3.1.4.3.3.2. Muligheden for at svare blankt

Af etiske årsager ønsker vi, at respondenterne har mulighed for at svare blankt på items, de ikke ønsker at svare på, uden at det vil ændre for meget i det oprindelige format af CBVS. Vi diskuterede, om vi skulle tilføje en 'Jeg ønsker ikke at svare'-svarkategori. Fordelen ved dette er, at respondenterne aktivt skal tage stilling til ikke at besvare et item. Desuden vil det sikre, at alle items besvares. Ulempen ved denne løsning er dog, at den ændrer væsentligt i svarkategorierne, hvormed den tilpassede version ikke matcher den originale version. Derfor valgte vi som udgangspunkt at lade den indledende tekst oplyse respondenterne om, at de kan undlade at svare på items, hvis de ikke ønsker det. En fordel ved denne løsning er, at formatet og svarkategorierne bevares. En ulempe ved denne løsning er dog, at respondenterne ikke kan fjerne deres svar igen. Dermed kan vi risikere, at nogle respondenter lukker CBVS og ikke svarer færdig. Der er fordele og ulemper ved begge løsninger. Eftersom vi vurderer, at det ikke er etisk korrekt at påkræve besvarelser af samtlige items grundet det følsomme emne, har vi valgt at anvende den sidstnævnte løsning. Vi stiller dog krav om, at respondenterne skal svare på accept for deltagelse, alder, køn og tilstedeværelse af høretab, da dette kendetegner gruppen og er afgørende for dataanalysen.

3.1.4.3.3.3. Anonymitet

CBVS berører et følsomt emne, og vi har derfor truffet en beslutning om, at respondenterne i vores undersøgelse skal være anonyme. Valget af anonymitet skal få respondenterne til at svare ærligt med en vished om, at der ikke er nogen, der kan få adgang til deres besvarelse.

For at opretholde anonymiteten har vi været nødt til at foretage ændringer i formatet. I indledningen til items 2-9 har vi blandt andet fjernet 'Insert name of school'. Derudover er

der blevet tilføjet hjælpetekster i de tre fritekstfelter, der indgår i item 12-14 med henblik på at bevare anonymiteten. Et eksempel er item 12h, der er blevet tilpasset til: 'Et andet sted (skriv her). OBS: Skriv IKKE navne på specifikke personer eller steder'. Respondenterne påmindes således om opretholdelsen af anonymiteten undervejs i deres besvarelse.

3.1.4.3.3.4. Skala og svarmuligheder

I den version af CBVS, som er tilsendt af medforfatter på spørgeskemaet Erika D. Felix, anvendes en fempunktsskala med bogstaverne fra A-E for henholdsvis items 2-9 og 15-21 (se bilag 9). Omvendt anvendes en fempunktsskala med tallene 1-5 i Felix et al. (2011), hvilket også er tilfældet i den online version, som er illustreret i Furlong et al. (u.å.). Den inkonsistente brug af svarmuligheder tyder på, at der ikke har været specifikke overvejelser i forhold til brugen af bogstaver og tal. I udarbejdelsen af en online-version har det ikke været muligt at bevare bogstaver som svarmuligheder. I stedet kunne vi vælge prikker eller tal fra 1-5. Vi har valgt at anvende prikker, da det kan hindre mindst mulig forvirring hos respondenterne ved besvarelse.

I den oprindelige version er svarkategorierne til items 2-9 og 15-22: 'Not in the past month', 'Once in the past month', '2 or 3 times in the past month', 'About once a week' og 'Several times a week'. I de to sidstnævnte svarkategorier har forfatterne ikke medtaget 'in the past month'. Dette har vi valgt at tilføje i vores tilpasning, eftersom det ikke fremgår af originalversionen, at der er tale om den seneste måned. Desuden har vi også tilføjet det i den indledende tekst til items 2-9 og 15-22 for at præcisere tidsintervallet for respondenterne.

3.1.4.3.4. Revideringer på baggrund af forward- og backward-oversættelserne

Afsnit 3.1.4.1 beskriver TD-2 (5), som indeholder valg af oversættelsesdesign og revideringsprocessen. I dette afsnit vil vi præsentere de væsentligste revideringer på baggrund af henholdsvis forward-oversættelsen og de to backward-oversættelser i fase 3 og 4. For den fulde version af samtlige revideringer henvises til bilag 4 og 5. Vi henviser til bilag 2 for den endelige tilpassede, danske, online-version af CBVS, som er anvendt i vores undersøgelse.

3.1.4.3.4.1. Revideringer på baggrund af forward-oversættelsen

I fusioneringen af forward-oversættelserne i fase 3 blev de to oversættelser sammenlignet. Der var overordnet ikke markante meningsforstyrrende forskelle. Vi vil præsentere de væsentligste revideringer i det følgende, som tager afsæt i forenkling, yderligere sproglig og grammatisk tilpasning. For det fulde overblik over revideringer foretaget på baggrund af forward-oversættelsen henvises til bilag 4.

Med henblik på at forenkle CBVS har oversætter 1 anvendt en mere simpel indgangsvinkel i indledningen til item 2-9. Fremfor at skrive 'Hvor ofte er/har du', har oversætter 1 indledt med: 'Hvor ofte har du oplevet at...'. Den sidstnævnte løsning forsimples udtrykket og på den baggrund revideres denne sætning. I sammenligningsprocessen er vi desuden blevet opmærksomme på item 3, hvor følgende oversættelser af henholdsvis os og oversætter 1 gjorde sig gældende: 'Få rygter eller sladder spredt på en ond eller sårende måde bag din ryg' og 'Nogen spredte rygter eller talte ilde om dig bag din ryg?'. Oversætter 1 har valgt at undlade 'på en ond eller sårende måde', hvilket vi finder mangelfuldt, eftersom dette intentionelle element er en del af Olweus' hovedkarakteristika (Furlong et al., u.å.). Vi vælger derfor at bevare vores egen tilpasning. Dog revideres den ved at bytte rundt på adverbialleddene, således at 'på en ond eller sårende måde' sættes til sidst i sætningen. Item 3 anses for at være et særligt problematisk item, hvorfor vi har valgt at spørge ind til netop dette item i forbindelse med pilotafprøvningen, hvilket vil blive uddybet i afsnit 3.1.4.4.

I item 11b og 23b blev vi opmærksomme på, at 'klog', som var den indledende oversættelse af det engelske ord 'smart', muligvis ikke er den bedst egnede oversættelse. Oversætter 1 anvender ordet 'dygtig', hvilket vi finder mere kvalificeret, idet det er mere almindeligt at sige, at man er 'dygtig' til skolearbejde snarere end 'klog' til skolearbejde. Dette bliver desuden underbygget af de to backward-oversættere, som begge oversætter 'klog' til 'good'.

De grammatiske revideringer omhandler hovedsageligt valg af bøjnings- og bestemmelsesform. Vi har i item 12a og 12e ændret fra bestemt singularis til ubestemt pluralis, dvs. at 'I klasseværelset' ændres til 'I klasseværelser' og 'På toilettet eller i omklædningsrummet' ændres til 'På toiletter eller i omklædningsrum'. Den oprindelige udgave af CBVS anvender ligeledes ubestemt pluralis. Revideringen foretages, da vi ved en fejl i vores egen oversættelse har anvendt bestemt singularis. Dog har vi i item 12b valgt at bevare bestemthedsformen, men igen ændret fra singularis til pluralis. Det vil sige, at 'På gangen' er ændret til 'På gangene'. Dette valg er truffet, da det lyder mere korrekt og henvender sig mere specifikt til

skolens gange ved at sige 'På gangene' frem for 'På gange'. En anden grammatisk revidering er foretaget i item 7, hvor den indledende oversættelse er: 'Få seksuelle kommentarer, jokes eller fagter rettet mod mig på en ond eller sårende måde?'. Selv om vi i vores egen forward-oversættelse valgte at bevare skiftene mellem førsteperson og andenperson, har vi valgt at ændre dette på baggrund af sammenligningen med oversætter 1. Dette skyldes, at vi vil forsøge at mindske forvirringen i forståelsen af item 7. Vi reviderer således fra 'mig' til 'dig', eftersom indledningen til item 2-9 også henvender sig til respondenterne i andenperson ('du') frem for førsteperson. Oversætter 1 har ligeledes anvendt det personlige pronomen 'dig', selv om der i originalversionen af CBVS anvendes 'me'.

3.1.4.3.4.2. Revideringer på baggrund af backward-oversættelsen

De to backward-oversættelser blev individuelt sammenholdt med den originale version af CBVS i fase 3. Vi fandt ingen meningsforstyrrende forskelle. Vi har kun revideret item 9 og 22, hvor 'internet' er blevet ændret til 'online', i fase 4. Betegnelsen 'online' henvender sig bedre til danske teenagere, som er vokset op med digitale medier og 'online'-tilgængelighed. For den fulde gennemgang af backward-oversættelserne henvises der til bilag 5.

3.1.4.4. TD-3 (6), TD-4 (7) og A-1 (13) - uddybning af pilotafprøvning

Guidelines TD-3 (6), TD-4 (7) og A-1 (13) bidrager med anbefalinger, der dækkes af undersøgelsens pilotafprøvning. Dette afsnit vil beskrive, hvordan disse tre guidelines styrer pilotafprøvningen.

TD-3 (6) anbefaler, at man viser evidens for, at testinstruktioner og indholdet af alle items har lignende betydning for alle populationer (ITC, 2017). Denne guideline efterkommes ved, at undersøgelsens pilot modtager et skriftligt interview, der spørger til særlige problematiske items.

TD-4 (7) anbefaler, at man viser evidens for at formatet, skalaer, scoringskategorier, testbrug, administrering og andre procedurer omkring testen er passende for alle populationer (ITC, 2017). Testlederne skal desuden sikre, at testens items er gode nok til, at respondenterne kan afgive et ærligt svar (ITC, 2017), hvilket vi sikrer ved pilotafprøvningen. Derudover skal respondenterne være bekendt med formatet af de forskellige items (ITC, 2017). I vores undersøgelse er det dog vanskeligt at kontrollere, at alle respondenter kender til et online spørgeskema, men vores pilotafprøvning kan illustrere, om én person i aldersgruppen finder det nemt eller svært. Vi vurderer dog, at danske teenagere generelt er dygtige til at betjene teknologi, og størstedelen vil have prøvet at besvare et online-spørgeskema før.

Endelig anbefaler A-1 (13), at man forbereder administrations- og instruktionsmaterialer for at reducere ethvert potentielt kulturelt og sproglateret problem, der kan skyldes administrationsproceduren eller responsformerne (ITC, 2017). Disse problemer vil påvirke validiteten af fortolkningen af scorerne (ITC, 2017). Den pågældende undersøgelse administreres ikke af en testleder, men det er stadig vigtigt at vide, at instruktionerne til deltagerne fungerer. Dette vurderes på baggrund af pilotafprøvningen.

3.1.4.4.1. Oplysninger om piloten og skriftligt interview

Den pågældende pilot er en dansk teenager på 13 år, som har dansk som modersmål og normal hørelse. Vi havde ikke et personligt bekendtskab med pigen. Vi har tilsendt et vejledningsdokument (se bilag 8) til udførelsen af pilotafprøvningen, hvor der udover et link og QR-kode til selve spørgeskemaet var 12 spørgsmål, som piloten skulle besvare efter afprøvningen.

De indledende spørgsmål omhandler tilgængeligheden og pilotens oplevelse af at navigere rundt i online-versionen af spørgeskemaet. Efterfølgende bliver der stillet spørgsmål til særlige problematiske items, som er opstået i forbindelse med vores revideringsproces. Disse omhandler hovedsageligt selve forståelsen af specifikke ord eller spørgsmål. Piloten blev således spurgt, hvad hun forstår ved:

1. “Få rygter eller sladder spredt bag din ryg på en ond eller sårende måde”? (item 3)
2. “den PRIMÆRE person”, når der bliver skrevet “Tænk på den PRIMÆRE person, som har gjort disse ting mod dig i den seneste måned”? (indledning til item 11+23)
3. “Hvor dygtig er denne elev til skolearbejdet”? (item 11b+23c)
4. “Fysisk stærk” i spørgsmålet “hvor fysisk stærk er denne elev”? (item 11c+23c)
5. Ordet “Spiseområder”? (item 12c)
6. Hvad vil du mene er spiseområder på din skole? (item 12c)

Der kunne opstå en problematik i det forhold, at hvis piloten ikke blev mobbet eller mobber andre, ville hun ikke få alle items, hvormed vi ikke ville modtage feedback på det fulde spørgeskema. Forud for afprøvningen valgte vi derfor at gøre opmærksom på, at hun gerne måtte besvare spørgeskemaet endnu engang, hvis det viste sig, at hun ikke havde fået samtlige items. Desuden gjorde vi i vejledningsdokumentet opmærksom på, at piloten var vel-

kommen til at klikke sig igennem spørgeskemaet igen, når hun skulle besvare de 12 spørgsmål vedrørende spørgeskemaet, hvis der opstod et behov for dette.

3.1.4.4.2. Pilotafprøvningen og revideringer på baggrund af denne

Selve pilotafprøvningen af CBVS var vellykket. Der var ingen tekniske problemer i forbindelse med besvarelsen af spørgeskemaet. Begge tilgange via link og QR-kode blev testet og kunne tilgås uden problemer. Desuden beskrev piloten, at det var “meget nemt” at navigere rundt i spørgeskemaet (se bilag 8).

Spørgsmålene vedrørende de problematiske items fik generelt god feedback, og svarene afspejlede, at piloten havde den rette forståelse af de problematiske items. Til spørgsmålet om, hvad hun forstår ved ‘den PRIMÆRE person’, har hun svaret: “Den enkelte person der har gjort det mest” (se bilag 8), hvilket bekræfter os i, at det er muligt at anvende ordet ‘primære’ til denne målgruppe. Spørgsmålet vedrørende ‘spiseområder’ (item 12c) er det eneste spørgsmål, der kan føre til en mulig revidering på baggrund af pilotafprøvningen. Her svarer piloten “Vi har ikke rigtigt spiseområder. Vi spiser lidt over det hele, men vi har da et køkken” (se bilag 8). Vi har dog valgt at bevare formuleringen, eftersom spørgeskemaet henvender sig til teenagere, som både går i grundskole og på ungdomsuddannelse. På ungdomsuddannelser er der typisk spiseområder og kantine.

3.2. Forskningsetiske overvejelser

3.2.1. Ethiske overvejelser

Da dette speciale omhandler et særdeles følsomt emne, er det nødvendigt at overveje de forskningsetiske regler forud for undersøgelsens igangsættelse. Med dataindsamlingen er der risiko for, at vi finder flere sårbare teenagere, der udsættes for mobning. Det er etisk ukorrekt som professionel ikke at intervenere på dette resultat, særligt da CBVS lægger op til intervention for at stoppe adfærden. Dog begrænser specialets omfang og anonymiteten i besvarelsen af CBVS vores opfølgning med intervention. For at imødekomme denne begrænsning har vi på sidste side i spørgeskemaet henvist til kontaktoplysninger til Børnetelefonen og direkte link til hjemmesiden, hvorigennem online chat med en voksen eller andre børn er muligt. Desuden opfordrer vi respondenterne til at tale med nogen om deres problemer. Specialets omfang sætter dermed desværre en begrænsning for vores muligheder for at henvise disse udsatte teenagere til en skolepsykolog samt informere forældre og lærere om

respondentens situation. Vi har desuden arbejdet efter Uddannelses- og forskningsministeriets Code of Conduct for Research Integrity, der inddrager de tre vigtige principper: Ærlighed, gennemsigtighed og ansvarlighed (Uddannelses- og Forskningsministeriet, 2014) i vores undersøgelse.

3.2.2. Databeskyttelse

Specialet behandler respondenternes besvarelser af CBVS anonymt, hvilket vil sige, at besvarelserne ikke kan kobles med oplysninger om navn, bopæl, skole m.m. hos respondenterne. Dermed behandler specialet ikke personfølsomme oplysninger. Besvarelsen af CBVS er anonym, da vi ikke ønsker at være dataansvarlige for personfølsomme oplysninger qua specialets begrænsede omfang og den manglende mulighed for at intervenere på baggrund af resultaterne.

Eftersom specialet ikke behandler personfølsomme data, indhentes der ikke samtykke fra respondenterne eller deres forældre. Et samtykke indbefatter muligheden for at kunne trække besvarelsen tilbage (Datatilsynet, 2019), hvilket ikke er muligt ved anonyme besvarelser. Denne beslutning er truffet på baggrund af telefonisk rådgivning fra Datatilsynet og Københavns Universitets databeskyttelsesrådgiver.

Anonymiteten kan kompromitteres ved fritekstfelterne i item 12-14. Der er en risiko for, at respondenterne her kommer til at skrive navne på identificerbare personer, steder eller situationer, der kan sammenkædes med en identitet. Denne mulige faldgrube er som tidligere nævnt forsøgt afhjulpet ved at tilføje en hjælpetekst over selve skrivefeltet. Endvidere vælger vi at slette eventuelle beskrivelser af identificerbare oplysninger fra datasættet inden analyse.

Da vores data ikke er personfølsomme, behandles de ikke i forhold til databeskyttelseslovens §10, der omhandler personfølsomme oplysninger ved videnskabelige undersøgelser (Justitsministeriet, 2018). Dog overholdes oplysningspligten, da vi betragtes som dataansvarlige (Datatilsynet, 2018). Vi vurderer i den forbindelse, at det er etisk korrekt at følge denne oplysningspligt, selvom der ikke er tale om personfølsomme data. Oplysningspligten indebærer, at vi har pligt til at give respondenterne oplysninger omkring undersøgelsens formål, anvendelse af data samt vores kontaktoplysninger (Datatilsynet, 2018). Disse oplysninger fremgår på første side af spørgeskemaet, og respondenterne skal herefter svare "Ja" til, at de er indforstået med ovenstående (se bilag 2). Svarer respondenterne "Nej" henviser spørgeskemaet dem til sidste side, hvorefter spørgeskemaet afsluttes.

Dog er den reelle hensigt med specialet og dets hovedemner til dels sløret for respondenterne i flere henseender:

1. Det er bevidst valgt at undgå anvendelse af ordet 'mobning', som tidligere beskrevet. I stedet anvendes 'trivsel'. Vi har været i kontakt med medforfatter Erika D. Felix omkring vores introduktion og hendes anbefalinger i forhold til anvendelse af ordet 'mobning', men hun beskrev ingen præferencer, jævnfør bilag 14. Vi har valgt at undlade anvendelse af 'mobning', da ordet i sig selv kan give en væsentlig bias i forhold til besvarelsenerne. Desuden henviser titlen på CBVS: 'Mine oplevelser med skolekammerater' ikke umiddelbart til en undersøgelse af mobning, men snarere en undersøgelse af trivsel.
2. Introduktionen til CBVS nævner ikke teenagere med høretab, selvom det er specialets hovedemne. I stedet anvendes blot 'teenagere'. Dette valg er truffet med baggrund i en risiko for, at teenagere uden høretab ikke svarer på spørgeskemaet, hvis de opfatter, at det ikke er henvendt til dem. Desuden ønsker vi lige vilkår for alle respondenter, uden at teenagere med høretab føler sig overvåget eller specifikt udvalgt.

Introduktionen til CBVS følger således oplysningspligten i forhold til information om undersøgelsens formål, anvendelse af data samt vores kontaktoplysninger, som anbefalet i Datatilsynet (2018), men ikke om specialets hovedemne.

3.3. Rekruttering

Rekruttering af respondenter med høretab (gruppe HT) foregik gennem flere online-kilder. Decibel indledte med et rekrutterende opslag på deres Facebookside, der blev delt af omtrent 75 personer. Herefter fulgte et rekrutterende opslag på Høreforeningens Facebookside, der blev delt i forskellige lokalforeninger af Facebookbrugere. Opslaget nåede også ud på forskellige audiologopædiske online-fora samt den ene forfatters LinkedIn-profil. Se bilag 10 for de publicerede opslag.

Rekruttering af respondenter uden høretab (gruppe NH) foregik gennem samme online-kilder, da opslaget lagde op til, at teenagere uden høretab også deltog. Dette gav dog ikke en tilstrækkelig mængde respondenter med normal hørelse. Derfor kontaktede vi en gymnasielærer på et handelsgymnasium i Midtjylland, der opfordrede to 2.g klasser til at besvare CBVS. Gennemsnitsalderen for gruppe NH steg væsentligt på grund af dette tiltag. Da

vi ønskede en nogenlunde ligelig distribuering i forhold til alder, kontaktede vi en friskolelærer i Sønderjylland, som delte CBVS med 12-14-årige elever. Efterfølgende reduceredes gennemsnitsalderen for gruppe NH væsentligt, hvormed den blev mere tilsvarende gennemsnitsalderen for gruppe HT.

3.3.1. Overvejelser ved inklusion af respondenter

Vi ønskede en bred, uhomogen gruppe, der favner alle former for høretab og teknologier. For at opnå dette stillede vi kun alderen 12-18 år som inklusionskriterie. Denne beslutning er truffet på baggrund af vores forhåbning om, at CBVS kan anvendes som et bæredygtigt spørgeskema i Decibel og den audiologopædiske forskning efter dette speciale. Det vurderes at være vigtigt for begge instanser, at CBVS er afprøvet på en lige så uhomogen gruppe, som de beskæftiger sig med til daglig.

3.4. Deltagergruppe

Med udgangspunkt i rekrutteringsprocessen har i alt 142 respondenter åbnet CBVS, hvoraf 136 har svaret 'Ja' til at deltage. 127 respondenter har derefter besvaret item 1, dvs. køn, alder og høretab (gruppe HT; n = 39, gruppe NH; n = 88).

Af disse 127 har vi ekskluderet i alt 28 respondenter med baggrund i de to kriterier for klassificering af mobning i CBVS (Furlong et al., u.å.): For at blive inkluderet i analysen skal respondenterne have besvaret minimum ét item ved item 2-9 vedrørende mobbeudtryksformer og minimum ét item ved item 11 vedrørende en oplevet magtubalance. Vi har først ekskluderet 23 respondenter (gruppe HT; n = 7, gruppe NH; n = 16), da de ikke har besvaret item 2-9 og derefter 5 respondenter (gruppe HT; 2, gruppe NH; n = 3), da de ikke har besvaret item 11. Således er i alt 28 respondenter ekskluderet, hvilket er en frafaldsprocent på 22 %.

Dermed består den samlede deltagergruppe af 99 respondenter med en gennemsnitsalder på 15,0 år (piger; n = 71, drenge; n = 28). Som illustreret i tabel 4 består gruppe HT af teenagere med høretab i alderen 12-18 år (piger; n = 20, drenge; n = 10) med en gennemsnitsalder på 15,2 år. 14 respondenter har HA, 5 har CI, 2 har BAHS, 1 har HA og CI og 8 bærer ingen teknologi. Gruppe NH består af teenagere uden høretab i alderen 12-18 år (piger; n = 51, drenge; n = 18) med en gennemsnitsalder på 14,7 år.

	Gruppe HT	Gruppe NH
Antal respondenter	30	69
Kønsfordeling		
<i>Piger</i>	20	51
<i>Drenge</i>	10	18
Gennemsnitsalder	15,2 år	14,7 år
Teknologi		N/A
<i>HA</i>	14	
<i>HA+CI</i>	1	
<i>CI</i>	5	
<i>BAHS</i>	2	
<i>Ingen apparater</i>	8	

Tabel 4. Fordeling på tværs af deltagergruppen.

4. Analysestrategier

I det følgende vil vi kort gennemgå, hvordan data fra afprøvningen af CBVS er blevet analyseret. I analysen af resultaterne anvender vi deskriptiv statistik til at opsummere den indsamlede data. Chi-i-anden tests er som udgangspunkt anvendt til at udføre signifikansberegninger på forskelle mellem gruppe HT og gruppe NH. Vi anvender et statistisk signifikansniveau på 0,05. I de tilfælde, hvor der ikke var et tilstrækkeligt antal respondenter, har vi taget udgangspunkt i Fisher's Exact Probability Test.

Analysen er inddelt i tre følgende hovedkategorier, der vurderes at kan besvare problemformuleringen. Resultaterne inden for særligt de to første kategorier diskuteres yderligere i diskussionsafsnittet.

1. Prævalens for 'mobbeofre' og 'peer-victims' samt mobbeudtryksformer.
2. Miljøfaktorer (sted, tidspunkt og samtale).
3. Prævalens for 'mobber'.

CBVS skelner mellem peer-victimization og mobning, hvilket kommer til udtryk i kategori 1 og 3. Det er dog ikke muligt at opretholde denne skelnen i kategori 2, da vi ikke kan afgøre, hvad respondenternes besvarelser refererer til. Derfor inkluderer resultaterne i kategori 2 både besvarelser fra respondenter, der identificeres som mobbeofre og peer-victims.

5. Resultater

Med udgangspunkt i problemformuleringen, har vi foretaget statistiske analyser på datasættet. Vi har sammenlignet gruppe HT og gruppe NH inden for hver af de tre hovedkategorier, jævnfør afsnit 4, men finder overordnet ingen signifikante forskelle. Nedenstående beskriver de deskriptive tendenser, der ses i datasættet. Der foreligger ikke en grundig beskrivelse af samtlige figurer grundet specialets begrænsede omfang. I afsnittet ses udvalgte figurer og tabeller på de mest interessante resultater, og de resterende figurer kan findes i bilag 11.

5.1. Prævalens for mobbeofre og peer-victims samt mobbeudtryksformer

Blandt HT-gruppens 30 respondenter er 20 % klassificerede som mobbeofre, 40 % som peer-victims og 40 % som ikke-ofre. Blandt NH-gruppens 69 respondenter er 23,2 % klassificerede som mobbeofre, 33,3 % som peer-victims og 43,5 % som ikke-ofre. Vi finder ingen signifikante gruppeforskelle. Se tabel 5. Ud af den samlede deltagergruppe på i alt 99 respondenter er 22,2 % klassificerede som mobbeofre, 35,4 % som peer-victims og 42,4 % som non-victims.

Prævalens	Gruppe HT	Gruppe NH	X ²
Mobbeofre <i>n</i> (%)	6 (20 %)	16 (23,2 %)	<i>p</i> = 0,78
Peer-victims <i>n</i> (%)	12 (40 %)	23 (33,3 %)	<i>p</i> = 0,66
Ikke-ofre <i>n</i> (%)	12 (40 %)	30 (43,5 %)	<i>p</i> = 0,84

Tabel 5. Prævalens for mobbeofre og peer-victims.

Item 2-9 omhandler de måder, mobning kommer til udtryk på, og disse bliver beskrevet i det følgende med udgangspunkt i de klassificerede mobbeofre i henholdsvis gruppe HT og gruppe NH, der har svaret '2-3 gange i den seneste måned' og hyppigere. Tabel 6 viser det fulde overblik over den procentvise fordeling af de rapporterede mobbeudtryksformer på tværs af grupperne. Resultaterne viser blandt andet, at 83,3 % af respondenterne i HT-gruppen bliver mobbet ved at blive holdt udenfor eller ignoreret med vilje (item 4), og 50 % bliver mobbet ved at få seksuelle kommentarer, jokes eller fagter rettet mod dem (item 7). 33,3

% bliver mobbet ved at blive drillet, få spredt rygter eller truet online (item 9). Ingen respondenter bliver mobbet ved at få rygter eller sladder spredt bag deres rygge (item 3), blive slået, skubbet eller fysisk skadet (item 5) eller blive truet i skolen (item 6).

Udtryksformerne blandt gruppe NH er mere ligeligt fordelt og der ses dermed en større variation. Resultaterne viser blandt andet, at 62,5 % bliver mobbet ved at blive holdt udenfor eller ignoreret med vilje (item 4), og 56,3 % ved at få rygter eller sladder spredt bag deres rygge (item 3). 33,3 % bliver mobbet ved at få seksuelle kommentarer, jokes eller fagter rettet mod dem (item 7), mens 31,3 % ved at blive drillet eller kaldt øgenavne (item 2). Færrest respondenter (20 %) oplever at blive drillet, få spredt rygter eller truet online (item 9) og truet i skolen (item 6).

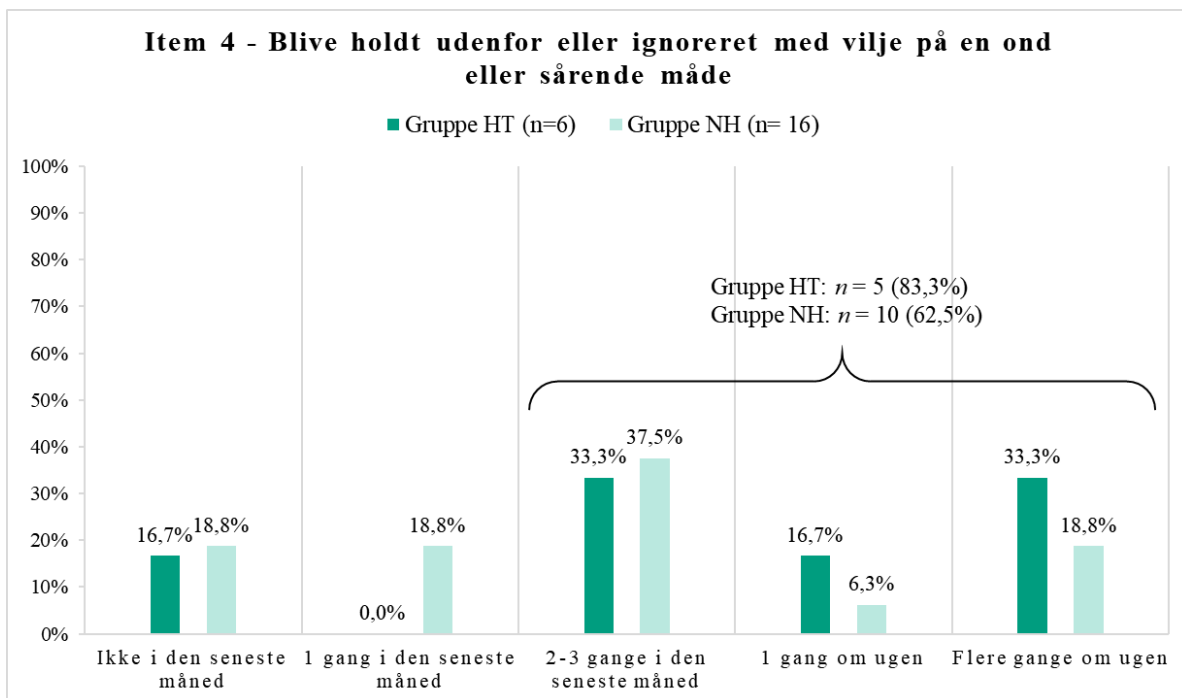
Udtryksformer blandt mobbeofre	Gruppe HT: <i>n</i> = 6	Gruppe NH: <i>n</i> = 16	Fisher's Exact
	<i>n</i> (%)	<i>n</i> (%)	
Item 2 Blive drillet eller kaldt øgenavne på en ond eller sårende måde	1 (16,7 %)	5 (31,3 %)	<i>p</i> = 0,42
Item 3 Få rygter eller sladder spredt bag din ryg på en ond eller sårende måde	0 (0,0 %)	9 (56,3 %)	<i>p</i> = 0,08
Item 4 Blive holdt udenfor eller ignoreret med vilje på en ond eller sårende måde	5 (83,3 %)	10 (62,5 %)	<i>p</i> = 0,51
Item 5 Blive slået, skubbet eller fysisk skadet på en ond eller sårende måde ^a	0 (0,0 %)	4 (26,7 %)	<i>p</i> = 0,25
Item 6 Blive truet på en ond eller sårende måde ^a	0 (0,0 %)	3 (20,0 %)	<i>p</i> = 0,35

Item 7 Få seksuelle kommentarer, jokes eller fagter rettet mod dig på en ond eller sårende måde ^a	3 (50,0 %)	5 (33,3 %)	$p = 0,47$
Item 8 Få dine ting stjålet eller ødelagt på en ond eller sårende måde ^a	1 (16,7 %)	4 (26,7 %)	$p = 0,53$
Item 9 Blive drillet, fået spredt rygter eller truet online eller via sms'er på en ond eller sårende måde af en elev på din skole ^a	2 (33,3 %)	3 (20,0 %)	$p = 0,5$

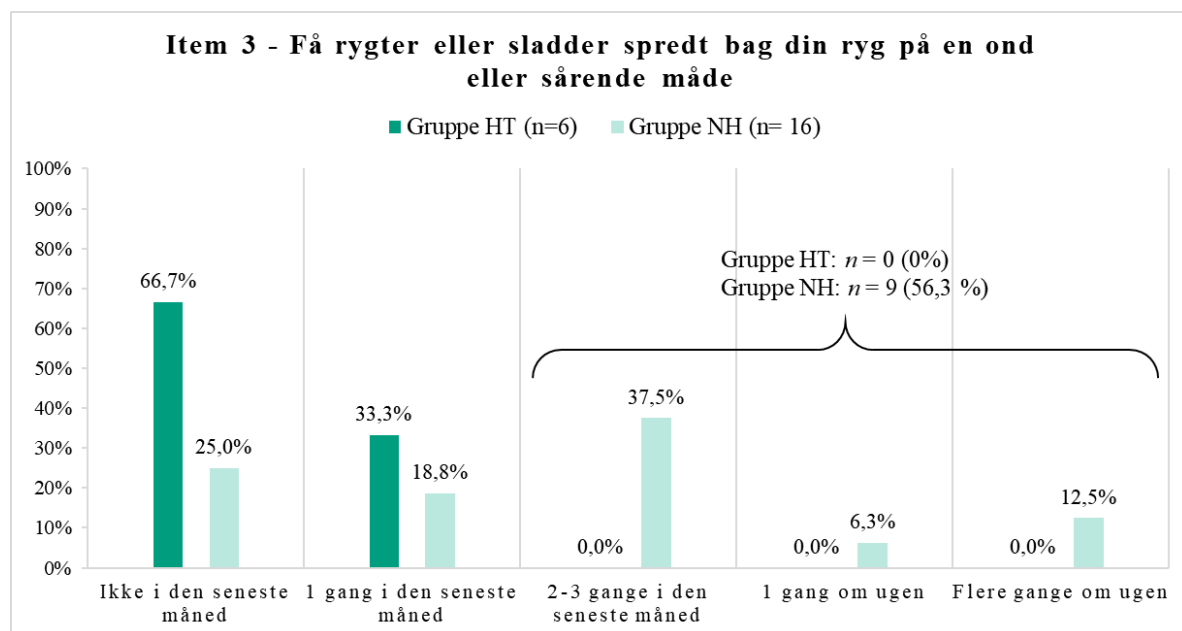
^a = $n=15$ (gruppe NH)

Tabel 6. Fordeling af udtryksformer blandt mobbeofre i gruppe HT og gruppe NH.

Item 4 er den udtryksform, som mobbeofre i både gruppe HT og gruppe NH oplever mest. Den procentvise fordeling for begge grupper er illustreret i figur 5. Figur 6 illustrerer mobbeofrenes svarfordeling på item 3, som er det item, hvor den største procentvise forskel på mobbeofrene i gruppe HT og gruppe NH findes. Den procentvise fordeling for de øvrige items forefindes i bilag 11.

Figur 5. Item 4. Overblik over svarrater for gruppe HT og gruppe NH.

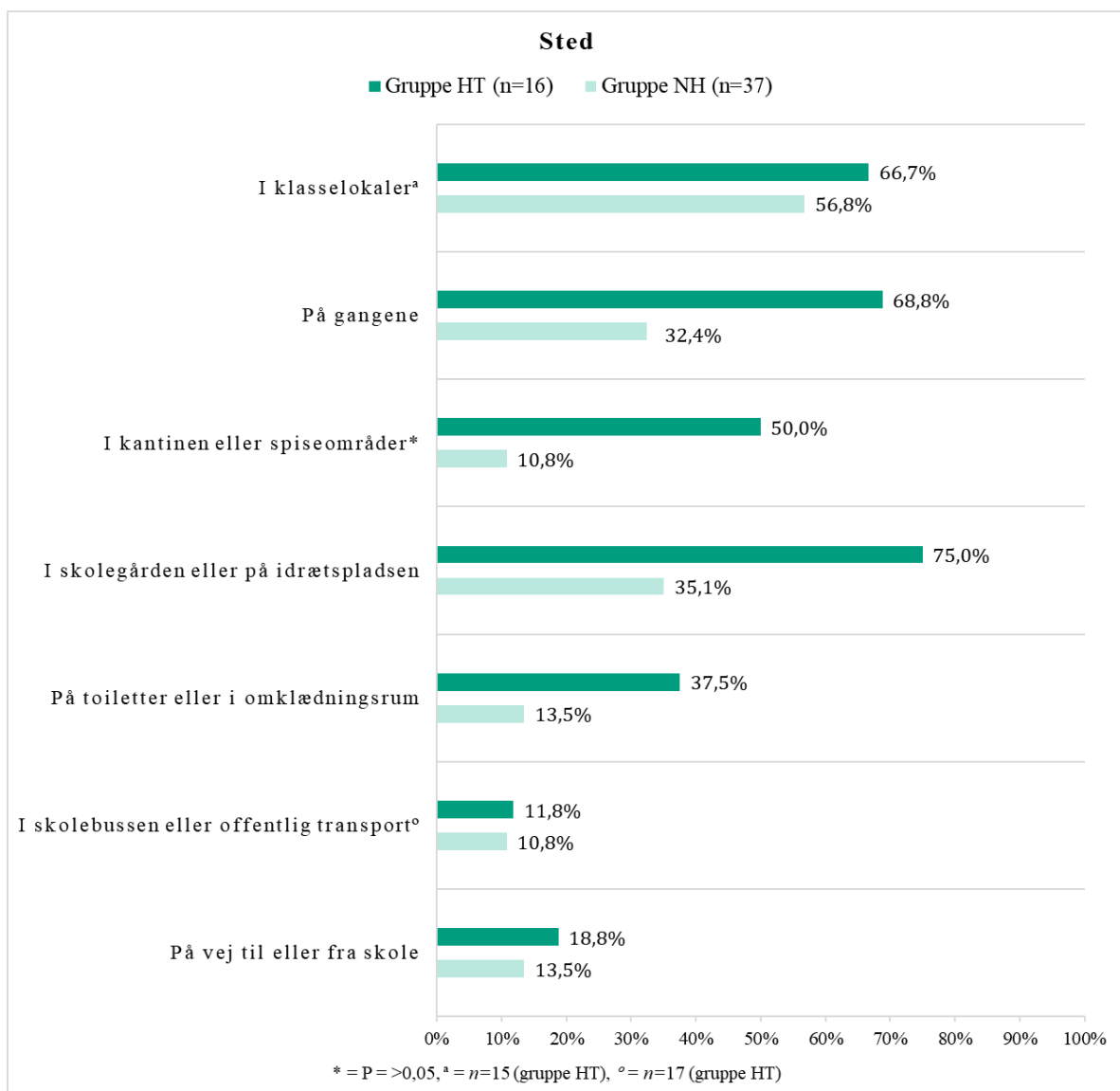

Figur 6. Item 3. Overblik over svarrater for HT-gruppen og NH-gruppen.

5.2. Miljøfaktorer

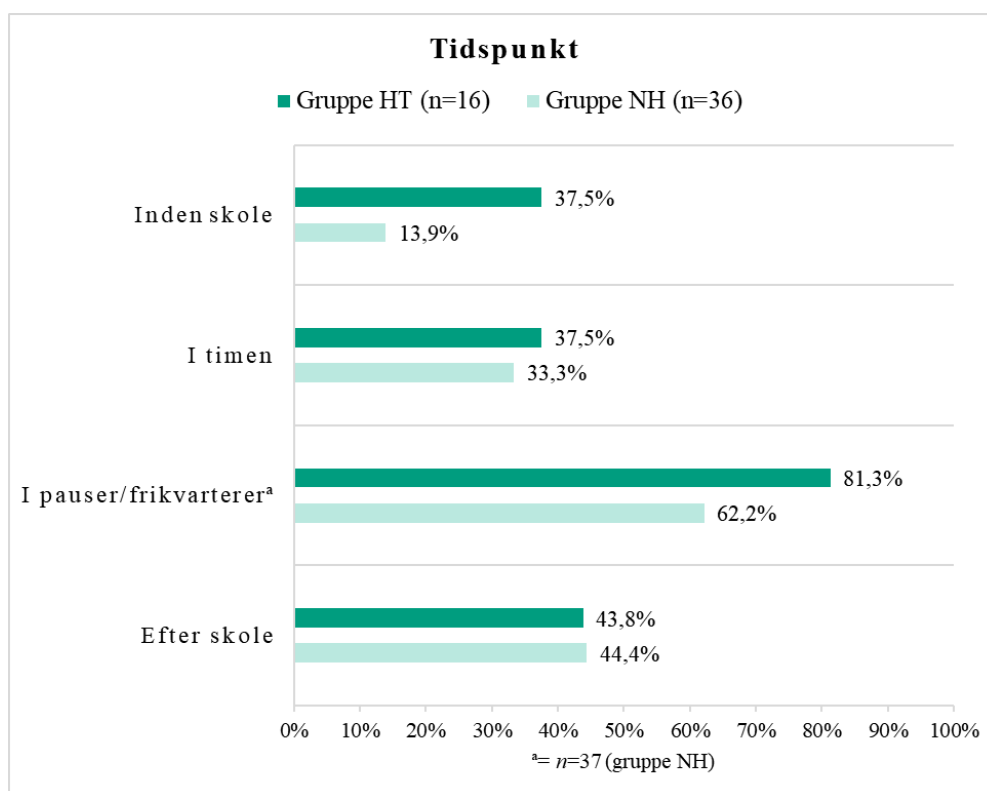
De følgende resultater tager udgangspunkt i både mobbeofre og peer-victims, hvormed analysen inddrager alle svar fra '1 gang i den seneste måned' og hyppigere. Der er ikke krav om tilstedeværelse af en magtubalance.

Item 12 omhandler, 'hvor' respondenterne oplever den beskrevne adfærd (figur 7). 75 % (n = 12) af gruppe HT oplever mobning og/eller victimization i skolegården eller på idrætspladsen, mens 68,8 % (n = 11) oplever, at det sker på gangene. 66,7 % (n = 10) oplever, at det sker i klasselokaler, mens 50 % (n = 8) rapporterer, at det sker i kantinen eller spiseområder. Blandt gruppe NH bliver 35,1 % (n = 13) mobbet og/eller victimized i skolegården eller på idrætspladsen, mens 32,4 % (n = 12) oplever denne adfærd på gangene. 56,8 % (n = 21) mobbet og/eller victimized i klasselokaler og 10,8 % (n = 4) i kantinen eller spiseområder. Vi finder ved sidstnævnte item analysens eneste signifikante forskel, da HT-gruppen (n = 8) oplever mobning og/eller victimization signifikant ($p = 0,02$) mere i kantinen eller spiseområder end NH-gruppen (n = 4).

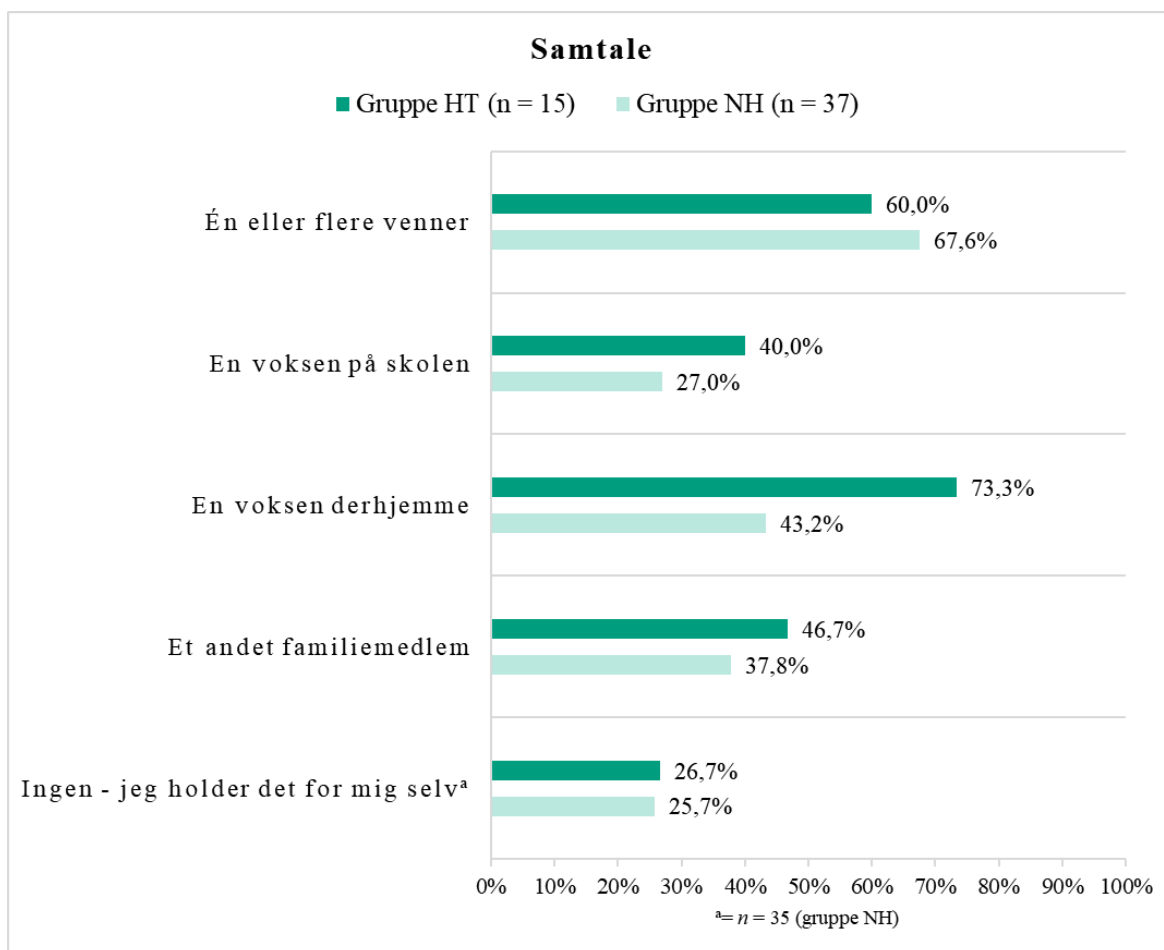
Figur 7. Overblik over hvor mobning og/eller victimization finder sted.

Item 13 omhandler ‘tidspunkter’ for den beskrevne adfærd (figur 8). 81,3 % (n = 13) blandt gruppe HT oplever, at den beskrevne adfærd sker i pauser/frikvarterer, 43,8 % (n = 7) rapporterer efter skole og for 37,5 % (n = 6) sker den inden skole og i timen. Blandt gruppe NH oplever 62,2 % (n = 23) den beskrevne adfærd i pauser/frikvarterer, 13,9 % (n = 5) oplever den inden skole, mens 33,3 % (n = 12) oplever den i timen.

Figur 8. Tidspunkt for den oplevede mobning og/eller victimization.

Item 14 omhandler, ‘hvem’ respondenterne har talt med om den oplevede adfærd (figur 9). Blandt gruppe HT rapporterer 73,3 % (n = 11), at de har talt med en voksen derhjemme, 60 % (n = 9) har talt med én eller flere venner, mens 26,7 % (n = 4) holder det for sig selv. Blandt NH-gruppen har 43,2 % (n = 16) talt med en voksen derhjemme, 67,6 % (n = 25) har talt med én eller flere venner, mens 25,7 % (n = 9) holder det for sig selv.

Figur 9. Overblik over hvem HT-gruppen og NH-gruppen har snakket med om oplevelserne.

5.3. Grupperforskelle indenfor gruppe HT

Blandt de 6 mobbeofre i gruppe HT bruger 50 % (n = 3) HA, 33,3 % (n = 2) bruger CI og 16,7 % (n = 1) bruger BAHS. Der er således ingen af de respondenter (n = 8), der ikke anvender teknologi, som er repræsenteret blandt disse mobbeofre. Vi finder ingen signifikant forskel på mobning mellem mobbeofre, der anvender henholdsvis HA/BAHS og CI. Ydermere finder vi ingen signifikant forskel på mobning mellem respondenter, der anvender teknologi (HA, CI og BAHS) og respondenter, der ikke anvender teknologi.

Vi har ligeledes udført beregninger på, om respondenternes fødselsår har en betydning for mobning, dvs. om de er født henholdsvis før eller efter neonatal hørescreening, som blev implementeret i 2005 (Sundhedsstyrelsen, 2007). 17 respondenter i HT-gruppen er født før implementeringen af neonatal hørescreening, og af disse er 11,8 % (n = 2) identificerede som mobbeofre med CBVS. 13 respondenter er født efter implementeringen af neonatal hørescreening, og af disse er 30,8 % (n = 4) identificerede som mobbeofre. Der er ingen signifikant gruppeforskel.

5.4. Prævalens for mobber

Item 15-23 omhandler, hvorvidt respondenteren udsætter andre for mobning. Blandt 24 besvarelser i gruppe HT klassificeres 8 % (n = 2) som mobbere. Blandt 62 besvarelser i gruppe NH klassificeres 11,3 % (n = 7) som mobbere. Blandt den samlede deltagergruppe på 86 respondenter klassificeres 10,5 % (n = 9) som mobbere. Der var ingen signifikant gruppeforskel.

5.5. Opsummering

Vores undersøgelse har vist, at teenagere med høretab mobbes i lige så høj grad som teenagere uden høretab. Vi finder, at mobbeofre i HT-gruppen særligt bliver mobbet ved at blive holdt udenfor eller ignoreret med vilje. Desuden oplever respondenter i HT-gruppen særligt mobning/victimization i støjende og sociale miljøer og særligt i pauser og frikvarterer. Størstedelen af respondenter i gruppe HT fortæller en voksen derhjemme om deres oplevelser, mens hver femte i begge grupper holder det for sig selv. Endelig finder vi ingen signifikant gruppeforskel i forhold til hvor mange respondenter der mobber andre elever. Dette vil ikke blive behandlet yderligere grundet specialets begrænsede omfang.

6. Diskussion

I dette speciale har vi undersøgt, hvorvidt et adfærdsbaseret, selvrapporert spørgeskema kan afdække mobning blandt danske teenagere med høretab. Med afsæt i CBVS som en måde at undersøge dette på, finder vi, at metoden kan afdække mobning, da den kan identificere henholdsvis mobbeofre og ikke-ofre ved at lade dem svare selv. Med baggrund i dette har det været muligt at udregne en prævalens for mobning blandt danske teenagere med høretab og sammenligne den med teenagere med normal hørelse. Det adfærdsbaserede element i CBVS har ligeledes bidraget med en mulighed for at undersøge, hvordan mobning kommer til udtryk i begge grupper, og dermed muliggjort en sammenligning på tværs af grupperne med henblik på ligheder og forskelle.

Det følgende afsnit indledes med en kritisk diskussion af den anvendte litteratur og efterfølgende diskussion af undersøgelsens metode. Herunder forefindes en diskussion af prævalensestimater med et særligt fokus på den adfærdsbaserede og definitionsbaserede tilgang. Vi diskuterer ligeledes den praktiske anvendelighed af CBVS ved at vurdere dets bæ-

redygtighed, dvs. hvorvidt det kan anvendes til at afdække mobning og er relevant for målgruppen nu og i fremtiden, samt hvor let tilgængeligt det er for målgruppen og fagpersoner. Herefter følger en diskussion af undersøgelsens resultater, der særligt fokuserer på tendenser i ligheder og forskelle mellem gruppe HT og gruppe NH. Denne diskussion danner grundlag for en identificering og diskussion af audiologopædiske indsatsområder og brug af pragmatik i skolen. Endelig diskuterer vi, hvordan samfundet og fagpersoner bør møde teenagere med høretab og de problematikker, der identificeres ved at møde dem som psykosociale tilfælde.

6.1. Metodediskussion

6.1.1. Kritisk diskussion af anvendt litteratur

Forud for en undersøgelse af vores specifikke målgruppe er det afgørende, at undersøgelser beror på ny evidens og ikke baseres på opfattelser og antagelser fra uddaterede studier. I den vores undersøgelse var det eksempelvis oplagt at afdække målgruppens sproglige færdigheder, hvilket vi gjorde gennem vores systematiske litteratursøgning. Heri finder vi, at Pimperton et al. (2017), Worsfold et al. (2018) og Stevenson et al. (2018) tager udgangspunkt i samme kohorte, hvor alle respondenter er født mellem 1992 og 1997 (Kennedy et al., 2006), når de undersøger gruppens sprog- og læsefærdigheder samt disses indvirkning på emotionalitet og adfærd. Det er afgørende for studiets repræsentativitet, at de ældste deltagere var teenagere i 2004-2010, selvom studierne er udgivet i 2017 og 2018. Det er således vanskeligt at drage en direkte sammenligning til nuværende danske teenagere, da man må formode, at resultaterne er uddaterede grundet den fortløbende medicinske, kirurgiske og teknologiske udvikling. Samme problematik er gældende i Davidson et al. (2011), der tager udgangspunkt i en deltagergruppe, der har fået CI mellem 1990 og 1996, når de undersøger taleforståelse hos teenagere med CI. Det er særligt problematisk, da den teknologiske udvikling af CI er forbedret markant siden 1990'erne.

På trods af ovenstående kritikpunkter har vi imidlertid valgt at inddrage de ovennævnte studier som baggrund for målgruppens sproglige færdigheder. Dette skyldes, at vi i litteratursøgningen finder, at litteraturen på området er meget sparsom, også selvom vi har søgt i tre søgedatabaser, som er relevante for forskningsområdet. Der mangler således nyere studier om teenagere med høretab og deres sproglige færdigheder. Opdateret evidens vil muliggøre en mere kvalificeret og opdateret vurdering af gruppens færdigheder og udfordringer generelt og forud for undersøgelser af mobning blandt målgruppen. Det er vigtigt at

være opmærksom på, at den fundne litteratur er fundet via vores systematiske litteratursøgning og opstillede inklusionskriterier, og det kan ikke udelukkes, at andre søgedatabaser kan indeholde relevante studier.

6.1.2. Diskussion af prævalensen

I dette speciale er prævalensen for mobning blandt danske teenagere med høretab (20 %) og blandt jævnaldrende med normal hørelse (23,2 %) væsentlig højere end i den seneste danske Skolebørnsundersøgelse, hvor 4-6 % i alderen 13-15 år bliver mobbet (Rasmussen et al., 2018). En mulig forklaring på den markante forskel kan ligge i den metodiske tilgang, der er anvendt i de respektive studier. Prævalensen i Skolebørnsundersøgelsen er udelukkende vurderet på baggrund af en definitionsbaseret tilgang med et enkeltstående spørgsmål om mobning, der indeholder begrebet (Rasmussen et al., 2018). Derimod anvender CBVS en adfærdsbaseret tilgang med flere spørgsmål og undgår brug af begrebet (Felix et al., 2011). Sawyer et al. (2008) bekræfter i den forbindelse, at en adfærdsbaseret tilgang giver en højere prævalens sammenlignet med en definitionsbaseret tilgang.

Med udgangspunkt i vores målgruppe afspejler litteraturen ikke en entydig tendens i prævalensen af mobning i sammenligning med den generelle population af teenagere. I det følgende afsnit diskuterer vi studier, der henholdsvis ikke finder (Dammeyer et al., 2018; Kouwenberg, Rieffe, Theunissen, & de Rooij, 2012; Pinquart & Pfeiffer, 2015) eller finder (Feijóo et al., 2020; Warner-Czyz et al., 2018) gruppeforskelle i prævalensen af mobning blandt teenagere med og uden høretab.

Med den definitionsbaserede tilgang som Dammeyer et al. (2018) anvender, rapporterer 1,5 % og 16,9 % danske CI-brugere, at de er blevet mobbet henholdsvis 'ofte' og 'få gange' de seneste 6 måneder, hvilket ikke er signifikant forskelligt fra et randomiseret sample af 4433 danske børn (Danish National Center for Social Research, i Dammeyer et al., 2018). Det er dog vanskeligt at vurdere repræsentativiteten, eftersom studiet ikke oplyser respondenternes primære kommunikationsform og skoleplacering. Desuden inddrager det enkeltstående spørgsmål om mobning et anderledes tidsperspektiv (seneste 6 måneder), og tager ikke højde for frekvensen af denne adfærd.

Pinquart & Pfeiffer (2015) finder en prævalens på 15,5 % for respondenter henholdsvis med og uden høretab i alderen 11-18 år, men også her kan repræsentativiteten i sammenligningen med vores resultater diskuteres, da der udelukkende er tale om respondenter fra tyske specialskoler (Pinquart & Pfeiffer, 2015). Desuden fremgår det ikke af studiet, hvilken

teknologi respondenterne anvender, og om den anvendte metode er definitions- eller adfærdsbaseret, hvilket yderligere vanskeliggør vurderingen af repræsentativiteten.

Kouwenberg et al. (2012) finder ligeledes ingen signifikant forskel på mobning mellem hollandske og belgiske HA/CI-brugere i alderen 9-16 år og jævnaldrende med normal hørelse. Dog finder de blandt respondenter med høretab, at HA/CI-brugere i specialskoler oplever signifikant mere mobning sammenlignet med HA/CI-brugere, der er inkluderet i almindelige skoler (Kouwenberg et al., 2012). Kommunikationsform, graden af høretab og type af teknologi (HA/CI) påvirker ikke tilstedeværelsen af mobning for deltagergruppen (Kouwenberg et al., 2012). For at undersøge mobning får respondenterne en definition på mobning med dertilhørende eksempler, hvorefter de skal besvare om de har oplevet ti mobberelaterede situationer (Kouwenberg et al., 2012). Tilgangen må således anses for at være en kombination af henholdsvis en adfærd- og definitionsbaseret tilgang. Studiet angiver ikke prævalensestimater, hvilket havde været særligt interessant at vide grundet den kombinerede tilgang. Selvom studiets deltagergruppe også medtager respondenter, som er nogle år yngre end vores deltagergruppe, er den væsentligste pointe fra Kouwenberg et al. (2012), at unge HA/CI-brugere ikke bliver mobbet mere end jævnaldrende med normal hørelse.

Modsat ovenstående finder Feijóo et al. (2020) en markant forskel i prævalensen blandt teenagere med CI (37,5 % for de 11-14-årige og 2,8 % for de 15-17-årige). Den yngste deltagergruppe oplever væsentlig mere mobning end 12-16-årige teenagere i den generelle population, hvor prævalensen er 5,4 % (Sastre et al., 2016, i Feijóo et al., 2020). Omvendt oplever den ældre deltagergruppe en lavere forekomst af mobning. Det begrænser overførbareheden, at det ikke eksplicit er beskrevet, om Feijóo et al. (2020) anvender en definitions- eller adfærdsbaseret tilgang. En yderligere begrænsning er, at Feijóo et al. (2020) ikke medtager en kontrolgruppe. I diskussionen sammenholder de dog resultaterne med Sastre et al. (2016, i Feijóo et al., 2020), der anvender samme spørgeskema på den generelle population.

Warner-Czyz et al. (2018) rapporterer en signifikant forskel på mobning blandt 12-18-årige med og uden høretab via en adfærdsbaseret tilgang. Henholdsvis 50 % blandt respondenter med høretab og 28 % blandt respondenter uden høretab er udsat for mobning det seneste år (Warner-Czyz et al., 2018), og der ses således en markant stigning i prævalensen med en adfærdsbaseret tilgang. Det er dog kritisabelt, at det anvendte spørgeskema i Warner-Czyz et al. (2018) ikke præsenterer respondenterne for opfølgende spørgsmål angående magtubalance og frekvensen af mobbeoplevelserne. Det er derfor usikkert, om de høje præ-

valensestimater udgøres af enkeltstående tilfælde, eller om der er tale om gentagen, intentionel mobbeadfærd (Warner-Czyz et al., 2018). Det er derfor vanskeligt at vurdere repræsentativiteten af resultaterne.

Litteraturen afspejler således en stor variation i prævalensestimater for mobning, hvilket Solberg og Olweus (2003) også påpeger. De oplister en række faktorer, der influerer på variabiliteten som f.eks. 1) den metodiske tilgang, 2) tidsperioden der spørges ind til, 3) svarkategorier samt 4) forskellige kriterier for, hvornår der er tale om mobning (Solberg & Olweus, 2003). Det er dermed vanskeligt at sammenholde de fundne prævalenser på tværs af forskellige metodiske tilgange og nævnte faktorer. Det er derfor nærliggende at sammenligne med studier, der anvender CBVS til at vurdere prævalensen af mobning. Felix et al. (2011) finder, at 15,3-19,6 % af amerikanske teenagere i alderen 12-18 år bliver klassificeret som mobbeofre. Atik og Guneri (2012) finder ligeledes med CBVS en prævalens på 15,1-24,1 % for tyrkiske elever i alderen 11-14 år. Disse prævalensestimater stemmer godt overens med den prævalens på 23,2 %, som vi finder for gruppe NH. Da vi som de første anvender CBVS på teenagere med høretab, findes der ikke prævalensestimater fra andre studier til sammenligning med gruppe HT.

Det er tydeligt, at en adfærdsbaseret tilgang resulterer i en højere prævalens. Spørgsmålet er dog, om tilgangen identificerer for mange, eller om den definitionsbaserede tilgang identificerer for få respondenter? Ifølge Sawyer et al. (2008) og Green et al. (2013) er det ikke muligt at afgøre, hvilken tilgang der mest præcist identificerer mobbeofre. Både Felix et al. (2011) og Green et al. (2013) identificerer i nogen grad forskellige respondenter ved henholdsvis en definitions- og adfærdsbaseret tilgang, hvilket tyder på, at en enkel metode ikke er tilstrækkelig til at identificere samtlige mobbeofre. Med afsæt i vores resultater vil anvendelsen af en adfærdsbaseret tilgang imidlertid betyde, at der bør være en særlig opmærksomhed på ca. hver femte elev sammenlignet med ca. hver tyvende elev ifølge den seneste danske Skolebørnsundersøgelse (Rasmussen et al., 2018). Intervention overfor hver femte elev må siges at være ressourcekrævende. Omvendt kan den interventionsguidende del af CBVS give undervisere/fagpersoner et overordnet indblik i, hvor/hvornår den uhenigtsmæssige adfærd finder sted og dermed præcisere, hvor der kan være behov for at sætte ind. Ligeledes er CBVS et oplagt instrument at anvende til at give indsigt i, hvor vores målgruppe oplever særlige vanskeligheder, hvilket vil blive diskuteret i afsnit 6.2. Dette er ikke

kun relevant i skoleregi, men også i forskningsøjemed, hvor spørgeskemaet kan være et bæredygtigt instrument at anvende både på målgruppen, men også på en eventuel kontrolgruppe, eftersom instrumentet ikke udelukkende er specificeret til teenagere med høretab.

6.1.3. CBVS som et bæredygtigt instrument

Ovenstående afsnit har kort nævnt 'bæredygtigt instrument' om CBVS. Med dette mener vi, hvorvidt CBVS kan anvendes til at afdække mobning og samtidig er relevant for målgruppen nu og i fremtiden. I bæredygtigheden ligger også, at spørgeskemaet er let tilgængeligt for målgruppen og fagpersoner. I det afsnit vil vi specificere, hvorfor vi mener, at CBVS er et bæredygtigt instrument for den audiologopædiske praksis og forskning nu og i fremtiden til at undersøge mobning blandt teenagere med høretab. Vi tager udgangspunkt i væsentlige diskussioner af det selvrapporterede element, vurdering af repræsentativiteten af vores og fremtidige respondenter samt den sproglige tilpasning.

6.1.3.1. Selvrapportering

Ved anvendelse af selvrapportering som metode har vi i dette speciale illustreret prævalensen af mobning blandt gruppe HT og gruppe NH samt hvilke udtryksformer, de to grupper oplever, at mobning kommer til udtryk ved. På den baggrund vurderer vi, at selvrapportering er fordelagtig til at afdække mobning hos teenagere med høretab.

Solberg & Olweus (2003) beskriver ligeledes, at selvrapporterede spørgeskemaer med helt specifikke svarmuligheder er den mest brugbare metode til prævalensestimering. I den forbindelse vurderer vi, at CBVS qua sine faste svarmuligheder og klassificering af mobbeofre er særligt anvendeligt i nutidig og fremtidig dansk forskning om mobning blandt teenagere med høretab. Der opstår dog en ulempe ved at anvende et selvrapporteret spørgeskema i vores undersøgelse, eftersom vi ikke har mulighed for at kontrollere resultaterne. Dette skyldes anonymiteten, som sikrer, at respondenternes identitet er skjult. Vores resultater må derfor ikke fortolkes som et endeligt svar. Det er nærliggende at tænke, at inddragelse af forældre- og lærerrapporterede spørgeskemaer samt peer nomination havde bidraget til et mere nuanceret billede af mobning blandt grupperne. Eksempelvis finder Feijóo et al. (2020), at teenagere med høretab rapporterer at blive mobbet langt hyppigere end, hvad deres forældre vurderer ud fra samme spørgsmål. Der opstår således en forskel i prævalensen af mobning afhængigt af, hvem den pågældende undersøgelse adspørger. I sådanne tilfælde vurderer vi, at det er vigtigt at tage udgangspunkt i teenagerne besvarelser, da det er dem, der bliver udsat

for den uhensigtsmæssige adfærd og oplever konsekvenserne af den. De er eksperter på deres eget liv og har en unik viden, som voksne umiddelbart ikke har adgang til (Pedersen & Nyby, 2011). Selvrapporing kan derfor være en vigtig metode til at give voksne (både forældre og fagpersoner) et indblik i teenagernes oplevelser, således at de kan afhjælpe situationen. Vi vurderer, at CBVS er anvendelig i denne henseende. Griffin & Cross (2004) beskriver dog, at nogle mobbeofre kan være tilbageholdende med at fortælle andre om deres oplevelser. Af den grund kan det være problematisk at bero sin fortolkning af mobning udelukkende på selvrapporerede mål (Griffin & Gross, 2004), og her kan forældre- og lærer-rapportering samt peer nomination være anvendelig. En anonym udgave af CBVS kan dog være medvirkende til, at respondenterne svarer ærligt og umiddelbart. Endelig er mobning en meget kompleks oplevelse for et individ, og den kræver et mere detaljeret undersøgelsesdesign end et enkelt spørgeskema (Griffin & Gross, 2004). Derfor kan vi ikke udelukke, at vores undersøgelse kun har afdækket en mindre del af hele mobbeoplevelsen, og at et bredere undersøgelsesdesign havde givet flere perspektiver på mobning blandt målgruppen.

6.1.3.2. Respondenter

I fremtidige studier, der anvender CBVS, er det vigtigt, at deltagergruppen er repræsentativ for at højne gyldigheden af undersøgelsens resultater. Disse studier kan med fordel inddrage en række yderligere baggrundsoplysninger med henblik på at øge vurderingen af repræsentativiteten i afdækningen af mobning.

Flere parametre gør sig gældende i vurderingen af respondenternes repræsentativitet i vores undersøgelse. Foruden kendskab til HT-gruppens brug af teknologi, havde en række yderligere baggrundsoplysninger været ideelle at kende til i forhold til en mere præcis vurdering af repræsentativiteten. Flere baggrundsoplysninger havde desuden muliggjort en større nuancering af resultaterne. Det vil blandt andet være relevant at vide, om målgruppens respondenter har et tillægshandicap, som også kan have indflydelse på deres trivsel. Huber et al. (2015) finder blandt andet signifikant flere mentale helbredsproblemer via det selv-, forældre- og lærerrapporteret SDQ hos teenagere med CI med tillægshandicap end hos teenagere med CI uden tillægshandicap. Derfor er denne faktor relevant at tage højde for. Derudover vil oplysninger om den primære kommunikationsform samt skoleplacering nuancere gruppe HT yderligere og bevirke, at repræsentativiteten kan vurderes på et mere detaljeret grundlag. Omkring 95 % af forældre til børn og unge med høretab er normalthørende (Mitchell & Karchmer, 2004), hvorfor størstedelen af respondenter i en repræsentativ gruppe bør udgøres af respondenter med verbalt sprog som primær kommunikationsform.

Som tidligere nævnt finder Kouwenberg et al. (2012) en signifikant forskel i prævalensen af mobning for teenagere med høretab på henholdsvis specialskoler og almene skoler, og på den baggrund er skoleplacering også en relevant baggrundsoplysning at kende til. Desuden ville kendskab til geografisk placering af respondenterne have bidraget til en specificering af gruppens fordeling på tværs af landet. Tidligere dansk forskning indikerer regionale forskelle hos børn med CI, hvor børn fra Østdanmark gennem et forælderapporateret spørgeskema blev vurderet til at have højere social trivsel i form af signifikant højere selvværd sammenlignet med børn fra Vestdanmark (Percy-Smith, 2016). Det vil derfor være interessant, om denne forskel også gør sig gældende for mobning blandt teenagere med høretab. Endelig havde det været ideelt at kende respondenternes skriftsproglige kunnen, da teenagere med høretab kan opleve læsevanskeligheder (Worsfold et al., 2018), og af den grund muligvis kan være udfordrede i besvarelsen af CBVS.

Det er væsentligt at være opmærksom på, at de manglende ovenstående baggrundsoplysninger introducerer instrumentbias forårsaget af respondenternes forskellige baggrunde, erfaringer med tests m.m. (Van de Vijver & Poortinga, 2005), hvilket kan have haft indflydelse på resultaterne. Særligt i fortolkningen af resultaterne er det afgørende at vide, om deltagergruppen er repræsentativ. Da vi på forhånd ikke kunne forudse, hvor stor tilslutning, der ville være til vores undersøgelse, minimerer de begrænsede baggrundsoplysninger dog muligheden for at identificere respondenter i databehandlingen. Dermed er deres anonymitet sikret.

6.1.3.2.1. Respondenter uden apparater i HT-gruppen

8 ud af 30 respondenter med høretab har svaret, at de bruger 'Ingen apparater'. Vi vurderer, at de 8 både kan indeholde respondenter, der bevidst har fravalgt brug af teknologi og respondenter, der har deres høreteknologi liggende i skuffen. Ydermere kan vi ikke udelukke, at der kan være teenagere med normal hørelse, som selv synes eller har fået at vide, at de hører dårligt. På baggrund af dette er vi blevet opmærksomme på, at en præcisering af item 1, som omhandler høretab samt brug af teknologi med fordel kunne være specificeret yderligere. Den indledende tekst, der spørger ind til type af teknologi, anvender formuleringen 'Jeg bruger'. Her vil det være en fordel at tilføje en svarkategori som f.eks.: 'Jeg har apparater, men jeg bruger dem ikke', for at præcisere fordelingen i målgruppen yderligere i fremtidig brug af CBVS.

Det store antal respondenter, som ikke anvender teknologi, kan tyde på, at der er en tendens til, at teenagere med høretab ikke vil gå med den. Det er oplagt at tænke, at de med

baggrund i deres synlige handicap føler sig flove eller anderledes end deres jævnaldrende, som også beskrives i Zaidman-Zait & Dotan (2017), og derfor ikke ønsker at bære teknologien. Dette er dog uhensigtsmæssigt, da høreteknologi og HTH kan afhjælpe høretabet betydeligt, jævnfør afsnit 2.2.3.2., særligt i forbindelse med samtale med klassekammerater og muligheden for at kunne høre læreren. Som beskrevet i afsnit 2.2.5. er teenagere generelt meget optagede af at sammenligne sig med jævnaldrende (Ogden & Hagen, 2019), og det er muligt, at teenagere med høretab ikke bruger deres teknologi, fordi de ikke vil skille sig ud. I den forbindelse er det interessant, at vi finder, at ingen af de 8 respondenter uden HA oplever mobning. Det er dog udenfor specialets ramme at svare på, hvorfor respondenterne ikke anvender teknologi, og om der er en sammenhæng mellem ikke at bære teknologi og mobning? Her ser vi et fokusområde for fremtidig audiologopædisk forskning.

6.1.3.2.2. Rekruttering

Repræsentativiteten af vores respondenter kan også diskuteres ud fra den anvendte rekrutteringsmetode, hvor vi primært har benyttet Facebook og herunder relevante platforme (Decibels og Høreforeningens facebooksider) til at nå ud til målgruppen. Det har ikke været muligt at have en kontrol over rekrutteringen og distribueringen af Facebook-opslagene. Dette giver selektionsbias, som kan påvirke undersøgelsens interne validitet (Aarhus Universitet, u.å.). Mulige skævheder i rekruttering af respondenter vil blive uddybet i det følgende.

Det er værd at være opmærksom på, hvilke respondenter denne rekrutteringsproces overvejende appellerer til. Da deltagelse er frivillig er det formodentlig engagerede respondenter/forældre, der besvarer/beder deres børn om at besvare CBVS. Vi ser en skævvridning i kønsfordelingen i deltagergruppen, hvor langt flere piger har besvaret CBVS end drenge. Dette kan skyldes den frivillige deltagelse, hvor piger har været mere tilbøjelige til at deltage end drenge.

Undervejs i rekrutteringsprocessen opstod desuden et behov for at løfte antallet af respondenter uden høretab grundet en lav svarprocent og skæv aldersfordeling. En forklaring på dette er formentlig, at Facebook-opslagene tenderer til hovedsageligt at henvende sig til teenagere med høretab. Det er først sidst i opslagene, at det bliver tydeligt, at vi også søger respondenter til en kontrolgruppe (se bilag 10). Derfor kan flere potentielle respondenter være hoppet fra, når de i anden linje af opslaget læser, at det omhandler teenagere med høretab. Vi fandt det derfor nødvendigt at spørge en friskole- og en gymnasielærer i vores netværk, om de ville dele CBVS med deres klasser og dermed højne svarprocenten i gruppe NH. Dette anses også for at være en selektionsbias.

6.1.3.2.3. Svarprocent

Vi er ikke bekendte med, hvor mange personer der har set opslaget, men den samlede svarprocent vurderes at være høj i forhold til antallet af respondenter, der har åbnet CBVS. Vi formoder, at forældre til teenagere muligvis har åbnet spørgeskemaet i et forsøg på at få et indblik i, hvad CBVS mere præcist spørger ind til. Ud af de 127, der som minimum har besvaret item 1 vedrørende deltagerkarakteristika, er der en frafaldsprocent på 23,1 % for gruppe HT og 21,6 % for gruppe NH. Hovedparten falder fra, da de når til item 2-9 (gruppe HT: 17,9 %, gruppe NH: 18,2 %). Der kan være flere forklaringer på, at frafaldet hovedsageligt sker netop her. For det første fokuserer CBVS på et meget følsomt emne, hvilket kan resultere i et frafald, da respondenterne ikke ønsker at besvare de forskellige items. En anden mulig forklaring kan være, at respondenterne bliver præsenteret for en større mængde tekst ved disse items, og elever med læsevanskeligheder kan muligvis finde tekstmængden uoverskuelig eller svær at læse. Imidlertid er lixtallet for vores version af CBVS 27 og betegnes dermed som 'let for øvede læsere' (Gamborg, u.å.). Ikke-øvede læsere kan således stadig opleve udfordringer i deres læsning og forståelse af de forskellige items. Som beskrevet tidligere finder Worsfold et al. (2018) signifikant lavere læsescorer hos vores målgruppe sammenlignet med jævnaldrende med normal hørelse, og der er derfor en større risiko for misforståelser og frafald blandt gruppe HT. Derfor er det afgørende at tage højde for læsevanskeligheder i videre benyttelse af CBVS. For at imødekomme respondenter med læsevanskeligheder vil en oplæsningsfunktion i fremtidig brug være gavnligt og muligvis medvirke til en lavere frafaldsprocent.

Endelig kan mobiludgaven af CBVS også forklare frafaldsprocenten, da layoutet for item 2-9 fremstår en anelse uoverskueligt (se bilag 12). Vores formatmæssige tilpasning af CBVS til en online-version har resulteret i, at der i mobiludgaven præsenteres en indledende tekst ved hvert item i stedet for én gang øverst på siden som i computerversionen. Respondenterne i mobilversionen skal dermed forholde sig til en stor mængde tekst, hvilket kan have resulteret i frafald. Hermed opstår instrumentbias, da respondenterne har besvaret forskellige layoutmæssige versioner af CBVS. Det har ikke været muligt at redigere i layoutet for mobilversionen af CBVS via SurveyXact. Det uoverskuelige layout er en faktor, man bør være opmærksom på, da det forventes, at mange respondenter i målgruppen vil anvende deres smartphone i besvarelsen af CBVS. Trods de ovenstående ulemper ved rekruttering og brug af CBVS i et online-format, vurderer vi, at fordelene opvejer ulemperne. Vi anser CBVS for at være et bæredygtigt instrument, da formatet muliggør en bred dækningsgrad og

en let tilgængelighed for målgruppen. Ydermere er online-formatet mindre ressourcekrævende og en let metode til at distribuere og indsamle data.

6.1.3.3. Den sproglige tilpasning

Tilpasningsprocessen indebar, som beskrevet i afsnit 3.1.4.3, en sproglig, kulturel og formatmæssig tilpasning med det formål at gøre CBVS til så gyldigt et instrument som muligt, så respondenterne finder det relevant. I den forbindelse vurderer vi, at den sproglige tilpasning har særlig betydning for gyldigheden af CBVS, og det er nærliggende at diskutere, om vi har tilpasset det sprogligt godt nok til målgruppen.

Som udgangspunkt har de fire revideringsrunder med baggrund i to forward-oversættelser og to backward-oversættelser højnet kvaliteten af den endelige version af CBVS. Kvaliteten kunne dog være blevet højnet yderligere, hvis vi havde anvendt et metodesign, der inkluderede fokusgruppeinterviews blandt teenagere, hvilket er benyttet i udviklingen af CBVS (Furlong et al., u.å.). Med inspiration i Furlong et al. (u.å.) kunne et fokusgruppeinterview have indeholdt en gennemgang af hvert item og hver instruktion, hvor respondenterne blev adspurgt om tekstens forståelighed. Herefter kunne items, der gentagne gange fik feedback fra respondenterne, blive revideret. Denne tilgang havde bevirket, at vi i tilpasningsprocessen havde inddraget danske teenagers forståelse af teksten i CBVS, hvorved sproget i nogle items kunne være blevet lettere tilgængeligt. Fokusgruppeinterviews er dog en ressourcekrævende metode, og er uden for rammerne for dette speciale. Desuden illustrerer den gennemførte pilotafprøvning, at sproget i CBVS som udgangspunkt er let forståeligt for en dansk teenager. I den kulturelle tilpasningsproces har vi desuden efterstræbt at anvende nutidige ord, der formodes anvendelige om 5-10 år. Eksempelvis anvendes 'sociale medier' i stedet for 'sociale netværkssider' i item 9 og 22. Forhåbentlig finder kommende teenagere CBVS relevant, og det vil således også kunne anvendes i fremtiden til at afdække mobning i en gruppe eller for et enkelt individ.

6.1.3.4. Er CBVS et bæredygtigt instrument?

Med baggrund i de ovenstående afsnit vurderer vi, at CBVS er et bæredygtigt instrument, som kan anvendes til at afdække mobning hos danske teenagere med høretab nu og i fremtiden. Desuden er instrumentet ikke udelukkende specificeret til vores målgruppe, og det kan dermed også anvendes til teenagere med normal hørelse eller andre undergrupper blandt danske teenagere. Vi vurderer, at muligheden for at anvende CBVS både på teenagere med og uden høretab er en stor styrke for instrumentets anvendelighed. Den selvrapporterende

tilgang muliggør, at CBVS betragtes som et tidsløst instrument, der ved hvert testnedslag kan illustrere, hvad den pågældende deltagergruppe *selv* oplever. Fremtidige studier kan dog med fordel inddrage forældre- og lærerrapportering samt peer nomination for at give et mere nuanceret perspektiv på mobbeoplevelsen. Derudover er CBVS' interventionsguidende element med til at styrke dets bæredygtighed, særligt i skoleregi. For at styrke den fremtidige brug af CBVS, kan fremtidige studier med fordel inddrage flere baggrundsoplysninger, end hvad der har været muligt i dette speciale, for yderligere at øge vurderingen af repræsentativiteten af undersøgelsens resultater. Online-formatet taler også for en fremtidig brug af CBVS, da det herigennem gøres let tilgængeligt for målgruppen og samtidig er mindre resourcekrævende at distribuere og efterfølgende databehandle. Bæredygtigheden af CBVS øges yderligere af vores kulturelle tilpasning, da vi i denne har indtænkt anvendeligheden for nuværende og fremtidige danske teenagere.

Omvendt bør man være opmærksom på, at vurderingen af mobning beror på 9 ud-sagn formuleret af amerikanske forskere. En ulempe ved dette er, at respondenterne kun bliver spurgt ind til specifikke oplevelser, og dermed identificeres ikke andre eventuelle oplevelser af mobning (Greif & Furlong, 2006). Det er imidlertid også vigtigt at gøre opmærksom på, at CBVS ikke er standardiseret på dansk. Vi har dermed ikke haft mulighed for at beregne validitet og reliabilitet, og undersøgelsens resultater må derfor ikke fortolkes som normer, hverken for teenagere med eller uden høretab. Imidlertid vil det være gavnligt, at fremtidig forskning sigter mod at standardisere CBVS på dansk, således at dets normer kan anvendes i dansk audiologopædisk praksis og forskning. Selv om flere baggrundsoplysninger havde øget vurderingen af repræsentativiteten af vores deltagergruppe, vurderer vi, at dens størrelse på 99 respondenter jævnt fordelt på alle aldre mellem 12 og 18 år kan give et generelt indblik i gruppen af danske teenagere med og uden høretab.

6.2. Diskussion af resultater

I afsnit 6 vurderer vi, at CBVS kan anvendes til at afdække mobning blandt teenagere med høretab. Med udgangspunkt i problemformuleringens anden del vil vi i det følgende diskutere de ligheder og forskelle mellem gruppe HT og gruppe NH, som resultaterne viser.

Prævalensen af mobning for de to grupper er sammenlignelige, da 20 % blandt teenagere med høretab og 23,2 % blandt teenagere med normal hørelse bliver mobbet. Der er ingen signifikant gruppeforskelle. Af de resterende respondenter klassificeres 40 % blandt

gruppe HT og 20 % blandt gruppe NH som peer-victims. Der er ligeledes ingen signifikant gruppeforskelle ved denne klassificering.

6.2.1. At blive holdt udenfor eller ignoreret med vilje

En stor del (83,3 %) af mobbeofrene i gruppe HT bliver mobbet ved at blive holdt udenfor eller ignoreret med vilje (62,5 % blandt gruppe NH). Det svarer til 5 ud af 6 mobbeofre. At denne indirekte udtryksform rapporteres af så mange respondenter kan skyldes, at teenagere med høretab kan have en forsinkelse i udviklingen af sociale kompetencer og dermed ikke inkluderes i sociale grupper af deres jævnaldrende. Hoffman et al. (2016) har f.eks. vist, at CI-brugere ifølge forælderreporteringer har signifikante forsinkelser af sociale kompetencer sammenlignet med jævnaldrende. For at undersøge om der er en sammenhæng mellem sociale kompetencer og udtryksformen af mobning, havde det været interessant at anvende et mål for sociale kompetencer (f.eks. Behavior Assessment System for Children og Social Skills Rating System som i Hoffman et al. (2016)) sammen med CBVS. Selvom størstedelen af mobbeofrene i gruppe HT bliver mobbet ved at blive holdt udenfor eller ignoreret med vilje, er det vigtigt at bemærke, at vi ikke finder en signifikant gruppeforskelle på dette item. Om sociale kompetencer kan forklare, hvorfor så mange bliver mobbet ved denne udtryksform, kan ikke konkluderes med udgangspunkt i eksisterende data.

En plausibel forklaring på den høje procentdel af respondenter, der bliver holdt udenfor eller ignoreret med vilje, kan derimod være undersøgelsens skæve kønsfordeling, da CBVS er besvaret af markant flere piger end drenge med og uden høretab (71 piger dvs. 71,7 %, og 28 drenge dvs. 28,3 %). Rapportering af dette item blandt mobbeofrene i gruppe HT viser desuden, at 4 ud af de 5 respondenter, der oplever denne adfærd, er piger. Denne antagelse har en lighed med Felix et al. (2011), der med CBVS finder, at teenagepiger hyppigere end teenagedrenge rapporterer at blive mobbet ved at blive holdt udenfor eller ignoreret med vilje. Felix et al. (2011) undersøger dog ikke mobning blandt teenagere med høretab. Det gør til gengæld Warner-Czyz et al. (2018), der finder, at teenagepiger med høretab i signifikant højere grad oplever social eksklusion sammenlignet med en normalhørende gruppe. Både vores resultater og litteraturen viser således, at teenagepiger med høretab i højere grad oplever mobning ved at blive holdt udenfor eller ignoreret med vilje. Det er en nærliggende tanke, at flere besvarelser fra drenge havde bevirket, at repræsentationen på de forskellige udtryksformer var anderledes. Dette indikeres blandt andet ved, at teenagedrenge i den generelle population hyppigere end teenagepiger oplever mere direkte former for mobning (Olweus, 1994).

Det er oplagt at overveje, om de pågældende mobbeofre i gruppe HT oplever mikrosocial eksklusion på grund af manglende overhøring i de sociale grupper på skolen, og at denne form for eksklusion indikeres ved rapportering af det beskrevne item. Man kan eksempelvis forestille sig, at en elev med høretab ikke overhører en joke i den sociale gruppe. Dette kan give vedkommende en følelse af ikke at være 100 % med i interaktionen, selvom hun/han er fysisk tilstede og umiddelbart ikke synes ekskluderet. Itemmet ekspliciterer dog, at adfærden skal være foregået 'med vilje'. Man kan dermed forestille sig, at respondenter, der oplever mikrosocial eksklusion, ikke rapporterer denne udtryksform, da mikrosocial eksklusion som udgangspunkt ikke er intentionelt. Omvendt kan vores respondenter og vi have forskellige forståelser af teksten i det pågældende item. Det er derfor muligt, at respondenterne har rapporteret dette item med baggrund i de følelser, der opstår, når de eksempelvis ikke hører joken, fremfor når de åbenlyst og med vilje bliver holdt udenfor af en gruppe. Imidlertid er eksklusion uanset årsag skadelig for respondenteres selvopfattelse og forhold til andre jævnaldrende i en social gruppe (Craig et al., 2007), og dette gælder både teenagere med og uden høretab. Selvom der opstår en tendens til, at gruppe HT bliver mobbet mere med denne adfærd end gruppe NH, indikerer den høje repræsentation ved dette item i begge grupper, at eksklusion er en gængs mobbeudtryksform blandt nutidens teenagere.

6.2.2. At få rygter eller sladder spredt bag sin ryg

Ingen respondenter i gruppe HT bliver mobbet ved at få rygter og sladder spredt bag deres rygge. Her ses en kontrast til gruppe NH, hvor 56,3 % bliver mobbet ved at få rygter og sladder spredt bag deres rygge. Selvom vi ikke finder signifikante gruppeforskelle ved dette item, er det stadig interessant, at over halvdelen af mobbeofrene i gruppe NH rapporterer dette item sammenlignet med ingen i gruppe HT. Det er nærliggende, at respondenter i gruppe HT i medfør af manglende overhøring umiddelbart ikke hører, at der hviskes bag deres rygge. Dette kan skåne dem for ubehagelige oplevelser men også indikere, at de generelt går glip af vigtig information fra andre elever. Overhøring af samtaler på afstand er nødvendig for incidentiel tilegnelse af ekspressivt og receptivt sprog for børn med høretab (Beck & Flexer, 2011), og det kan tænkes, at det ligeledes er vigtigt for udvikling af disse færdigheder og pragmatik for teenagere med høretab. Overhøring eller mangel på samme kan dermed have en betydelig indvirkning på, hvor gode færdigheder teenageren med høretab har i det sprog, som hersker i teenagemiljøer. I den forbindelse er det oplagt, at en teenager med høretab, der ikke helt fanger den anvendte jargon i en social gruppe, oplever at blive holdt udenfor eller ignoreret med vilje, som diskuteret ovenfor.

En anden forklaring på at mobbeofrene i gruppe HT ikke rapporterer at få rygter eller sladder spredt bag deres rygge kan være, at de imidlertid ikke udsættes for denne adfærd. Ligeledes er det bemærkelsesværdigt, at ingen i gruppe HT oplever at blive slået, skubbet eller fysisk skadet. Dette kan ligeledes skyldes den skæve kønsfordeling, og det er muligt, at flere mandlige respondenter havde medført større repræsentation af de to sidstnævnte mere direkte udtryksformer.

CBVS spørger ikke ind til respondenternes egne opfattelser af, hvorfor de bliver mobbet. Feijóo et al. (2020) undersøger dog dette aspekt blandt teenagere og unge med CI i alderen 11-23 år, og de finder blandt andet, at 65,5 % blandt 102 respondenter vurderer, at de bliver mobbet, fordi de bærer noget, som andre ikke gør. Desuden vurderer 41,4 %, at de bliver mobbet 1) fordi de ikke forstår, når andre taler, 2) fordi de beder andre om at gentage og 3) fordi mobberen er jaloux (Feijóo et al., 2020). Ifølge Feijóo et al. (2020) argumenterer dette for, at fysiske og sociale forskelle kan prædisponere et individ for at blive et mobbeoffer. De finder dog omvendt, at nogle ofre ikke forbinder deres hørestatus med deres oplevelse af mobning, da flere vurderer, at de bliver mobbet, fordi mobberen er jaloux (Feijóo et al., 2020).

6.2.3. Støjende, sociale omgivelser

Størstedelen (75 %) blandt gruppe HT bliver mobbet eller udsat for victimization i skolegården eller på idrætspladsen (35,1 % blandt gruppe NH), 68,8 % oplever denne adfærd på skolens gange (32,4 % blandt gruppe NH) og 66,7 % i klasselokaler (56,8 % blandt gruppe NH). Der er ingen signifikante gruppeforskelle ved disse mål. Vi finder dog en signifikant gruppeforskel ved item 12c, hvor 50 % blandt gruppe HT og kun 10,8 % blandt gruppe NH bliver udsat for mobning eller victimization i kantinen eller spiseområder. Udfaldet på disse items kan beskrive en tendens i, at mobbeofre og peer-victims i gruppe HT har særlige udfordringer. Som udgangspunkt er alle rapporterede steder støjende miljøer, hvor der foregår sociale interaktioner mellem elever. Særligt i skolegården og på idrætspladsen skal teenagere med høretab også kunne høre over afstand, hvilket kan svække intensiteten af talesignalet, hvormed taleforståelsen udfordres (Zanin & Rance, 2016). Det er oplagt, at gruppe HT har vanskeligheder ved at høre samtale i disse miljøer, hvilket Warner-Czyz et al. (2018) også beskriver som en udfordring for både mobbeofre og ikke-mobbeofre med høretab. Denne problematik vil blive diskuteret yderligere i afsnit 6.3.1. Det er desuden vigtigt at bemærke, at det item, der omhandler 'I klasselokaler', ikke henviser til, at respondenterne oplever mobning eller victimization i timen men i selve lokalet. Ved dette item er der en risiko

for, at nogle respondenter har misforstået den oprindelige intention, hvilket kan bevirke en skævvridning i resultaterne.

Blandt gruppe HT oplever 81,3 % mobning eller victimization i pauser eller frikvarterer (62,2 % blandt gruppe NH), mens kun 37,5 % oplever det i timen (33,3 % blandt gruppe NH). Selvom vi ikke finder signifikante gruppeforskelle, ses her en tendens til, at mobning/victimization sker på mere sociale tidspunkter i løbet af skoledagen, og det er tydeligt, at langt færre rapporterer, at det sker i timen, hvor der er en lærer tilstede.

6.2.4. Hvem snakker de med?

Størstedelen (73,3 %) blandt gruppe HT snakker med en voksen derhjemme (43,2 % blandt gruppe NH) om den oplevede adfærd, og vi finder ingen signifikante gruppeforskelle. Vi finder dog, at 26,7 % blandt gruppe HT og 25,7 % blandt gruppe NH holder den oplevede adfærd for sig selv. Dette resultat er bekymrende, da det vil sige, at hvert femte mobbeoffer og peer-victim uanset tilstedeværelse af høretab holder oplevelserne for sig selv. Dette hindrer muligheden for voksenindgriben og støtte fra venner, hvilket er problematisk, da mobning kan bevirke, at ofre blandt andet føler mere fysisk ubehag (eks. hoved- og mavepine), nervøsitet, ensomhed og oplever flere søvnproblemer sammenlignet med teenagere, der ikke bliver mobbet (Due et al., 2005). Omvendt er det positivt, at CBVS både kan identificere mobbeoffer, der ikke fortæller andre om oplevelserne og mobbeoffer, der taler med en voksen derhjemme eller på skolen. Dette medfører forhåbentligt, at der kan blive reageret på den u hensigtsmæssige adfærd.

6.3. Et audiologopædisk perspektiv

Ovenstående afsnit diskuterer, hvilke tendenser resultaterne afspejler og heraf ligheder og forskelle mellem de to undersøgte grupper. Med baggrund i dette diskuterer vi i følgende afsnit hvilke audiologopædiske tiltag, vi identificerer. Vi indleder med en diskussion af ansvarshavende for målgruppens trivsel, hvorefter vi diskuterer audiologopædiske tiltag i forhold til optimering af lyttebetingelser, svære kommunikationsformer og brug af pragmatik i skolen.

Socialstyrelsens forløbsbeskrivelse angiver, at Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) fungerer som tovholder for det rehabiliterende forløb, der starter, når et barn diagnosticeres

med høretab (Socialstyrelsen, 2019). Dette forløb inkluderer et samarbejde mellem fagpersoner såsom audiologopæder, skoleledere, lærere og psykologer (Socialstyrelsen, 2019). Skoleledere og ledere af ungdomsuddannelser er ansvarlige for vores målgruppes trivsel, udvikling og læring, mens PPRs tovholderfunktion imidlertid indebærer løbende vurdering af barnets generelle udvikling og trivsel (Socialstyrelsen, 2019). Det fremgår dog ikke direkte af forløbsbeskrivelsen, hvilken fagperson i PPR, der har ansvaret for afdækning og vurdering af trivsel/mobning hos børn og unge med høretab. Ansvar kan således være audiologopædens qua vedkommendes involvering i barnets/den unges sag. Dog fremgår det ikke af ansvarsbeskrivelsen for audiologopædens rolle, at hun/han er ansvarlig for barnets/den unges trivsel (Socialstyrelsen, 2019). Det er derfor muligt, at psykologen snarere end audiologopæden påtager sig rollen at afdække trivsel/mobning blandt teenagere med høretab. I den forbindelse vurderer vi, at CBVS kan være anvendelig. Socialstyrelsen (2019) beskriver desuden, at forældrene til børn/unge med høretab er centrale for den almene trivsel og udvikling hos deres barn, hvorfor det er vigtigt at indtænke og inddrage dem i tiltag, der øger trivslen hos barnet.

Uanset ansvarsfordelingen viser vores resultater, at mobbeofre med høretab særligt mobbes i støjende, sociale miljøer. Dette resultat lægger op til en række audiologopædiske indsatsområder, som kan være vigtige at indarbejde, når mobning identificeres hos en teenager med høretab. Disse indsatsområder vil blive præsenteret og diskuteret i de følgende afsnit. Indsatsområderne kan dog ikke stå alene i afhjælpningen af mobning for en teenager med høretab, da vores resultater ikke indeholder årsagsforklaringer. Indsatsområderne skal derfor ses som fagligt relevante tiltag, der kan virke præventive eller afhjælpende for et mobbeoffer.

6.3.1. Audiologopædiske tiltag

6.3.1.1. Optimering af lyttebetingelser og adfærd

Resultaterne for CBVS viser en tendens til, at teenagere med høretab oplever mere mobning/victimization i støjende miljøer, og hvor afstanden til lydkilden er øget, sammenlignet med jævnaldrende med normal hørelse. Dette kommer til udtryk i følgende items: 'I skolegården eller på idrætspladsen', 'På gangene' og 'I kantinen eller spiseområder', hvor de største procentvise gruppeforskelle forekommer, heraf en signifikant forskel i sidstnævnte item. Litteraturen indikerer ligeledes, at vores målgruppe har særlige udfordringer i miljøer som disse. Som nævnt tidligere, oplever teenagere med høretab en forringet taleforståelse i støj og over afstand (Davidson et al., 2011; Noh & Park, 2012), hvilket kan udfordre evnen

til overhøring og muligheden for at indgå i sociale samspil på niveau med jævnaldrende med normal hørelse. HTH kan bevirke bedre taleforståelse i støj og over afstand hos teenagere med høretab (Zanin & Rance, 2016). Dette muliggør optimale lyttebetingelser særligt i klasselokalerne, hvor f.eks. elev- og lærermikrofoner kan optimere undervisningssituationen. Det er dog problematisk, at de nævnte steder, hvor den u hensigtsmæssige adfærd særligt foregår, er steder, hvor HTH ikke kan afhjælpe problemerne. Selvom det vil kræve yderligere forskning at undersøge mulige årsagssammenhænge, ligger der en audiologopædisk opgave i at ruste teenagere med høretab til at begå sig på steder som disse, da deres høretab hér kan give særlige udfordringer. Dette er særligt relevant for mobbeofre i målgruppen, da det kan optimere deres muligheder for social deltagelse. I situationer, hvor HTH ikke kan anvendes for at optimere lytteoplevelser, er det særligt afgørende, at teenagere med høretab har kendskab til deres egne muligheder og udfordringer på ovenstående steder, således at de anvender nyttige strategier.

Vi vil i det følgende præsentere en række strategier, som vi vurderer, at en audiologopæd med fordel kan gøre teenagere med høretab opmærksomme på: For at få et godt udsyn over de elever, som teenagere med høretab snakker med i kantinen, kan de eksempelvis placere sig op ad en væg og dermed optimere deres spatiale opmærksomhed. Teenagere med høretab kan desuden være opmærksomme på at spise i områder på skolen, hvor støjen er mindre (eksempelvis små båse). Hvis teenagere hører bedre på det ene øre end på det andet, kan de vende det gode øre til deres kammerater, når de indgår i sociale sammenhænge. Derved optimeres taleforståelsen og muligheden for at kunne indgå i samtaler. Dette kunne eksempelvis være fordelagtigt, når de går på gangene med deres kammerater eller i skolegården. Særligt i skolegården kan teenagere med høretab blive udfordret, da de skal lytte over længere afstande. Her kan det være fordelagtigt at flytte sig tættere på lyd-kilden. Det er dog vigtigt, at de fornemmer den sociale situation og ikke kommer til at afbryde samtaler, som de ikke er en del af. Endelig kan teenagere med høretab bede folk om at gentage, hvis de ikke forstår eller hører, hvad der bliver sagt. Feijóo et al. (2020) finder dog, at 41,4 % af de 11-23-årige respondenter mener, at de bliver mobbet, fordi de beder andre om at gentage. Dermed er det afgørende, at teenagere med høretab finder en balancegang i brugen af denne strategi.

Ovenstående eksemplificerer, at audiologopæden kan arbejde med teenageres egen opmærksomhed på de muligheder og udfordringer, der opstår ved at have et høretab. Det er dog vigtigt at understrege, at vi med baggrund i undersøgelsens resultater ikke kan garan-

tere, at mobning blandt teenagere med høretab stoppes såfremt deres lyttebetingelser og adfærd i støjende miljøer optimeres. Mobning kan have fatale konsekvenser for et individ (Due et al., 2005), og det er derfor afgørende, at der bliver sat ind overfor denne u hensigtsmæssige adfærd i skoler og på ungdomsuddannelser. Særligt da mobning finder sted i gruppeklimaer præget af hierarki, gruppepres og stærke personers dominans (Hansen & Jørgensen, 2016), er det afgørende at en voksen griber ind, eksempelvis gennem antimobbestrategier, hvilke er lovpligtige at have for skoler og ungdomsuddannelser (Undervisningsmiljøloven, 2017).

6.3.1.2. Svære kommunikationsformer i skolen

Ovenstående afsnit beskriver hvilke lyttemæssige indsatsområder, der kan være fordelagtige at fokusere på i det audiologopædiske arbejde med teenagere med høretab. Det er imidlertid også interessant, at 83,3 % blandt mobbeofrene i gruppe HT bliver mobbet ved at blive holdt udenfor eller ignoreret med vilje, og hvilke audiologopædiske indsatsområder, der kan iværksættes i den forbindelse.

En mulig forklaring på at så mange respondenter holdes udenfor eller ignoreres, kan være, at de ikke fanger de sproglige finesser, der anvendes i de teenagegrupper, de befinder sig i. De kan således virke 'tunge' at kommunikere med for deres klassekammerater. Det vil sige, at de kan opleves som kedelige, gammelkloge personer, der ikke fanger pointerne i hurtige dialoger. I den forbindelse undersøger Hansen (2012), i hvilket omfang danske teenagere og unge med høretab i alderen 16-25 år oplever svære kommunikationsformer via et selvrapporteret spørgeskema. Han finder, at 66 % rapporterer at 'løs snak', dvs. snak hvor emnet skifter løbende og dynamisk, er en svær kommunikationsform (Hansen, 2012). Derudover rapporterer 42 %, at vittigheder er en svær kommunikationsform, mens 40 % rapporterer, at ironi er en svær kommunikationsform (Hansen, 2012). Særligt for de to sidstnævnte kommunikationsformer er det vigtigt, at teenagerne med høretab kan drage inferenser og dermed forstå det, der bliver sagt mellem linjerne. Hansens (2012) resultat tyder på, at teenagere og unge med høretab oplever udfordringer i de krævende sproglige miljøer, hvilket muligvis kan bevirke, at de opleves 'tunge' at kommunikere med og dermed holdes udenfor.

Fælles for løs snak, vittigheder og ironi er, at de består af kommunikation, der stiller store krav til præcisionen af sproglig afkodning (Hansen, 2012). Særligt løs snak skifter hurtigt tema og tempo (Hansen, 2012), og ironi indeholder flere betydningslag, hvor det ikke er tilstrækkeligt kun at forstå det ene lag, da betydningen modificeres i andre lag (Hansen, 2006). Disse kommunikationsformer skal tillæres og forstås af alle uanset hørestatus. Det

der kan adskille teenagere og unge med høretab fra jævnaldrende med normal hørelse er dog, at de i medfør af deres funktionsnedsættelse er i en særlig sårbar position (Hansen, 2012). Det er nærliggende at tænke, at dette bevirker, at teenagere med høretab, der ikke fanger de sproglige finesser, ekskluderes fra de sociale grupper. Særligt da teenagere og unge med høretab møder de tre kommunikationsformer i mange sociale sammenhænge (Hansen, 2012), er det oplagt, at kommunikationsformerne kan have en væsentlig betydning for deres deltagelse i sociale grupper.

Derudover rummer vittigheder og jokes yderligere en risiko for teenagere og unge med høretab: En manglende eller forkert forståelse af det sagte kan sætte dem i en ubehagelig situation (Hansen, 2012). Særligt da det essentielle ved en vittighed er, at forståelsen af den er inkluderende for de involverede (Hansen, 2006). Der opstår således et fællesskab omkring en vittighed, og hvis en teenager med høretab ikke forstår pointen, er der risiko for, at vedkommende udelukkes fra dette fællesskab (Hansen, 2006).

6.3.1.2.1. Brug af pragmatik i skolen

Det er oplagt, at teenagere med høretab i høj grad anvender deres pragmatiske færdigheder til at begå sig i sociale grupper, og at gode pragmatiske færdigheder muligvis kan modvirke, at de bliver holdt udenfor eller ignoreret. Pragmatiske færdigheder, herunder færdigheder i henholdsvis at bruge sprog i sociale kontekster og i at have en fælles forståelse i samtalen (Matthews, 2014; Clark, 2014, i Szarkowski & Toe, 2020), er kritiske for udvikling, læring og trivsel (Matthews, 2018, i Szarkowski & Toe, 2020). Audiologopæden kan derfor med fordel have pragmatik som indsatsområde ved teenagere med høretab. Særligt da teenagere med høretab i almene skoler, som beskrevet indledningsvist, har signifikant dårligere pragmatiske færdigheder sammenlignet med klassekammerater med normal hørelse (Wolters et al., 2011). Et studie fra 2020 (inkluderende 67 teenagere med og uden høretab i alderen 12-18 år) finder samme resultat via det lærerrapporterede SDQ (Zaidman-Zait & Most, 2020). De finder desuden, at sammenlignet med teenagere med normal hørelse har teenagere med høretab signifikant flere problemer med jævnaldrende, og at øgede pragmatiske vanskeligheder er signifikant associeret med flere problemer med jævnaldrende (Zaidman-Zait & Most, 2020). En beslægtet færdighed til pragmatik er Theory of Mind, og også ved denne færdighed viser forskning, at børn med høretab kan være signifikant forsinkede (Hoffmeister, De Villiers, De Villiers & Schich, 2007, i MacIver-Lux et al., 2016). I forbindelse med mobning er dette særligt afgørende, da Theory of Mind er underliggende barnets evne til at få og fastholde venner (De Villiers, 2005, i MacIver-Lux et al., 2016).

Ringe pragmatiske færdigheder gør forståelse af ironi, vittigheder og løs snak vanskelig og kan medvirke til, at teenagere med høretab udelukkes fra sociale teenagegrupper, hvori disse kommunikationsformer er hyppigt anvendt. Derfor er pragmatisk intervention særlig oplagt, men ikke nødvendigvis altid udført. Szarkowski & Toe (2020) problematiserer i den forbindelse, at pragmatiske færdigheder ofte overses både i forhold til vurdering og intervention, og det er muligt, at dette også er tilfældet i dansk audiologopædisk praksis. Dette kan skyldes, at pragmatik er sværere at vurdere end eksempelvis ordforråd (Greenfield, Foley & Majeed, 2016, i Szarkowski & Toe, 2020), eller at der generelt er en manglende opmærksomhed på pragmatikkens forskellige indvirkninger på udviklingen af børn med høretab (Goberis et al., 2012, i Szarkowski & Toe, 2020).

Pragmatiske færdigheder er afgørende, da social brug af sprog er associeret med tidlig tilknytning, kognitive færdigheder, social-emotionel læring, eksekutive funktioner og uddannelsesmæssige resultater (Szarkowski & Toe, 2020). Selvom et eventuelt tidligt intensivt sprogligt forløb er veloverstået for teenagere med høretab, er der således basis for, at audiologopæden fortsætter med pragmatisk intervention op i teenageårene. Det kan i den forbindelse diskuteres, hvem der er den primære person i denne intervention. Det er som udgangspunkt relevant, at audiologopæden og teenagere arbejder med, hvordan de kan optimere deres lyttebetingelser, således at de har de bedste forudsætninger for at høre, hvad der siges i de tre ovennævnte kommunikationsformer. Dette gælder særligt, da eksempelvis frække jokes eller særlig sjov sprogbrug ikke siges i elevmikrofonerne i klassen, men snarere anvendes i sammenhænge med løs snak. Omvendt er optimerede lyttebetingelser måske ikke nok til at opnå tilstrækkelige pragmatiske færdigheder og inddragelse i sociale samspil. I givet fald kan audiologopæden snarere arbejde med forældrenes opmærksomhed på pragmatik. Her kan det være oplagt, at forældrene eksempelvis ser comedy med teenagerne og forklarer eller taler om, hvorfor ironiske undertoner er særlig sjove. Det er også oplagt, at forældrene hyppigt anvender ironi og vittigheder i samvær med teenagerne med høretab. Ydermere er det oplagt, at audiologopæden fra begyndelsen af forløb med børn med høretab har fokus på pragmatik for at ruste dem til den stigende anvendelse af de førnævnte kommunikationsformer i teenagealderen. Måske skal audiologopæder generelt turde være voksenmodeller, der åbent taler med teenagere med høretab om, hvordan eksempelvis frække jokes eller slang skal forstås? Dette kan ruste dem til bedre at forstå den anvendte sprogbrug, hvormed de muligvis undgår at blive holdt udenfor eller ignoreret med vilje.

Denne intervention indeholder dog en vis balance. Hvor teenagere med høretab eventuelt skal blive bedre til at opsøge og forbedre deres betingelser i de sociale grupper, må

de ikke komme til at fremstå socialt overfusende og indtrængende. Dette kan snarere føre til øget mobning. Hansen (2012) beskriver i den forbindelse, hvordan sociale relationer har det kendetegn, at de involverede har bestemte positioner. Positionerne indebærer forskellige forventninger til en acceptabel adfærd (Hansen, 2012). Dette kaldes ifølge Erving Goffman (1983, i Hansen, 2012) for 'Felicity's condition' og anses for at være den grundlæggende forudsætning for samvær mellem mennesker (Hansen, 2012). Hansen (2012) beskriver endvidere, at det centrale i forbindelse med teenagere med høretab, er de konsekvenser, som en overtrædelse af Felicity's condition (eksempelvis misforståelser af ironi eller at svare på noget andet, end hvad der blev spurgt om) kan have. En overtrædelse har sociale implikationer, særligt i form af forlegenhed blandt alle involverede (Hansen, 2012), men man kan også forestille sig, at den kan lede til mikrosocial eksklusion fra den sociale gruppe. Audiologopæden har i den forbindelse en opgave i at lære teenagere med høretab pragmatiske færdigheder og at være opsøgende uden at dette overdrives.

6.4. Et samfundsmæssigt perspektiv

Med baggrund i vores resultater diskuterer vi i det følgende afsnit, hvordan audiologopæder og andre fagpersoner bør møde teenagere med høretab. Herefter følger en kritisk gennemgang af Socialstyrelsens (2019) forløbsbeskrivelse og deres indgangsvinkel til og argumentation for, at børn og unge med høretab har psykosociale problemer.

6.4.1. Hvordan møder vi teenagere med høretab?

Som tidligere beskrevet har teenagere med høretab en række vanskeligheder og udfordringer grundet deres høretab. Det generelle indtryk af målgruppen er, at de har en række vanskeligheder sprogligt, pragmatisk og socialt, særligt i udfordrende miljøer. Med dén viden om målgruppen samt deres synlige brug af teknologi, kan der være en risiko for stigmatisering og en tilbøjelighed til at møde teenagere med høretab som særligt sårbare. På baggrund af resultaterne fra vores egen undersøgelse samt resultaterne fra Dammeyer et al. (2018), Kouwenberg et al. (2012) og Pinquart & Pfeiffer (2015) er der ikke umiddelbart grund til at møde vores målgruppe med en forudindtaget indstilling om, at det er synd for dem, når fagpersoner skal vurdere mobning. Møder en fagperson teenagere med høretab med en forventning om, at de er psykosociale tilfælde, er der en risiko for, at målgruppen selv opfatter sig som dette. Som audiologopæd eller anden fagperson er det afgørende ikke at medvirke til

denne Rosentahl-effekt i mødet med målgruppen. De krav, der stilles til teenagere med høretab, bør derfor være de samme som kravene til teenagere med normal hørelse, men hvor teenagere med høretab kompenseres for deres funktionsnedsættelse. Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at der i nogle tilfælde kan være tale om særligt sårbare teenagere i takt med, at kendskabet til den pågældende teenager bliver større. Som udgangspunkt bør indgangsvinklen til mobning blandt teenagere med høretab være den samme som indgangsvinklen til mobning blandt teenagere med normal hørelse.

6.4.2. Socialstyrelsens forløbsbeskrivelse

Hvis teenagere med høretab som udgangspunkt ikke bør opfattes som psykosociale tilfælde, er det problematisk, at det politiske styrende organ for denne målgruppe på socialområdet, Socialstyrelsen, skriver følgende i deres forløbsbeskrivelse for rehabilitering og undervisning af børn og unge med tidligt konstateret høretab: "Forekomsten af psykosociale problemer hos børn og unge med høretab synes forhøjet i forhold til børn og unge uden høretab" (Socialstyrelsen, 2019, s. 13). Ordvalget 'synes forhøjet' er umiddelbart vagt og upræcist formuleret. Desuden er gruppen af børn og unge med høretab samt repræsentativiteten ikke specificeret yderligere. Socialstyrelsen (2019) henviser til tre studier som belæg for denne påstand: Bengtsson, Larsen & Sommer (2014), Dammeyer (2010) og Percy-Smith et al. (2008a). I det følgende vil vi kort gennemgå problematikken ved at anvende disse studier som belæg for Socialstyrelsens (2019) påstand.

Bengtsson et al. (2014) undersøger døvfødte børn og deres livsbetingelser i en delta-gruppe bestående af 269 forældre til børn, der er født døve eller med svært høretab i alderen 0-15 år uden væsentlige tillægshandicap (en tredjedel har dog andre funktionsnedsættelser). Derudover indgår de unge i alderen 11-15 år også i undersøgelsen (Bengtsson et al., 2014). Til at vurdere målgruppens mentale helbred anvender Bengtsson et al. (2014) fire ud af fem skalaer fra SDQ. De finder, at målgruppen kun adskiller sig på to (emotionelle symptomer og adfærdsproblemer) ud af fire skalaer (Bengtsson et al., 2014). Ved skalaen for emotionelle symptomer fordeler gruppen sig således: 23 % i det unormale område, 10 % i grænseområdet og 67 % i normalområdet, sammenlignet med en normfordeling på henholdsvis 10 % i det unormale område, 10 % i grænseområdet og 80 % i normalområdet (Bengtsson et al., 2014). Ved adfærdsproblemer fordeler målgruppen sig således: 11 % i det unormale område, 15 % i grænseområdet og 74 % i normalområdet (Bengtsson et al., 2014). Med afsæt i disse resultater konkluderer Bengtsson et al. (2014), at de finder 'store' afvigelser i forhold til normen i vurderingen af børnenes mentale helbredsproblemer, hvilket undrer

os med udgangspunkt i de angivne resultater og den manglende inkludering af den sidste skala fra SDQ. Det er tydeligt, at der er en overrepræsentation af målgruppen i det unormale område for emotionelle symptomer, men er det tilstrækkeligt til at vurdere det generelle mentale helbred hos børn og unge med høretab? Bengtsson et al. (2014) skriver desuden, at 42 % af børnene i undersøgelsen udelukkende har gået i almene skoleklasser, mens 58 % “[...] på et eller andet tidspunkt [...]” (Bengtsson et al., 2014, s. 81) har gået på specialskole eller modtaget specialundervisning. Den anvendte formulering må anses for at være en vag præcisering af deltagergruppens skoleplacering og vanskeliggør dermed vurderingen af repræsentativiteten for den generelle population af børn og unge med høretab.

Dammeyer (2010) undersøger den psykosociale udvikling blandt danske børn og unge med høretab. Han finder, at danske børn og unge med høretab oplever 3,7 gange flere psykosociale vanskeligheder end jævnaldrende med normal hørelse vurderet ved det forældre- og lærerrapporterede SDQ. I analysen indgår deltagere i alderen 6-16 år, hvoraf 119 er døve, 116 har høretab og 92 har CI (Dammeyer, 2010). Som i Bengtsson et al. (2014) kan vi også her stille spørgsmålstegn ved repræsentativiteten af målgruppen. Samtlige deltagere går på specialskoler, hvilket ikke kan betragtes som repræsentativt, da børn og unge med høretab ifølge forløbsbeskrivelsen som hovedregel skal inkluderes i almene dagtilbud og skoler (Socialstyrelsen, 2019). Ydermere er det kritisabelt, at deltagergruppen bliver behandlet som én samlet gruppe, da der kan tænkes at være en væsentlig forskel på at være døv, have høretab og bruge CI. Desuden bliver det ikke yderligere specificeret, om deltagerne med høretab anvender teknologi. Det er relevant at undersøge den psykosociale udvikling blandt børn med høretab på specialskoler, som Dammeyer (2010) gør, men det er problematisk, at Socialstyrelsen (2019) vælger at anvende dette som argument for, at psykosociale problemer ’synes forhøjet’ for den generelle population af børn og unge med høretab.

Endelig henviser Socialstyrelsen (2019) også til et studie af Percy-Smith et al. (2008a), som undersøger faktorer, der påvirker social trivsel blandt 167 børn med CI i alderen 1-18 år. Børnenes sociale trivsel bliver vurderet via strukturelle interviews af forældrene. Her finder Percy-Smith et al. (2008a) blandt andet, at et lavt sprogligt niveau er signifikant associeret med lav social trivsel. Ydermere er der en signifikant sammenhæng mellem kommunikationsmåde og niveauet af social trivsel, som indikerer, at børn der eksponeres for talt sprog har bedre forudsætninger for høj trivsel end børn, der eksponeres for tegnstøtte eller tegnsprog (Percy-Smith et al., 2008a). Der foretages ingen sammenligninger med jævnaldrende med normal hørelse, hvorfor det er problematisk at vurdere, om den sociale trivsel

hos deltagergruppen 'synes forhøjet' sammenlignet med den generelle jævnaldrende population.

Vi finder det problematisk, at det er studier, som de tre ovenstående, Socialstyrelsen vælger at henvise til som belæg for, at børn og unge med høretab generelt oplever flere psykosociale problemer end børn og unge uden høretab, når mere repræsentative studier er tilgængelige. Eksempelvis sammenligner Percy-Smith, Cayé-Thomasen, Gudman, Jensen & Thomsen (2008b) social trivsel og selvværd mellem 164 børn, der har CI, og 2169 jævnaldrende med normal hørelse via forælderreportering. Her finder de, at børn med CI scorer på niveau eller bedre end deres jævnaldrende med normal hørelse på de mål, der omhandler selvværd og social trivsel (Percy-Smith et al., 2008b). Det er afgørende, at det politiske styrende organ for vores målgruppe beror deres forløbsbeskrivelse på repræsentative studier, som tegner et generelt billede af målgruppen, fremfor at bero sine påstande på studier, som udelukkende undersøger børn på specialskoler eller studier, der ikke sammenligner med den generelle population. Det er desuden væsentligt at være opmærksom på, at gruppen af børn og unge med høretab hele tiden ændrer sig grundet den medicinske, kirurgiske og teknologiske udvikling, hvilket er endnu en grund til, at måden vi møder målgruppen på skal være baseret på opdateret viden og repræsentativ evidens.

På baggrund af ovenstående analyse og diskussion af Socialstyrelsens påstand, har vi sendt en mail til programlederen for Socialstyrelsens Vidensportal, hvori vi fremlægger vores undren (se bilag 13). Vi ser det som en pligt at gøre det politiske styrende organ for gruppen opmærksom på den ovenstående analyse. En revidering eller specificering af påstanden i forløbsbeskrivelsen vil bidrage til en mere præcis og repræsentativ beskrivelse af den generelle gruppe af børn og unge med høretab.

7. Konklusion

I dette speciale har vi undersøgt, om et adfærdsbaseret og selvrapporteret spørgeskema kan anvendes til at afdække mobning hos teenagere med høretab, og hvilke ligheder og forskelle der er med danske teenagere uden høretab.

I forhold til problemformuleringens første del har vi med en forholdsvis stor deltagergruppe på 99 respondenter i alderen 12-18 år vist, at det adfærdsbaserede og selvrapporterede CBVS i høj grad kan afdække mobning blandt danske teenagere med og uden høre-

tab, da spørgeskemaet har identificeret både mobbeofre og ikke-ofre. Ydermere kan vi konkludere, at CBVS med sin selvrapporering og lette tilgængelighed er et bæredygtigt instrument, som også kan anvendes i fremtidig forskning og praksis til at afdække mobning på tværs af teenagegrupper. Det selvrapporterede element i CBVS sikrer desuden, at teenagernes egne opfattelser af mobning kommer til udtryk. De er eksperter på deres eget liv, og det er afgørende, at fagpersoner og forældre har adgang til denne viden for at kunne afhjælpe situationen. Selvom selvrapporering bliver anset for at være den mest fordelagtige og anvendte metode til at vurdere mobning, er det væsentligt at være opmærksom på, at andre metodiske tilgange som f.eks. lærerrapportering og peer nomination kan bidrage til en mere nuanceret afdækning af mobning. CBVS anvender desuden en adfærdsbaseret tilgang, og med baggrund i resultaterne, kan vi konkludere, at denne tilgang kan benyttes til at afdække mobning blandt målgruppen. Med baggrund i litteraturen er det dog sandsynligt, at CBVS har identificeret én gruppe mobbeofre, hvor en definitionsbaseret tilgang i nogen grad kunne have identificeret en anden gruppe. Et spørgeskemas tilgang kan dermed have indflydelse på prævalensestimaterne for mobning i målgruppen, hvilket også afspejles i litteraturen. Derfor er den metodiske tilgang relevant at være opmærksom på ved forskning af mobning blandt målgruppen.

I henhold til problemformuleringens anden del indikerer undersøgelsens resultater, at der ikke er forskel i prævalensen af mobning mellem teenagere med og uden høretab, hvilket må anses for at være et meget positivt resultat for vores målgruppe. Dog er det alvorligt og bekymrende, at ca. hver femte teenager i de respektive grupper bliver mobbet. En anden lighed på tværs af grupperne er, at hver femte respondent uanset hørestatus holder deres oplevelse med mobning/victimization for sig selv. Dette er mange, men det er omvendt positivt, at CBVS kan identificere disse respondenter og dermed muliggøre en indsats overfor den u hensigtsmæssige adfærd. Med henblik på forskelle blandt grupperne viser resultaterne en tendens til, at teenagere med høretab er mere udfordrede i støjende, sociale miljøer end teenagere uden høretab, hvilket er i overensstemmelse med litteraturen. Fælles for de steder (kantinen og spiseområder, skolegården og idrætspladsen samt på gangene), er, at det er miljøer, som ikke egner sig til HTH. Det er væsentligt, at teenagere med høretab er opmærksomme på egne udfordringer, og et audiologopædisk indsatsområde kan således gøre dem opmærksomme deres egne muligheder for at optimere lyttebetingelser og adfærd i disse miljøer. Et andet audiologopædisk indsatsområde omhandler pragmatik, hvor teenagere med høretab kan have vanskeligheder. En intervention heri kan være med til at ruste teenagere

med høretab i sociale interaktioner. Det er vigtigt at påpege, at audiologopædiske indsatsområder ikke løser problematikken med mobning, men snarere ruster teenagere med høretab i udfordrende situationer. I tilfælde af mobning er det relevant at indlede et fagprofessionelt samarbejde med skolen, som er ansvarlige for målgruppens trivsel, udvikling og læring, for at afhjælpe situationen (Socialstyrelsen, 2019).

Vores litteraturgennemgang viser, at teenagere med høretab kan opleve vanskeligheder og udfordringer i forbindelse med deres høretab. Dog finder vi, Dammeyer et al. (2018), Kouwenberg et al. (2012) og Pinquart & Pfeiffer (2015) ingen forskel på mobning mellem teenagere med og uden høretab. Selvom der med baggrund i det synlige handicap og de beskrevne vanskeligheder kan være en forventning om, at gruppen er særligt sårbar i forhold til mobning, er der således ikke belæg for, at fagpersoner bør se målgruppen som psykosociale tilfælde og dermed uhensigtsmæssigt fremkalde en negativ Rosenthal-effekt. Det er derfor problematisk, at Socialstyrelsen, det politiske styrende organ for børn og unge med høretab, beskriver, at psykosociale problemer hos denne gruppe synes forhøjet med referencer til studier, som ikke er repræsentative for den samlede målgruppe. Ligeledes viser vores litteraturgennemgang, at prævalenceestimer af mobning blandt målgruppen er meget varierende. De to fremførte problematikker understreger således vigtigheden i, at forskere løbende udfører testnedslag og dermed finder opdateret evidens, som er repræsentativ for den pågældende gruppe. Med baggrund i dette kan fagpersoners tilgang til målgruppen bero på et evidensbaseret grundlag snarere end uddaterede opfattelser.

Undersøgelsens resultat er yderst positivt og indikerer, at nuværende danske teenagere med høretab ikke adskiller sig signifikant fra jævnaldrende med normal hørelse. Dette tyder på, at et høretab ikke i sig selv medfører mere mobning.

8. Perspektivering

Vi vurderer, at undersøgelsens resultater er yderst relevante og betydelige for målgruppen og for den danske audiologopædiske praksis nu og i fremtiden, da vi ikke finder en forskel mellem grupperne. Det er plausibelt, at kommende generationer af danske teenagere med høretab ikke vil blive mobbet mere end den gruppe, vi har undersøgt, og at fremtidig forskning vil finde samme resultat. Dette vurderer vi på baggrund af, at kommende teenagere allerede nu - på lige fod med nuværende teenagere - anvender ny og avanceret teknologi

(blandt andet med tilbud om implantation af to CI). Endvidere sikrer UNHS, at alle medfødte høretab for de kommende teenagere identificeres lige efter fødslen, og at der igangsættes intervention. Desuden har de fleste kommende teenagere med høretab deltaget i flerårig intervention i form af Auditory Verbal Therapy (AVT). Decibels forskningsenheds nyeste forskning i skolebørn med høretab (IHEAR-projektet) viser lovende resultater, særligt for deltagerne med HA, der på Dantale II næsten scorer på niveau med deltagerne med normal hørelse (Percy-Smith et al., 2020). Disse resultater er positive for den nye generation af teenagere med høretab, som er blevet identificeret ved UNHS, blevet tidligt tilpasset med høreteknologi og som har fået et intensivt rehabiliteringsforløb i form af AVT. Det vil derfor være interessant at anvende CBVS i fremtiden for at undersøge mobning blandt denne gruppe.

Med baggrund i specialets tematik identificerer vi flere relevante fokusområder, som fremtidig forskning med fordel kan inddrage i undersøgelser af mobning blandt målgruppen.

Som udgangspunkt er det oplagt, at man undersøger, om der er en sammenhæng mellem brug af høreteknologi og mobbeprævalensen. Dette kræver dog væsentligt flere deltagere end i denne forestående undersøgelse, og det er oplagt, at studierne inddrager flere baggrundsoplysninger om deltagerne, end det har været muligt i vores undersøgelse. Større studier giver mulighed for at indhente flere fortrolige oplysninger. Det er dog afgørende, at anonymiteten stadig sikres. Særligt i forbindelse med en sammenligning med vores resultater, da anonymiteten i vores undersøgelse kan have influeret på respondenternes svar.

Det vil ligeledes være interessant at undersøge, om respondenterne mobber andre, hvilket er et element i CBVS. En undersøgelse af dette element ville bidrage med et nuanceret billede på mobning, og det kunne være interessant at undersøge sammenhænge mellem hørestatus, identificerede mobbeofre og identificerede mobbere.

I dette speciale har vi valgt at fokusere på mobning og er ikke yderligere gået i dybden med victimization og de peer-victims, som også er blevet identificeret i undersøgelsen. For det første vil det være relevant for fremtidig forskning, at man arbejder med en oversættelse af begrebet victimization på dansk. For det andet identificerer vi en stor procentdel peer-victims, og det vil være interessant at undersøge forekomst og mønstre i udtryksformer for yderligere at blive klogere på målgruppens livsvilkår i skolen.

Ydermere vil det være fagligt relevant, at vores version af CBVS valideres med et undersøgelsesdesign, der inddrager både det adfærdsbaserede CBVS og det definitionsbaserede BVQ (Olweus, 2013) eller Swearer Bullying Survey (Swearer et al., 2001, i Felix et al.,

2011), som begge har været anvendt i tidligere valideringer af CBVS. En sådan sammenligning kan vise, om CBVS er et validt instrument og på den måde give mulighed for, at CBVS kan anvendes i store, nationale studier om mobning blandt teenagere med og uden høretab.

Vi har i specialet gjort opmærksom på en række audiologopædiske indsatsområder, og vi vurderer, at CBVS er særligt oplagt i den henseende, da det indeholder en interventionsguidende del. Fremtidige undersøgelser kan med fordel beskæftige sig med intervention overfor mobning blandt teenagere med høretab. I den forbindelse er det relevant at undersøge, om der findes korte, lettilgængelige materialer på dansk omhandlende lyttebetingelser, adfærd og pragmatik i skolen, og i så fald deres brugbarhed for målgruppen. Disse materialer kan med fordel beskrive hvilke udfordrende situationer og miljøer, som teenagere med høretab bør være opmærksomme på, og hvilke strategier der kan anvendes for at imødekomme disse. Hvis der ikke findes materialer på området, vil det være oplagt at udvikle nogle, som kan gavne teenagere med høretab. Det vil være fordelagtigt, at materialerne udvikles af audiologopæder, da de har særlig faglig ekspertise i målgruppen. Audiologopæder kan ligeledes med fordel udlevere materialerne ved HA/CI-tilpasninger. Materialerne kan ellers findes på hjemmesider for de foreninger, som danske teenagere med høretab er medlemmer af.

9. Litteraturliste

ALTE. (2005). *Materials for the guidance of test item writers* (s. 19–20).

Arnarsson, A., Nygren, J., Nyholm, M., Torsheim, T., Augustine, L., Bjereld, Y., Bendtsen,

P. (2020). Cyberbullying and traditional bullying among Nordic adolescents and their impact on life satisfaction. *Scandinavian Journal of Public Health, 48*(5), 140349481881741–510. <https://doi.org/10.1177/1403494818817411>

Atik, G., & Guneri, O. Y. (2012). California Bullying Victimization Scale: Validity and Reliability Evidence for the Turkish Middle School Children. *Procedia - Social and Behavioral Sciences, 46*, 1237–1241. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.05.281>

Beck, D. L., & Flexer, C. (2011). Listening is where hearing meets brain ... in children and adults: Research continues to find close links for cognition and hearing. *The Hearing Review, 18*(2), 30-.

- Bengtsson, S., Larsen, L., & Sommer, M. L. (2014). *Døvfødte børn og deres livsbetingelser*. Kbh.: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Bishop, D. V. M. (2003). *The Test for Reception of Grammar Version 2*. London: Pearson Assessment.
- Bishop, D. V. M. (2004). *Expression, Reception and Recall of Narrative Instrument*. London: Harcourt Assessment.
- Cornell, D. G., & Brockenbrough, K. (2004). Identification of Bullies and Victims: A Comparison of Methods. *Journal of School Violence*, 3(2–3), 63–87.
https://doi.org/10.1300/J202v03n02_05
- Craig, W., Pepler, D., & Blais, J. (2007). Responding to Bullying: What Works? *School Psychology International*, 28(4), 465–477.
<https://doi.org/10.1177/0143034307084136>
- Currie, C. (Red.). (2008). *Inequalities in young people's health: HBSC international report from the 2005/2006 survey*. Copenhagen: WHO. Hentet fra
https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0005/53852/E91416.pdf
- Dammeyer, J. (2010). Psychosocial Development in a Danish Population of Children With Cochlear Implants and Deaf and Hard-of-Hearing Children. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 15(1), 50–58. <https://doi.org/10.1093/deafed/enp024>
- Dammeyer, J., Chapman, M., & Marschark, M. (2018). Experience of Hearing Loss, Communication, Social Participation, and Psychological Well-Being Among Adolescents With Cochlear Implants. *American Annals of the Deaf*, 163(4), 424–439.
<https://doi.org/10.1353/aad.2018.0027>
- Datatilsynet. (2018). *Vejledning om de registreredes rettigheder*. Hentet fra <https://www.datatilsynet.dk/media/7582/registreredes-rettigheder.pdf>
- Davidson, L. S., Geers, A. E., Blamey, P. J., Tobey, E. A., & Brenner, C. A. (2011). Factors

Contributing to Speech Perception Scores in Long-Term Pediatric Cochlear Implant Users: *Ear and Hearing*, 32, 19S-26S.

<https://doi.org/10.1097/AUD.0b013e3181ffdb8b>

Decibel. (u.å.). IHEAR projekt—Decibel. Hentet 19. december 2020, fra

<https://decibel.dk/vores-arbejde/forskning/ihear-projekt/>

Den Danske Ordbog. (u.å.a). kammerat—Den Danske Ordbog. I *Ordnet.dk*. Hentet fra

<https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=kammerat>

Den Danske Ordbog. (u.å.b). *mobning*—*Den Danske Ordbog*. Hentet fra [https://ord-](https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=mobning&tab=for)

[net.dk/ddo/ordbog?query=mobning&tab=for](https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=mobning&tab=for)

Due, P., Holstein, B. E., Lynch, J., Diderichsen, F., Gabhain, S. N., Scheidt, P., & Currie, C.

(2005). Bullying and symptoms among school-aged children: International comparative cross sectional study in 28 countries. *European Journal of Public Health*, 15(2), 128–132. <https://doi.org/10.1093/eurpub/cki105>

Dunn, L. M., & Dunn, D. M. (2009). *The British Picture Vocabulary Scale (3rd ed)*. London: GL Assessment.

Elgar, F. J., Garipey, G., Dirks, M., Walsh, S. D., Molcho, M., Cosma, A., ... Craig, W.

(2019). Association of Early-Life Exposure to Income Inequality With Bullying in Adolescence in 40 Countries. *JAMA Pediatrics*, 173(7), e191181. <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2019.1181>

Feijóo, S., Foody, M., Pichel, R., Zamora, L., & Rial, A. (2020). Bullying and Cyberbullying among Students with Cochlear Implants. *The Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, enaa029. <https://doi.org/10.1093/deafed/enaa029>

<https://doi.org/10.1093/deafed/enaa029>

Felix, E. D., Sharkey, J. D., Green, J. G., Furlong, M. J., & Tanigawa, D. (2011). Getting precise and pragmatic about the assessment of bullying: The development of the California Bullying Victimization Scale. *Aggressive Behavior*, 37(3), 234–247.

<https://doi.org/10.1002/ab.20389>

- Fellinger, J., Holzinger, D., Beitel, C., Laucht, M., & Goldberg, D. P. (2009). The impact of language skills on mental health in teenagers with hearing impairments. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, *120*(2), 153–159. <https://doi.org/10.1111/j.1600-0447.2009.01350.x>
- Furlong, M. J., Felix, E. D., Sharkey, J. D., Green, J. G., & Tanigawa, D. (u.å.). *Development of a Multi-Gating Bullying Victimization Assessment Final Report to the Hamilton Fish Institute* (s. 1–123). University of California Santa Barbara: Center for School-Based Youth Development.
- Gamborg. (u.å.). Lixberegner. Hentet 21. november 2020, fra <https://www.nielsgamborg.dk/indhold/lixberegner.htm>
- Goodman, R. (1997). The Strengths and Difficulties Questionnaire: A Research Note. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, *38*(5), 581–586. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1997.tb01545.x>
- Green, J. G., Felix, E. D., Sharkey, J. D., Furlong, M. J., & Kras, J. E. (2013). Identifying bully victims: Definitional versus behavioral approaches. *Psychological Assessment*, *25*(2), 651–657. <https://doi.org/10.1037/a0031248>
- Green, J. G., Oblath, R., Felix, E. D., Furlong, M. J., Holt, M. K., & Sharkey, J. D. (2018). Initial evidence for the validity of the California Bullying Victimization Scale (CBVS-R) as a retrospective measure for adults. *Psychological Assessment*, *30*(11), 1444–1453. <https://doi.org/10.1037/pas0000592>
- Greif, J. L., & Furlong, M. J. (2006). The Assessment of School Bullying: Using Theory to Inform Practice. *Journal of School Violence*, *5*(3), 33–50. https://doi.org/10.1300/J202v05n03_04
- Griffin, R. S., & Gross, A. M. (2004). Childhood bullying: Current empirical findings and

future directions for research. *Aggression and Violent Behavior*, 9(4), 379–400.

[https://doi.org/10.1016/s1359-1789\(03\)00033-8](https://doi.org/10.1016/s1359-1789(03)00033-8)

Gyldendal. (u.å.a.). *Following* | *Ordbog*. Hentet fra <https://ordbog.gyldendal.dk/#/pages/result/enda/following/expert?cache=1600340319289>

Gyldendal. (u.å.b.). *Leader* | *Ordbog*. Hentet fra <https://ordbog.gyldendal.dk/#/pages/result/enda/leader/expert?cache=1600360425432>

Gyldendal. (u.å.c.). *Victimization* | *Ordbog*. Hentet fra <https://ordbog.gyldendal.dk/#/pages/result/enda/victimization/expert?cache=1602682403340>

Gyldendal. (u.å.d.). *Idrætsplads* | *Ordbog*. Hentet fra <https://ordbog.gyldendal.dk/#/pages/result/enda/idr%C3%A6tsplads/expert?cache=1600413671139>

Hambleton, R. K. (2005). Issues, Designs, and Technical Guidelines for Adapting Tests Into Multiple Languages and Cultures. I R. K. Hambleton, P. F. Merenda, & C. D. Spielberger, *Adapting educational and psychological tests for cross-cultural assessment*. Mahwah, N.J.: L. Erlbaum Associates. Hentet fra <http://public.ebib.com/choice/publicfullrecord.aspx?p=255595>

Hammer, L., & Gade, P. A. (2020). *Trives du? Et litteraturreview af trivsel hos teenagere med høretab*. Københavns Universitet, eksamensopgave på KA niveau.

Hansen, M. & Jørgensen, P. S. (2016). Mobning | *lex.dk*. Hentet 7. december 2020, fra Den Store Danske website: https://denstoredanske.lex.dk/mobning?utm_source=denstoredanske.dk&utm_medium=redirectFromGoogle&utm_campaign=DSDredirect

Hansen, N.-H. M. (2006). *Ung og hørehæmmet, Høretab, kommunikation og trivsel*. Center for Ungdomsforskning.

Hansen, N.-H. M. (2012). *Unge hørehæmmede Kommunikative strategier, uddannelsesvalg og trivsel*. Center for Ungdomsforskning. Hentet fra Center for Ungdomsforskning website: ISBN 978-87-7684-994-8

- Hansen, N.-H. M. (2016). *Unge hørehæmmede, Kommunikative strategier, uddannelsesvalg og trivsel Afslutningsrapport*. Center for Ungdomsforskning, AAU Institut for Læring og Filosofi | Aalborg Universitet A.C. Meyers Vænge 15 | 2450 København SV.
- Hines, R. (Becky). (u.å.). Library Guides: PubMed: Peer Review. Hentet 19. december 2020, fra <https://lib.dmu.edu/db/pubmed/peerreview>
- Hoffman, M. F., Cejas, I., & Quittner, A. L. (2016). Comparisons of Longitudinal Trajectories of Social Competence: Parent Ratings of Children With Cochlear Implants Versus Hearing Peers. *Otology & Neurotology*, *37*(2), 152–159.
<https://doi.org/10.1097/MAO.0000000000000938>
- Huang, F. L., & Cornell, D. G. (2015). The impact of definition and question order on the prevalence of bullying victimization using student self-reports. *Psychological Assessment*, *27*(4), 1484–1493. <https://doi.org/10.1037/pas0000149>
- Huber, M., Burger, T., Illg, A., Kunze, S., Giourgas, A., Braun, L., ... Keilmann, A. (2015). Mental health problems in adolescents with cochlear implants: Peer problems persist after controlling for additional handicaps. *Frontiers in Psychology*, *6*, 953–953.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2015.00953>
- Iliescu, D. (2017). *Adapting tests in linguistic and cultural situations*. Cambridge University Press. 978-1-316-27320-3.
- ITC. (2017). *The ITC Guidelines for Translating and Adapting Tests (Second edition)* (Nr. Version 2.4). <https://www.intestcom.org/>. Hentet fra https://www.intestcom.org/files/guideline_test_adaptation_2ed.pdf
- Josvassen, J. L., Percy-Smith, L., Tønning, T. L., Dieleman, E., Sandager, T., Hallstrøm, M., & Cayé-Thomasen, P. (2019). Parental Perceptions of Auditory-Verbal Therapy—A Longitudinal Study of Danish Children with Hearing Loss. *The Volta Review*, *119*(1), 4–28. <https://doi.org/10.17955/tvr.119.1.802>

- Justitsministeriet. Databeskyttelsesloven. , 502 j.nr. 2017-7910-0004 § (2018).
- Kennedy, C. R., McCann, D. C., Campbell, M. J., Law, C. M., Mullee, M., Petrou, S., ...
Stevenson, J. (2006). Language Ability after Early Detection of Permanent Childhood Hearing Impairment. *New England Journal of Medicine*, 354(20), 2131–2141.
<https://doi.org/10.1056/NEJMoa054915>
- Kert, A. S., Coddling, R. S., Tryon, G. S., & Shiyko, M. (2010). Impact of the word “bully” on the reported rate of bullying behavior: Impact of Using the Word “Bully”. *Psychology in the Schools*, 47(2), 193–204. <https://doi.org/10.1002/pits.20464>
- KorpusDK. (2007). KorpusDK — ordnet.dk. I *KorpusDK*. Hentet fra <https://ordnet.dk/korpusdk>
- Kouwenberg, M., Rieffe, C., Theunissen, S. C. P. M., & de Rooij, M. (2012). Peer Victimization Experienced by Children and Adolescents Who Are Deaf or Hard of Hearing. *PLoS ONE*, 7(12), e52174. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0052174>
- Kowalski, R. M., & Limber, S. P. (2013). Psychological, Physical, and Academic Correlates of Cyberbullying and Traditional Bullying. *Journal of Adolescent Health*, 53(1), S13 S20. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2012.09.018>
- Lee, C.-H. (2010). Personal and Interpersonal Correlates of Bullying Behaviors Among Korean Middle School Students. *Journal of Interpersonal Violence*, 25(1), 152–176.
<https://doi.org/10.1177/0886260508329124>
- Lee, T. & Cornell, D. (2010). Concurrent Validity of the Olweus Bully/Victim Questionnaire. *Journal of School Violence*, 9(1), 56–73.
<https://doi.org/10.1080/15388220903185613>
- MacIver-Lux, K., Lim, S., Rhoades, E., Robertson, L., Quayle, R., & Hönck, L. (2016). Milestones in Auditory-Verbal Development—Auditory Processing, Speech, Language, Emergent Literacy, Play, and Theory of Mind. I *Auditory-Verbal Therapy—*

For Young Children with Hearing Loss and Their Families and the Practitioners

Who Guide Them. Plural Publishing Inc.

Maryfonden. (u.å.). Fri for Mobberi. Hentet 19. december 2020, fra MaryFonden.dk website:

<https://www.maryfonden.dk/da/fri-for-mobberi>

Meilstrup, C., Ersbøll, A. K., Nielsen, L., Koushede, V., Bendtsen, P., Due, P., & Holstein, B. E. (2015). Emotional symptoms among adolescents: Epidemiological analysis of individual-, classroom- and school-level factors. *European Journal of Public Health, 25*(4), 644–649. <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckv046>

Michael, R., & Zidan, H. M. (2018). Differences in self-advocacy among hard of hearing and typical hearing students. *Research in Developmental Disabilities, 72*, 118–127. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2017.11.005>

Mitchell, R. E., & Karchmer, M. (2004). Chasing the Mythical Ten Percent Parental Hearing Status of Deaf and Hard of Hearing Students in the United States. *Sign Language Studies, 4*(2), 138–163. <https://doi.org/10.1353/sls.2004.0005>

Monks, C. P., & Smith, P. K. (2006). Definitions of bullying: Age differences in understanding of the term, and the role of experience. *British Journal of Developmental Psychology, 24*(4), 801–821. <https://doi.org/10.1348/026151005X82352>

Noh, H., & Park, Y.-G. (2012). How close should a student with unilateral hearing loss stay to a teacher in a noisy classroom? *International Journal of Audiology, 51*(6), 426–432. <https://doi.org/10.3109/14992027.2012.654855>

Ogden, T., & Hagen, K. A. (2019). Kap 1. Adolescent development, What is adolescence? I *Adolescent mental health: Prevention and intervention* (2nd edition, s. 1–14). Milton Park, Abingdon, Oxon: New York, NY: Routledge.

Olweus, D. (1993). *Bullying at school: What we know and what we can do /*. Oxford; Blackwell.

- Olweus, D. (2013). School Bullying: Development and Some Important Challenges. *Annual Review of Clinical Psychology*, 9(1), 751–780. <https://doi.org/10.1146/annurev-clinpsy-050212-185516>
- Pedersen, A.-J. B., & Nyby, T. K. (2011). Børn som respondenter. I A. Petersen & M. Blok Johansen, *Den lille bog om metode: Sådan undersøger du børnekultur og børns perspektiv*. Århus: ViaSysteme.
- Percy-Smith, L. (2016). *Born deaf—Growing up hearing. Outcomes of Pediatric Cochlear Implantation in Denmark* (PhD). Københavns Universitet, Department of Otolaryngology, Head - Neck Surgery and Audiology.
- Percy-Smith, L., Hedegaard Jensen, J., Cayé-Thomasen, P., Thomsen, J., Gudman, M., & Garcia Lopez, A. (2008a). Factors that affect the social well-being of children with cochlear implants. *Cochlear Implants International*, 9(4), 199–214. <https://doi.org/10.1179/cim.2008.9.4.199>
- Percy-Smith, L., Cayé-Thomasen, P., Gudman, M., Jensen, J. H., & Thomsen, J. (2008b). Self-esteem and social well-being of children with cochlear implant compared to normal-hearing children. *International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology*, 72(7), 1113–1120. <https://doi.org/10.1016/j.ijporl.2008.03.028>
- Percy-Smith, L., Wischmann, S., Jøsvassen, J. L., Hallstrøm, M., Laplante-Lévesque, A., Sorgenfrei, M. G., & Caye-Thomasen, P. (2020). Evaluation of a sentence test in noise in children with hearing impairment. *Danish Medical Journal*, 67(1).
- Pimperton, H., Kreppner, J., Mahon, M., Stevenson, J., Terlektsi, E., Worsfold, S., ... Kennedy, C. R. (2017). Language Outcomes in Deaf or Hard of Hearing Teenagers Who Are Spoken Language Users: Effects of Universal Newborn Hearing Screening and Early Confirmation. *Ear and Hearing*, 38(5), 598–610. <https://doi.org/10.1097/AUD.0000000000000434>

- Pinquart, M., & Pfeiffer, J. P. (2015). Bullying in Students With and Without Hearing Loss. *Deafness & Education International*, *17*(2), 101–110.
<https://doi.org/10.1179/1557069X14Y.0000000044>
- Rasmussen, M., Kierkegaard, L., Rosenwein, S. V., Holstein, B. E., Damsgaard, M. T., & Due, P. (2018). *Skolebørnsundersøgelsen 2018*. Statens Institut for Folkesundhed, SDU. Hentet fra Statens Institut for Folkesundhed, SDU website:
https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2019/skoleboernsundersoegelsen_2018
- Rekkedal, A. M. (2014). Teachers' use of assistive listening devices in inclusive schools. *Scandinavian Journal of Disability Research*, *16*, 297–315.
<https://doi.org/10.1080/15017419.2012.761152>
- Rekkedal, A. M. (2017). Factors associated with school participation among students with hearing loss. *Scandinavian Journal of Disability Research : SJDR*, *19*(3), 175–193.
<https://doi.org/10.1080/15017419.2016.1167771>
- Relocate Global. (2018). Comparing the US and UK education systems | Editorial | Relocate magazine. Hentet 17. september 2020, fra <https://www.relocatemagazine.com/articles/reeditor-09-d3-2015-7523-comparing-the-us-and-uk-education-systems>
- Richter, N. H. (2020). Index: Audiologopædi: Databaser. Hentet 3. november 2020, fra <https://kub.kb.dk/audiologopaedi/databaser>
- Sawyer, A. L., Bradshaw, C. P., & O'Brennan, L. M. (2008). Examining Ethnic, Gender, and Developmental Differences in the Way Children Report Being a Victim of “Bullying” on Self-Report Measures. *Journal of Adolescent Health*, *43*(2), 106–114.
<https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2007.12.011>
- Sawyer, M. F., Pepler, D., & Wiener, J. (2011). The missing voice: Parents' perspectives of bullying. *Children and Youth Services Review*, *33*(10), 1795–1803.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2011.05.010>

Scopus. (u.å.). About | Elsevier Scopus Blog. Hentet 19. december 2020, fra

<https://blog.scopus.com/about>

Smith, P. K., Cowie, H., Olafsson, R. F., & Liefhoghe, A. P. D. (2002). Definitions of Bullying: A Comparison of Terms Used, and Age and Gender Differences, in a Fourteen-Country International Comparison. *Child Development*, 73(4), 1119–1133.

<https://doi.org/10.1111/1467-8624.00461>

Socialstyrelsen. (2019). *Rehabilitering og undervisning af børn og unge med tidlig konstateret høretab 0-18 år*. Publikationen er udgivet af Socialstyrelsen. Hentet fra

<https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/forlobsbeskrivelse-born-og-unge-med-tidligt-konstateret-horetab>

Solberg, M. E., & Olweus, D. (2003). Prevalence estimation of school bullying with the Olweus Bully/Victim Questionnaire. *Aggressive Behavior*, 29(3), 239–268.

<https://doi.org/10.1002/ab.10047>

Stevenson, J., Pimperton, H., Kreppner, J., Worsfold, S., Terlektsi, E., Mahon, M., & Kennedy, C. (2018). Language and reading comprehension in middle childhood predicts emotional and behaviour difficulties in adolescence for those with permanent childhood hearing loss. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 59(2), 180–190.

<https://doi.org/10.1111/jcpp.12803>

Sundhedsstyrelsen. (2007). *Evaluering af den neonatale hørescreeningsindsats*. Sundhedsstyrelsen Islands Brygge 67 2300 København S. Hentet fra Sundhedsstyrelsen Islands Brygge 67 2300 København S.

Szarkowski, A., & Toe, D. (2020). Pragmatics in Deaf and Hard of Hearing Children: An Introduction. *Pediatrics (Evanston)*, 146, S231–S236.

<https://doi.org/10.1542/peds.2020-0242B>

- Uddannelses- og Forskningsministeriet. (2014). *Danish Code of Conduct for Research Integrity*. ISBN: 978-87-93151-36-9. Hentet fra <https://ufm.dk/publikationer/2014/filer-2014/the-danish-code-of-conduct-for-research-integrity.pdf>
- Undervisningsmiljøloven. *Bekendtgørelse af lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø*. , (2017).
- Vaillancourt, T., McDougall, P., Hymel, S., Krygsman, A., Miller, J., Stiver, K., & Davis, C. (2008). Bullying: Are researchers and children/youth talking about the same thing? *International Journal of Behavioral Development*, *32*(6), 486–495.
<https://doi.org/10.1177/0165025408095553>
- Van de Vijver, F., & Hambleton, R. K. (1996). Translating Tests: Some Practical Guidelines. *European Psychologist*, *1*(2), 11.
- Van de Vijver, F., & Poortinga, Y. H. (2005). Conceptual and Methodological Issues in Adapting Tests. I R. K. Hambleton, P. F. Merenda, & C. D. Spielberger, *Adapting educational and psychological tests for cross-cultural assessment*. Mahwah, N.J.: L. Erlbaum Associates. Hentet fra <http://public.eblib.com/choice/publicfullrecord.aspx?p=255595>
- Warner-Czyz, A. D., Loy, B., Pourchot, H., White, T., & Cokely, E. (2018). Effect of Hearing Loss on Peer Victimization in School-Age Children. *Exceptional Children*, *84*(3), 280–297. <https://doi.org/10.1177/0014402918754880>
- Wolters, N., Knoors, H. E. T., Cillessen, A. H. N., & Verhoeven, L. (2011). Predicting acceptance and popularity in early adolescence as a function of hearing status, gender, and educational setting. *Research in Developmental Disabilities*, *32*(6), 2553–2565.
<https://doi.org/10.1016/j.ridd.2011.07.003>
- Worsfold, S., Mahon, M., Pimperton, H., Stevenson, J., & Kennedy, C. (2018). Predicting reading ability in teenagers who are deaf or hard of hearing: A longitudinal analysis

of language and reading. *Research in Developmental Disabilities*, 77, 49–59.

<https://doi.org/10.1016/j.ridd.2018.04.007>

Zaidman-Zait, A., & Dotan, A. (2017). Everyday Stressors in Deaf and Hard of Hearing Adolescents: The Role of Coping and Pragmatics. *The Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 22(3), 257–268. <https://doi.org/10.1093/deafed/enw103>

Zaidman-Zait, A., & Most, T. (2020). Pragmatics and Peer Relationships Among Deaf, Hard of Hearing, and Hearing Adolescents. *Pediatrics (Evanston)*, 146, S298–S303. <https://doi.org/10.1542/peds.2020-0242J>

Zanin, J., & Rance, G. (2016). Functional hearing in the classroom: Assistive listening devices for students with hearing impairment in a mainstream school setting. *International Journal of Audiology*, 55(12), 723–729. <https://doi.org/10.1080/14992027.2016.1225991>

Aarhus Universitet. (u.å.). Selektionsbias. Hentet 23. november 2020, fra <https://metodeguiden.au.dk/selektionsbias/>

10. Bilag

10.1. Bilag 1. Litteratursøgning

Afsnit 2.2. - Høretab

Sprogfærdigheder (søgning foretaget 17/10/2020)

	Antal hits			Inklusionskriterier ved udvælgelse	
	PsycINFO	PubMed	Scopus		
Teenage* OR adolescen* OR youth	560.566	2.186.803	2.451.241	→ Populationen skal være fra 10-19 år → Relevant emne → Brug af standardiserede sprogtest → Population skal bruge teknologi Eks. på ekskluderede studier: → Casestudier → Auditiv neuropati → Tegnsprog og døvhed/døvblindhed → Undersøgelse fra udviklingslande → Anvendelse af både tegn og sprog	
"Hearing loss*" OR "hearing impairment*" OR "hearing aid*" OR "cochlear implant*"	18.047	89.270	142.805		
"language skill*" OR "language development"	40.018	21.245	37.958		
Standardized OR "standard score*"	54.862	1.952.978	371.514		
Filter: 2015-2020	"teenage* OR adolescent* OR youth AND "Hearing loss*" OR "hearing impairment*" OR "hearing aid*" OR "cochlear implant*" AND "language skill*" AND standardized OR "standard score*"	2	22	11	

Efter fjernelse af dupli- kater	26
Relevante studier (ti- tel/abstract)	3
Relevante medtagede studier (fuldtekst)	2

Afsnit 2.2. - Høretab

Sociale kompetencer (søgning foretaget 17/10/2020)	Antal hits			Inklusionskriterier ved udvælgelse → Population skal være fra 10-19 år
	PsycINFO	PubMed	Scopus	
Teenage* OR adolescen* OR youth	560.566	2.186.803	2.451.241	Eks. på ekskluderede studier: → Døvhed/døvblindhed → Alder → Cerebral parese → Børn med hjerneskade
"Hearing loss*" OR "hearing impairment*" OR "hearing aid*" OR "cochlear implant*"	18.047	89.270	142.805	
"Social competence*" OR "social participation*"	37.760	7.663	21.921	
Filter: 2010-2020 teenage* OR adolescent* OR youth AND "Hearing loss*" OR "hearing impairment*" OR "hearing aid*" OR "cochlear implant*" AND "Social competence*" OR "social participation*"	11	20	39	
Efter fjernelse af duplikater		46		
Relevante studier (titel/abstract)		12		
Relevante medtagne studier (fuldtekst)		3		

Afsnit 2.2. - Høretab

Sociale kompetencer – Pragmatik (søgning fore- taget 17/10/2020)

	Antal hits			Inklusionskriterier ved udvælgelse → Population skal være fra 10-19 år → Population skal anvende høreteknologi
	PsycINFO	PubMed	Scopus	
Teenage* OR adolescen* OR youth	560.566	2.186.803	2.451.241	
"Hearing loss*" OR "hearing impairment*" OR "hearing aid*" OR "cochlear implant*"	18.047	89.270	142.805	Eks. på ekskluderede studier: → Autisme → Døvhed → Voksne
Pragmatic*	21.299	20.505	70.390	
Filter: 2010-2020	teenage* OR adolescent* OR youth AND "Hearing loss*" OR "hearing impairment*" OR "hearing aid*" OR "cochlear implant*" AND Pragmatic*	6	15	21
Efter fjernelse af duplikater		21		
Relevante studier (titel/abstract)		8		
Relevante medtagne studier (fuldtekst)		3		

Afsnit 2.2. - Høretab

Baggrundsstøj i skolen
(søgning foretaget
20/10/2020)

Antal hits

	PsycINFO	PubMed	Scopus
--	----------	--------	--------

Inklusionskriterier ved udvælgelse

- Population skal være fra 10-19 år
- Relevant emne
- Population skal anvende høreteknologi.

Teenage* OR adolescen* OR youth	560.566	2.186.803	2.451.241
"Hearing loss*" OR "hearing impairment*" OR "hearing aid*" OR "cochlear implant*"	18.047	89.270	142.805
"Background noise"	1.567	5.190	20.881
School OR classroom*	1.268.401	5.526.224	1.301.596
Filter: 2010-2020 teenage* OR adolescent* OR youth AND "Hearing loss*" OR "hearing impairment*" OR "hearing aid*" OR "cochlear implant*" AND "background noise" AND School OR classroom*	7	35	23

Eks. på ekskluderede studier:

- Casestudier
- Irrelevant emne
- Tegnsprog og døvhed/døvblindhed
- Anvendelse af både tegn og sprog

Efter fjernelse af duplikater

48

Relevante studier (titel/abstract)

4

Relevante medtagede
studier (fuldtekst)

2

Afsnit 2.2. - Høretab

Klasseværelsesmiljø (søgning foretaget 20/10/2020)	Antal hits			Inklusionskriterier ved udvælgelse → Population skal være fra 10-19 år → Relevant emne → Population skal bruge høreteknologi. Eks. på ekskluderede studier: → Alder → Casestudie
	PsycINFO	PubMed	Scopus	
Teenage* OR adolescen* OR youth	560.566	2.186.803	2.451.241	
"Hearing loss*" OR "hearing impairment*" OR "hearing aid*" OR "cochlear implant*"	18.047	89.270	142.805	
School OR classroom*	1.268.401	5.526.224	1.301.596	
"classroom acoustic*" OR "classroom environment*"	18.217	436	4.432	
Filter: 2010-2020 teenage* OR adolescent* OR youth AND "Hearing loss*" OR "hearing impairment*" OR "hearing aid*" OR "cochlear implant*" AND School OR classroom* AND "classroom acoustic*" OR "classroom environment*"	4	7	8	
Efter fjernelse af duplikater		16		
Relevante studier (titel/abstract)		7		

Relevante medtagede
studier (fuldtekst)

3

Afsnit 2.2. - Høretab

Afstand i skolen (søgning foretaget 20/10/2020)	Antal hits			Inklusionskriterier ved udvælgelse → Population skal være fra 10-19 år → Relevant emne → Population skal bruge høreteknologi.
	PsycINFO	PubMed	Scopus	
Teenage* OR adolescen* OR youth	560.566	2.186.803	2.451.241	Eks. på ekskluderede studier: → Ataksi → Tegnsprog → Synsforstyrrelser
"Hearing loss*" OR "hearing impairment*" OR "hearing aid*" OR "cochlear implant*"	18.047	89.270	142.805	
School OR classroom*	1.268.401	5.526.224	1.301.596	
Distance OR "distance hearing" OR "distance to speaker" OR "distance perception" OR "auditory distance" OR "acoustic accessibility"	60.797	292.255	1.259.055	
Filter: 2010-2020 teenage* OR adolescent* OR youth AND "hearing loss*" OR "hearing impairment*" OR "hearing aid*" OR "cochlear implant*" AND School OR classroom* AND Distance OR "distance hearing" OR "distance to speaker" OR "distance perception" OR "auditory distance" OR "acoustic accessibility"	3	24	0	

Efter fjernelse af dupli- kater	25
Relevante studier (ti- tel/abstract)	1
Relevante medtagede studier (fuldtekst)	1

Afsnit 2.2. - Høretab

Subtil forståelse af sprog søgning 1 (søgning foretaget 20/10/2020)	Antal hits			Inklusionskriterier ved udvælgelse → Population skal være fra 10-19 år → Relevant emne → Population skal bruge høreteknologi.
	PsycINFO	PubMed	Scopus	
teenage* OR adolescent* OR youth	560.566	2.185.042	2.451.241	Eks. på ekskluderede studier: → Alder → Casestudie → Tegnsprog og døvhed
"Hearing loss*" OR "hearing impairment*" OR "hearing aid*" OR "cochlear implant*"	18.047	89.270	142.805	
Idiom* OR sarcasm OR humor OR humour OR irony* OR joke* OR riddle*	49.681	32.657	66.649	
Filter: 2000-2020 teenage* OR adolescent* OR youth AND "Hearing loss*" OR "hearing impairment*" OR "hearing aid*" OR "cochlear implant*" AND "cochlear implant*" AND Idiom* OR sarcasm OR humor OR humour OR irony* OR joke* OR riddle*	17	7	8	
Efter fjernelse af duplikater		25		
Relevante studier (titel/abstract)		3		
Relevante medtagne studier (fuldtekst)		1		

Afsnit 2.2. - Høretab

Subtil forståelse af sprog søgning 2 (søgning foretaget 20/10/2020)

	Antal hits		
	PsycINFO	PubMed	Scopus
teenage* OR adolescent* OR youth	560.566	2.185.042	2.451.241
"Hearing loss*" OR "hearing impairment*" OR "hearing aid*" OR "cochlear implant*"	18.047	89.270	142.805
"subtle language*" OR "abstract language*"	135	101	456
Filter: 2000-2020 teenage* OR adolescent* OR youth AND "hearing loss*" OR "hearing impairment*" OR "hearing aid*" OR "cochlear implant*" AND "subtle language*" OR "abstract language*"	0	0	0
Efter fjernelse af duplikater		0	
Relevante studier (titel/abstract)		0	
Relevante medtagede studier (fuldtekst)		0	

Inklusionskriterier ved udvælgelse:

- Population skal være fra 10-19 år
- Relevant emne
- Population skal bruge høreteknologi.

Afsnit 2.4. - Mobning

Definition af mobning med udgangspunkt i spørgeskema (søgning foretaget 23/09/2020)	Antal hits			Inklusionskriterier ved udvælgelse:
	PsycINFO	PubMed	Scopus	
bully* AND definition	576	197	551	→ Gruppe: 12-19 år. → Inddragelse af en definition. → Anvendelse/beskrivelse af spørgeskema. → Definition behøver ikke at blive brugt i spørgeskemaet. Eks. på ekskluderede studier: → Omhandler stalking. → Kognitiv forringelse. → Skilsmisse og lav social trivsel.
Teenage* OR adolescen* OR youth	560.566	2.175.367	2.436.031	
Questionnaire*	469.614	756.042	1.114.360	
bully* AND definition AND (teenage* OR adolescen* OR youth) AND questionnaire*	45	24	31	
Filter: 2010-2020				
bully* AND definition AND (teenage* OR adolescen* OR youth) AND questionnaire*	35	19	26	
Efter fjernelse af duplikater	50			
Relevante studier (titel/abstract)	14			
Relevante medtagne studier (fuldtekst)	7			

Afsnit 2.4. – Prævalens af mobning i Danmark generelt

(søgning foretaget 28/09/2020)		Antal hits			Inklusionskriterier ved udvælgelse
		PsycINFO	PubMed	Scopus	
Der er yderligere foretaget en googlesøgning for yderligere resultater	prevalence* AND bully*	139	741	1.280	→ Dansk population. → Omhandler normale børn uden vanskeligheder.
	Denmark OR Danish	2.215	107.196	32.002	
	Teenage* OR adolescen* OR youth	32.219	654.084	654.100	
Filter: 2015-2020	prevalence* AND bully* AND Denmark OR Danish AND teenage* OR adolescen* OR youth	2	6	1	
Efter fjernelse af duplikater		7			
Relevante studier (titel/abstract)		2			
Relevante medtagne studier (fuldtekst)		2			

Afsnit 3. – Metode

Oversættelse/tilpasning af tests/spørgeskemaet	Antal hits	Eks. på ekskluderede bøger:
	REX	→ Omhandler ikke test-/spørgeskemaoversættelse
(søgning foretaget 23/08/2020)		
Translat*	7.969.779	
Litteratursøgning tager kun udgangspunkt i søgedatabasen REX, da vi ønsker at finde grundbøger om emnet.		
Adapt* (#)	653.256	
Test* OR questionnaire* (#)	1.919.566	
<i>(#) angiver at søgeordet skal forekomme i titlen</i>		
Guideline*	5.801.433	
Filter: bøger	Translat* AND adapt* (#) AND test* OR questionnaire* (#) AND guideline*	7
Efter fjernelse af duplikater		5
Relevante bøger (titel/abstract)		2

Relevante medtagede
studier (fuldtekst)

2

10.2. Bilag 2. CBVS - endelig dansk online-version

Kære testdeltager

Dette spørgeskema undersøger dine oplevelser med elever på din skole. Vi bruger resultaterne i vores speciale i Audiologopædi ved Københavns Universitet. Dette handler om trivsel hos teenagere.

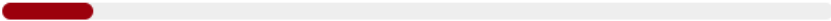
Ved at deltage i undersøgelsen, siger du ja til:

- at dine besvarelser er 100% anonyme.
- at du besvarer spørgeskemaet frivilligt.
- at vi bruger dine besvarelser til at undersøge elevers trivsel i vores speciale.
- at vi kan vise resultaterne i fagligt relevante sammenhænge - her vil din besvarelse aldrig blive vist alene, men altid blive vist som en del af alle besvarelser.

Vil du gerne deltage i undersøgelsen?

Ja

Nej

 11%

Vi opfordrer dig til at sidde alene et trygt sted, når du udfylder spørgeskemaet.

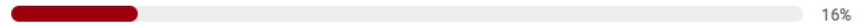
På forhånd mange tak for din deltagelse!

Mange venlige hilsner fra

Pernille Aaby Gade (pernilleaagade@outlook.dk, tlf. 30 13 50 98) og Lærke Hammer (larkeh@hotmail.com, tlf. 22 83 28 83)

FORRIGE

NÆSTE

Svar venligst helt ærligt på alle spørgsmål. Hvis der er spørgsmål, som du ikke har lyst til at svare på, behøver du ikke at gøre det.

Dine svar er anonyme og kan ikke blive set af nogen på din skole.

Skriv ikke dit navn eller andre personlige oplysninger i dette spørgeskema.

1. Jeg er en (vælg 1)

- Dreng
- Pige
- Andet

Jeg er (vælg 1)

- 10 år
- 11 år
- 12 år
- 13 år
- 14 år
- 15 år
- 16 år
- 17 år
- 18 år

FORRIGE

NÆSTE

22%

1. Jeg har høretab (vælg 1)

- Ja
- Nej

FORRIGE

NÆSTE

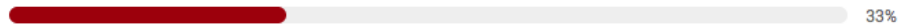

Jeg bruger (vælg 1)

- Høreapparat(er)
- Cochlear Implantat(er) (CI)
- Høreapparat og Cochlear Implantat (CI)
- Benforankret høresystem (BAHS/BAHA)
- Ingen apparater

FORRIGE

NÆSTE

Her er nogle eksempler på ting, der kan ske i skolen. Vælg hvor ofte disse ting er sket for dig i løbet af skoledagen den seneste måned.

Hvor ofte har du oplevet at..

	Ikke i den seneste måned	1 gang i den seneste måned	2-3 gange i den seneste måned	Omkring 1 gang om ugen	Flere gange om ugen
2. Blive drillet eller kaldt øgenavne på en ond eller sårende måde?	☐	☐	☐	☐	☐
3. Få rygter eller sladder spredt bag din ryg på en ond eller sårende måde?	☐	☐	☐	☐	☐
4. Blive holdt udenfor eller ignoreret med vilje på en ond eller sårende måde?	☐	☐	☐	☐	☐
5. Blive slået, skubbet eller fysisk skadet på en ond eller sårende måde?	☐	☐	☐	☐	☐
6. Blive truet på en ond eller sårende måde?	☐	☐	☐	☐	☐
7. Få seksuelle kommentarer, jokes eller fagter rettet mod dig på en ond eller sårende måde?	☐	☐	☐	☐	☐
8. Få dine ting stjålet eller ødelagt på en ond eller sårende måde?	☐	☐	☐	☐	☐
9. Blive drillet, fået spredt rygter eller truet online (f.eks. på de sociale medier som Facebook, Snapchat, TikTok og Instagram) eller via sms'er på en ond eller sårende måde af en elev på din skole?	☐	☐	☐	☐	☐

FORRIGE

NÆSTE

38%

10. Jeg tager dette spørgeskema seriøst.

- Nej
 Ja

FORRIGE

NÆSTE

44%

11. Hvordan er den person, du tænker på, sammenlignet med dig?

	Mindre end mig	Samme som mig	Mere end mig
Hvor populær er denne elev?	☐	☐	☐
Hvor dygtig er denne elev til skolearbejde?	☐	☐	☐
Hvor fysisk stærk er denne elev?	☐	☐	☐

FORRIGE

NÆSTE

55%

12. HVOR på skolen skete disse ting for dig?

	Nej	Ja
a. I klasselokaler	☐	☐
b. På gangene	☐	☐
c. I kantinen eller spiseområder	☐	☐
d. I skolegården eller på idrætspladsen	☐	☐
e. På toiletter eller i omklædningsrum	☐	☐
f. I skolebussen eller offentlig transport	☐	☐
g. På vej til eller fra skole	☐	☐

h. Et andet sted (skriv her). OBS: Skriv IKKE navne på specifikke personer eller steder.

FORRIGE

NÆSTE

61%

13. **HVORNÅR** skete disse ting for dig?

	Nej	Ja
a. Inden skole	☐	☐
b. I timen	☐	☐
c. I pauser eller frikvarterer	☐	☐
d. Efter skole	☐	☐

e. På andre tidspunkter (skriv her). Skriv IKKE navne på specifikke personer eller steder.

FORRIGE

NÆSTE

14. **HVEM** har du snakket med om disse ting?

	Nej	Ja
a. Én eller flere venner	☐	☐
b. En voksen på skolen	☐	☐
c. En voksen derhjemme	☐	☐
d. Et andet familiemedlem (f.eks. bror, søster, fætter eller kusine)	☐	☐
e. Ingen. Jeg holder det for mig selv	☐	☐

f. Andre (skriv her). Skriv IKKE navne på specifikke personer. For eksempel kan du skrive "min vens mor" men IKKE "Line Hansen".

FORRIGE

NÆSTE

72%

Nu skal du svare på spørgsmål, der handler om, hvordan du har behandlet andre på skolen i løbet af en dag i den seneste måned.

Hvor ofte har DU...

	Ikke i den seneste måned	1 gang i den seneste måned	2-3 gange i den seneste måned	Omkring 1 gang om ugen	Flere gange om ugen
15. Drillet eller kaldt en anden elev øgenavne på en ond eller sårende måde?	☐	☐	☐	☐	☐
16. Spredt rygter eller sladder bag en anden elevs ryg på en ond eller sårende måde?	☐	☐	☐	☐	☐
17. Holdt en anden elev udenfor eller ignoreret en anden elev med vilje på en ond eller sårende måde?	☐	☐	☐	☐	☐
18. Slået, skubbet eller fysisk skadet en anden elev på en ond eller sårende måde?	☐	☐	☐	☐	☐
19. Truet en anden elev på en ond eller sårende måde?	☐	☐	☐	☐	☐
20. Lavet seksuelle kommentarer, jokes eller fagter rettet mod en anden elev på en ond eller sårende måde?	☐	☐	☐	☐	☐
21. Stjålet eller ødelagt en anden elevs ting på en ond eller sårende måde?	☐	☐	☐	☐	☐
22. Drillet, spredt rygter eller truet andre elever online (f.eks. på de sociale medier som Facebook, Snapchat, TikTok og Instagram) eller via sms'er på en ond eller sårende måde?	☐	☐	☐	☐	☐

FORRIGE

NÆSTE

77%

Tænk på den **PRIMÆRE** person, som **du** gjorde disse ting ved i den seneste måned.

FORRIGE

NÆSTE

83%

23. Hvordan er den person, du tænker på, sammenlignet med dig?

Mindre end mig

Samme som mig

Mere end mig

Hvor populær er denne elev?

Hvor dygtig er denne elev til skolearbejde?

Hvor fysisk stærk er denne elev?

FORRIGE

NÆSTE

88%

KØBENHAVNS
UNIVERSITET

Decibel
BØRN OG UNGE MED HØRETAB

Tusind tak for din deltagelse i vores undersøgelse.

Husk på, at det er vigtigt at tale med andre, hvis du oplever problemer.

Hvis du ikke føler, at du har nogen at tale med, kan du ringe til Børnetelefonen på tlf. +45 11 61 11 eller besøge deres hjemmeside [HER](#).

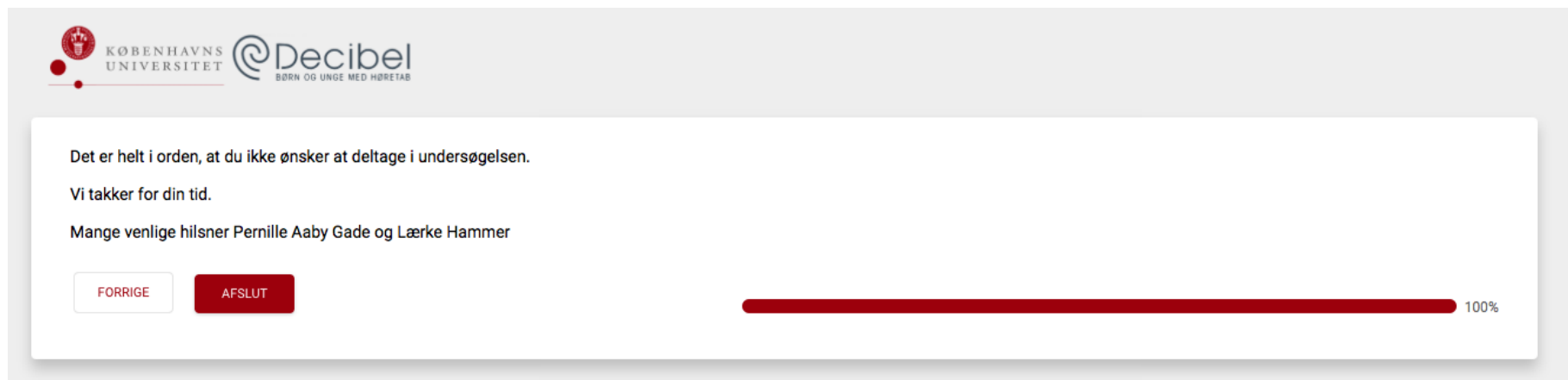
Mange venlige hilsner Pernille Aaby Gade og Lærke Hammer

FORRIGE

NÆSTE

I tilfælde af, at deltagerne svarer nej til at deltage i undersøgelsen kommer følgende op:

The screenshot shows a survey completion message. At the top left, there are logos for Københavns Universitet and Decibel (BØRN OG UNGE MED HØRETAB). The main text reads: "Det er helt i orden, at du ikke ønsker at deltage i undersøgelsen. Vi takker for din tid. Mange venlige hilsner Pernille Aaby Gade og Lærke Hammer". Below the text are two buttons: "FORRIGE" (white with red border) and "AFSLUT" (red). To the right of the buttons is a red progress bar that is 100% full.

KØBENHAVNS
UNIVERSITET

Decibel
BØRN OG UNGE MED HØRETAB

Det er helt i orden, at du ikke ønsker at deltage i undersøgelsen.
Vi takker for din tid.
Mange venlige hilsner Pernille Aaby Gade og Lærke Hammer

FORRIGE AFSLUT

100%

10.3. Bilag 3. CBVS - vores første egen version

Mine oplevelser med skolekammerater

Svar venligst helt ærligt på alle spørgsmål. Hvis der er spørgsmål, som du ikke har lyst til at svare på, behøver du ikke at gøre det. Dine svar er anonyme og kan ikke blive set af personer på din skole. Skriv ikke dit navn eller andre personlige oplysninger i dette spørgeskema.

1. Jeg er en (vælg 1)

- Dreng
- Pige
- Andet

Jeg er (vælg 1)

- 10 år 11 år
- 12 år 13 år
- 14 år 15 år
- 16 år 17 år
- 18 år

Jeg har høretab (vælg 1)

- Ja
- Nej

Jeg bruger (vælg 1)

- Høreapparat(er)
- Cochlear Implantat(er) (CI)
- Høreapparat og Cochlear Implantat (CI)
- Benforankret høresystem (BAHS/BAHA)
- Ingen apparater

Her er nogle eksempler på ting, der kan ske i skolen. Vælg hvor ofte disse ting er sket for dig <i>i den seneste måned.</i>	Ikke i den seneste måned	1 gang i den seneste måned	2 eller 3 gange i den seneste måned	Omkring 1 gang om ugen	Flere gange om ugen
Hvor ofte er/har du...					
2. Blevet drillet eller kaldt øgenavne på en ond eller sårende måde?	A	B	C	D	E
3. Fået rygter eller sladder spredt på en ond eller sårende måde bag din ryg?	A	B	C	D	E
4. Blevet holdt udenfor eller ignoreret med vilje på en ond eller sårende måde?	A	B	C	D	E
5. Blevet slået, skubbet eller fysisk skadet på en ond eller sårende måde?	A	B	C	D	E
6. Blevet truet på en ond eller sårende måde?	A	B	C	D	E
7. Fået seksuelle kommentarer, jokes eller fagter rettet mod dig på en ond eller sårende måde?	A	B	C	D	E

8. Fået dine ting stjålet eller ødelagt på en ond eller sårende måde?	A	B	C	D	E
9. Blevet drillet, fået spredt rygter eller blevet truet på internettet (f.eks. på de sociale medier som Facebook, Snapchat, TikTok og Instagram) eller via sms'er på en ond eller sårende måde af en elev på din skole?	A	B	C	D	E

10. Jeg tager dette spørgeskema seriøst. Nej Ja

Tænk på den **PRIMÆRE** person, som har gjort disse ting mod dig i den seneste måned. Hvis du svarede "Ikke i den seneste måned" til alle spørgsmål (nr. 2-9) i det forrige skema, vælg "Jeg svarede **"A"** til alle spørgsmål nr. 2-9".

11. Hvordan er den person, du tænker på, sammenlignet med dig?

a. Hvor populær er denne elev?	Mindre end mig	Samme som mig	Mere end mig	Jeg svarede "A" til alle spørgsmål nr. 2-9"
b. Hvor klog er denne elev til skolearbejde?	Mindre end mig	Samme som mig	Mere end mig	
c. Hvor fysisk stærk er denne elev?	Mindre end mig	Samme som mig	Mere end mig	

12. HVOR på skolen skete disse ting for dig?

a. I klasseværelset	Nej	Ja	Jeg svarede "A" til alle spørgsmål nr. 2-9"
b. På gangen	Nej	Ja	
c. I kantinen eller spiseområder	Nej	Ja	
d. I skolegården eller på idrætspladsen	Nej	Ja	
e. På toilettet eller i omklædningsrummet	Nej	Ja	
f. I skolebussen eller offentlig transport	Nej	Ja	
g. På vej til eller fra skole	Nej	Ja	
h. Et andet sted (skriv her):	Nej	Ja	

13. HVORNÅR skete disse ting for dig?

a. Inden skole	Nej	Ja	Jeg svarede "A" til alle spørgsmål nr. 2-9"
b. I timen	Nej	Ja	
c. I pauser eller frikvarterer	Nej	Ja	
d. Efter skole	Nej	Ja	
e. På andre tidspunkter (skriv her):	Nej	Ja	

14. HVEM har du snakket med om disse ting?

a. En ven eller venner	No	Yes	Jeg svarede "A" til alle spørgsmål nr. 2-9"
b. En voksen i skolen	No	Yes	
c. En voksen derhjemme	No	Yes	
d. Andre familiemedlemmer (f.eks. bror, søster, fætter eller kusine)	No	Yes	
e. Ingen. Jeg holder det for mig selv	No	Yes	
f. Andre (skriv her):	No	Yes	

Nu skal du svare på spørgsmål, der handler om, hvordan du har behandlet andre på skolen i løbet af en dag <i>i den seneste måned.</i>	Ikke i den seneste måned	1 gang i den seneste måned	2 eller 3 gange i den seneste måned	Omkring 1 gang om ugen	Flere gange om ugen
Hvor ofte har DU...					
15. Drillet eller kaldt en anden elev øgenavne på en ond eller sårende måde?	A	B	C	D	E
16. Spredt rygter eller sladder bag andre elevers ryg på en ond eller sårende måde?	A	B	C	D	E
17. Holdt en anden elev udenfor eller ignoreret en anden elev med vilje på en ond eller sårende måde?	A	B	C	D	E
18. Slået, skubbet eller fysisk skadet en anden elev på en ond eller sårende måde?	A	B	C	D	E
19. Truet en anden elev på en ond eller sårende måde?	A	B	C	D	E
20. Lavet seksuelle kommentarer, jokes eller fagter rettet mod en anden elev på en ond eller sårende måde?	A	B	C	D	E

21. Stjålet eller ødelagt en anden elevs ting på en ond eller sårende måde?	A	B	C	D	E
22. Drillet, spredt rygter eller truet andre elever på internettet (f.eks. på de sociale medier som Facebook, Snapchat, TikTok og Instagram) eller via sms'er på en ond eller sårende måde	A	B	C	D	E

Tænk på den **PRIMÆRE** person, som du gjorde disse ting ved i den seneste måned. Hvis du svarede "Ikke i den seneste måned" til alle spørgsmål (nr. 15-22) i det forrige skema, vælg "Jeg svarede **"A"** til alle spørgsmål nr. 15-22".

23. Hvordan er den person, du tænker på, sammenlignet med dig?

a. Hvor populær er denne elev?	Mindre end mig	Samme som mig	Mere end mig	Jeg svarede "A" til alle spørgsmål nr. 15-22
b. Hvor klog er denne elev til skolearbejde?	Mindre end mig	Samme som mig	Mere end mig	
c. Hvor fysisk stærk er denne elev?	Mindre end mig	Samme som mig	Mere end mig	

10.4. Bilag 4. CBVS - revideringer på baggrund af forward-oversættelse fra oversætter 1, fase 3

	Oversætter 1	Egen oversættelse	Revidering	Bibeholdelse og begrundelse
Indledning	Svar venligst ærligt på de følgende spørgsmål.	Svar venligst helt ærligt på alle spørgsmål.	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer.
Indledning	Hvis du ikke ønsker at svare på et spørgsmål, kan du lade det være tomt.	Hvis der er spørgsmål, som du ikke har lyst til at svare på, behøver du ikke at gøre det.	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer.
Indledning	Dine svar er anonyme og kan ikke blive identificeret af nogen på din skole.	Dine svar er anonyme og kan ikke blive set af personer på din skole.	Sproglig tilpasning: Vi ændrer "personer" til "nogen". Vi beholder "set af".	
Indledning	Skriv ikke dit navn eller anden personlig information på disse sider.	Skriv ikke dit navn eller andre personlige oplysninger i dette spørgeskema.	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer.
Item 1	Jeg er hunkøn/hankøn	Jeg er en dreng/pige/andet	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer.
Item 1	Har skrevet klasse - men skrevet en kommentar med, at vi kunne skrive alder.	Har skrevet alder.	--	Oversætter 1 er enig i vores overvejelser. Vi bevarer egne kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer.
Item 1	Har skrevet en kommentar med, at vi burde slette det med racer.	Har slettet raceinddeling.	--	Oversætter 1 er enig i vores overvejelser.
Indledning item 2-9	Det følgende er ting som kan ske I skolen.	Her er nogle eksempler på ting, der kan ske i skolen	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer.
Indledning item 2-9	Svar på hvor ofte du oplever disse ting på <u>[Udfyld navnet på skolen]</u> <u>I løbet af skoledagen</u>	Vælg hvor ofte disse ting er sket for dig <i>i den seneste måned.</i>	Vi ændrer til: "Vælg hvor ofte disse ting er sket for dig i løbet af	

			<p>skoledagen den seneste måned. Vi indsætter "i løbet af skoledagen", da vi havde overset det i første omgang.</p> <p>Vi er opmærksomme på, at fejl kan påvirke backward-oversættelserne.</p>	
Indledning item 2-9	Hvor ofte har du oplevet at...	Hvor ofte er/har du...	<p>Sproglig tilpasning: Vi reviderer til: "Hvor ofte har du oplevet at...".</p> <p>Oversætter 1 anvender en mere simpel formulering, og derfor reviderer vi vores egen version. Denne revidering betyder også, at vi skal rette på alle indledende ord i de følgende spørgsmål.</p>	
Svarmuligheder item 2-9	Ikke I løbet af den seneste måned/En gang i løbet af seneste måned/2 eller 3 gange I løbet af seneste måned/Cirka en gang om ugen/Flere gange om ugen	Ikke i den seneste måned/1 gang i den seneste måned/2 eller 3 gange i den seneste måned/Omkring 1 gang om ugen/Flere gange om ugen	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer.
Item 2	blive drillet eller kaldet øgenavne på en måde, der var ondskabsfuld eller sårende?	Blive drillet eller kaldt øgenavne på en ond eller sårende måde?	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer.
Item 3	Nogen spredte rygter eller talte ilde om dig bag din ryg?	Få rygter eller sladder spredt på en ond eller sårende måde bag din ryg?	Vi reviderer til: "Få rygter eller sladder spredt bag din ryg på en ond eller sårende måde?", dvs. at vi bytter rundt på adverbialleddene. Dette skyldes	

			ikke oversætter 1, men at vi er blevet opmærksomme på, at denne formulering gør udsagnet lettere forståeligt. Problematisk item - spørg pilot ang. Forståelse af selve spørgsmålet.	
Item 4	Blive udelukket af en gruppe eller med vilje ignoreret på en måde, der var ondskabsfuld eller sårende?	Blive holdt udenfor eller ignoreret med vilje på en ond eller sårende måde?	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer. Desuden vurderer vi, at 'holdt udenfor' lægger sig mere op ad det sprog, som teenagere anvender.
Item 5	Blive slået, skubbet eller fysisk skadet på en måde, der var ondskabsfuld eller sårende?	Blive slået, skubbet eller fysisk skadet på en ond eller sårende måde?	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer.
Item 6	Blive truet på en måde, der var ondskabsfuld eller sårende?	Blive truet på en ond eller sårende måde?	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer.
Item 7	få kommentarer, vittigheder eller lavet fagter til dig af seksuel karakter på en måde, der var ondskabsfuld eller sårende?	Få seksuelle kommentarer, jokes eller fagter rettet mod mig på en ond eller sårende måde?	Vi reviderer "mig" til "dig", da den indledende sætning til item 2-9 henvender sig til respondenterne i anden person ental.	
Item 8	Få dine ting stjålet eller beskadiget på en måde, der var ondskabsfuld eller sårende?	Få dine ting stjålet eller ødelagt på en ond eller sårende måde?	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer. Vi anvender ikke "beskadiget", da "ødelagt" er noget mere højfrekvent ord.
Item 9	blive drillet, fået spredt rygter eller blevet truet over internettet (for eksempel på sociale medier eller en e-mail) eller modtaget sms'er af en	Blive drillet, fået spredt rygter eller blevet truet på internettet (f.eks. på sociale medier som Facebook, Snapchat, TikTok og Instagram) eller via	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer.

	elev på din skole på en måde, der var ondskabsfuld eller sårende?	sms'er på en ond eller sårende måde af en elev på din skole?		
Item 10	Jeg tager dette spørgeskema alvorligt	Jeg tager dette spørgeskema seriøst.	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer.
Indledning item 11-14	Tænk på den person eller lederen af gruppen, der HOVEDSAGELIGT gjorde disse ting mod dig I den seneste måned.	<i>Tænk på den <u>PRIMÆRE</u> person som har gjort disse ting mod dig i den seneste måned.</i>	--	Vi mener, at det er misvisende at skrive "lederen af gruppen", da det ikke gør nogle forskel om "lederen af gruppen" er med eller ej. Problematisk item - spørg pilot til forståelse af "primære"
Item 11	Hvordan er den person du tænker på sammenlignet med dig?	Hvordan er den person, du tænker på, sammenlignet med dig?	--	Samme oversættelse. Efterfølgende har vi vurderet, at den også er tilpasset tilstrækkeligt kulturelt.
Item 11a	Hvor populær er den anden elev?	Hvor populær er denne elev?	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer. Vi vurderer, at "denne elev" strømliner sig med item 11b og 11c og mindsker risikoen for, at der indtænkes flere elever ind i scenariet.
Item 11b	Hvor dygtig er denne elev til skolearbejdet?	Hvor klog er denne elev til skolearbejde?	Vi reviderer til: "Hvor dygtig er denne elev til skolearbejdet?". Oversætter 1 anvender dette ord og vi vurderer ligeledes, at det er mere korrekt at anvende "dygtig" frem for "klog". Vores revidering blev desuden yderligere forstærket i backward-oversættelserne.	

			Problematisk item – spørg pilot	
Item 11c	Hvor stærk er denne elev?	Hvor fysisk stærk er denne elev?	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer. Vi ønsker at tydeliggøre, at det er fysisk styrke, der er tale om. Problematisk item - spørg pilot ang. Forståelse af "fysisk"
Svarmuligheder item 11	Mindre end mig/Samme som mig/Mere end mig	Mindre end mig/Samme som mig/Mere end mig	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer.
Item 12	HVOR på skolens område skete disse ting?	HVOR på skolen skete disse ting for dig?	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer.
Item 12a	Klasselokaler	I klasseværelset	Vi reviderer til ubestemt pluralis: "I klasselokaler" Vi har overset pluralisformen, hvilket er en fejl fra vores side, som vi er opmærksomme på, at backward-oversættelserne kan blive påvirket af.	
Item 12b	Gangene	På gangen	Vi reviderer til bestemt pluralis: "På gangene". Det skyldes, at det specificerer, at der er tale om gangene på skolen og ikke tilfældige gange. Vi har overset pluralisformen, hvilket er en fejl fra vores side, som	

			vi er opmærksomme på, at backward-oversættelserne kan blive påvirket af.	
Item 12c	I kantinen eller der hvor, I spiser frokost	I kantinen eller spiseområder	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer. Dog er vi stadig usikre på 'spiseområder' Problematisk item - spørg pilot ang. Forståelse af "spiseområder"
Item 12d	På skolens grund eller sportspladser	I skolegården eller på idrætspladsen	--	Vi beholder egen tilpasning med begrundelsen om, at det er meget vigtigt, at "skolegården" fremgår af spørgeskemaet, da det er et hyppigt anvendt ord for skolers udearealer. Umiddelbart er dette det eneste sted, hvor vi kan have det stående - også selvom det ikke er beskrevet på engelsk. Vi reviderer ikke til bestemt pluralis, da der nok med større sandsynlighed kun er én skolegård.
Item 12e	Toiletter eller omklædningsrum	På toilettet eller i omklædningsrummet	Vi reviderer til ubestemt pluralis: "På toiletter eller i omklædningsrum". Fejl fra vores side, der kan påvirke BW oversættelse. Vi har overset pluralisformen, hvilket er en fejl fra vores side, som vi er opmærksomme	

			på, at backward-oversættelserne kan blive påvirket af.	
Item 12f	På bussen (skolebus eller i offentlig transport)	I skolebussen eller offentlig transport	--	Vi beholder vores egen, da det er forkert at skrive "på bussen", da offentlig transport også kan være tog/metro.
Item 12g	På vej til eller fra skole	På vej til eller fra skole	--	Overensstemmelse mellem forward-oversættelser
Item 12h	Et andet sted (udfyld venligst)	Et andet sted (skriv her):	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer. Desuden vurderer vi, at "skriv her" henvender sig mere til teenagere end udtrykket "udfyld venligst".
Item 13	Hvornår skete disse ting?	Hvornår skete disse ting for dig?	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer. Oversætter 1 har udeladt "for dig", men vi finder det relevant at bevare.
Item 13a	Inden skole	Inden skole	--	Overensstemmelse mellem forward-oversættelser
Item 13b	I løbet af undervisningen	I timen	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer. Desuden vurderer vi, at "i timen" er hyppigere anvendt af teenagere end "i løbet af undervisningen".
Item 13c	Mellem timerne (tiden mellem timerne)	Between classes (passing periods)	--	Oversætter 1 kommenterer på dette item, at hun ikke kender et dansk udtryk, så det bekræfter vores tese om at "passing breaks" ikke er noget, man anvender på dansk. Derfor har vi fortsat valgt at udelade dette item.
Item 13d	I løbet af pauserne (f.eks. i frokostpausen)	I pauser eller frikvarterer	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer. Desuden vurderer vi, at vi med både "pauser" og

				"frikvarterer" dækker de små 10-minutters pauser samt de større frikvarterer.
Item 13e	Efter skole	Efter skole	--	Overensstemmelse mellem forward-oversættelser
Item 13f	På et andet tidspunkt (uddyb venligst)	På andre tidspunkter (skriv her):	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer. Faren ved at skrive "uddyb" kan være, at der er risiko for, at respondenterne afgiver personlig information, hvilket er uhenigtsmæssigt qua anonymitetssikringen.
Item 14	Hvem har du snakket med omkring disse ting?	HVEM har du snakket med om disse ting?	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer.
Item 14a	Én eller flere venner	En ven eller venner	Vi reviderer til: "Én eller flere venner" jævnfør oversætter 1, da det simplificerer det pågældende item	
Item 14b	En voksen på skolen	En voksen i skolen	Vi reviderer til: "En voksen på skolen", da det lyder mere korrekt frem for "i skolen".	
Item 14c	En voksen derhjemme	En voksen derhjemme	--	Overensstemmelse mellem forward-oversættelser.
Item 14d	Et andet familiemedlem (f.eks. bror, søster, fætter eller kusine)	Andre familiemedlemmer (f.eks. bror, søster, fætter eller kusine)	Vi reviderer til singularis: "Et andet familiemedlem (f.eks. bror, søster, fætter eller kusine)", da der i den originale version også er anvendt singularis.	
Item 14e	Ingen ved noget om de her ting. Jeg har holdt det for mig selv.	Ingen. Jeg holder det for mig selv	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer me-

				ningsforstyrrende elementer. Vi vurderer, at der ikke er behov for at uddybe og bevarer derfor det simple udtryk.
Item 14f	En anden (uddyb venligst)	Andre (skriv her).		Vi reviderer til singularis: "En anden", da der i den originale version også er anvendt singularis.
Indledning item 15	Nu må du gerne svare på nogle spørgsmål omkring, hvordan du behandler andre på skolen i løbet af skoledagen.	Nu skal du svare på spørgsmål, der handler om, hvordan du har behandlet andre på skolen i løbet af en dag <i>i den seneste måned</i> .	--	Selvom den engelske og oversætte 1 skriver i præsens og vi skriver i perfektum, vælger vi at beholde vores egen oversættelse. Dette skyldes, at vi har tilføjet "i den seneste måned" og, at der skal være grammatisk overensstemmelse.
Indledning item 15	Hvor ofte har DU...	Hvor ofte har DU...	--	Overensstemmelse mellem forwardoversættelser
Item 15	Drillet eller kaldet en anden elev øgenavne på en måde, der var ondskabsfuld eller sårende	Drillet eller kaldt en anden elev øgenavne på en ond eller sårende måde?	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer.
Item 16	Spredt rygter bag en anden elevs ryg på en måde, der var ondskabsfuld eller sårende	Spredt rygter eller sladder bag andre elevs ryg på en ond eller sårende måde?		Vi reviderer fra pluralis til singularis: Revidering af "Spredt rygter eller sladder bag andre elevs ryg" til "Spredt rygter eller sladder bag en anden elevs ryg", da der i den originale version også er anvendt singularis.
Item 17	Udelukket en anden elev fra en gruppe eller ignoreret en anden elev med vilje på en måde, der var ondskabsfuld eller sårende	Holdt en anden elev udenfor eller ignoreret en anden elev med vilje på en ond eller sårende måde?	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer.
Item 18	Slået, skubbet eller fysisk gjort skade på en anden elev på en måde, der var ondskabsfuld eller sårende	Slået, skubbet eller fysisk skadet en anden elev på en ond eller sårende måde?	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer.

Item 19	Truet en anden elev på en måde, der var ondskabsfuld eller sårende	Truet en anden elev på en ond eller sårende måde?	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer.
Item 20	lavet seksuelle kommentarer, vittigheder eller fagter/bevægelser til en anden elev på en måde der var ondskabsfuld eller sårende?	Lavet seksuelle kommentarer, jokes eller fagter rettet mod en anden elev på en ond eller sårende måde?	--	Vi beholder vores egen tilpasning. Teenagere vil sige jokes og ikke vittighed.
Item 21	Stjålet eller ødelagt en anden elevs ting på en måde der var ondskabsfuld eller sårende?	Stjålet eller ødelagt en anden elevs ting på en ond eller sårende måde	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer.
Item 22	Drillet, spredt rygter eller truet andre over internettet (f.eks. på sociale media eller email) eller på sms på en måde der var ondskabsfuld eller sårende?	Drillet, spredt rygter eller truet andre elever på internettet (f.eks. på de sociale medier som Facebook, Snapchat, TikTok og Instagram) eller via sms'er på en ond eller sårende måde	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer.
Indledning item 23	Tænkt på den person du HOVEDSAGELIGT har gjort disse ting mod i løbet af den seneste måned	<i>Tænk på den PRIMÆRE person, som du gjorde disse ting ved i den seneste måned.</i>	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer. Problematisk item - spørg pilot til forståelse af "primære"
Item 23	Hvordan er den person du tænker på sammenlignet med dig?	Hvordan er den person, du tænker på, sammenlignet med dig?	--	Overensstemmelse mellem forwardoversættelser
Item 23a	Hvor populær er den anden elev?	Hvor populær er denne elev?	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer.
Item 23b	Hvor dygtig er denne elev til skolearbejdet?	Hvor klog er denne elev til skolearbejde?	Vi reviderer til: "Hvor dygtig er denne elev til skolearbejdet?". Oversætter 1 anvender dette ord og vi vurderer ligeledes, at det er mere korrekt at anvende "dygtig" frem for "klog".	

			Vores revidering blev desuden yderligere forstærket i backward-oversættelserne. Problematisk item – spørg pilot	
Item 23c	Hvor stærk er den elev?	Hvor fysisk stærk er denne elev?	--	Vi bevarer egen kulturelle og sproglige tilpasning, da der ikke forekommer meningsforstyrrende elementer.

10.5. Bilag 5. CBVS - revideringer på baggrund af to backward-oversættelser fra oversætter 2 og 3, fase 4

	Oversætter 2	Oversætter 3	Original version af CBVS	Revidering	Begrundelse
Indledning	Please answer all questions honestly.	Please answer all questions very honestly.	Please answer the following questions honestly.	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Indledning	If there are questions you don't want to answer, you don't have to.	If there are questions you don't wish to answer, you don't have to.	You may choose to leave any questions blank that you do not wish to answer.	--	Vi har ikke beholdt "leave any questions blank", da vi bruger en online version, hvor det ikke er muligt. Dette er en formatmæssig tilpasning.
Indledning	Your answers are anonymous and can't be read by anyone at your school.	Your answers are anonymous and cannot be seen by people at your school.	Your responses are private and cannot be identified by anyone at your school.	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Indledning	Don't write your name or other personal details in this questionnaire.	Please don't write your name or other personal information in this questionnaire.	Please do not write your name or any other personal information on these pages.	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Item 1	I am a (choose 1) Boy/Girl/Other	I am a (choose 1) Boy/Girl/Other	I am a (check 1) Male/Female	--	Her ses vores kulturelle tilpasning med indsættelse af "andet", som svarmulighed til køn.
Item 1	I am (choose 1) 10 years/11 years/12 years/13 years/14 years/15 years/16 years/17 years	I am (choose 1) 10 years old/11 years old/12 years old/13 years old/14 years old/15 years old/16 years old/17 years old	My grade is (check 1) 5th/6th/7th/8th/9th/10th/11th/12th	--	Her ses vores kulturelle tilpasning med oversættelse af alderstrin i stedet for klassetrin.
Item 1	--	--	I am (check all that are true for you) Caucasian/ White/ Hispanic/ Latino(a)/ Mexican/ Black/Asian (write in)/Other (write in)	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.

Item 1	I have hearing loss (choose 1) Yes/no	I have a hearing loss (choose Yes/no)	--	--	Supplerende item vi har tilføjet i forhold til målgruppen for dette speciale.
Item 1	I use (choose 1) Hearing aid(s)/Cochlear implant(s) (CI)/Hearing aid and cochlear implant (CI)/Bone-anchored hearing system (BAHS/BAHA)/No devices	I use (choose 1) Hearing aid(s)/Cochlear Implant(s) (CI)/Hearing aid and Cochlear Implant (CI)/Bone-anchored hearing system(s) (BAHS/BAHA)/ No hearing devices	--	--	Supplerende item vi har tilføjet i forhold til målgruppen for dette speciale.
Indledning item 2-9	Here are some examples of things that can happen at school.	Here are some examples of things that can happen at school.	The following are some things that can happen at school.	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Indledning item 2-9	Select how often these things have happened to you in the past month.	Choose how often these things have happened to you <i>in the last month (alternativt: In the past month)</i>	Please answer how often each of these things has happened to you at <u>[Insert Name of School] during school hours.</u>	--	Her ses en formattilpasning, da vi har indsat "i den seneste måned" i forward-oversættelsen.
Indledning item 2-9	How often are/have you:	<i>How often were you/have you....</i>	How often have you....	--	Indsættelse af "are/have" skyldes egen tilpasning, der indledende stod som: "Hvor ofte er/har du...". Er dog blevet revideret i forbindelse med gennemgang af forward-oversættelsen.
Svarmuligheder item 2-9	Not in the past month/Once in the past month/2 or 3 times in the past month/About once a week/Several times a week	Not in the last month/Once in the last month/2-3 times in the last month/Around once a week/Several times a week	Not in the past month/Once in the past month/2 or 3 times in the past month/About once a week/Several times a week	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Item 2	Been teased or called names in a mean or hurtful way?	Teased or called nicknames in a mean or hurtful way?	Been teased or called names in a mean or hurtful way?	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.

Item 3	Had rumors or gossip spread behind your back in a mean or hurtful way?	Had rumors or gossip shared about you behind your back in a mean or hurtful way?	Had rumors or gossip spread in a mean or hurtful way behind your back?	--	Vi vurderer, at den ændrede ordstilling ikke er betydningsforstyrrende, dog har vi ændret ordstilling efter revidering af forward-oversættelse.
Item 4	Been kept outside or ignored on purpose in a mean or hurtful way?	Excluded or ignored on purpose in a mean or hurtful way?	Been left out of a group or ignored on purpose in a mean or hurtful way?	--	Vi har fjernet "group" i vores egen version, så derfor skriver oversætter 2 og 3 heller ikke "group". Vi vælger at spørge oversætter 2 yderligere ind til hans forståelse af dette item. Vi træffer en beslutning på baggrund af dette ☐ han forstår det korrekt som at blive holdt udenfor en gruppe, hvorfor vi fastholder ikke medtager 'out of a group'.
Item 5	Been hit, pushed or physically harmed in a mean or hurtful way?	Hit, pushed or physically harmed in a mean or hurtful way?	Been hit, pushed, or physically hurt in a mean or hurtful way?	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Item 6	Been threatened in a mean or hurtful way?	Been threatened in a mean or hurtful way?	Been threatened in a mean or hurtful way?	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Item 7	Received sexual comments, jokes or gestures in a mean or hurtful way?	Received sexual comments, jokes or gestures towards you in a mean or hurtful way?	Had sexual comments, jokes, or gestures made to me in a mean or hurtful way?	--	Vi vurderer, at selvom oversætter 2 ikke skriver "made to me", så har vedkommende opfanget dette perspektiv ved at skrive "received" i stedet.
Item 8	Had your things stolen or destroyed in a mean or hurtful way?	Had your things stolen or broken in a hurt or meaningful way?	Had your things stolen or damaged in a mean or hurtful way?	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god. På dansk ville vi ikke sige "beskadiget", så i vores forward-oversættelse har vi lavet en kulturel tilpasning til målgruppen og dette afspejles i oversætter 2 og 3's ordvalg. "Ødelagt" er et mere frekvent og anvendt blandt danske teenagere.

Item 9	Been teased, have rumors spread about you or been threatened online (e.g. on social media like Facebook, Snapchat, TikTok and Instagram) or by SMS in a mean or hurtful way by a schoolmate?	Been teased, had rumors spread about you, been threatened on the internet (for example on social media, such as Facebook, TikTok and Instagram), or by text message, in a mean or hurtful way by a student at your school?	Been teased, had rumors spread, or threatened through the Internet (like on a social network site or e-mail) or text messaging in a mean or hurtful way by a student at your school? **	Vi reviderer og skriver "online" i stedet for "internettet". Dette skyldes, at de app's, vi henviser til, anvender "online"-begrebet meget, fx Facebook og Instagram, hvor man kan se om man er online.	
Item 10	I take this questionnaire seriously.	I take this questionnaire seriously.	I am taking this survey seriously.	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Indledning item 11-14	Think of the <i>PRIMARY</i> person that has done these things against you in the past month. If you answered, "Not in the past month" to all questions (no. 2-9) in the previous questionnaire, answer "I answered <u>A</u> " to questions no. 2-9".	<i>Think of the primary person who has done these things to you in the last month. If you answered "Not in the last month" to all questions (numbers 2 through 9) in the previous table, choose "I answered "A" to all questions numbers 2 through 9"</i> .	<i>Please think about the MAIN person or leader who did these things to you in the past month. If you responded "not in the past month" for all of questions 2-9, then circle "I circled all "A's" for items 2-9.</i>	--	Her ses egen kulturelle og sproglige tilpasning, da vi har fjernet "leader" fra vores version. Derfor ses det ikke i de to backward-oversættelser.
Item 11	What is the person you're thinking of like, compared to you?	How is the person you are thinking of, compared to yourself?	How does this person you are thinking about compare with you?	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Item 11a	How popular is this student?	How popular is this student?	How popular is this other student?	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Item 11b	How good is this student at schoolwork?	How good at schoolwork is this student?	How smart is this student in schoolwork?	--	Vi har revideret vores egen version efter forwardoversættelsen, så der står "dygtig". Både forward- og backwardoversættelser viser, at dette var et problematisk item, fordi der ikke var overensstemmelse mellem de forskellige versioner. Dette understøtter,

					at vi har ændret det betydningsbærende ord til "dygtig", hvilket de to backward-oversættelser også leder op til. Samtidig er det det, vi forstår ud fra den originale version. Problematiske item - spørg pilot.
Item 11c	How physically strong is this student?	How physically strong is this student?	How physically strong is this student?	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Svarmuligheder item 11	Less than me/Same as me/More than me/I answered "A" to questions no. 2-9	Less than me/Same as me/More than me/I answered "A" to all question numbers 2 through 9	Less than me/Same as me/More than me/I circled all "A's" for items 2-9	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Item 12	WHERE at school did these things happen to you	WHERE at school did these things happen to you?	WHERE on school campus did these things happen to you?	--	Her ses vores kulturelle og sproglige tilpasning, da vi har fjernet "skolens område". På dansk ville man ikke sige "campus", og vi vurderede at "område" var en del af ordet "skole", som i "hvor på skolen".
Item 12a	In the classroom	In the classroom	Classrooms	--	Oversætter 2 og 3 har oversat korrekt i forhold til deres udgangspunkt, dvs. vores første egen version.
Item 12b	In the hallway	In the hallway	Hallways	--	Oversætter 2 og 3 har oversat korrekt i forhold til deres udgangspunkt, dvs. vores første egen version.
Item 12c	In the canteen or eating areas	In the cafeteria or eating areas	Lunch or eating areas	--	Her afspejler oversættelserne en kulturel tilpasning, da vi i vores egen version har indsat "kantine" i stedet for "lunch areas" (DA: "spiseområder").
Item 12d	In the schoolyard or sports field	Outside/On the playground or at athletic facilities	On the school grounds or sports field	--	Her afspejler oversættelserne en kulturel tilpasning, eftersom vi i vores egen version har anvendt ordene "skolegården" og "idrætspladsen".
Item 12e	In the bathroom or changing room	In the restroom or the locker room	Bathrooms or locker rooms	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.

Item 12f	In the school bus or public transport	In the school bus or on public transportation	On the bus (school bus or public transportation)	--	Oversættelserne afspejler vores kulturelle tilpasning, da vi har indsat "skolebussen" i vores egen version.
Item 12g	On the way to or from school	On the way to or from school	On the way to or from school	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Item 12h	A different place (write here):	Another place (please write):	Somewhere else (write in):	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Item 13	WHEN did these things happen to you?	WHEN did these things happen to you?	WHEN do these things happen to you?	--	Der ses en uoverensstemmelse mellem tiderne i backward-oversættelserne, der er i præteritum, og originalen, der er i præsens. Dette skyldes, at vi i vores egen version har skrevet i præteritum. Vi vurderer, at da spørgeskemaet omhandler den seneste måned, er det bedre at holde alle spørgsmål i præteritum. Oversætter 1 har også anvendt præteritum i sin forward-oversættelse.
Item 13a	Before school	Before school	Before school	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Item 13b	In class	During class	During classes	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Item 13c	--	--	Between classes (passing periods)	--	Dette item er fjernet.
Item 13d	In breaks	In breaks or at recess	During breaks (e.g., like lunch)	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god. Vi har fjernet "(e.g., like lunch), hvorfor det ikke fremgår af backward-oversættelserne.
Item 13e	After school	After school	After school	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Item 13f	At different times (write here):	At other times (please write):	Some other time (write in):	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Item 14	WHO have you spoken to about these things?	WHO did you speak to about these things?	Who have you talked to about these things?	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Item 14a	A friend or friends	A friend or friends	A friend or friends	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.

Item 14b	An adult at school	An adult at school	Adult at school	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Item 14c	An adult at home	An adult at home	Adult at home	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Item 14d	Other family members (e.g. brother, sister or cousin)	Other family members (for example brother, sister, cousin)	Other family member (like brother, sister, cousin)	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god. Vi havde indledende skrevet "Andre familiemedlemmer", hvorfor oversætter 2 og 3 har skrevet "members", dvs. i pluralis. Dette er revideret til "Et andet familiemedlem".
Item 14e	No one. I keep it to myself.	No one. I keep it to myself	No one knows about these things. I keep it to myself	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Item 14f	Others (write here):	Others (please write):	Someone else (write in:	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Indledning item 15	Now you are going to answer questions that are about how you have treated others at school during the day in the past month.	Now, you will answer questions about how you have treated others at school during the day <i>in the last month</i>	Now, please answer some questions about how you treat others at school during the school day.		Vores egen version indleder med "Nu skal du svare på spørgsmål" som er mere direkte og uformel end originalen. Dette skyldes, at vi på dansk ikke har passende formelle termer. I vores egen version har vi tilføjet "i den seneste måned", hvilket gør at tiden bliver præteritum. Derfor er backward-oversættelserne fra oversætter 2 og 3 også i præteritum.
Indledning item 15	How often have YOU...	How often have YOU...	How often have YOU...	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Item 15	Teased or called another student names in a mean or hurtful way?	Teased or called another student nicknames in a mean or hurtful way?	Teased or called another student names in a mean or hurtful way?	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Item 16	Spread rumors or gossip about other students behind their back in a mean or hurtful way?	spread rumors or gossip behind the backs of others in a mean or hurtful way?	Spread rumors of gossip behind another student's back in a mean or hurtful way?	Revidering af "Spredt rygter eller sladder bag andre elevers ryg" til "Spredt rygter eller	Vi er her blevet opmærksomme på, at vi fejlagtigt skrevet i pluralis og ikke singularis – af den grund er revideringen foretaget.

				sladder bag en anden elevs ryg".	
Item 17	Kept another student outside or ignored them on purpose in a mean or hurtful way?	Excluded or ignored another student on purpose in a mean or hurtful way?	Left another student out of a group or ignored another student on purpose in a mean or hurtful way?	--	Vi vælger at spørge oversætter 2 yderligere ind til hans forståelse af spørgsmålet. Vi træffer en beslutning på baggrund af dette ☐ han forstår det også som at blive holdt udenfor en gruppe, hvorfor vi vælger at bevare vores tilpasning.
Item 18	Hit, pushed or physically harmed another student in a mean or hurtful way?	Hit, pushed or physically harmed another student in a mean or hurtful way?	Hit, pushed, or physically hurt another student in a mean or hurtful way?	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Item 19	Threatened another student in a mean or hurtful way?	Threatened another student in a mean or hurtful way?	Threatened another student in a mean or hurtful way?	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Item 20	Made sexual comments, jokes or gestures toward another student in a mean or hurtful way?	Made sexual comments, jokes or gestures aimed at another student in a mean or hurtful way?	Made sexual comments, jokes, or gestures to another student in a mean or hurtful way? *	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Item 21	Stolen or destroyed things belonging to another student in a mean or hurtful way?	Stolen or broken another person's things in a mean or hurtful way?	Stole or damaged another student's things in a mean or hurtful way?	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Item 22	Teased, spread rumors or threatened other students online (e.g. on social media like Facebook, Snapchat, TikTok and Instagram) or by SMS in a mean or hurtful way?	Teased, spread rumors, or threatened other students on the internet (for example on social media such as FaceBook, Snapchat, TikTok and Instagram) or in a text	Teased, spread rumors, or threatened others through the internet (like on a social network site or email) or text messaging in a mean or hurtful way? **	Vi reviderer og skriver "online" i stedet for "internettet". Dette skyldes, at de app's, vi henviser til, anvender "online"-begrebet meget, fx	

		message, in a mean or hurtful way?		Facebook og Instagram, hvor man kan se om man er online.	
Indledning item 23	Think of the <i>PRIMARY</i> person that you have done these things to in the past month. If you answered, "Not in the past month" to all questions (no. 15-22) in the previous questionnaire, answer "I answered " <u>A</u> " to questions no. 15-22".	Think of the primary person you did these things to in the last month. If you answered "Not in the last month" to all questions (numbers 15 through 22) in the previous table, choose, "I answered, "A" to all questions, numbers 15 through 22".	<i>Please think about the MAIN person you did these things to in the past month. If you responded "not in the past month" for all of questions 15-22, then circle "I circled all "<u>A</u>'s" for items 15-22.</i>	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Item 23	What is the person you're thinking of like, compared to you?	How is the person you are thinking of, compared to yourself?	How does this person you are thinking about compare with you?	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Item 23a	How popular is this student?	How popular is this student?	How popular is this other student?	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Item 23b	How good is this student at schoolwork?	How good at schoolwork is this student?	How smart is this student in schoolwork?	--	Vi har revideret vores egen version efter forwardoversættelsen, så der står "dygtig". Både forward- og backwardoversættelser viser, at dette var et problematisk item, fordi der ikke var overensstemmelse mellem de forskellige versioner. Dette understøtter, at vi har ændret det betydningsbærende ord til "dygtig", hvilket de to backward-oversættelser også leder op til. Samtidig er det det, vi forstår ud fra den originale version.

					Problematisk item - spørg pilot.
Item 23c	How physically strong is this student?	How physically strong is this student?	How physically strong is this student?	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.
Svarmuligheder item 23	Less than me/Same as me/More than me/I answered “ <u>A</u> ” to questions no. 15-22	Less than me/Same as me/More than me/I answered “A” to all question numbers 15 through 22	Less than me/Same as me/More than me/I circled all “ <u>A</u> ’s” for items 15-22	--	Vi vurderer, at den kulturelle og sproglige tilpasning er god.

10.6. Bilag 6. CBVS - vejledning til oversætter 1

Kære oversætter

Tusind tak for din hjælp i forbindelse med vores speciale! Den sætter vi stor pris på.

Vores speciale skrives i samarbejde med Decibel - Foreningen for børn og unge med høretab og omhandler mobning hos teenagere med høretab.

På næste side finder du guidelines til din oversættelse af spørgeskemaet *My Experiences with Schoolmates—California Bullying Scale (CBS)-G1 –Grades 5-12*. CBS er udviklet af Center for School-Based Youth Development, UC Santa Barbara, og er derfor et amerikansk spørgeskema.

Vores speciale tager udgangspunkt i CBS og vil indeholde en sproglig og kulturel oversættelse af dette. Herefter vil vi afprøve det på danske teenagere med og uden høretab for at afgøre, om det kan bruges til at opdage mobning hos disse grupper. Særligt er vi interesserede i teenagere med høretab. Deltagerne skal udfylde spørgeskemaet online i hjemmet og helst alene, så vi undgår et bias ved voksenindblanding. Deres besvarelser er 100% anonyme.

Forud for din oversættelse har vi oversat CBS fra engelsk til dansk. Vi vil sammenholde din oversættelse med vores egen.

Det er nu din opgave også at oversætte CBS fra engelsk til dansk.

Denne oversættelse sikrer, at betydningen af spørgsmålene i CBS ikke er forsvundet ved vores egen oversættelse til dansk. Det er dermed en kvalitetssikring af vores oversættelse, således at betydningen bibeholdes.

Endnu engang tak for din hjælp!

Mange hilsner
Pernille Aaby Gade og Lærke Hammer

Guidelines til oversættelsen:

Vi har indsat spørgeskemaet på de følgende sider og forberedt oversættelsen ved at indsætte røde markeringer, således

at du kan tilføje den danske oversættelse i **rød skrift** de steder, hvor der står "**oversæt her**".

I din oversættelse skal du være opmærksom på, at:

- Målgruppen er danske teenagere i alderen 12-19 år. Din oversættelse skal derfor tage afsæt i denne og have deres sproglige formåen for øje.
- En ordret oversættelse ikke nødvendigvis er den rette. Dog skal der være overensstemmelse i mening mellem det engelske og danske ord.
- Oversættelsen skal være relevant for målgruppen og derudover tilpasses det danske sprog og kulturen i Danmark.
- Lette engelske ord bør oversættes til lette danske ord.
- Brug korte og simple sætninger samt undgå unødvendige ord.
- Det er tilladt at slette ord/sætninger/spørgsmål, såfremt du ikke finder det relevant for målgruppen eller den danske kultur.

10.7. Bilag 7. CBVS - vejledning til oversætter 2 og 3

Kære oversætter

Tusind tak for din hjælp i forbindelse med vores speciale! Den sætter vi stor pris på.

Vores speciale skrives i samarbejde med Decibel - Foreningen for børn og unge med høretab og omhandler mobning hos teenagere med høretab.

På næste side finder du guidelines til din oversættelse af spørgeskemaet *My Experiences with Schoolmates—California Bullying Scale (CBS)-G1 –Grades 5-12*. CBS er udviklet af Center for School-Based Youth Development, UC Santa Barbara, og er derfor et amerikansk spørgeskema.

Vores speciale tager udgangspunkt i CBS og vil indeholde en sproglig og kulturel oversættelse af dette. Herefter vil vi afprøve det på danske teenagere med og uden høretab for at afgøre, om det kan bruges til at opdage mobning hos disse grupper. Særligt er vi interesserede i teenagere med høretab. De skal udfylde spørgeskemaet online i hjemmet og helst alene, så vi undgår et bias ved voksenindblanding. Deres besvarelser er 100% anonyme.

Forud for din oversættelse har vi oversat CBS fra engelsk til dansk. Vi vil sammenholde din oversættelse med den originale.

Det er nu din opgave at oversætte CBS fra dansk til engelsk.

Denne "backward" oversættelse sikrer, at betydningen af spørgsmålene i CBS ikke er forsvundet ved vores egen oversættelse til dansk. Det er dermed en kvalitetssikring af vores oversættelse, således at betydningen bibeholdes.

Endnu engang tak for din hjælp!

Mange hilsner
Pernille Aaby Gade og Lærke Hammer

Guidelines til oversættelsen:

Vi har indsat spørgeskemaet på de følgende sider og forberedt oversættelsen ved at indsætte røde markeringer, således at du kan tilføje den engelske oversættelse i **rød skrift** de steder, hvor der står "**oversæt her**".

I din oversættelse skal du være opmærksom på, at:

- Målgruppen er teenagere i alderen 10-19 år. Din oversættelse skal derfor tage afsæt i denne og have deres sproglige formåen for øje.
- Det ikke nødvendigvis er en ordret oversættelse, som er den rette. Dog skal der være overensstemmelse i mening mellem det engelske og danske ord.
- Oversættelsen skal være relevant for målgruppen.
- Lette danske ord bør oversættes til lette engelske ord.
- Brug korte og simple sætninger samt undgå unødvendige ord.

10.8. Bilag 8. CBVS - Vejledning til pilot samt besvarelse på pilotafprøvning

Kære X,

Tusind tak for din hjælp i forbindelse med vores speciale. Den sætter vi stor pris på!

Vores speciale skrives i samarbejde med Decibel - Foreningen for børn og unge med høretab og handler om trivsel hos teenagere med høretab.

1. Din opgave er nu at svare på følgende spørgeskema:

<https://www.survey-xact.dk/LinkCollector?key=1TYQGU2NL2CP>

Prøv også gerne om vores QR-kode virker.

2. Din opgave er nu at svare på nogle spørgsmål omkring din oplevelse med at svare på vores spørgeskema. Du er velkommen til at trykke på linket igen og klikke dig igennem spørgeskemaet, hvis du har brug for det, når du skal svare på vores spørgsmål. Vi tager gerne imod alle positive og negative kommentarer.

Spørgsmål	Svar her:
Besvarede du spørgeskemaet på en computer eller din telefon?	Jeg besvarede på computer med linket. Men jeg testede QR-koden og begge ting virker fint.
Brugte du linket eller QR-koden? Virkede det fint?	
Var det nemt eller svært at "navigere" rundt i spørgeskemaet og klikke på de forskellige ting?	Ja det var meget nemt.
Var der ting, der ikke fungerede, da du udfyldte spørgeskemaet?	Nej det synes jeg ikke.
Hvad forstår du ved "den PRIMÆRE person", når der bliver skrevet "Tænk på den PRIMÆRE person, som har gjort disse ting mod dig i den seneste måned"?	Den enkelte person der har gjort det mest.

Hvad forstår du ved ordet "spiseområder"?	Vi har ikke rigtigt spiseområder. Vi spiser lidt over det hele, men vi har da et køkken.
Hvad vil du mene er spiseområder på din skole?	
Hvad forstår du ved "fysisk stærk" i spørgsmålet "hvor fysisk stærk er denne elev"?	Fx hvor hårdt man skubber
Hvordan forstår du dette spørgsmål: "Få rygter eller sladder spredt bag din ryg på en ond eller sårende måde"?	At der er nogle der har snakket dårligt om en bag ens ryg.
Hvad forstår du ved spørgsmålet: "Hvor dygtig er denne elev til skolearbejdet"?	Hvor godt man klare det i skolen.
Var der spørgsmål eller svarmuligheder, som du ikke forstod?	Nej det tror jeg ikke. medmindre jeg har misforstået noget.
Har du andre kommentarer?	Jeg synes det er et rigtig nemt og flot spørgeskema.

Tusind tak for din tid og hjælp til at gøre vores spørgeskema endnu bedre.

Mange venlige hilsner fra Pernille og Lærke

10.9. Bilag 9. CBVS - original version

My Experiences with Schoolmates—CBS-G1 –Grades 5-12

Please answer the following questions honestly. You may choose to leave any questions blank that you do not wish to answer. Your responses are private and cannot be identified by anyone at your school. Please do not write your name or any other personal information on these pages.

1. I am a (check 1)
you)

- Male
- Female

My grade is (check 1)

- 5th 6th
- 7th 8th
- 9th 10th
- 11th 12th

I am (check all that are true for you)

- Caucasian/ White
- Hispanic/ Latino(a)/ Mexican
- Black
- Asian (write in)
- Other (write in)

The following are some things that can happen at school. Please answer how often each of these things has happened to you at <u>Insert Name of School</u> during <u>school hours</u> .	Not in the past month	Once in the past month	2 or 3 times in the past month	About once a week	Several times a week
How often have you....					
2. Been teased or called names in a mean or hurtful way?	A	B	C	D	E
3. Had rumors or gossip spread in a mean or hurtful way behind your back?	A	B	C	D	E
4. Been left out of a group or ignored on purpose in a mean or hurtful way?	A	B	C	D	E
5. Been hit, pushed, or physically hurt in a mean or hurtful way?	A	B	C	D	E
6. Been threatened in a mean or hurtful way?	A	B	C	D	E
*7. Had sexual comments, jokes, or gestures made to me in a mean or hurtful way?	A	B	C	D	E
8. Had your things stolen or damaged in a mean or hurtful way?	A	B	C	D	E
9. Been teased, had rumors spread, or threatened through the Internet (like on a social network site or e-mail) or text messaging in a mean or hurtful way by a student at your school? **	A	B	C	D	E

* Users may choose to use this item for Grades 7-12 only **Newly piloted item

10. I am taking this survey seriously. No Yes

Please think about the **MAIN** person or leader who did these things to you in the past month. If you responded “not in the past month” for all of questions 2-9, then circle “A” for items 2-9.

11. How does this person you are thinking about compare with you?

a. How popular is this other student?	Less than me	Same as me	More than me	I circled all “ <u>A</u> ”s for items 2-9
b. How smart is this student in schoolwork?	Less than me	Same as me	More than me	
c. How physically strong is this student?	Less than me	Same as me	More than me	

12. WHERE on school campus did these things happen to you?

a. Classrooms	No	Yes	I circled all “ <u>A</u> ”s for items 2-9.
b. Hallways	No	Yes	
c. Lunch or eating areas	No	Yes	
d. On the school grounds or sports field	No	Yes	
e. Bathrooms or locker rooms	No	Yes	
f. On the bus (school bus or public transportation)	No	Yes	
g. On the way to or from school	No	Yes	
h. Somewhere else (write in):	No	Yes	

13. WHEN do these things happen to you?

a. Before school	No	Yes	I circled all “ <u>A</u> ”s for items 2-9.
b. During classes	No	Yes	
c. Between classes (passing periods)	No	Yes	
d. During breaks (e.g., like lunch)	No	Yes	
e. After school	No	Yes	
f. Some other time (write in):	No	Yes	

14. Who have you talked to about these things?

a. A friend or friends	No	Yes	I circled all “ <u>A</u> ”s for items 2-9.
b. Adult at school	No	Yes	
c. Adult at home	No	Yes	
d. Other family member (like brother, sister, cousin)	No	Yes	

e. No one knows about these things. I keep it to myself	No	Yes
f. Someone else (write in: _____)	No	Yes

This Bullying Others Section is being piloted

Now, please answer some questions about how you treat others at school during the school day. How often have YOU...	Not in the past month	Once in the past month	2 or 3 times in the past month	About once a week	Several times a week
15. Teased or called another student names in a mean or hurtful way?	A	B	C	D	E
16. Spread rumors of gossip behind another student's back in a mean or hurtful way?	A	B	C	D	E
17. Left another student out of a group or ignored another student on purpose in a mean or hurtful way?	A	B	C	D	E
18. Hit, pushed, or physically hurt another student in a mean or hurtful way?	A	B	C	D	E
19. Threatened another student in a mean or hurtful way?	A	B	C	D	E
20. Made sexual comments, jokes, or gestures to another student in a mean or hurtful way? *	A	B	C	D	E
21. Stole or damaged another student's things in a mean or hurtful way?	A	B	C	D	E
22. Teased, spread rumors, or threatened others through the internet (like on a social network site or email) or text messaging in a mean or hurtful way? **	A	B	C	D	E

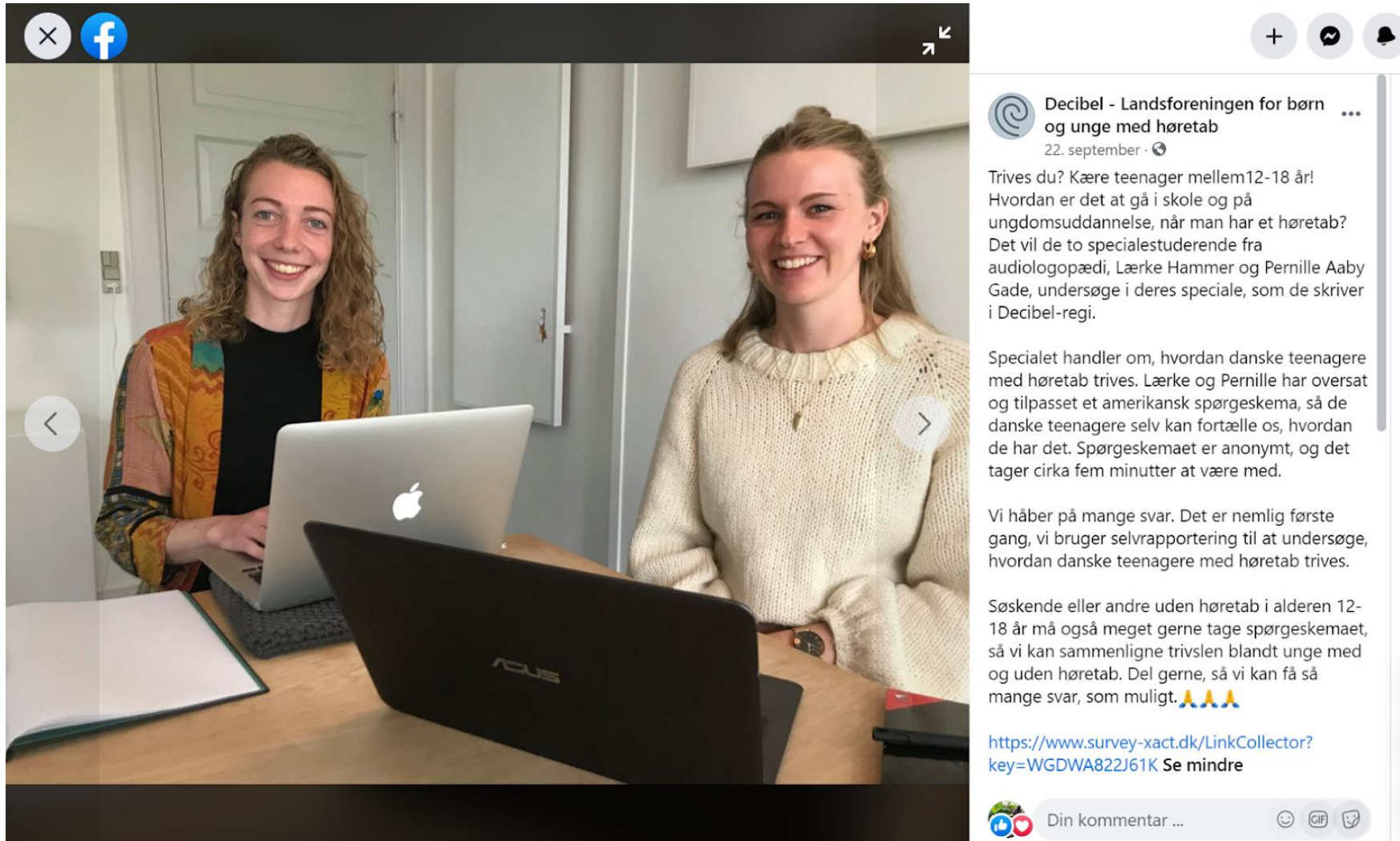
* Users may choose to use this item for Grades 7-12 only **Newly piloted item

Please think about the MAIN person you did these things to in the past month. If you responded "not in the past month" for all of questions 15-22, then circle "I circled all "A's" for items 15-22.

23. How does this person you are thinking about compare with you?				
a. How popular is this other student?	Less than me	Same as me	More than me	I circled all "A's" for items 15-22
b. How smart is this student in schoolwork?	Less than me	Same as me	More than me	
c. How physically strong is this student?	Less than me	Same as me	More than me	

Thank you! Please turn the page over to keep your answers private and they will be collected.

10.10. Bilag 10. Publicerede opslag på Facebook og LinkedIn

 Decibel - Landsforeningen for børn og unge med høretab ...
22. september · 🌐

Trives du? Kære teenager mellem 12-18 år!
Hvordan er det at gå i skole og på ungdomsuddannelse, når man har et høretab? Det vil de to specialestuderende fra audiologopædi, Lærke Hammer og Pernille Aaby Gade, undersøge i deres speciale, som de skriver i Decibel-regi.

Specialet handler om, hvordan danske teenagere med høretab trives. Lærke og Pernille har oversat og tilpasset et amerikansk spørgeskema, så de danske teenagere selv kan fortælle os, hvordan de har det. Spørgeskemaet er anonymt, og det tager cirka fem minutter at være med.

Vi håber på mange svar. Det er nemlig første gang, vi bruger selvrapportering til at undersøge, hvordan danske teenagere med høretab trives.

Søskende eller andre uden høretab i alderen 12-18 år må også meget gerne tage spørgeskemaet, så vi kan sammenligne trivsel blandt unge med og uden høretab. Del gerne, så vi kan få så mange svar, som muligt. 🙏🙏🙏

<https://www.survey-xact.dk/LinkCollector?key=WGDWA822J61K> Se mindre

  Din kommentar ...

 Høreforeningen 24. september · 🌐

Trives du? Kære teenager mellem 12 og 18 år. Hvordan er det at gå i skole og på ungdomsuddannelse, når man har et høretab? Dette undersøger Pernille Aaby Gade og Lærke Hammer i deres speciale i samarbejde med Decibel – Landsforeningen for børn og unge med høretab.

Specialet handler om, hvordan danske teenagere med høretab trives. Via et anonymt spørgeskema oversat fra amerikansk, kan de danske teenagere selv fortælle, hvordan de har det. Det tager ca. 5 minutter at være med.

ALLE i alderen 12-18 år kan deltage, og således får de mulighed for at sammenligne trivselen blandt unge med og uden høretab. Del gerne, så de får så mange svar som muligt. <https://www.survey-xact.dk/LinkCollector?key=WGDWA822J61K> Se mindre

  16 4 kommentarer 11 delinger

 Elsker Kommenter Del

Ældste ▾

 Din kommentar ...

LinkedIn interface showing a post by Pernille Aaby Gade. The post text discusses research on hearing loss in Danish teenagers and includes a link to a survey. The post features a video thumbnail showing two women at a desk with laptops. The video title is "Decibel - Landsforeningen for børn og unge med høretab". The interface includes navigation icons (Startside, Dit netværk, Job, Meddelelser, Notifikationer, Dig, Arbejde, Opslå et job) and a search bar.

LinkedIn Søg

Startside Dit netværk Job Meddelelser Notifikationer Dig Arbejde Opslå et job

Pernille Aaby Gade
Stud. Cand. Mag. Audiologopædi (Speech, Language, and Hearing Pathology)
2md. • Redigeret •

Dansk forskning mangler undersøgelser om, hvordan danske teenagere med høretab trives. Dette ændrer vi på med vores speciale i Audiologopædi!
#hearinghealth <https://lnkd.in/dQQ655b>

Vi har oversat og tilpasset et amerikansk spørgeskema, så de danske teenagere selv kan fortælle os, hvordan de har det.
Alle i aldersgruppen med og uden høretab er mere end velkommen til at deltage. Vi krydser fingre og takker meget for jeres hjælp! 🙏 (spørgeskema i linket ovenfor).

Decibel - Landsforeningen for børn og unge med høretab
facebook.com • 1 min. læsetid

Om Tilgængelighed Hjælp
Privatliv og vilkår Annoncerpræferencer
Annoncering Forretningsydelser
Få LinkedIn-appen Mere

LinkedIn LinkedIn Corporation © 2020

Meddelelser

TRIVES DU?

Dansk forskning mangler
undersøgelser om, hvordan danske
teenagere med høretab trives.
Dette ændrer vi med vores speciale
i Audiologopædi!

For alle teenagere med og uden
høretab i alderen 12-18 år.

Vi har oversat et amerikansk
spørgeskema, så danske
teenagere SELV kan fortælle os,
hvordan de har det.

Spørgeskemaet er anonymt og
kan tages på fem minutter.

KØBENHAVNS
UNIVERSITET

Mange tak for hjælpen! Mvh Lærke Hammer
og Pernille Aaby Gade. larkeh@hotmail.com

Pernille Aaby Gade

Stud. Cand. Mag. Audiologopædi (Speech, Langua...
1md. • Redigeret •

Vi søger stadig teenagere (12-18 år) med og uden høretab
ifm. vores speciale om trivsel hos teenagere med høretab

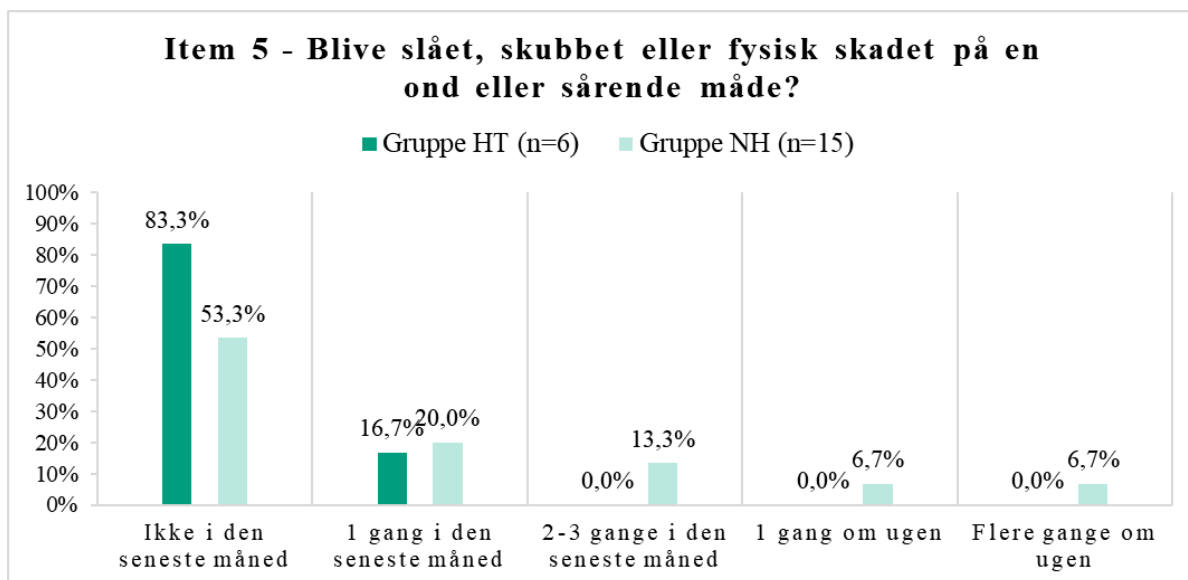
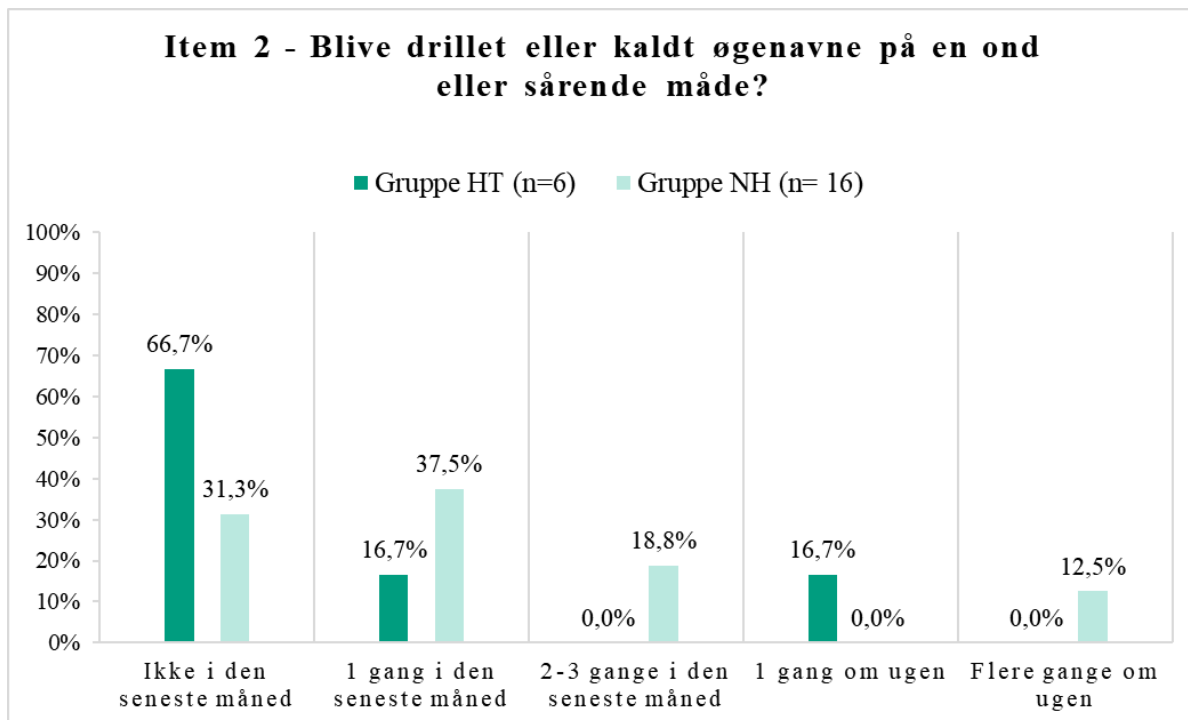
<https://lnkd.in/dQQ655b>

Del gerne så vi kan lave så stærk en undersøgelse som
muligt 🙏🧠 #hearinghealth #teenager #socialwellbeing

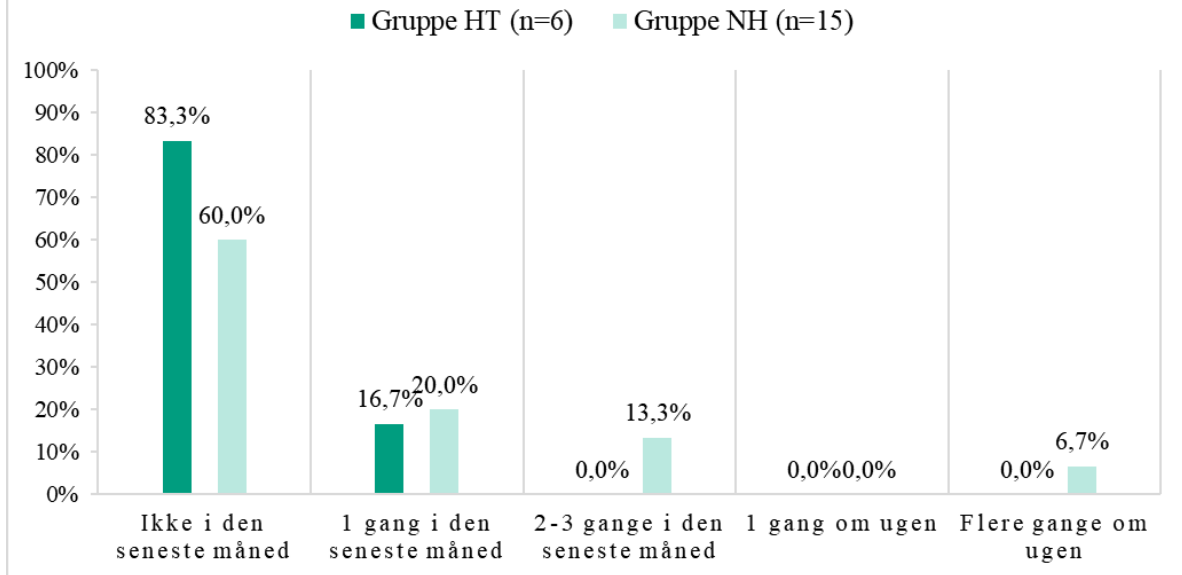
👍 Synes godt om

📊 342 visninger af dit indlæg i feedet

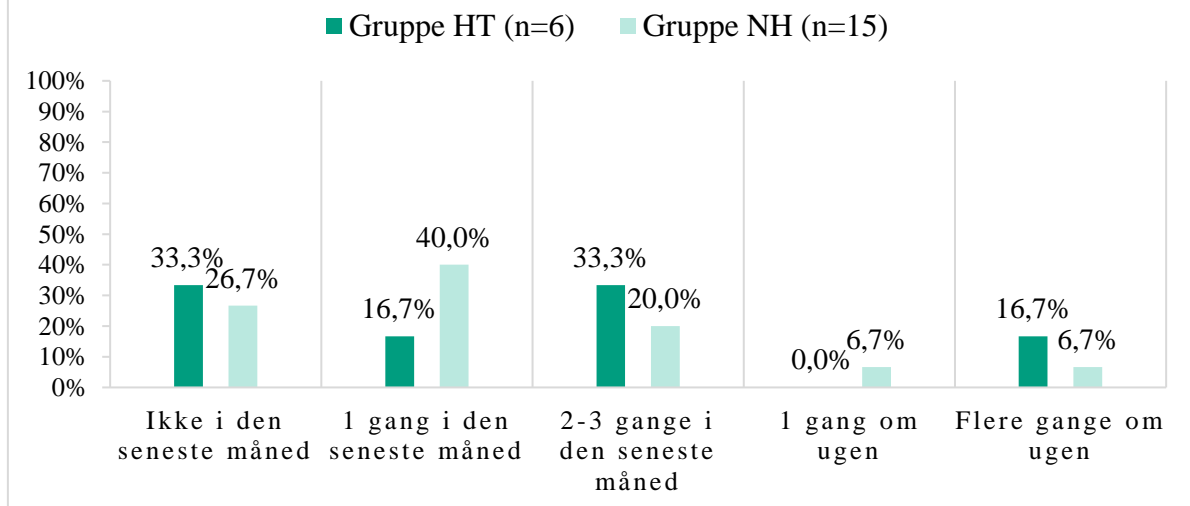
10.11. Bilag 11. Resultater - figurer over mobbeudtryksformer

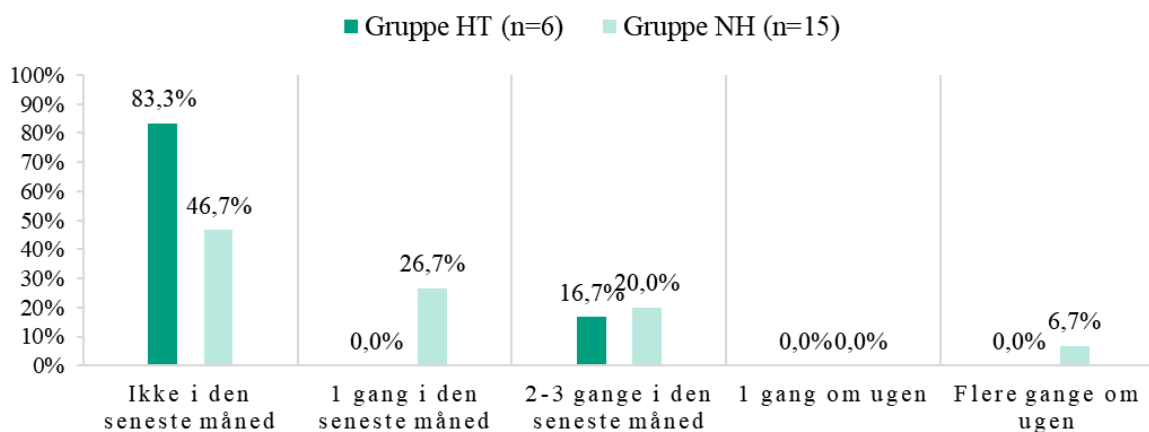
Item 6- Blive truet på en ond eller sårende måde?

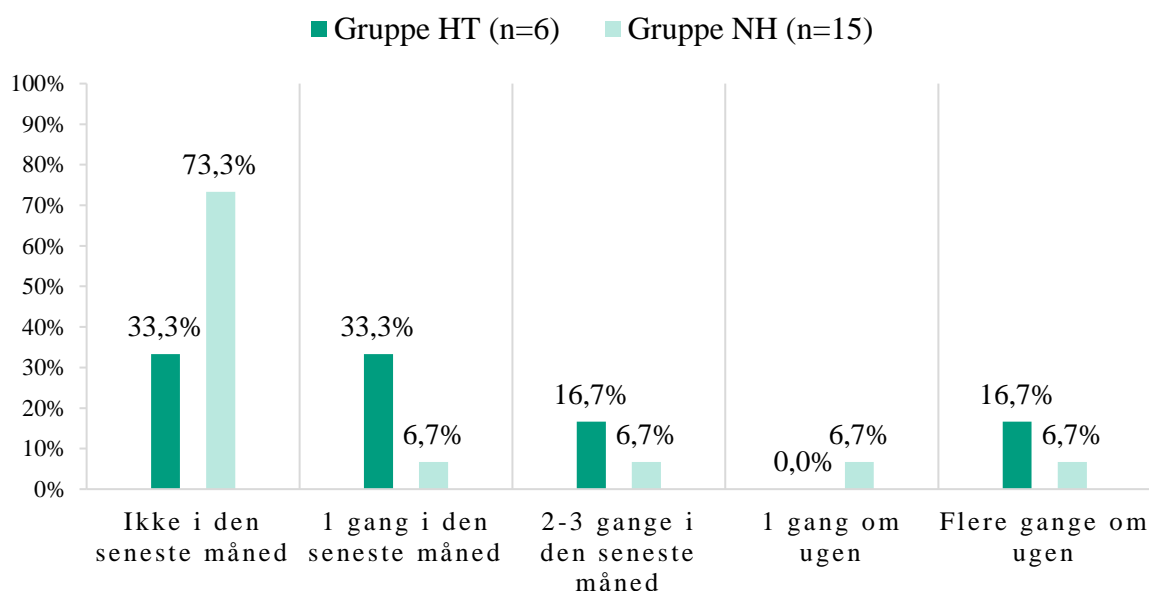
Item 7 - Få seksuelle kommentarer, jokes eller fagter rettet mod dig på en ond eller sårende måde?

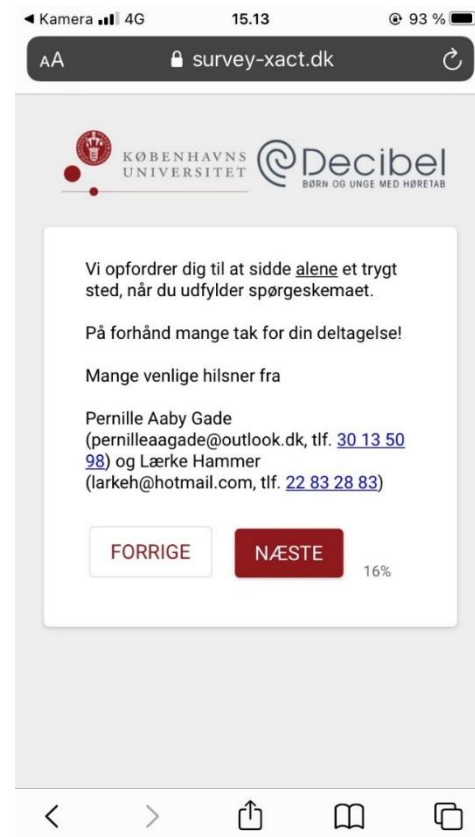
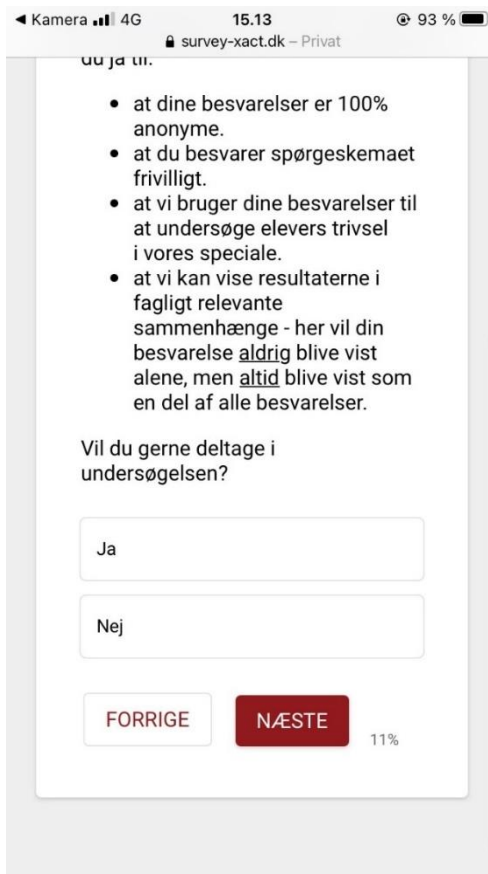
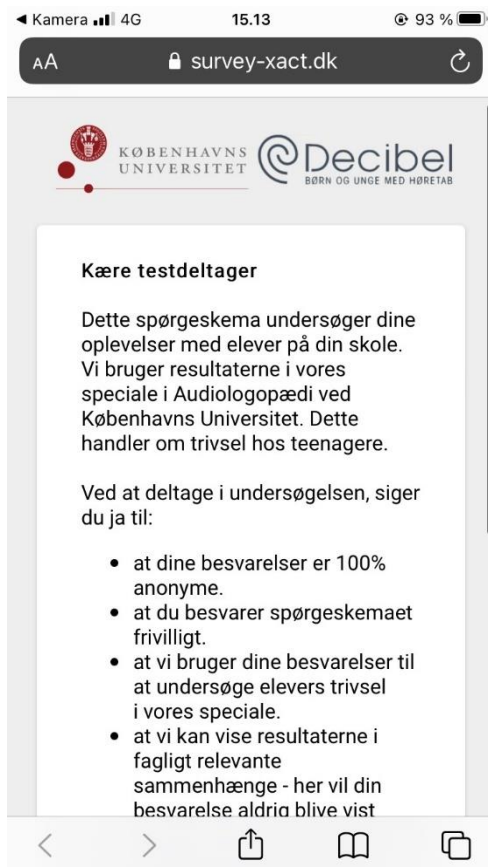
Item 8 - Få dine ting stjålet eller ødelagt på en ond eller sårende måde?

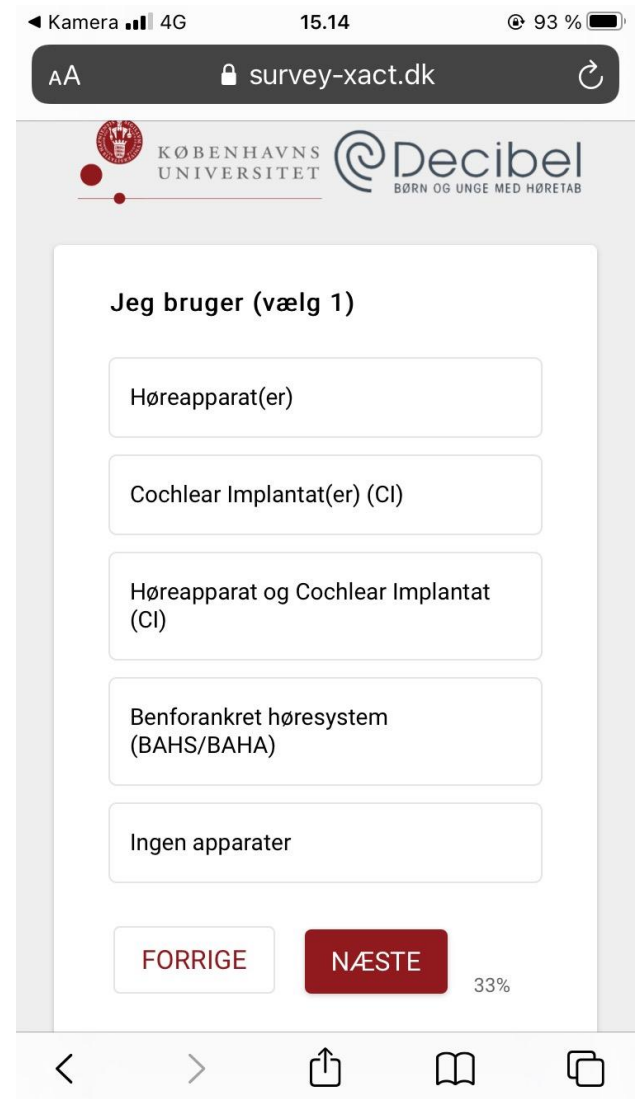
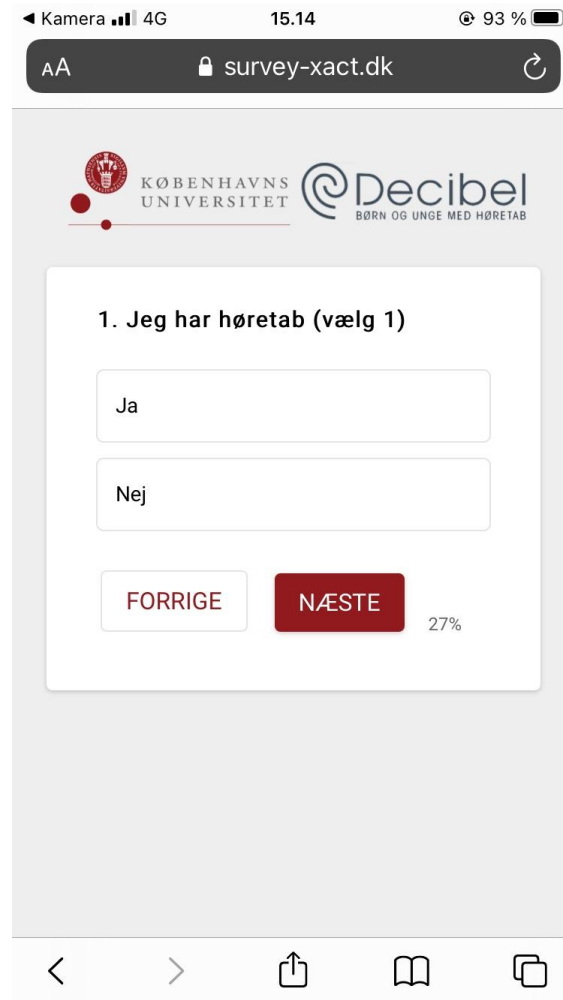
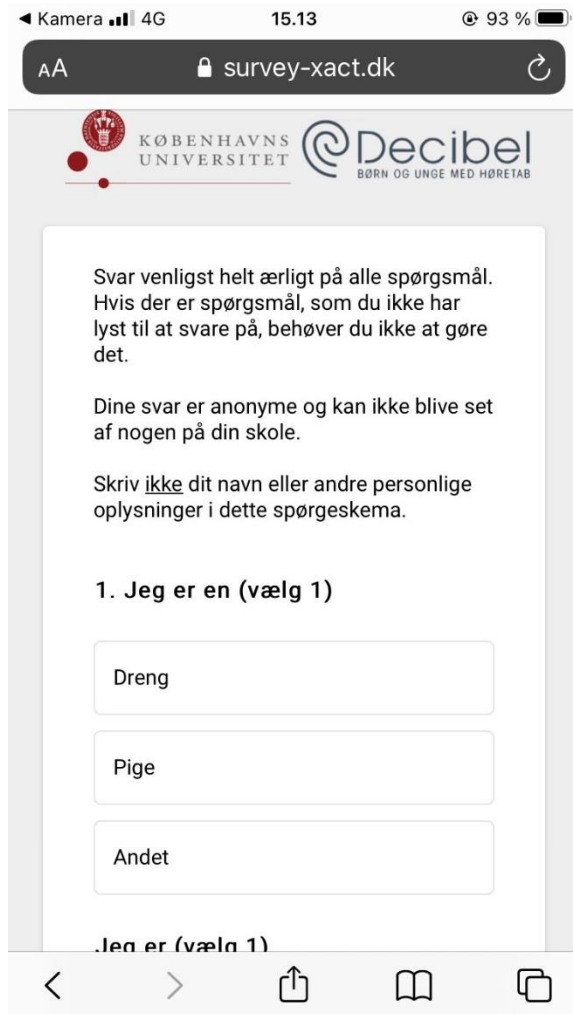

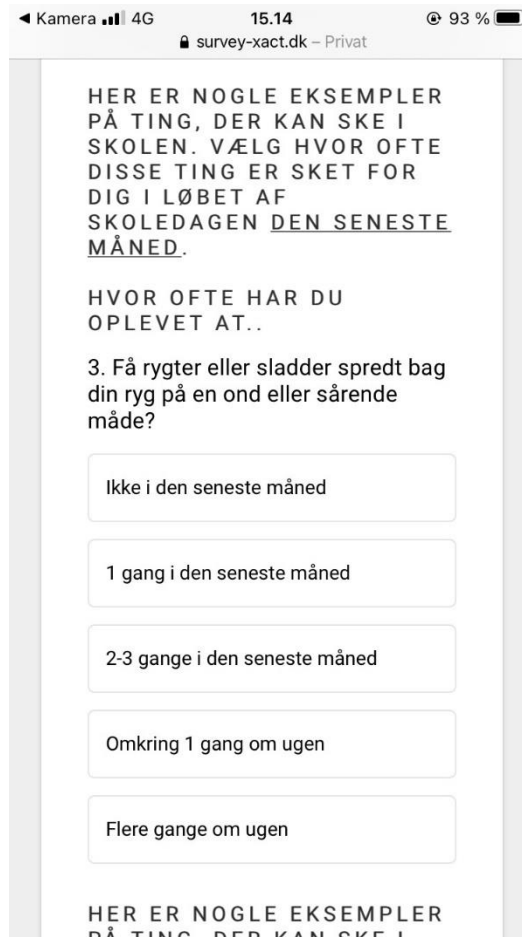
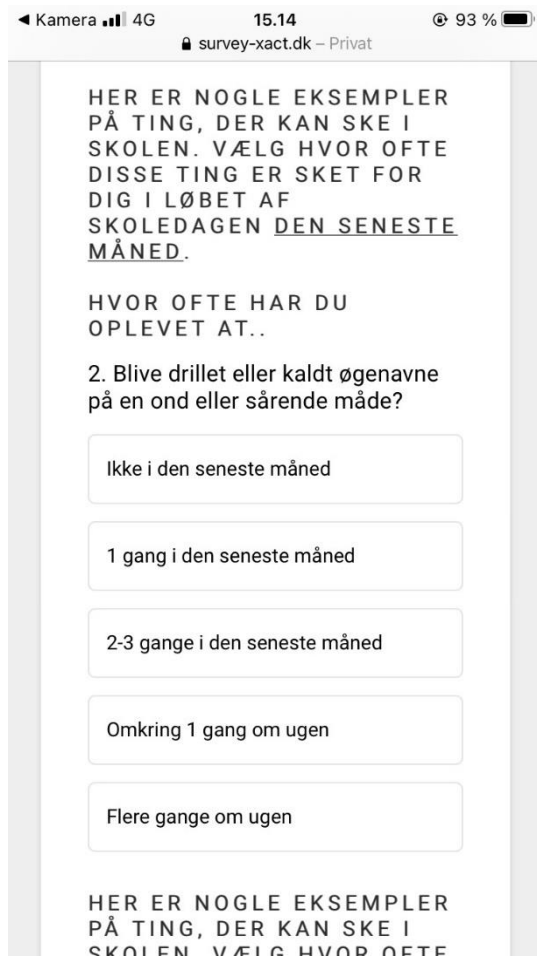
Item 9 - Blive drillet, fået spredt rygter eller truet online eller via sms'er på en ond eller sårende måde af en elev på din skole?

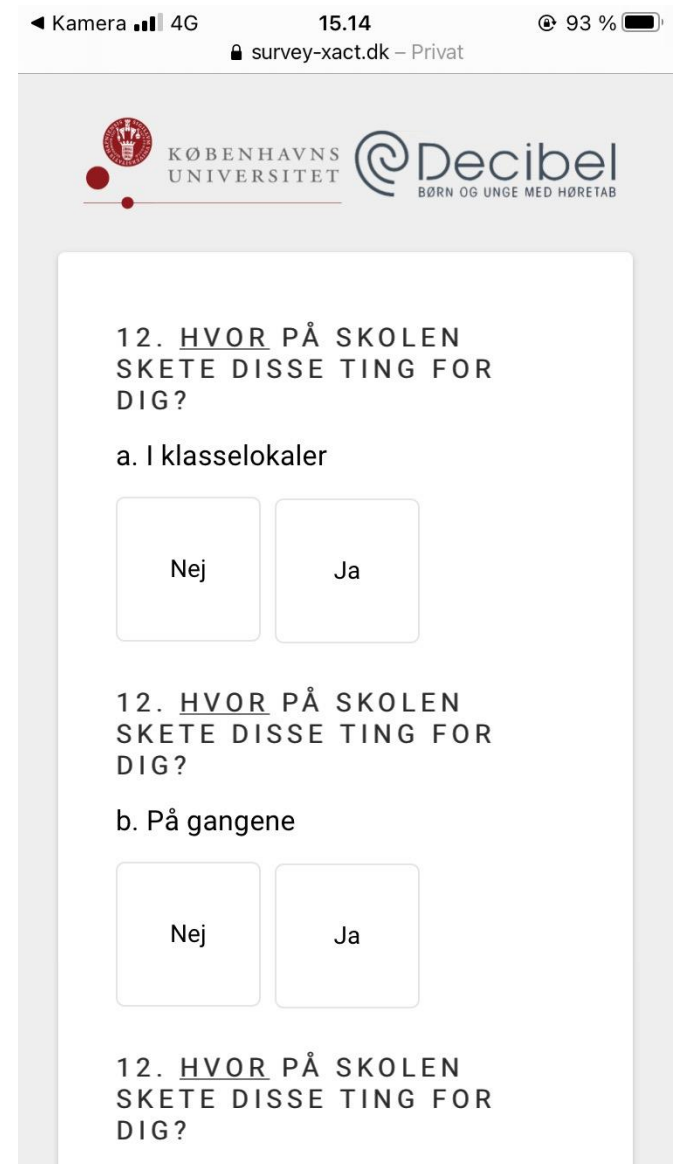
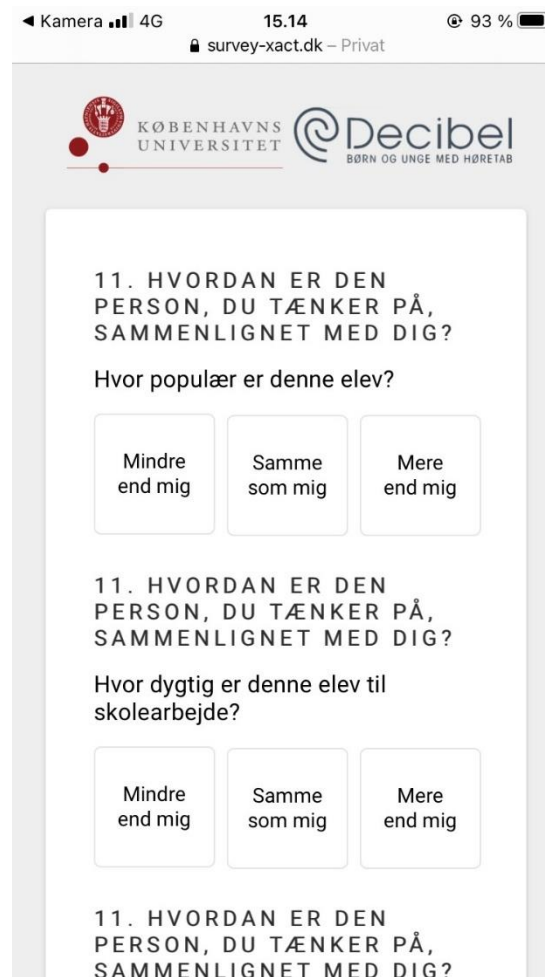
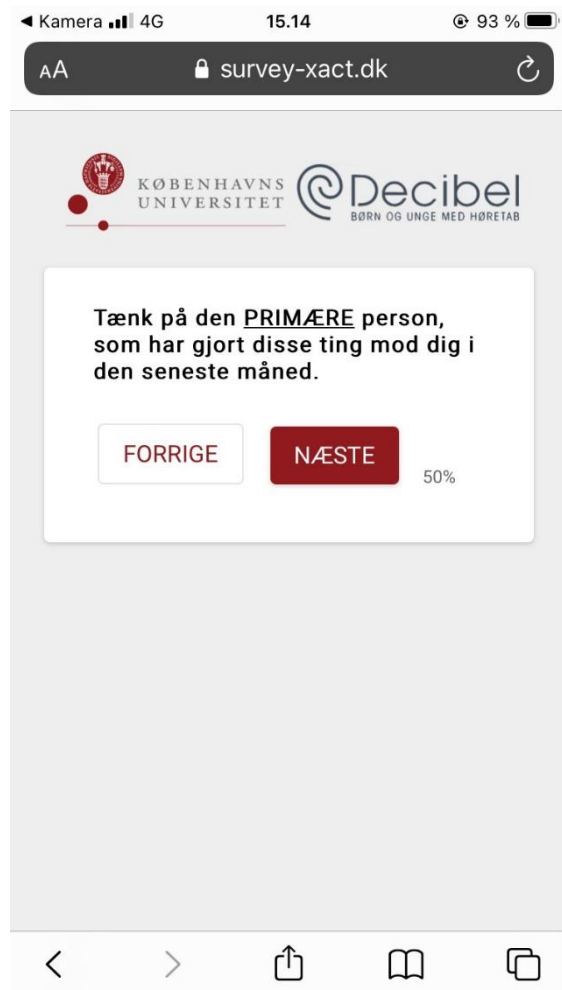

10.12. Bilag 12. CBVS – mobiludgave

Kamera 4G 15.15 93 %

AA survey-xact.dk

KØBENHAVNS UNIVERSITET @Decibel BØRN OG UNGE MED HØRETAB

13. HVORNÅR SKETE DISSE TING FOR DIG?

a. Inden skole

Nej Ja

13. HVORNÅR SKETE DISSE TING FOR DIG?

b. I timen

Nej Ja

13. HVORNÅR SKETE DISSE TING FOR DIG?

< > 📄 📖 📄

Kamera 4G 15.15 93 %

survey-xact.dk – Privat

KØBENHAVNS UNIVERSITET @Decibel BØRN OG UNGE MED HØRETAB

14. HVEM HAR DU SNAKKET MED OM DISSE TING?

a. Én eller flere venner

Nej Ja

14. HVEM HAR DU SNAKKET MED OM DISSE TING?

b. En voksen på skolen

Nej Ja

14. HVEM HAR DU SNAKKET MED OM DISSE TING?

c. En voksen derhjemme

Nej Ja

Kamera 4G 15.15 93 %

survey-xact.dk – Privat

KØBENHAVNS UNIVERSITET @Decibel BØRN OG UNGE MED HØRETAB

NU SKAL DU SVARE PÅ SPØRGSMÅL, DER HANDLER OM, HVORDAN DU HAR BEHANDLET ANDRE PÅ SKOLEN I LØBET AF EN DAG I DEN SENESTE MÅNED.

HVOR OFTE HAR DU...

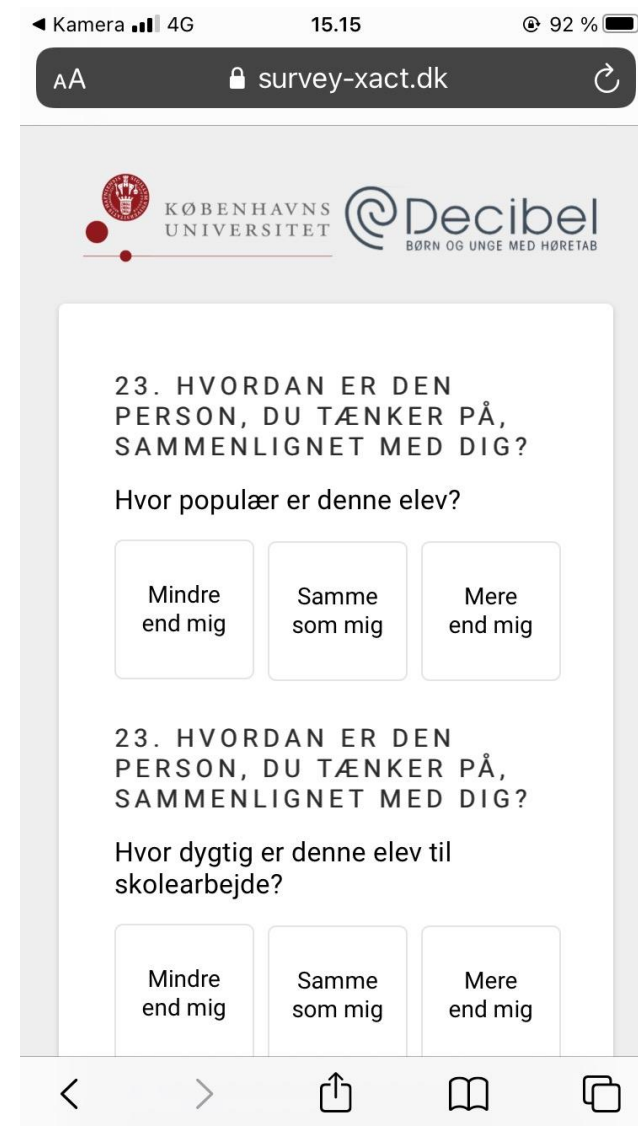
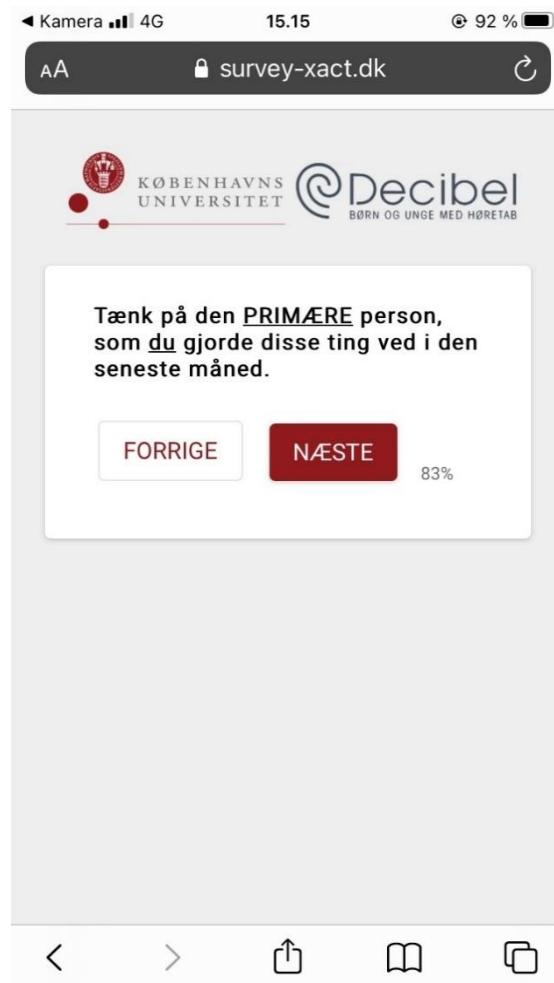
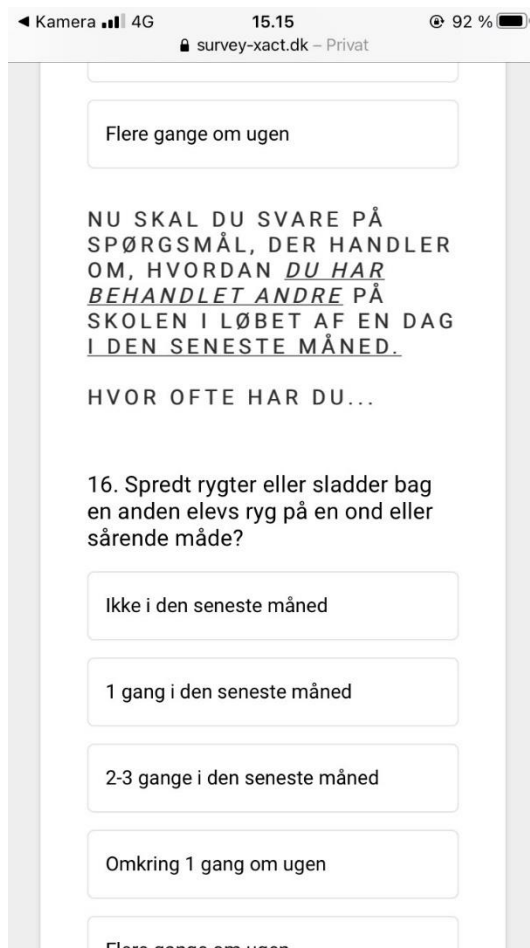
15. Drillet eller kaldt en anden elev øgenavne på en ond eller sårende måde?

Ikke i den seneste måned

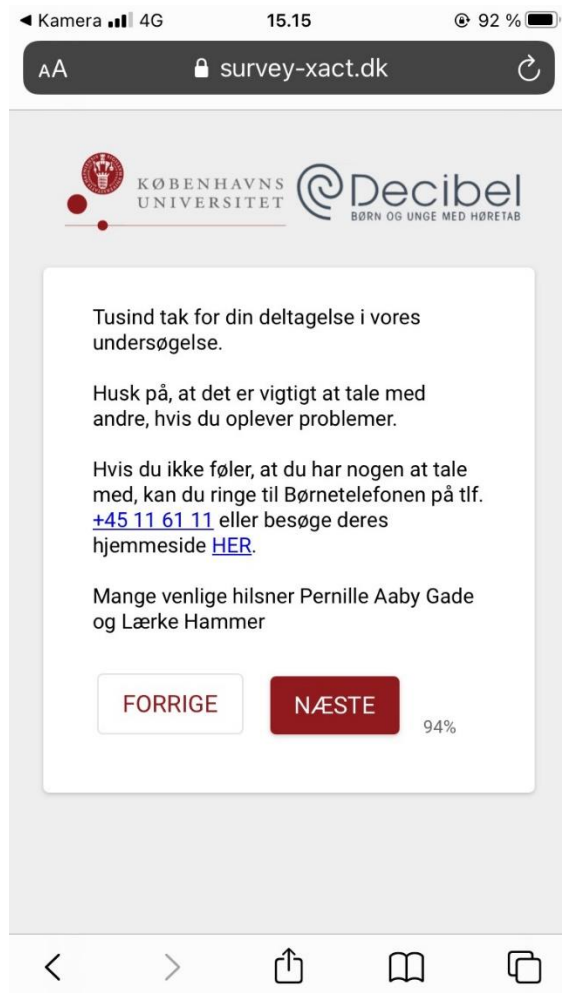
1 gang i den seneste måned

2-3 gange i den seneste måned

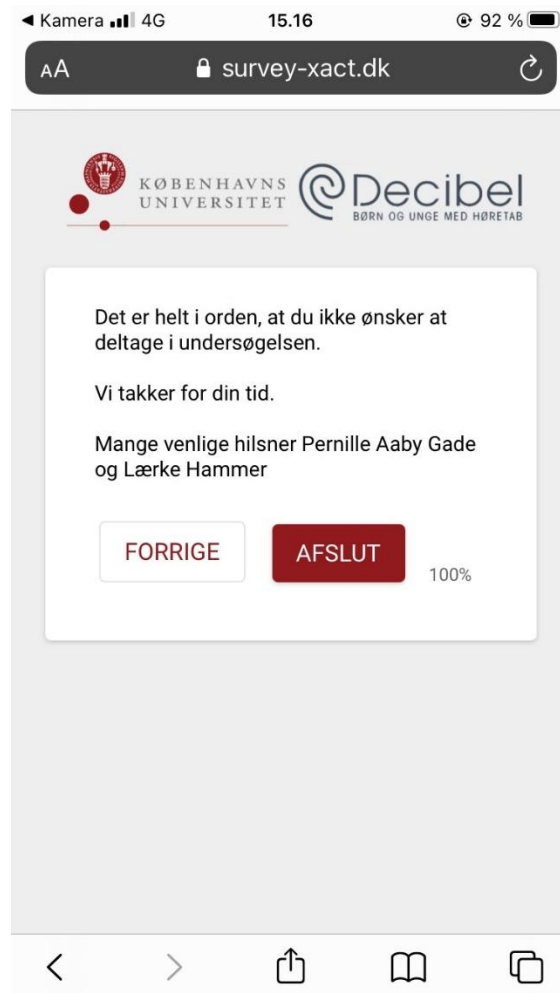
Omkring 1 gang om ugen

1) Sidste side ved fuldførelse af CBVS
til at deltage i undersøgelsen

2) Sidste side ved 'nej'

10.13. Bilag 13. Email til Socialstyrelsen

Kære Trine Cecilie,

Vi skriver til dig angående Socialstyrelsens forløbsbeskrivelse "Rehabilitering og undervisning af børn og unge med tidligt konstateret høretab, aldersgruppe 0-18 år", hvor vi har undret os over et udsagn vedrørende psykosociale problemer på side 13. Vi håber, at du er den rette modtager af denne mail.

I vores speciale i Audiologopædi ved Københavns Universitet har vi undersøgt mobning blandt teenagere med høretab. Vi har udført en online, selvrapporteret spørgeskemaundersøgelse blandt 30 danske teenagere med høretab og 69 med normal hørelse ved at anvende en oversat og tilpasset version af det amerikanske spørgeskema California Bullying Victimization Scale (CBVS). Vi finder, at teenagere med høretab bliver mobbet på samme niveau (20 %) som teenagere med normal hørelse (23,3 %) og at der således ikke er signifikante forskelle mellem de to grupper i forhold til mobning.

Man kan have en antagelse om, at høretab som funktionsnedsættelse og synligt handicap kan have en indvirkning på psykosociale problemer hos børn og unge med høretab. Men vi finder i vores speciale ingen begrundelse for at møde teenagere med høretab som psykosociale tilfælde. På den baggrund har vi undret os over Socialstyrelsens udsagn på side 13 i forløbsbeskrivelsen: "Forekomsten af psykosociale problemer hos børn og unge med høretab synes forhøjet i forhold til børn og unge uden høretab (13, 14, 15)". Vi finder ordvalget 'synes forhøjet' vagt og upræcist. Desuden er gruppen af børn og unge med høretab samt repræsentativiteten ikke specificeret yderligere. Grundet uoverensstemmelsen med vores fund, valgte vi at undersøge studierne, som Socialstyrelsen henviser til, for at vurdere belægget for påstanden:

Kilde 13:

Dammeyer (2010) undersøger den psykosociale udvikling blandt danske børn og unge med høretab. Han finder, at danske børn og unge med høretab oplever 3,7 gange flere psykosociale vanskeligheder end jævnaldrende med normal hørelse vurderet ved det forældre- og lærerrapporterede Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ). I analysen indgår deltagere i alderen 6-16 år, hvoraf 119 er døve, 116 har høretab og 92 har CI (Dammeyer, 2010). Der kan dog stilles spørgsmålstegn ved repræsentativiteten af målgruppen. Samtlige deltagere går på specialskoler, hvilket ikke kan betragtes som repræsentativt, da børn og unge med høretab ifølge forløbsbeskrivelsen som hovedregel skal inkluderes i almene dagtilbud og skoler (Socialstyrelsen, 2019). Ydermere er det kritisabelt, at deltagergruppen bliver behandlet som én samlet gruppe, da der kan tænkes at være en væsentlig forskel på at være døv, have høretab og bruge CI. Desuden bliver det ikke yderligere specificeret, om deltagerne med høretab anvender teknologi. Det er relevant at undersøge den psykosociale udvikling blandt børn med høretab på specialskoler, som Dammeyer (2010) gør, men det er problematisk, at Socialstyrelsen (2019) vælger at anvende dette som argument for, at psykosociale problemer synes forhøjet for den generelle population af børn og unge med høretab.

Kilde 14:

Bengtsson et al. (2014) undersøger døvfødte børn og deres livsbetingelser i en deltagergruppe bestående af 269 forældre til børn, der er født døve eller med svært høretab i alderen 0-15 år uden væsentlige tillægshandicap (en tredjedel har dog andre funktionsnedsættelser). Derudover indgår de unge i alderen 11-15 år også i undersøgelsen (*Bengtsson et al., 2014*). Til at vurdere målgruppens mentale helbred anvender Bengtsson et al. (2014) fire ud af fem skalaer fra SDQ. De finder, at målgruppen kun adskiller sig på to (emotionelle symptomer og adfærdsproblemer) ud af fire skalaer (*Bengtsson et al., 2014*). Ved skalaen for emotionelle symptomer fordeler gruppen sig således: 23 % i det unormale område, 10 % i grænseområdet og 67 % i normalområdet, sammenlignet med en normfordeling på henholdsvis 10 % i det unormale område, 10 % i grænseområdet og 80 % i normalområdet (*Bengtsson et al., 2014*). Ved adfærdsproblemer fordeler målgruppen sig således: 11 % i det unormale område, 15 % i grænseområdet og 74 % i normalområdet. Med afsæt i disse resultater konkluderer Bengtsson et al. (2014), at de finder 'store' afvigelser i forhold til normen i vurderingen af børnenes mentale helbredsproblemer, hvilket undrer os med udgangspunkt i de angivne resultater og den manglende inkludering af den sidste skala fra SDQ. Det er tydeligt, at der er en overrepræsentation af målgruppen i det unormale område for emotionelle symptomer, men er det tilstrækkeligt til at vurdere det generelle mentale helbred hos børn og unge med høretab? Bengtsson et al. (2014) skriver desuden, at 42 % af børnene i undersøgelsen udelukkende har gået i almene skoleklasser, mens 58 % "[...] på et eller andet tidspunkt [...]" (*Bengtsson et al., 2014, s. 81*) har gået på specialskole eller modtaget specialundervisning. Den anvendte formulering må anses for at være en vag præcisering af deltagergruppens skoleplacering og vanskeliggør dermed vurderingen af repræsentativiteten for den generelle population af børn og unge med høretab.

Kilde 15:

Percy-Smith et al. (2008) undersøger faktorer, der påvirker social trivsel blandt 167 børn med CI i alderen 1-18 år. Børnenes sociale trivsel bliver vurderet via strukturelle interviews af forældrene. Her finder Percy-Smith et al. (2008) blandt andet, at et lavt sprogligt niveau er signifikant associeret med lav social trivsel. Ydermere er der en signifikant sammenhæng mellem kommunikationsmåde og niveauet af social trivsel, som indikerer, at børn der eksponeres for talt sprog har bedre forudsætninger for høj trivsel end børn, der eksponeres for tegnstøtte eller tegnsprog (*Percy-Smith et al., 2008*). Der foretages ingen sammenligninger med jævnaldrende med normal hørelse, hvorfor det er problematisk at vurdere, om den sociale trivsel hos deltagergruppen 'synes forhøjet' sammenlignet med den generelle jævnaldrende population.

Vi finder det problematisk, at det er studier som de tre ovenstående, Socialstyrelsen vælger at henvise til som belæg for, at børn og unge med høretab generelt oplever flere psykosociale problemer end børn og unge uden høretab. Vi undrer os over, at Socialstyrelsen ikke vælger at medtage eksisterende studier, som er mere repræsentative for den generelle målgruppe af børn og unge med høretab. I et andet studie, *Self-esteem and social well-being of children with cochlear implant compared to normal-hearing children*, af Percy-Smith, Cayé-Thomasen, Gudman, Jensen & Thomsen (2008) sammenlignes social trivsel og selvværd mellem 164 børn, der har CI, og 2169 jævnaldrende med normal hørelse via forældre-rapportering. Her finder de, at børn med CI scorer på niveau eller bedre end deres jævnaldrende med normal hørelse på de mål, der omhandler selvværd og social trivsel (*Percy-Smith et al., 2008*).

Vi finder det utilstrækkeligt, at forløbsbeskrivelsen kun beror sine anbefalinger på studier, som udelukkende undersøger børn på specialskoler eller studier, der ikke sammenligner med den generelle population, når mere repræsentative studier er tilgængelige. Det er desuden væsentligt at være opmærksom på, at gruppen af børn og unge med høretab hele tiden ændrer sig grundet den medicinske, kirurgiske og teknologiske udvikling, hvilket er endnu en grund til, at måden vi møder målgruppen på skal være baseret på opdateret viden og repræsentativ evidens.

Vi håber, at ovenstående analyse kan bidrage til et større fokus på at anvende repræsentative studier for målgruppen og en revidering eller specificering af den anvendte påstand på side 13 i forløbsbeskrivelsen, således at den er repræsentativ for den generelle gruppe af børn og unge med høretab.

Venlig hilsen Pernille Aaby Gade og Lærke Hammer

10.14. Bilag 14. Mailkorrespondance med medforfatter på CBVS, Erika D. Felix

Re: Regarding the questionnaire My Experiences with Schoolmates - CBS-G1-Grades 5-12.

Erika Felix

Ons 19-08-2020 20:11

Til: Pernille Aaby Gade <pernilleaagade@outlook.dk>

Cc: larkeh@hotmail.com <larkeh@hotmail.com>

2 vedhæftede filer (44 KB)

Teacher Instruction Page for High school survey.doc; Teacher Instruction Page for Bullying Survey.doc;

Hi!

For #1, I did find it, to my surprise! See attached.

For #2, when there is no power imbalance, then we classified them as peer victims, versus bullying victims. The definition of peer victimization does not require a power imbalance. For #3, we followed whatever our IRB recommended. I did see in looking for the forms, that our letter to the parents to provide parental consent did use the term bullying to describe the survey. However, when we gave the measure to evaluate the Second Step program, we did not use the term bullying and it was fine with the IRB and school. So, I think that is up to you about the consent forms, versus the survey itself.

I hope this helps!

Best,

E

Erika Felix, Ph.D.

Associate Professor

Department of Counseling, Clinical, & School Psychology

University of California, Santa Barbara

Santa Barbara, CA 93106-9490

On Wed, Aug 19, 2020 at 1:29 AM Pernille Aaby Gade
<pernilleaagade@outlook.dk> wrote: Hi Erika

We hope that you have had a great Summer despite all the Covid-19 caos that has spread across the globe.

We have a couple of questions, that we hope you can answer.

1. We have been reading Felix et al. (2011). It says: "*Teachers were provided with detailed written instructions for administering the survey by the research team*".
Do you by change have this written instruction and can sent it to us? We would love to see it, as we hope to find a more detailed description of the scoring procedure.
2. With regard to the power imbalance: how do we interpret power imbalance if the participant reports bullying but no power imbalance (answering "same as me" to all questions). Would you classify this case as a peer victim or bully victim?
3. Would you recommend that we do not mention that our master thesis deal with bullying in our own instruction to the participants? In Denmark we have an obligation to disclose, and therefore we feel that it is our duty to inform the participants about our intentions. Though, it may create a bias in correspondence to the perspective of not mentioning bullying.

Thank you very much and have a pleasant day!

Best regards,
Pernille & Lærke

Fra: Erika Felix

Sendt: 13. marts 2020 21:14

Til: Pernille Aaby Gade <pernilleaagade@outlook.dk>

Emne: Re: Regarding the questionnaire My Experiences with Schoolmates - CBS-G1-Grades 5-12.

Hi! Here are the main documents you need, besides our published articles, which it sounded like you already had. I am happy to answer any questions you may have. Good luck! Erika Felix, Ph.D.

Associate Professor

Department of Counseling, Clinical, & School Psychology

University of California, Santa Barbara

Santa Barbara, CA 93106-9490

On Fri, Mar 13, 2020 at 5:14 AM Pernille Aaby Gade
<pernilleaagade@outlook.dk> wrote:

Thank you for your quick reply.

We are very delighted that you allow us to translate the questionnaire.

We would very much appreciate if you could send us the final form of the questionnaire and perhaps a guidance in how to score the responses.

If we happen to get any clarifying questions regarding the questionnaire, would it be alright if we send them to you?

Best,

Pernille & Lærke

Fra: Erika Felix

Sendt: 12. marts 2020 21:57

Til: Pernille Aaby Gade <pernilleaagade@outlook.dk>

Cc: larkeh@hotmail.com <larkeh@hotmail.com>

Emne: Re: Regarding the questionnaire My Experiences with Schoolmates - CBS-G1-Grades 5-12.

Thank you for your interest. Yes, you can translate it. Do you need anything from me regarding the form?

Best,

Erika

Erika Felix, Ph.D.

Associate Professor

Department of Counseling, Clinical, & School Psychology

University of California, Santa Barbara

Santa Barbara, CA 93106-9490

On Thu, Mar 12, 2020 at 3:51 AM Pernille Aaby Gade
<pernilleaagade@outlook.dk> wrote:

Dear Mrs. Felix.

We contact you regarding the questionnaire *My Experiences with Schoolmates - CBS-G1-Grades 5-12*.

As master's students in speech, language, and hearing pathology at Copenhagen University, Denmark, we have established a partnership with The Patient Organisation Decibel, which is dealing with children and adolescents with hearing loss in Denmark.

The partnership includes conducting a project initiated by Decibel as our master thesis, supervised by Lone Percy-Smith, who is head of the research department at Decibel.

The purpose of the project is to assess social well-being for teenagers with hearing loss in Denmark. It is the hypothesis that the questionnaires available in Denmark at the moment may not be sensitive enough to detect low social well-being and bullying for this population.

Thus, it is the intention of our thesis to translate one questionnaire into Danish and validate it on Danish teenagers to see if this questionnaire shows a higher sensitivity.

We have a great interest in the questionnaire of *My Experiences with Schoolmates - CBS-G1-Grades 5-12*, as the method is self-reported responses. Also, we have read your article from 2011 with great interest.

We kindly ask for your acceptance to translate this questionnaire into Danish and validate it on Danish adolescents with and without hearing loss as a part of our thesis? We have a high expectation that the use of this questionnaire will give a more detailed picture of the Danish practice within the area of audiology and speech pathology.

In advance, we thank you for your help and wish you a pleasant day,

Pernille Aaby Gade, pernilleaagade@outlook.dk & Lærke Hammer, larkeh@hotmail.com